

PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI

**TILINPÄÄTÖS 2016
TOIMINTAKERTOMUS 2016**

**PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN
TILINPÄÄTÖS 2016**

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan

29. toukokuuta 2017 § 37

Kaupunginvaltuusto 29. toukokuuta 2017

Kimmo Sarkkinen

valtuuston puheenjohtaja

Kirsti Kinnunen

pöytäkirjanpitäjä

Seppo Pietikäinen

pöytäkirjantarkastaja

Kauko Tikkanen

pöytäkirjantarkastaja

SISÄLLYSLUETTELO

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	5
PERUSTIETOA PYHÄJÄRVESTÄ	6
TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2016	11
KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET	12
PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN ORGANISAATIOKAAVIO	14
YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS	15
Yleinen taloudellinen kehitys	
Oman alueen taloudellinen kehitys	
Pyhäjärven kaupungin taloudellinen kehitys	
OLENNAISET MUUTOKSET PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	23
Toimintatuottojen kehitys	
Toimintakulujen kehitys	
Lainakanta vuosina 2010 - 2017	
Sijoitukset vuosina 2011 – 2016	
ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	33
ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ	34
SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	36
TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	38
TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	39
RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	40
TASE JA SEN TUNNUSLUVUT	41
KOKONAISTULOT JA –MENOT	43
TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN, ULKOISET JA SISÄISET	44
KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	45
KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT	51
HALLINTOTOIMI	56
TARKASTUSLAUTAKUNTA	58
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	60
KAUPUNGINHALLITUS	61
TyöntaloNAMO	73
Selänne-palvelut	75
PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN HALLINNOIMAT JA SEN OSALLISENA OLEVAT KEHITTÄMISHANKKEET	80
Jokilaaksojen Ohjaamo – hanke	81
Pyhäsalmen kaivoksen tieteellisen infrastruktuurin parantaminen	81
Modernia fysiikkaa koululaisille – Kosmos-hanke	82
Transpark-alueen Kivipuiston markkinointi ja ylläpito	83
Osallistuminen kuntien clean tech-hankkeeseen	83
Kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttö –hanke	84
Kaivos energiavarastona –hanke	85
Pyhäjärvi Bioenergy –hanke	85
Talousarviovuonna alkavat projektit	87
ALUEELLISET MAASEUTUPALVELUT	88

SIVISTYSLAUTAKUNTA	90
Hallinto	91
Varhaiskasvatus	92
Perusopetus	96
Toisen asteen koulutus	97
Kansalaisopisto	99
Vapaa-aika	100
Liikuntatoimi	101
Nuorisotoimi	103
Kulttuuritoimi	105
Kirjastotoimi	107
TEKNINEN LAUTAKUNTA	108
Yhdyskuntatekniikka	109
Tilapalvelut	110
Työpaja	112
Ruokahuolto	113
Palo- ja pelastustoimi	115
INVESTOINNIT	116
TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	125
RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN	129
YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMISESTA	130
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	132
TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	137
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	140
TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	144
ALLEKIRJOITUKSET	155
HENKILÖSTÖRAPORTTI	156
TYTÄRYHTEISÖJEN TILINPÄÄTÖKSET	
Pyhäjärven Kehitys Oy	162
Kiinteistö Oy Rillankivi	167
PyhäNet Oy	171
Pyhäsalmen Lentokenttä Oy	176
Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy	180
Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy	184
Pyhäsalmen Liiketalo Oy	191
Asunto Oy Pyhäjärven Toripiha	198
YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS	202

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Pyhjärven kaupunkikonsernin talouden kehitys vuonna 2016 noudatti pääsääntöisesti suunniteltua linjaa. Positiivisia poikkeamia talousarvioon verrattuna olivat verotulojen toteutuminen n. puoli miljoonaa euroa suurempina ja henkilöstökulujen pysyminen hallinnassa. Suurimmat määrärahaylitykset kohdistuivat sosiaali- ja terveystoimintoihin, eli ostopalveluihin. Kaupungin vuosikate painui noin 2,8 miljoonaa negatiiviseksi. Käyttötalouden tasapainon kannalta on mainittava, ettei vuodelle 2016 vielä kohdistunut merkittäviä tasapainotustoimenpiteitä. Talousarviomuutoksien myötä Pyhjärven kaupungin talousarvio vuodelle 2016 oli alijäämäinen noin 4,4 miljoonaa euroa. Tuolloin alijäämää olisi kertynyt noin 790 euroa asukasta kohden, joka olisi ollut valtakunnan kärkitasoa negatiivisessa mielessä. Tilikauden kertyneeksi alijäämäksi tuli noin -3,76 miljoonaa euroa. 31.12.2016 asukasluvun ollessa 5450 henkeä alijäämä oli per asukas 690 euroa. Kaupungin asukasmäärä väheni vuoden aikana 58 henkilöllä.

Kaupungin kokonaisinvestoinnit vuonna 2016 olivat noin 5,5 miljoonaa euroa, josta uuden sairaalan vuodelle 2016 kohdistunut investointi oli noin 4,2 miljoonaa. Nettoinvestoinnit vuonna 2016 olivat noin 5,3 miljoonaa euroa. Kaupungin lainakanta kasvoi vuoden 2016 aikana, ollen 31.12 yhteensä noin 17,9 miljoonaa, omavaraisuusasteen laskiessa 59,8 %:iin ja suhteellisen velkaantuneisuuden noustessa 58,8 %:iin. Nettolainanoton pitkäaikaisten lainojen osalta ollessa noin 7,1 miljoonaa euroa, on todettava syömävelan kasvaneen vuoden 2016 aikana. Talouden tasapainotustyön jatkuminen onnistuneesti vuosina 2017-2018 on ratkaisevaa kaupungin elinvoimaisuuden säilymistä kannalta. Maakunta- ja sote-uudistuksen mukanaan tuomat muutokset kuntien valtionosuusjärjestelmään eivät ole helpottamassa urakkaamme näillä näkymin, valitettavasti.

Toiminnallisesti suurin yksittäinen muutos oli uuden sairaalan käyttöönotto elokuussa 2016. Palaute uusien tilojen toiminnallisuudesta ja viihtyisyydestä on ollut erittäin positiivista. Lähivuosina tapahtuva sote-uudistus antaa merkittäviä mahdollisuuksia hyödyntää uusia tiloja koko paikkakunnan elinvoimaisuuden kehittämiseksi, niin julkisen kuin yksityisenkin palvelutuotannon osalta. Uuden sairaalan valmistuttua Pyhjärven kaupungin palvelutuotantoinfra on saatu hyvälle ajanmukaiselle tasolle, ja lähivuosina elinvoimaa kehittävät investoinnit keskittyvät pääosin elinkeinon kehittämiseen ja logistiikkaan. Toiminnallisista muutoksista mainitsemisen arvoinen asia oli myös varhaiskasvatuksen siirtyminen kaupungin toiminnaksi peruspalvelukuntayhtymästä. Tämä antaa kaupungille entistä paremman lähtökohdan kehittää toimintaa ja vetovoimatekijöitä omista lähtökohdistamme.

Kaupunkikonsernin toiminnassa yhteisten voimavarojen hallinnan kehittäminen ja synergiahyötyjen tarkastelu etenivät hyvällä mallilla. Kuntalain mukaiset kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat konsernitason tarkastelussa osin huolestuttavia, joskin konserniyhtiöiden joukossa on toimintaa voimakkaasti investointien kautta kehittäviä yhtiöitä. Investointitarpeet tulevana vuosina edellä mainittujen elinvoimainvestointien osalta osuvat merkittävältä osaltaan juuri konserniyhtiöiden tehtäväksi. Konserninäkökulman korostaminen Pyhjärven kehittämisessä tulee jatkumaan.

Elinkeinohankkeiden osalta kaivoksen uusiokäytön kokonaisuus energiavarasto-hankkeen, Data Center-hankkeen ja tiedepohjaisten hankkeiden osalta edistyi suunnitelmien mukaan. Elinkeinoelämän kehittämisen osalta aktiivisuutta kaivataan tulevana vuosina uusiokäytön ulkopuolellakin huomattavasti enemmän. Tähänkin pyritään konsernin sisäisellä työnjaolla ja kaupungin ja yksityissektorin kumppanuudella.

Henrik Kiviniemi, vt. kaupunginjohtaja

PERUSTIETOA PYHÄJÄRVESTÄ

Pyhäjärvi (vuoteen 1968 **Pyhäjärvi OI**, vuosina 1993–1995 **Pyhäsalmi**) on Suomen kaupunki, joka sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosassa. Kaupungissa asuu 5.450 asukasta ja sen pinta-ala on 1.459,47 neliökilometriä, josta 148,15 neliökilometriä on vesistöjä. Väestötiheys on 4,2 asukasta/neliökilometri. Pyhäjärven naapurikuntia ovat Pyhäntä, Kiuruvesi, Pielavesi, Pihtipudas, Haapajärvi ja Kärsämäki.

Pyhäjärven kunta perustettiin vuonna 1866. Pyhäjärven kunta oli vuoteen 1968 saakka Pyhäjärvi OI –niminen, vuosina 1969 – 1992 Pyhäjärvi, vuosina 1993 – 1995 Pyhäsalmi ja taas vuodesta 1996 alkaen Pyhäjärvi –niminen.

Pyhäjärvi perustettiin kaupungiksi vuonna 1993. Se vaihtoi nimensä keskustaajamansa mukaan Pyhäsalmeksi 1. tammikuuta 1993 kaupungiksi julistamisensa yhteydessä, mutta aiempaan nimeen palattiin 1. tammikuuta 1996 alkaen.

Pyhäjärven kunta kehittyi alkutaipaleellaan nopeasti maataloudessa. Ensimmäinen meijeriyhtiö "Kansallismeijeri" perustettiin 1894, joka lisäsi maatalouden kasvua alueella. Pyhäjärvelle perustettiin rautaruukki vuonna 1843 ja kaivos vuonna 1962, jotka toivat kuntaan raskaan teollisuuden työpaikkoja. Pyhäjärvellä on Euroopan syvin (1,4 km) ja nykyaikaisin metallikaivos Pyhäsalmi Mine Oy, josta louhitaan sinkkiä, kuparia ja pyriittiä sisältävää malmia. Kaivoksen infrastruktuurin uusiokäyttöön panostaminen on ajankohtaista, kun kaivoksen malmivarannot loppuvat mahdollisesti vuonna 2019.

Pyhäjärven luonnonmaisemat ovat vaihtelevat. Kunnan itäosat ovat Järvi-Suomelle tyypillistä mäki- ja harjumaastoa, kun taas pohjoisosat ovat Suomenselän suolakeutta. Varsinkin Pyhäjärven ympärillä maisemat ovat vaihtelevammat kuin Keski-Pohjanmaalla yleensä. Maisemaa luonnehtivat vesistöjen elävöittämät laajat metsät ja suot sekä pienet peltoaukeamat. Pyhäjärvi on vedenjakajaseutua, kuntaa halkoo lounais-koillisuunnassa Suomenselän vedenjakaja. Suot peittävät puolet Pyhäjärven maa-alasta. Eniten soita on kunnan pohjois- ja luoteisosissa.

Loppukesästä Pyhäjärvellä järjestetään Täydenkuun Tanssit -festivaali, joka on merkittävin nykytanssin tapahtuma Suomessa. Festivaali järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1992. Kesän tapahtumatarjontaa täydentää heinäkuiset Kihupäivät, jolloin nykyiset ja entiset pyhäkkäät kokoontuvat yhteen viikonlopun ajaksi.

Pyhäjärvi sijaitsee monen maakunnan keskiössä. Etäisyydet jokaisen maakunnan keskuskaupunkeihin ovat lähes samat: Kajaaniin 150 km, Kuopioon 150 km, Jyväskylään 170 km, Kokkolaan 170 km ja Ouluun 170 km. Pyhäjärvi on myös liikennelogistiselta sijainniltaan erinomainen. Valtakunnan toinen etelä - pohjois –suuntainen valtatie 4/E75 ja Savon Perämerelle yhdistävä valtatie 27 risteävät alueella, Vaskikellon risteyksessä. Pyhäsalmen rautatieasema on puolessa matkaa Savon ja Pohjanmaan radat yhdistävällä Iisalmi – Ylivieska –rataosuudella.

Pyhäjärvi on yksi harvoista maaseutukaupungeista, jossa hyvien peruspalvelujen ja järvimaiseman lisäksi on uimahalli, jäähalli, golf-kenttä ja kansallisen tason maastohiitokeskus. Honkavuoren maastohiitokeskuksessa järjestettiin Suomen Cupin hihtokilpailut maaliskuussa 2015.

Pyhäjärven tuloveroprosentti on 1.1.2017 alkaen 20,75 %.

VÄESTÖ JA TYÖVOIMA

Väestökehitys

Tilastokeskuksen vuoden 2016 ennakkotietojen mukaan syntyneitä oli vähemmän kuin kuolleita ensimmäistä kertaa vuosina 1900 – 2016, jos poikkeusvuosia 1918 ja 1940 ei oteta lukuun. Syntyneiden määrä on pienentynyt nyt kuutena vuonna peräkkäin. Kun luonnollista väestönkasvua ei vuonna 2016 ollut, väestön määrä kasvoi ulkomailta tulleen muuttovoiton turvin.

Vuoden 2016 ennakkotietojen mukaan maamme väkiluku kasvoi 15.285 hengellä ja oli vuoden lopussa 5.502.593. Väestönkasvua oli 270 henkeä vähemmän kuin vuonna 2015. Ennakkotilaston mukaan vuonna 2016 syntyi 52.645 lasta, mikä on itsenäisyyden ajan pienin syntyneiden määrä. Lapsia syntyi 2.827 vähemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2016 kuolleita oli 53.629, mikä on 1.137 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Koko maassa syntyneitä oli 984 vähemmän kuin kuolleita. Syntyneiden määrä ylitti kuolleiden määrän maakunnista vain Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla.

Ulkomailta muutti joulukuun loppuun mennessä Suomeen 32.276 henkeä ja Suomesta ulkomaille 16.007 henkeä. Suomen kansalaisia maahanmuuttajista oli 7.588 ja maastamuuttajista 11.221. Maahanmuuttoja oli 3.530 enemmän ja maastamuuttoja 298 vähemmän kuin edellisvuonna. Maahanmuuton muuttovoitto oli 16.269 henkeä ja 3.828 suurempi kuin vuotta aiemmin.

Maakunnittaisten ennakkotietojen mukaan väkiluku kasvoi vuonna 2016 Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Ahvenanmaalla.

Väkiluku kasvoi määrällisesti eniten Uudellamaalla, jossa väestö kasvoi 18 208 hengellä. Seuraavaksi eniten väkiluku kasvoi Pirkanmaalla, 3 165 hengellä. Väkilukuun suhteutettuna väestönlisäys oli suurinta Uudellamaalla, 11,2 promillea ja Ahvenanmaalla 8,1 promillea. Pirkanmaan suhteellinen väestönkasvu oli kolmanneksi suurinta, 6,2 promillea. Määrällisesti suurin väestötappio oli Satakunnassa, joka menetti väkiluvustaan 1.412 henkeä. Etelä-Savon väkiluku väheni 1.377 hengellä, mikä oli toiseksi suurin väestötappio. Suhteellisesti suurimman väestötappion koki myös Etelä-Savo, 9,2 promillea.

Kuntien välisestä muutosta ja kansainvälisestä nettomuutosta eli kokonaisnettomuutosta eniten muuttovoittoa saivat Uusimaa, 13.025 henkeä, ja Pirkanmaa, 2.956 henkeä. Suhteellisesti eniten muuttovoittoa kokonaisnettomuuton mukaan saivat Ahvenanmaa, 8,2 promillea, sekä Uusimaa, 8,0 promillea.

Määrällisesti suurin muuttotappio kokonaisnettomuutosta oli Satakunnassa, 516 henkeä. Pohjanmaalla tappio oli 445 henkeä. Muuttotappio kokonaisnettomuutosta oli suhteellisesti suurin Keski-Pohjanmaalla 2,7 promillea väestöstä.

Muuttoja maakunnasta toiseen tehtiin tammi-joulukuussa vuoden 2016 aikana 131.607. Maakuntien välisessä muutossa muuttovoittoa saivat Uusimaa, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Ahvenanmaa, Päijät-Häme ja Keski-Suomi. Määrällisesti eniten maakuntien välisen muuton voittoa oli Uudellamaalla, 6.486 henkeä. Suhteellinen muuttovoitto oli suurinta Uudellamaalla 4,0 promillea, ja Pirkanmaalla, 3,6 promillea väestöstä.

Määrällisesti suurin muuttotappio maakuntien välisessä muutossa oli Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa, 1.377 henkeä. Suhteellisesti suurin muuttotappio maakuntien välisessä muutossa oli puolestaan Kainuussa, 6,2 promillea väestöstä.

Vuoden 2017 alussa Suomessa on yhteensä 311 kuntaa (Manner-Suomessa 295 ja Ahvenanmaalla 16). Asukasluvultaan suurin kunta on Helsinki ja Manner-Suomen pienin

kunta on Luhanka ja Ahvenanmaan pienin kunta Sottunga . Vuoden 2017 alusta Luvian kunta yhdistyi Eurajoen kuntaan ja Juankosken kaupunki yhdistyi Kuopion kaupunkiin.

Nivala-Haapajärven seutukunnan väkiluku on laskenut vuodesta 1995 alkaen. Seutukunnan väestön muutos vuodesta 1995 vuoteen 2016 oli -14,56 % (5.182 asukasta). Pyhäjärven kaupungin vastaava muutosprosentti on -25,74 % (1.954 asukasta).

Väkilukujen muutos vuosina 1995 – 2016 Nivala-Haapajärven seutukunnassa

Väkilukujen muutos vuosina 1995 - 2016	Haapajärvi	Kärsämäki	Nivala	Pyhäjärvi	Reisjärvi	Nivala-Haapajärven seutukunta
Muutos / asukasmäärä	-1 188	-880	-484	-1 954	-676	-5 182

Pyhäjärven kaupungin väestörakenne ja väestöennuste

Vuoden 2015 lopussa 30,6 % Pyhäjärven asukkaista oli 65 vuotta tai vanhempia. Asukkaista 14,5 % oli 14 vuotta tai nuorempia. Yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut. Ennusteessa vuosille 2020 ja 2025 näkyvät asukasluvut on saatu Tilastokeskuksen väestöennusteesta 2012.

Pyhäjärvellä väestön keski-ikä on ollut jatkuvassa nousussa ja tästä johtuen asukasluku on ollut laskussa vuodesta 1985, syntyvyyden ja muuttoliikenteen pysyessä epäedullisena väestönkasvulle kunnassa. Vuoden 2016 alussa Pyhäjärvellä oli 5.508 asukasta ja vuoden lopussa oli 5.450 asukasta.

Väestönmäärän kehitys vuosina 2008 - 2016

Pyhäjärven kaupunki	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
asukasmäärä	6 081	6 001	5 946	5 887	5 849	5 733	5 565	5 508	5 450
vähenn. edelliseen vuoteen	-43	-80	-55	-59	-38	-116	-168	-57	-58

Tilastokeskuksen väestöennusteesta väkiluvun kehitystä on esitetty seuraavasti:

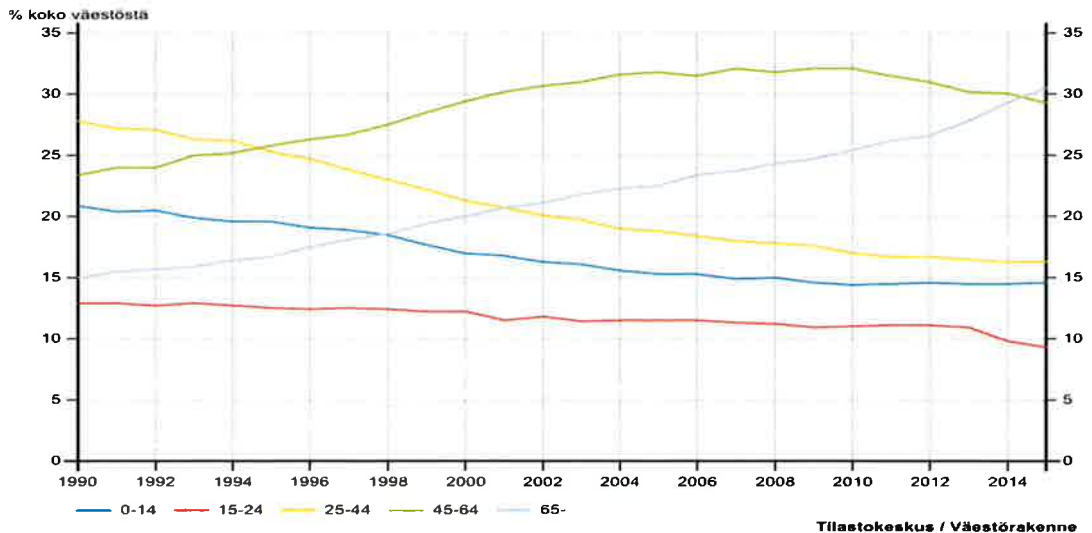
Pyhäjärven kaupunki	1980	1990	2005	2010	2015	2016	2020	2025	2030
väkiluku	7 992	7 663	6 271	5 946	5 508	5 450	5 362	5 183	5 032

Väestön syntyvät, kuolleet sekä muuttoliike vuosina 2006 – 2016 Pyhäjärven kaupungissa:

	Syntyneet / kuolleet			Kuntien välinen muuttoliikenne			Maiden välinen muuttoliikenne		
	Elävänä syntyn.	Kuolleet	Syntyn. vähem.	Tulo-muutto	Lähtö-muutto	Netto-muutto	Maahan muutto	Maasta muutto	Netto maah.m
Vuosi 2016	53	88	-35	172	198	-26	6	3	3
Vuosi 2015	45	71	-26	206	242	-36	8	0	8
Vuosi 2014	43	89	-46	144	260	-116	3	7	-4
Vuosi 2013	48	88	-40	166	248	-82	8	2	6
Vuosi 2012	53	98	-45	203	200	3	11	3	8
Vuosi 2011	60	76	-16	187	243	-56	16	1	15
Vuosi 2010	51	81	-30	216	238	-22	4	9	-5
Vuosi 2009	61	87	-26	163	220	-57	10	5	5
Vuosi 2008	59	91	-32	201	214	-13	14	6	8
Vuosi 2007	44	90	-46	185	261	-76	6	3	3
Vuosi 2006	59	81	-22	223	234	-11	16	8	8

Seuraavassa on esitetty väestön ikärakenne % koko väestöstä Pyhäjärvellä vuosina 1990 – 2015:

Väestön ikärakenne 1990-2015
Pyhäjärvi

Väestörakenteen kehitys 2008 – 2016 sekä ennusteet vuosille 2020 ja 2030

Pyhäjärven kaupunki	Asukkaita	0 – 14 vuotiaat	%	15 – 64 vuotiaat	%	yli 65 vuotiaat	%
Toteutuminen 31.12.2008	6 081	912	15,0	3 891	64,0	1 278	21,0
Toteutuminen 31.12.2009	6 001	879	14,7	3 642	60,7	1 480	24,6
Toteutuminen 31.12.2010	5 946	858	14,4	3 575	60,1	1 513	25,5
Toteutuminen 31.12.2011	5 887	853	14,5	3 517	59,7	1 517	25,8
Toteutuminen 31.12.2012	5 849	852	14,6	3 442	58,9	1 555	26,5
Toteutuminen 31.12.2013	5 733	832	14,5	3 304	57,6	1 597	27,8
Toteutuminen 31.12.2014	5 562	806	14,5	3 126	56,2	1 630	29,3
Toteutuminen 31.12.2015	5 508	801	14,5	3 024	54,9	1 683	30,6
Toteutuminen 31.12.2016	5 450						
Ennuste 31.12.2020	5 362						33,5
Ennuste 31.12.2030	5 032						44,2

Taloudellinen ja väestöllinen huoltosuhde

Taloudellinen huoltosuhde on suhdeluku, joka kuvaa alueen väestörakennetta työllisten sekä työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien välisenä suhteena. Mitä suurempia arvoja suhdeluvut saavat, sitä heikompi on tilanne. Taloudellinen huoltosuhde kuvaa työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien suhdetta työllisiin.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Taloudellinen huoltosuhde	2,04	2,06	1,95	1,95	2,1	2,01	1,95	1,99	1,92	2,00

Väestöllinen huoltosuhde on suhdeluku, joka kuvaa alueen väestörakennetta eri ikäryhmien välisen suhteiden avulla. Väestöllinen huoltosuhde ilmaisee alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän 100 työkäistä kohden.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Väestöllinen huoltosuhde	61	61	63	63	65	66	69	70	74	78	82

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Pyhäjärven väestöllinen huoltosuhde vuonna 2030 on 103.

Asuminen

Asuntokuntien lukumäärä Pyhäjärven kaupungissa 31.12.2015 oli 2.682. Rivi- ja pientaloissa asuvien asuntokuntien osuus asuntokannasta oli 83,4 %. Kesämökkien lukumäärä on 1.058.

Työssäkäyntialueet

Pohjois-Pohjanmaa on alueeltaan laaja käsittäen Suomen pinta-alasta lähes kaksitoista prosenttia. Kuntia maakunnassa on 30. Pohjois-Pohjanmaata luonnehtivat etelässä pienet kunnat, pohjoisessa pitkät etäisyydet ja harva asutus. Väestö kasvaa Oulun seutukunnassa, ja viime vuonna myös Ylivieskan seutukunnassa, muissa väestö vähenee. Myös muutto maakunnassa suuntautuu pääosin Oulun seudulle.

Työpaikkaomavaraisuus on Oulun ja Raahen ympäristökuntia lukuun ottamatta suurta, ja näin ollen pendelöinnin osuus vaihtelee maakunnassa. Oulu ja Raahen muodostavatkin Pohjois-Pohjanmaan ainoat selkeät työssäkäyntialueet.

Työvoima ja työttömyys

Pyhäjärven työvoiman määrä 31.12.2016 oli 2.200 (31.12.2015 oli 2.276). Vuoden 2016 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 14,1 % (vuoden 2015 lopussa 15,5 %). Työttömiä työnhakijoita vuoden 2016 lopussa oli yhteensä 310, josta miehiä oli 209 ja naisia 101. Työttömistä alle 20-vuotiaita oli 11 sekä yli 50-vuotiaita 132 henkilöä. Joulukuun lopussa yli vuoden työttöminä olleita oli 68 henkilöä.

Työvoima sekä työlliset ja työttömät vuosina 2013 - 2016

Pyhäjärven kaupunki	Asukkaita	Työvoima asukkaista	%	Työlliset työvoimasta	%	Työttömät työvoimasta	%
31.12.2013	5 733	2 265	39,4	1 955	86,3	310	13,7
31.12.2014	5 562	2 259	40,6	1 916	84,8	343	15,2
31.12.2015	5 508	2 276	41,3	1 923	84,5	353	15,5
31.12.2016	5 450	2 200	40,4	1 890	85,9	310	14,1

Työttömyysaste vuosina 2012 – 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
työttömyys % Pyhäjärvi 31.12.	13,0	13,7	15,2	15,5	14,1
työttömyys % Pohjois-Pohjanmaa 31.12.	13,1	15,0	16,4	16,2	15,3
työttömyys % Koko maa 31.12.	6,9	7,9	8,8	9,2	7,9

- Vuoden 2014 lopussa työpaikkojen osuus alkutuotannossa oli 12,0 %, jalostuksessa 25,8 % sekä palvelussa 60,8 %. Eläkkeellä olevien osuus väestöstä vuoden 2014 lopussa oli 37,8 %:a. Perheiden lukumäärä 31.12.2015 oli 1.488.

Työpaikkojen lukumäärä sekä työpaikkaomavaraisuus vuosina 2007 - 2014

Pyhäjärvi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Työpaikkojen lukumäärä			1 899	1 820	1 848	1 876	1 908	
Työpaikkaomavaraisuus	91,2	92,2	92,4	92,1	92,5	95,9	97,1	100,5

Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkävien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Jos taas työpaikkaomavaraisuus on alle 100 %, on tilanne päinvastainen.

TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2016

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2016

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2016

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä (KuntaL 410/2015 113 §). Kunnan tilinpäätöksen sisältö määritellään kuntalaissa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutusvertailu ja toimintakertomus. Lisäksi kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä tilintarkastuksen jälkeen saatettava se valtuuston käsiteltäväksi kesäkuun loppuun mennessä (KuntaL 113 §).

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja.

Tilintarkastajan on viimeistään toukokuun loppuun mennessä tarkastettava päättyneen tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös ja luovutettava tarkastuslautakunnalle valtuustolle osoitettu tilintarkastuskertomus. Kertomukseen sisältyy lausunto siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

Kunnanhallitus saattaa tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan valmistelun jälkeen edelleen valtuuston käsiteltäväksi viimeistään tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta antaa tilintarkastuskertomuksen tiedoksi valtuustolle sekä tekee esityksen siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko talousarvion tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta antaa arviointikertomuksensa valtuuston käsiteltäväksi erillisenä asiakohdantana.

Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista. Kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä johtopäätöksistä.

Kunnanhallituksen on lisäksi toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi.

KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Valtuustokausi käsittää vuodet 2013 – 2016 (2017). Pyhjärven kaupungin luottamushenkilöorganisaatio perustui lakisääteisten toimielimien lisäksi neljälle lautakunnalle. Hallintotoimen, alueellisten maaseutupalvelujen, sivistystoimen ja teknisen toimen toimialueilla toimi kaikissa yksi lautakunta. Maaseutulautakunta aloitti toimintansa vuonna 2013.

Lakisääteisiä lautakuntia ovat tarkastuslautakunta ja keskusvaalilautakunta. Kaupunginvaltuuston jäsenmäärä on 27 ja kaupunginhallituksessa on 7 jäsentä

Valtuusto vuonna 2016:

Puheenjohtajat:

Sarkkinen Kimmo, puheenjohtaja	Keskusta
Tikanmäki Jukka, I varapuheenjohtaja	Keskusta
Leskinen Jorma, II varapuheenjohtaja	Perussuomalaiset

Valtuutetut:

Alamäki Kaisa	Keskusta
Erkkilä Katja	Keskusta
Kauranen Asko	Keskusta
Kyllönen Henri	Keskusta
Lehtomäki Kalevi	Keskusta
Leppäharju Raija	Keskusta
Leskinen Paavo	Keskusta
Päivärinta Pekka	Keskusta
Rapo Tarmo	Keskusta
Tammela Dennis	Keskusta
Tikkanen Kauko	Keskusta
Varis Ari	Keskusta
Aulakoski Eeva	Pro Pyhäjärvi
Liuska Markku	Pro Pyhäjärvi
Malila Laila	Pro Pyhäjärvi
Nurminen Taimi	Pro Pyhäjärvi
Tuikka Tyyne	Pro Pyhäjärvi
Hynninen Mirja	SDP
Piippo Taimi	SDP
Torssonen Asko	SDP
Karvonen Aimo	Vasemmistoliitto
Mykkänen Teija	Vasemmistoliitto
Savolainen Martti	Vasemmistoliitto
Koski Alpo	Perussuomalaiset

Kaupunginvaltuusto myönsi 14.12.2015 § 102 Riitta-Liisa Harmoinen Kyllöselle eron Pyhjärven kaupunginvaltuuston jäsenyydestä. Kaupunginvaltuusto totesi samassa pykälässä, että Pro Pyhäjärvi ry:n I varavaltuutettu Eeva Aulakoski nousee Riitta-Liisa Harmoinen Kyllösen tilalle valtuutetuksi.

Kaupunginhallitus vuonna 2016

	<i>Puheenjohtajat:</i>		<i>Henkilökohtainen varajäsen:</i>
puheenjohtaja	Kauranen Asko	Keskusta	Rapo Tarmo
I varapuheenj.	Savolainen Martti	Vasemmistoliitto	Karvonen Aimo
II varapuheenj.	Leskinen Paavo	Keskusta	Alamäki Kaisa
	<i>Jäsenet:</i>		<i>Henkilökohtainen varajäsen:</i>
	Erkkilä Katja	Keskusta	Tikkanen Kauko
	Hynninen Mirja	SDP	Piippo Taimi
	Tuikka Tyyne	Pro Pyhäjärvi	Lehtinen Irja
	Varis Ari	Keskusta	Kärkkäinen-Rytkönen Marita

Kaupunginhallituksen esittelijänä toimi vs. kaupunginjohtaja Veikko Tikkanen.
Sihteerinä toimi vt. hallintojohtaja Henrik Kiviniemi.

Kaupunginvaltuusto myönsi 14.12.2015 § 101 Riitta-Liisa Harmoinen Kyllöselle eron kaupunginhallituksen jäsenyydestä. Samassa pykälässä Katja Erkkilä valittiin kaupunginhallituksen jäseneksi jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Henkilöstöjaosto vuonna 2016

		<i>Henkilökohtainen varajäsen:</i>
Leskinen Paavo	puheenjohtaja	Alamäki Kaisa
Karvonen Aimo	varapuheenjohtaja	Savolainen Martti
Tuikka Tyyne	jäsen	Pietikäinen Seppo
Piippo Taimi	jäsen	Hynninen Mirja

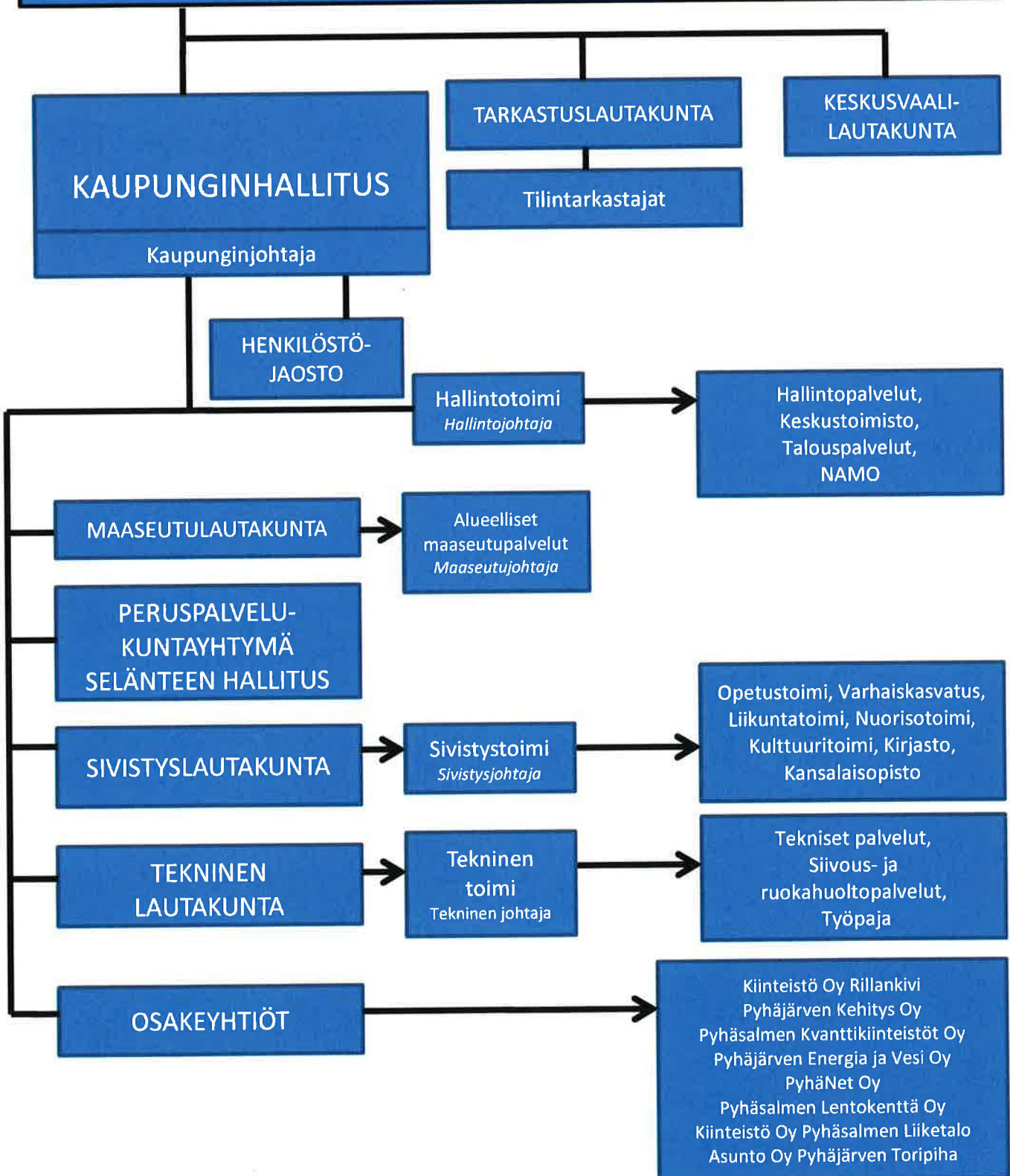
Henkilöstöjaosto on kaupunginhallituksen alainen ja esittelijänä toimi vt. hallintojohtaja Henrik Kiviniemi.

Tilivelvollisia ovat hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja toimialuepäälliköt sekä lautakunnat. Kaupunginjohtaja toimii viraston päällikkönä.

Viranhaltijaorganisaation johtoryhmän muodostavat hallintosäännön mukaan toimialajohtajat (hallintojohtaja, maaseutujohtaja, sivistysjohtaja ja tekninen johtaja) sekä kaupunginjohtaja puheenjohtajana.

Pyhäjärven kaupungin organisaatio

KAUPUNGINVALTUUSTO

YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Yleinen taloudellinen kehitys

Kuntien vuoden 2016 tilinpäätösarviot

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2016 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden etenevän hyvään suuntaan, arvioidaan Kuntaliiton analyysissä tilinpäätösten ennakkotiedoista. Samalla lähivuosien tulopohjamautokset kuntataloudessa vaativat tarkkaa taloudenpitoa jo vuoden 2017 aikana. Analyysi perustuu Tilastokeskuksen julkaisemiin tilastotietoihin.

Kuntasektorin menot kasvoivat maltillisesti koko maassa, keskimäärin 1,3 prosenttiyksikköä. Vuoden 2016 tilikauden tulos parani ennakoarvion mukaan lähes puoli miljardia euroa. Tilikauden tulos oli kuitenkin negatiivinen 111 kunnassa, yhteensä 0,2 miljardia euroa.

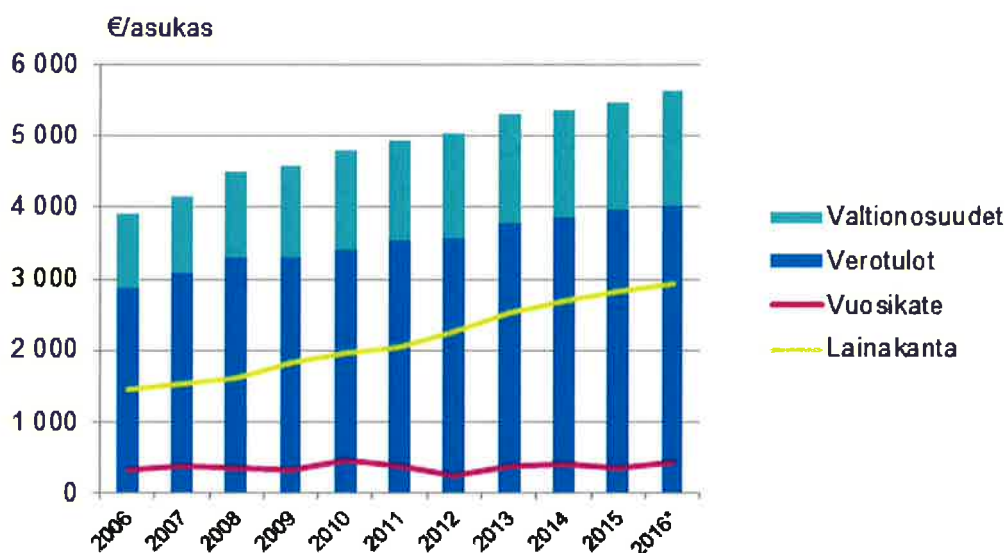
Vuoden 2016 tilinpäätösarvotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu toimintakate heikkeni 0,4 miljardia euroa eli 1,4 prosenttia edellisestä vuodesta.

Kuntien verorahoitus, joka koostuu verotuloista ja valtionosuuksista, kasvoi 3,0 prosenttia edellisvuodesta ja oli yhteensä 30,7 miljardia euroa. Verotulojen osuus verorahoituksen kasvusta oli 0,3 miljardia euroa ja valtionosuuksien osuus 0,6 miljardia euroa. Manner-Suomen kunnat saivat verotuloja asukasta kohden 4 025 euroa ja valtionosuuksia 1 608 euroa.

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui vuoden 2016 tilinpäätösarvioiden mukaan 26,8 prosenttia edellisestä vuodesta ja oli yhteensä 2,4 miljardia euroa. Vuonna 2016 kaikkiaan 18 kuntaa arvioi vuosikatteen jäävän negatiiviseksi, kun sitä edellisenä vuonna vuosikate oli toteutumatietojen mukaan negatiivinen 13 kunnalla. Vuonna 2016 vuosikate oli Manner-Suomessa asukasta kohden 440 euroa.

Kuntien lainakanta oli vuoden 2016 lopussa 16,0 miljardia euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuoteen verrattuna 0,5 miljardia euroa eli 3,4 prosenttia. Kasvu oli edellisvuotta hitaampaa, jolloin se oli 0,8 miljardia euroa eli 5,6 prosenttia. Asukasta kohden Manner-Suomen kuntien lainat olivat 2 938 euroa, kun edellisenä vuonna vastaava lainamäärä oli 2 841 euroa.¹⁾

Kuntien valtionosuudet, verotulot, vuosikate ja lainakanta asukasta kohden 2006–2016*

Vuosien 2006–2015 väestötietona on käytetty kunkin vuoden väkilukua 31.12. Vuoden 2016 arviotiedoissa on käytetty väkilukua 31.12.2015.

*Tilinpäätösarviot

Oman alueen taloudellinen kehitys

Taloudellista kehitystä omalla alueella on tarkasteltu ottaen huomioon Pyhäjärven sijainti.

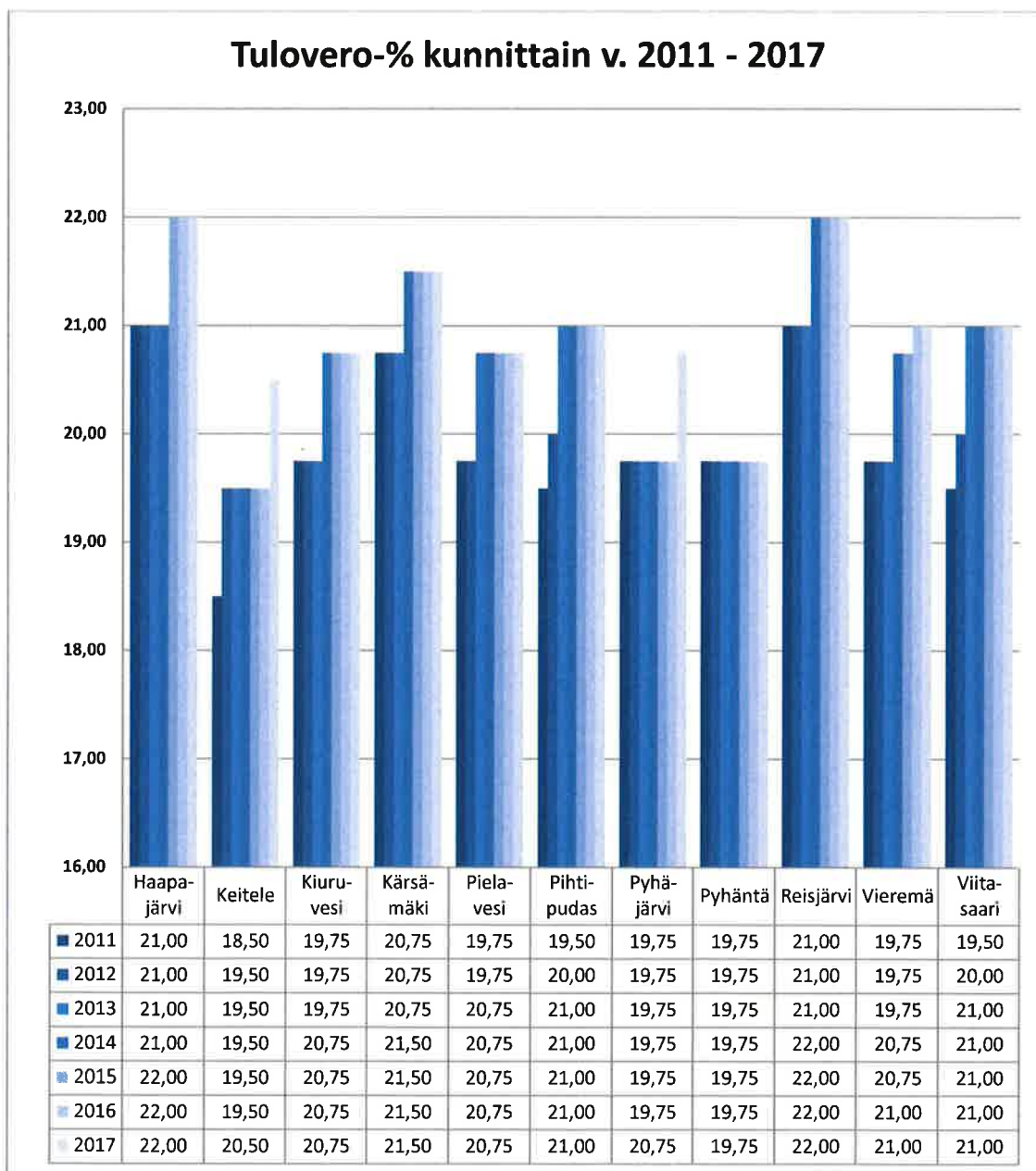
Väestömäärän kehitys omalla alueella

Seuraavassa taulukossa on vertailtu lähikuntien asukaslukuja vuosina 2009 - 2016.

	Haapa- järvi	Keite- le	Kiuru- vesi	Kärsä- mäki	Piela- vesi	Pihti- pudas	Pyhä- järvi	Pyhän- tä	Reis- järvi	Viere- mä	Viita- saari
Asukasluvut											
31.12.2016							5 450				
31.12.2015	7 438	2 379	8 600	2 658	4 740	4 221	5 505	1 587	2 894	3 757	6 666
31.12.2014	7 480	2 398	8 752	2 696	4 787	4 261	5 562	1 562	2 901	3 817	6 780
31.12.2013	7 616	2 427	8 866	2 721	4 824	4 354	5 731	1 545	2 925	3 874	6 895
31.12.2012	7 641	2 476	8 989	2 760	4 926	4 441	5 849	1 566	2 961	3 930	6 957
31.12.2011	7 609	2 524	9 063	2 819	5 006	4 500	5 887	1 584	2 996	3 962	7 065
31.12.2010	7 639	2 542	9 157	2 872	5 087	4 563	5 946	1 633	2 973	3 982	7 174
31.12.2009	7 714	2 563	9 318	2 918	5 147	4 613	6 001	1 648	3 020	3 985	7 195
As.luvun muutos /kpl											
2016 - 2017							-58				
2014 - 2015	-42	-19	-152	-38	-47	-40	-57	25	-7	-60	-114
2013 - 2014	-136	-29	-114	-25	-37	-93	-169	17	-24	-57	-115
2012 - 2013	-25	-49	-123	-39	-102	-87	-118	-21	-36	-56	-62
2011 - 2012	32	-48	-74	-59	-80	-59	-38	-18	-35	-32	-108
2010 - 2011	-30	-18	-94	-53	-81	-63	-59	-49	23	-20	-109
2009 - 2010	-75	-21	-161	-46	-60	-50	-55	-15	-47	-3	-21
As.luvun muutos / %											
2016 - 2017							-1,0				
2014 - 2015	-0,6	-0,8	-1,7	-1,4	-1,0	-0,9	-1,0	1,6	-0,2	-1,6	-1,7
2013 - 2014	-1,8	-1,2	-1,3	-0,9	-0,8	-2,1	-2,9	1,1	-0,8	-1,5	-1,7
2012 - 2013	-0,3	-2,0	-1,4	-1,4	-2,1	-2,0	-2,1	-1,4	-1,2	-1,4	-0,9
2011 - 2012	0,4	-1,9	-0,8	-2,1	-1,6	-1,3	-0,6	-1,1	-1,2	-0,8	-1,6
2010 - 2011	-0,4	-0,7	-1,0	-1,8	-1,6	-1,4	-1,0	-3,0	0,8	-0,5	-1,5
2009 - 2010	-1,0	-0,8	-1,7	-1,6	-1,2	-1,1	-0,9	-0,9	-1,6	-0,1	-0,3

Talouden tunnuslukuja omalla alueella

Alueen korkein tuloveroprosentti v. 2017 on 22,00 %. Vuodelle 2017 tuloveroprosenttia korottivat Keitele ja Pyhäjärvi. Alueen alhaisin tuloveroprosentti 19,75 % on Pyhännällä. Koko Suomen kuntien keskimääräinen veroprosentti vuonna 2017 on 19,91 %.

Seuraavissa taulukolissa on talouden tunnuslukuja lähikunnissa.

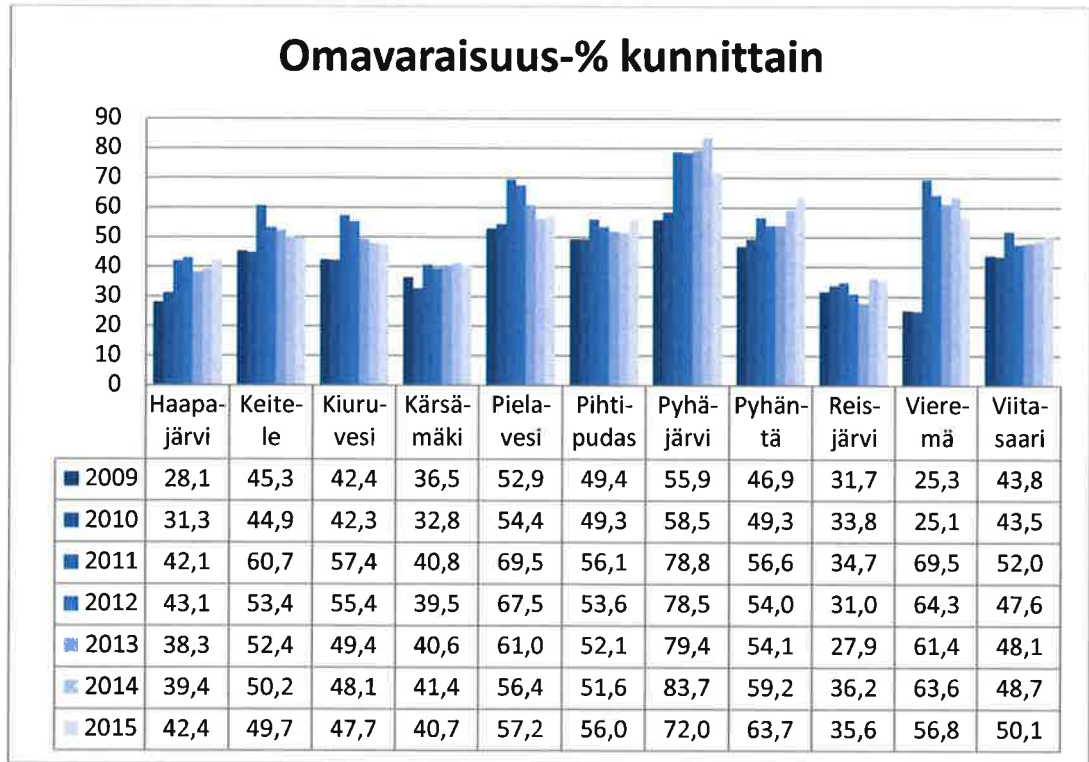
	Haapa- järvi	Keite- le	Kiuru- vesi	Kärsä- mäki	Piela- vesi	Pihti- pudas	Pyhä- järvi	Pyhän- tä	Reis- järvi	Viere- mä	Viita- saari
Tilikauden tulos € /as.											
V. 2015	213	16	-26	199	-81	277	-405	120	59	179	80
V. 2014	-47	43	-2	124	67	178	1 065	488	1 062	275	113
V. 2013	-398	-44	-173	-54	26	252	232	255	-304	-193	-114
V. 2012	3	-207	-148	-151	-175	345	-87	91	-341	-302	152
V. 2011	339	-213	-1	156	-41	-437	173	155	-16	37	-207
V. 2010	246	-45	-23	-183	135	41	596	614	262	-73	139

Suhteellinen velkaantuneisuusaste vuonna 2015 on koko Suomessa keskimäärin 54,8 %.
Suhteellinen velkaantuneisuusaste on noussut edellisvuoteen verrattuna (v. 2014 oli 52,0 %).

	Haapa- järvi	Keite- le	Kiuru- vesi	Kärsä- mäki	Piela- vesi	Pihti- pudas	Pyhä- järvi	Pyhän- tä	Reis- järvi	Viere- mä	Viita- saari
Suhteell.velkaant. %											
V. 2015	65,1	42,7	55,2	77,0	34,7	44,9	37,1	41,8	78,7	37,9	44,1
V. 2014	70,9	42,9	55,3	74,2	36,8	50,3	17,4	49,9	70,5	26,8	45,8
V. 2013	76,4	39,0	54,1	75,6	30,7	48,3	19,7	58,2	84,2	28,9	45,4
V. 2012	72,2	40,0	46,2	84,7	23,6	43,8	22,5	60,8	80,9	28,9	50,5
V. 2011	74,3	33,0	44,2	81,0	23,7	50,8	23,3	54,1	74,9	25,0	60,7
V. 2010	84,8	27,2	43,1	82,0	23,3	44,4	23,4	41,6	81,1	29,9	49,7
Kertynyt yli-/alij. €/as.											
V. 2015	0	52	201	1 211	-388	2 458	1 875	2 037	916	209	1779
V. 2014	-224	35	221	978	-304	2 135	2 214	1 923	854	25	1 671
V. 2013	-185	-9	218	825	-368	707	1 059	1 639	-206	-251	377
V. 2012	201	35	384	-333	-386	421	930	1 314	97	-62	402
V. 2011	187	238	525	-203	-205	49	917	1 189	433	234	240
V. 2010	-162	447	488	-375	-209	37	903	986	453	192	440

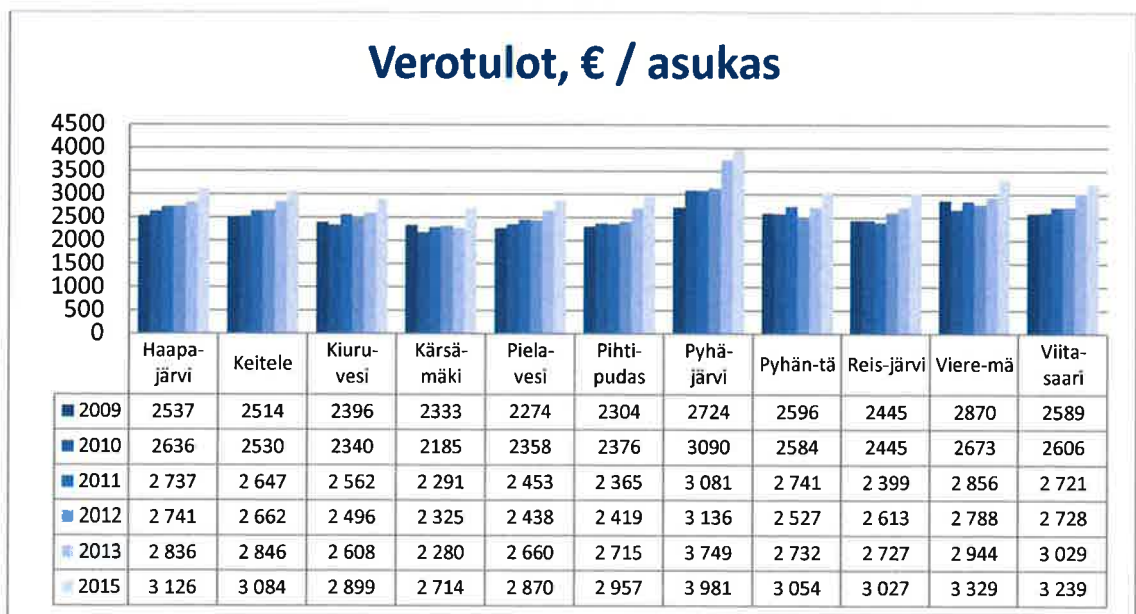
Omavaraisuusaste oman alueen kunnissa vuosina 2009 - 2015

Tunnusluku omavaraisuusaste ilmaisee kunnan vakavaraisuuden, alijäämän sietokyvyn ja mahdollisuuden selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusasteena 70 %:n tasoa pidetään hyvänä tasona. Pyhäjärven omavaraisuusaste 31.12.2015 oli 72 %. Kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste vuonna 2015 oli 60,2 %.

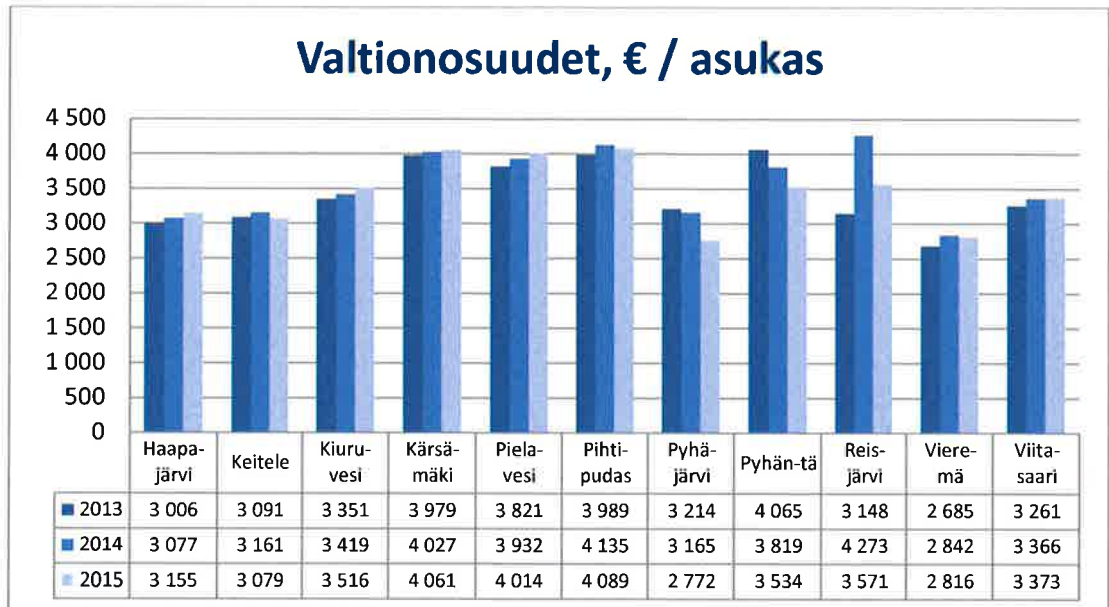
Verotulot oman alueen kunnissa vuosina 2009 – 2015

Seuraava taulukko kertoo verotulojen kehityksestä vuosina 2009 – 2015 lähikunnissa. Verotuloja on verrattu euromääräisesti asukasta kohti vuosittain. Koko maan keskimääräiset verotulot kunnissa olivat 3.967 €/asukas vuonna 2015.

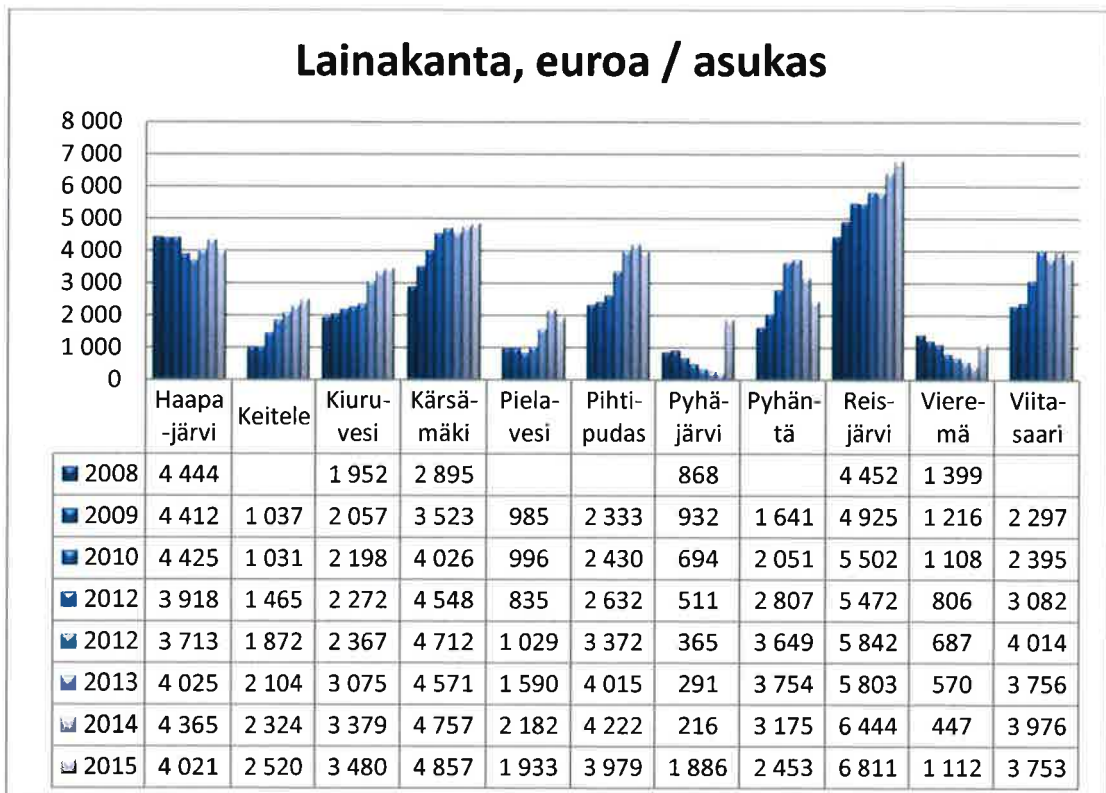
Valtionosuudet oman alueen kunnissa vuosina 2009 – 2015

Koko maan keskimääräiset valtionosuudet kunnissa olivat 1.500 €/asukas vuonna 2015.

Lainamäärän kehitys vuosina 2008 – 2015 alueella

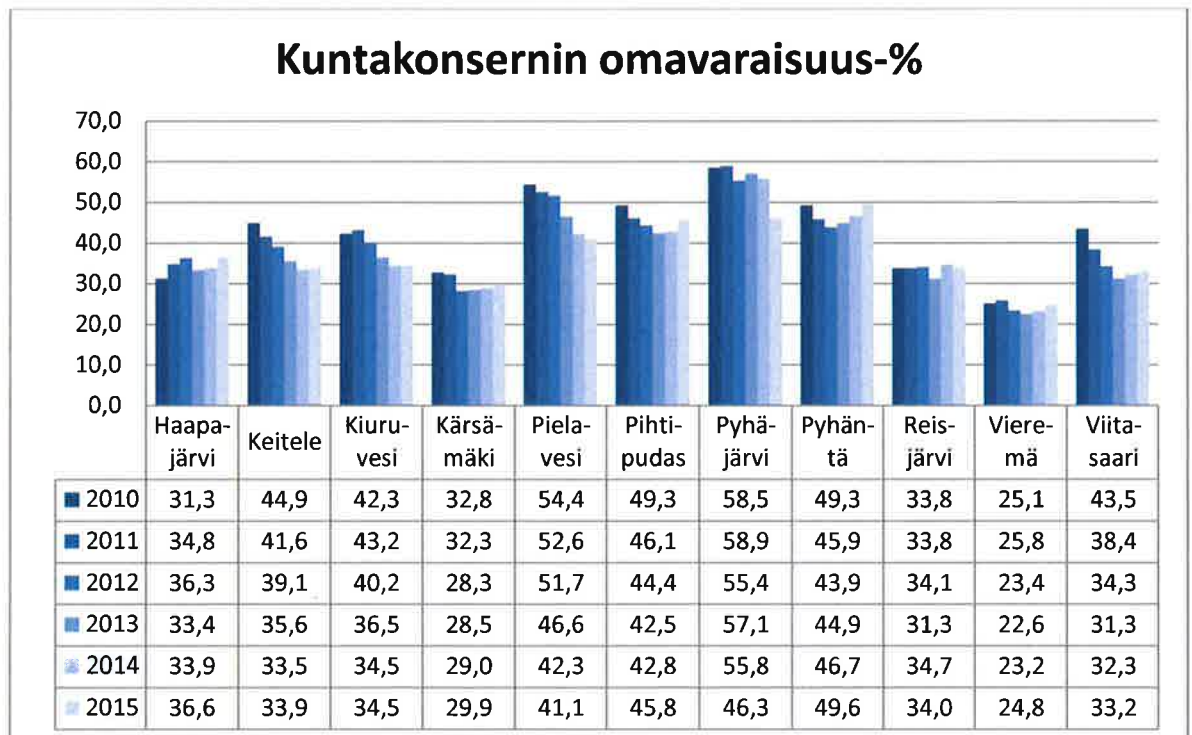
Kuntien keskimääräinen lainakanta koko Suomessa vuonna 2015 oli 2.835 euroa / asukas. Kuntien keskimääräinen lainakanta on noussut vuosien 2009 – 2015 aikana. Vuonna 2009 kuntien keskimääräinen lainakanta oli 1.839 euroa / asukas. Pyhäjärven lainakanta on laskenut vuosina 2009 - 2014.

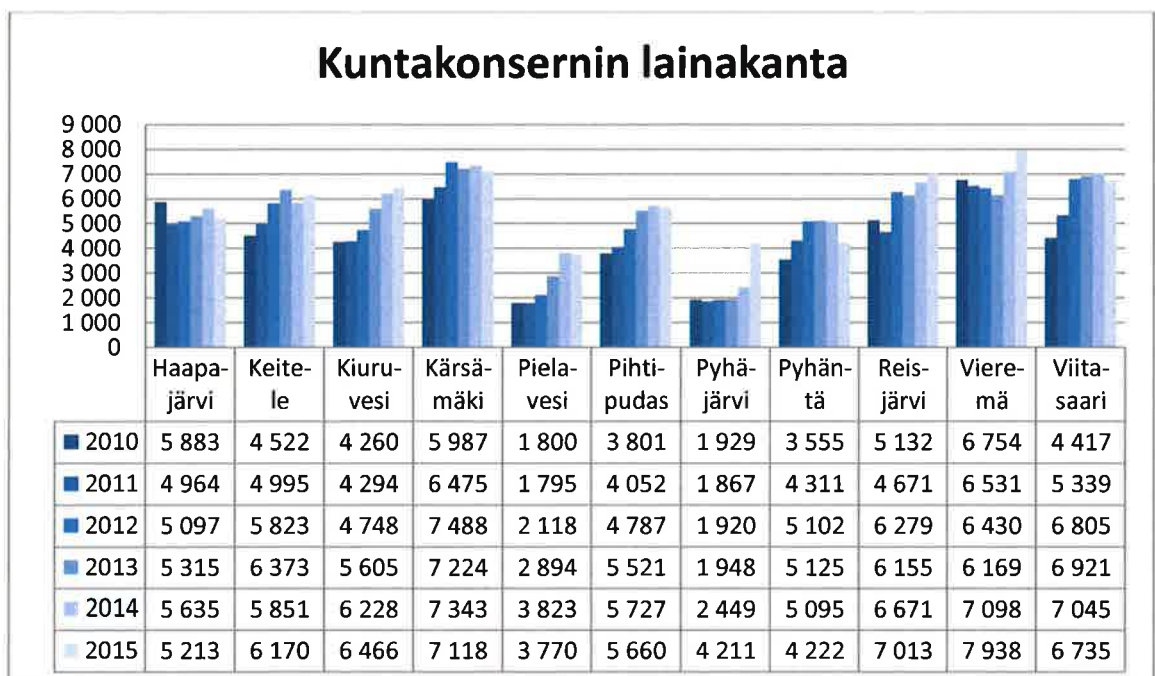
Kuntakonsernin tunnuslukuja oman alueen kunnissa

Seuraavat taulukot sisältävät kuntakonsernin tunnuslukuja oman alueen kunnissa.

Kuntakonsernin omavaraisuus-% vuosina 2010 - 2015 lähikunnissa

Kuntakonsernin lainakanta € / asukas vuosina 2010 - 2015 lähikunnissa

Pyhäjärven kaupungin taloudellinen kehitys

Pyhäjärven kaupungin taloudellinen tilanne on kohentunut oleellisesti 2000-luvun puolenvälin alijäämäisistä tilinpäätöksistä. Tähän on vaikuttanut oleellisesti yhteisöverokertymän nousu noin 800 000 eurosta 6,5 miljoonaan euroon.

Vuoden 2006 alijäämä oli 1,15 miljoonaa euroa ja vuosina 2007 – 2015 taseeseen on kertynyt ylijäämää 10,3 miljoonaa euroa.

Vuoden 2016 tilikauden tulos oli -4.606.741,91 euroa. Tilikauden tuloksesta ei tehty investointivaroja. Tilikauden tulokseen ei sisällynyt satunnaisia tuottoja kuluvana vuonna. Varausten ja rahastojen muutoksien jälkeen tilikauden alijäämä oli -3.760.698,32 euroa.

Lainakanta vuoden 2016 lopussa oli 17.913.293,09 euroa, joka on 3.287 euroa/asukas. Talousarviolainaa nostettiin yhteensä 8,5 M€, kuten talousarvion laadintavaiheessa ennakoitiin. Pyhäjärven kaupungilla on käynnissä kuluvina vuosina suuria investointeja, joista sairaala valmistui tilinpäätösvuonna.

Pyhäjärven kaupungin omavaraisuusaste vuonna 2016 oli 66,3 % (vuonna 2015 oli 72,0 %). Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta.

Pyhäjärven kaupungin omapääoma on 55,4 % (v. 2015 74,3 %) pysyvistä vastaavista vuonna 2016. Uudessa talousarviosuosituksessa on mainittu raja-arvo, jonka mukaan peruspääoman ja arvonorotusrahaston tulisi olla 67 % pysyvistä vastaavista.

Pyhäjärven kaupungin taloudellinen kehitys on ollut viime vuosina erittäin hyvä. Vuodet vuodesta 2015 alkaen ovat sisältäneet monenlaisia haasteita talouden osalta. Vuoden 2015 valtionosuuspäätösten mukaisesti valtionosuudet vähentyivät noin 2,5 M€ tilinpäätösvuonna. Toimintakulujen kasvamiseen mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta on etsittävä vaihtoehtoisia toimintatapoja. Myös Pyhäsalmen kaivoksen malmivarantojen loppuminen mahdollisesti vuonna 2019 vaikuttaa Pyhäjärven kaupungin verotuloihin merkittävästi. Pyhäjärvelle ja seutukuntaan kohdistuu noin 500 htv:n vaje, palkkatuloihin paikkakunnalla 28 M€:n vaje ja verotuloihin noin 7 M€:n vaje. Pyhäjärven kaupunki varautuu rakennemuutokseen kaupunkikonsernin talouden tasapainotusohjelman laadinnan kautta ja panostamalla paikkakunnan elinvoiman kehittämiseen rakennemuutosvuosina.

OLENNAISET MUUTOKSET PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne aloitti toimintansa 1.1.2010. Kuntayhtymä hoitaa terveyden- ja sairaanhoitoon, ympäristön hoitoon ja rakennusvalvontaan liittyviä palveluja. Kaupungin em. tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyi peruspalvelukuntayhtymä Selänteen palvelukseen. Vertailtaessa eri tulo-/kululajien toteutumaa edellisvuoteen, luvut eivät ole vertailukelpoisia Selänteen aiheuttamien muutosten vuoksi.

Vuoden 2011 alusta alkaen Reisjärven kunta vastaa maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä Pyhäjärven, Haapajärven, Reisjärven sekä Kärsämäen alueella.

Pyhäjärven ja Haapajärven kaupunginvaltuustot ja Reisjärven kunnanvaltuusto hyväksyivät yksimielisesti maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen muodostamisen ao. kuntien kesken järjestämisvastuun vastaanottavana kuntana ollessa Pyhäjärven kaupunki sekä yhteistoimintasopimuksen kuntien järjestettäväksi säädettyjen lakisääteisten maaseutuhallintotehtävien 1.1.2013 alkaen sekä muiden maaseudun kehittämisspalvelujen järjestämisestä. Pyhäjärven kaupunginvaltuusto on hyväksynyt yhteistoiminta-alueen kokouksessaan 27.6.2012 ja yhteistoimintasopimuksen 29.10.2012.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.10.2013 § 170 muutokset Pyhäjärven kaupungin hallintosääntöön. Kuntalakiin tehdyt muutokset edellyttivät hallintosäännön muuttamista. Kuntalain 50.1 §:n 15 kohtaan eduskunta hyväksyi muutoksen, joka korostaa hallinnon ja talouden tarkastuksen ohella hallintosääntöön otettavaa määräystä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 72.1 §:ään eduskunta hyväksyi muutoksen, jonka mukaan valtuusto voi valita tilintarkastajat toimikauttaan vastaavien vuosien sijasta enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Hallintosääntöön otettiin määräys maaseutulautakunnasta kaupungin luottamushenkilöorganisaatioon. Henkilöstöorganisaation toimialueisiin lisättiin alueelliset maaseutupalvelut sekä esittelyä koskeviin määräyksiin maaseutulautakunta sekä esittelijänä maaseutujohtaja.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.12.2013 § 196 Pyhäjärven kaupungin tulevaisuusstrategian vuosille 2013 – 2017. Strategiset tavoitteet vuoteen 2017 ovat seuraavat:

1. Vakaa kaupunkitalous,
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut,
3. Kannustava, monipuolinen ja verkostoitunut elinkeinopolitiikka,
4. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto,
5. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva,
6. Innostava henkilöstöpolitiikka,
7. Monipuolinen maankäyttö,
8. Kansainvälistyminen.

Eryityisesti on kiinnitettävä huomiota väestörakenteen muutoksen huomioimiseen palvelurakenteessa, joka sisältää väkiluvun vähenemisen pysäyttämisen.

Kuntalain (365/1995) 13 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja tilivelvollisia viranhaltijoita sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä hallintosäännössä sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

Kuntalakiin (325/2012) kesällä 2012 lisätyt säännökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta tulivat voimaan vuonna 2014. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan organisaation tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan laillisuudesta. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan laillisuutta uhkaavia tekijöitä.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia.

Kuntalain säännöksiä tavoitteena on terävöittää kuntien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja siitä raportointia. Tästä syystä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulisi perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Pyhjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 30.6.2014 § 70.

Kuntalakiin sisällytetyt uudet velvoitteet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta ovat: 1) Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista (13 §), 2) Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta (50 §), 3) Toimintakertomuksessa on esitettävä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (69 §), 4) Tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti (73 §). Säännökset ovat astuneet voimaan vuoden 2014 alusta. Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja johtopäätöksistä on sisällytettävä vuodelta 2014 laadittavaan toimintakertomukseen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Pyhjärven kaupungin konserniohjeen 24.11.2014 § 106. Kuntalakiin vuonna 2012 lisätyt säännökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta (325/2012) ovat tulleet voimaan vuonna 2014. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan organisaation tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan laillisuudesta. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan laillisuutta uhkaavia tekijöitä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.11.2014 § 110 vesi- ja viemärlaitoksen sekä kaukolämpölaitoksen toiminnan yhtiöittämisen. Kuntalain muutos koskien kunnan toimintaa avoimilla markkinoilla astui voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Säännöksen mukaan kuntien ja kuntayhtymien on siirrettävä kilpailutilanteessa markkinoilla toimiva oma toiminta hoidettavaksi osakeyhtiö-, osuuskunta-, yhdistys- tai säätiömuotoiseksi viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä tai järjestää toiminta muutoin siten, ettei toiminta vääristäisi kilpailua. Viimeksi mainitulla tarkoitettaisiin sitä, että toiminta järjestetään siten, ettei toiminta enää kilpailutilanteessa markkinoilla. Uudessa kuntalakiluonnoksessa yhtiöittämisvelvoite on vastaava kuin nykyisessä lainsäädännössä. Kaupunginvaltuuston päätöksellä perustettiin

Pyhjärven Energia ja Vesi Oy, joka jatkaa vesi- ja viemärlaitoksen sekä kaukolämpölaitoksen toimintaa osakeyhtiön kautta. Apporttiomaisuuden luovutuskirja allekirjoitettiin 30.12.2014. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.9.2014 § 85 Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy – nimisen kiinteistöosakeyhtiön perustamisen. Yhtiön toimialana on rakennuttaa, hallita ja vuokrata Pyhäsalmen kaivoksessa sijaitsevia uusiokäyttöön soveltuvia tuotanto- ja toimitiloja tieteelliseen ja tuotannolliseen tarkoitukseen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.11.2014 § 109 Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen perussopimukseen peruspääomaa ja osajäsenyyttä koskevat muutokset. Osajäsenyyden mahdollistavat muutokset tulivat voimaan 1.1.2015 alkaen, jonka jälkeen Kärämäen kunta oli kuntayhtymän osajäsen. Peruspääomaksi jäsenkunnat maksavat kuntayhtymälle 1 €/asukas. Se jakautuu kuntien peruspääomasijoituksiksi 31.12.2013 kuntakohtaisten asukaslukujen suhteessa. Peruspääoman jakautuminen osoittaa kuntien omistusosuuksien suhteen.

Kaupunginhallitus päätti 21.12.2015 § 473 ostaa varastotilaa Asunto Oy Pyhäsalmen Toripihasta. Kiinteistö Oy Rillankiven ja Pyhäjärven Kehitys Oy:n kanssa yhteisomistusosuudeksi muodostui 53,70 %.

Kaupunkikonsernin talouden tasapainottaminen

Kaupunginhallitus asetti 29.6.2015 § 234 taloustoimikunnan, jolle annettiin tehtäväksi valtuuston päätöksen 22.12.2014 § 119 mukaisesti valmistella taloudenpidon suunnittelun osana rakennemuutoksen valmiussuunnitelma (tasapainotusohjelma). Tasapainotusohjelma laaditaan konserninäkökulmaa korostaen ja kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan lisäksi tasapainotustarkasteluun kuuluu osallistuminen kuntien yhteistoimintaan sekä muu omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminta.

Selänne-palveluiden osalta kaupunginhallitus asetti päätöksellään 12.1.2015 § 5 työryhmän (ns. Selänne-työryhmä), jonka tehtävänantona on tarkastella tasapainotusmahdollisuuksia edellä mainittujen Pyhäjärven kaupungin Selänne-palveluiden osalta. Työryhmän työ pääsi varsinaisesti alulle vasta syksyllä 2015. Kokouksessaan 4.12.2015 työryhmä päätti työohjelmastaan keväälle 2016, jonka kautta valmistellaan toimenpiteitä osaksi kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa. Toimeksiantoa on täytetty yhteistyössä PPKY Selänteen kanssa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6.2016 Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2016 - 2019. Ohjelma sisälsi säästötoimenpide-ehdotuksia toimialueittain. Säästötoimenpide-ehdotuksia toteutettiin vuoden 2017 talousarvion laadinnassa, esimerkiksi tulovero- ja kiinteistöveroprosenttien nostaminen.

Taloustoimikunta jatkaa toimintaansa keväällä 2017.

Ennakoiva rakennemuutos

Kaupunginhallitus päätti 7.12.2015 § 456 hakea valtioneuvostolta Pyhäjärven kaupungin ja koko Nivalan-Haapajärven seutukunnan nimeämistä äkillisen rakennemuutoksen hallinnan ja ennakkoinnin erityisalueeksi.

Ennakoidun rakennemuutoksen hallintaa silmälläpitäen on valmiussuunnitelmaan valmisteltu kahdeksan kärkihanketta:

1. Pyhäjärven kaivokseen sijoitettavan energiavaraston rakentaminen,
2. Maanalaisen CallioLab-tiedekeskuksen kehittäminen,
3. Nivala-Haapajärven seudun kansainvälistyvien kasvuyritysten investointi- ja kehittämistuet,
4. Kaivos- ja tunnelikoneiden ja -laitteiden testaus-, koulutus- ja kehittämispalvelut päättyneen kaivoksen tiloissa,
5. Maanalaisen kalakasvatus- ja kasvinviljelylaitoksen perustaminen,
6. Kopsan kultakaivoksen avaaminen,
7. Suojatun datakeskuksen sijoittaminen kaivoksen tiloihin,
8. Pohjois-Pohjanmaan Te-toimiston ennakoivan muutosturvan pilotointi ja kaivosta palveluiden yritysten liiketoiminnan uudistamisen tukeminen.

Valmiussuunnitelmassa kuvatut kärkihankkeet eivät sulje pois uusia avauksia ja lisähankkeita, vaan suunnitelmaa tullaan täydentämään työn edetessä siten. Työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaisesti ennakoivaan rakennemuutokseen varautumista ei tulla toteuttamaan

erityisen tukialuepäätöksen pohjalta, vaan hanke pohjaisesti. Valmistellut kärkihankkeet muodostavat varautumishankkeiden ytimen.

Työ- ja elinkeinoministeriö antoi päätöksen 3.3.2016 hakemukseen Pyhjärven ja Nivala-Haapajärven seutukunnan nimeämiseksi ennakoidun rakennemuutoksen alueeksi.

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 47 §:n mukaan valtioneuvosto voi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut tai arvioidaan kohdistuvan voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Äkillisen rakennemuutoksen kriteerit eivät alueen osalta täyty, koska tilanne ei ole odottamaton. Valtioneuvostolla tai ministeriöllä ei ole lakiin perustuvaa mahdollisuutta nimetä aluetta ”ennakoidun rakennemuutoksen alueeksi”.

Ministeriö on kuitenkin tyytyväinen Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Pyhjärven kaupungin aktiiviseen panokseen rakennemuutoksen ennakoinnissa. Ministeriö kannustaa jatkamaan Nivala-Haapajärven seudun ja Pyhjärven kaupungin ponnisteluja kaivoksen tilojen hyösyntämiseksi ja mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään esimerkiksi Kestävää kasvua ja työtä –ohjelman ja Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) toimenpiteen rahoitusta.

Sote- ja maakuntauudistus

Sote- ja maakuntauudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus sekä siirretään maakunnille uusia tehtäviä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019.

Jatkossa Suomen julkinen hallinto järjestetään kolmella tasolla, jotka ovat valtio, maakunta ja kunta.

Itsehallinnolliset maakunnat muodostetaan nykyisen maakuntajaon pohjalta. Jatkossa 18 maakuntaa järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveyspalvelut. Maakunnille siirtyy myös muita tehtäviä ELY-keskuksista, TE-toimistoista, aluehallintovirastoista, maakuntien liitoista ja muista kuntayhtymistä sekä kunnista.

Tämä vähentää merkittävästi erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavien ja kuntien yhteisten lakisääteisten organisaatioiden määrää, kun tehtävät siirtyvät lähes 190 eri vastuuviranomaiselta 18 maakunnalle.

Sen myötä palveluja pystytään johtamaan paremmin alueellisesti tasapainoisena kokonaisuutena. Tavoitteena on tarjota ihmisille nykyistä yhdenvertaisempia palveluja, vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä kustannusten kasvua. Peruspalveluja vahvistetaan ja digitaalisia palveluja hyödynnetään paremmin.

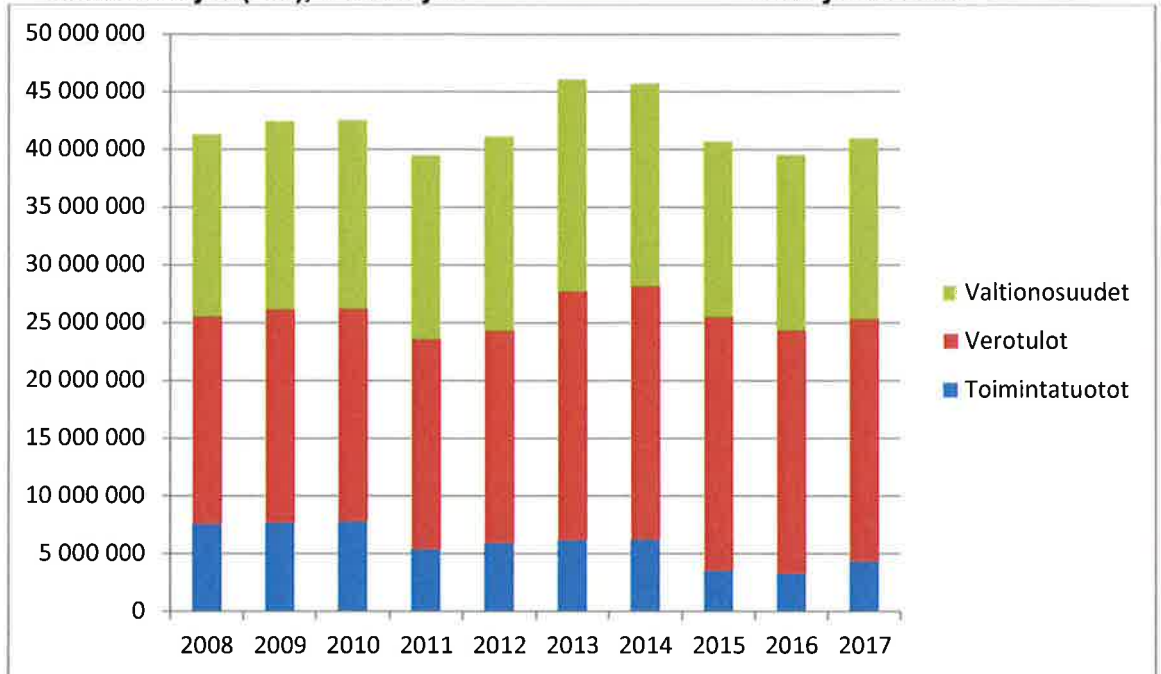
Valtio vastaa ensisijaisesti tulevien maakuntien rahoituksesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavainen rahoitus yksinkertaistetaan ja lisätään ihmisten valinnanvapautta palveluissa.

Uudistuksen tavoitteena on kuroa umpeen iso osa julkisen talouden kestävyysvajeesta. Hallituksen 10 miljardin euron säästötavoitteesta noin 3 miljardia euroa on tarkoitus saada sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksista vuoteen 2029 mennessä. Kolmen miljardin euron säästötavoitteen saavuttaminen edellyttää, että menot saavat jatkossa kasvaa vain 0,9 prosenttia vuodessa, kun nyt ne kasvavat 2,4 prosenttia vuosittain.

Tuottojen kehitys

Tuotot koostuvat toimintatuotoista, verotuloista sekä valtionosuuksista.

Toimintatuottojen (ulk.), verotulojen sekä valtionosuuksien kehitys vuosina 2008 - 2017

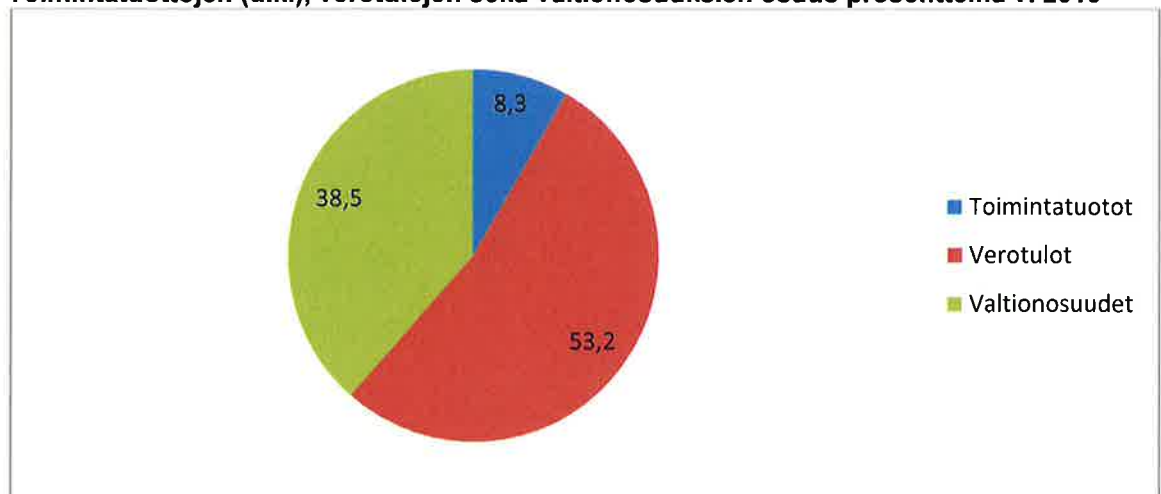

Vuoden 2015 toimintatuottoja pienentää 1.1.2015 alkaen perustettu Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:lle siirtyneet kaukolämmön ja vesi- ja viemärlaitoksen toimintatuotot. Muutos valtionosuuksissa vuosien 2014 ja 2015 välillä on 2,3 M€.

Merkittävä tuottojen kasvu yllä olevassa taulukossa johtuu pääosin yhteisöverojen tuoton huomattavasta noususta. Pyhäsalmen kaivos on suurin yhteisöveroa tuottava yritys Pyhäjärven kaupungissa.

Vuoden 2011 toimintatuottoja pienentää lomituspalvelujen siirtyminen Reisjärven kunnan hoidettavaksi. Tulojen menetys on noin 2 miljoonaa euroa, jonka valtio on maksanut Pyhäjärven kaupungille menojen korvaukseksi.

Toimintatuottojen (ulk.), verotulojen sekä valtionosuuksien osuus prosentteina v. 2016

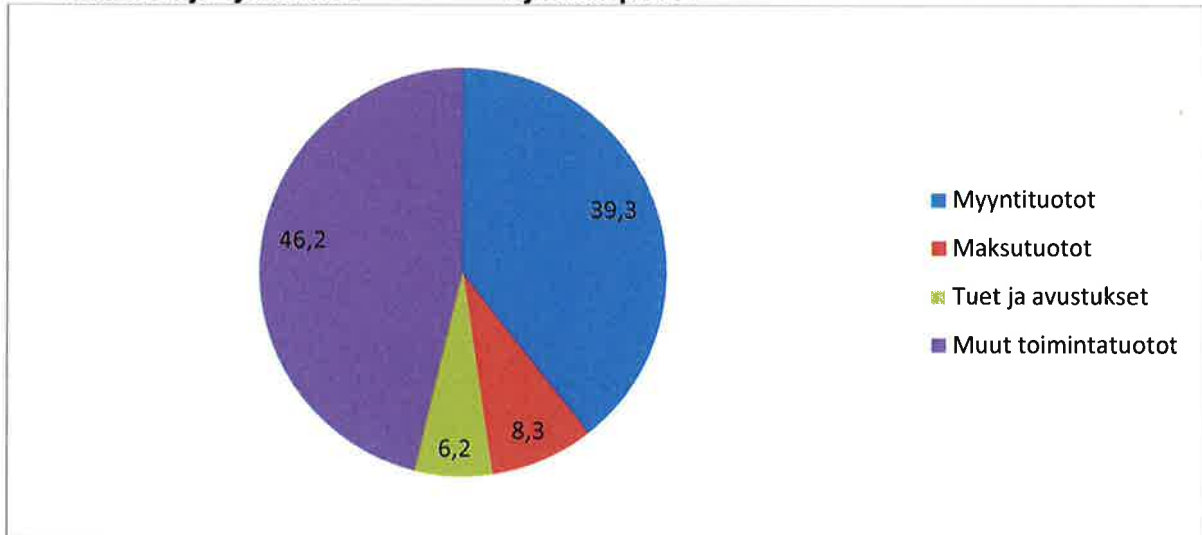
Toimintatuotot, ulkoiset	3 301 907	8,3 %
Verotulot	21 030 291	53,2 %
Valtionosuudet	15 219 452	38,5 %
Tuotot yhteensä	39 551 650	100,0 %

Toimintatuotot

Pyhjärven kaupungin toimintatuottoihin sisältyy kaukolämpölaitoksen sekä vesi- ja viemärlaitoksen myyntitulot vielä vuonna 2014. Vuonna 2015 näitä eriä ei ole enää Pyhjärven kaupungin tileissä. Toimintatuottojen toteutumaprosentti oli 102,5 % vuoden 2015 talousarvioon verrattuna.

Toimintatuotot	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Toimintatuotot, ulkoiset	6 211 504	6 263 360	3 567 604	3 301 907	4 350 579

Toimintatuottojen jakautuminen eri tulolajeittain prosentiosuuksina vuonna 2016

Myyntituotot kaupunki (ulkoiset)	1 298 973	39,3 %
Maksutuotot	273 251	8,3 %
Tuet ja avustukset	204 734	6,2 %
Muut toimintatuotot	1 524 949	46,2 %
Toimintatuotot yhteensä	3 301 907	100 %

Verotulot

Pyhjärven kaupungin verotulojen kehittyminen vuosina 2013 – 2017

Verotulot	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Kunnallisvero	14 583 807	14 370 243	14 434 252	14 613 565	14 700 000
Osuus yhteisöverosta	6 042 931	6 569 905	6 370 704	5 390 118	5 000 000
Kiinteistövero	860 624	965 454	1 111 206	1 026 608	1 250 000
Verotulot yhteensä	21 487 362	21 905 602	21 916 162	21 030 291	20 950 000

Verotulojen toteutuminen vuoden 2016 talousarvioon verrattuna on 102,6 %. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen pohjana ovat seuraavat tulovero- ja kiinteistöveroprosentit: kunnallisvero 20,75 %, vakituiset asunnot 0,50 %, yleinen kiinteistövero 1,30 %, muut kuin vakituiset asunnot 1,30 %, rakentamattomat rakennuspaikat 4,0 %, yleishyödyllinen yhteisö 0,10 % sekä voimalaitokset 3,10 %. Tuloveroprosenttia on nostettu edellisen kerran vuonna 2007. Vuonna 2006 tuloveroprosentti oli 19,25 %.

Pyhjärven kaupungin veroprosentit vuosina 2011 – 2017

Veroprosentit	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
kunnan tulovero	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	20,75
yleinen kiinteistövero	1,00	0,90	0,90	0,90	1,00	1,00	1,30
vakituinen asunto	0,50	0,45	0,45	0,45	0,50	0,50	0,50
muu asuinrakennus	0,90	0,90	0,90	0,90	1,00	1,00	1,30
rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	4,00
yleishyödyllinen yhteisö	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
voimalaitos	2,85	2,85	2,85	2,85	2,85	2,85	3,10

Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) ei vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaan efektiivisestä veroasteesta joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Pyhjärven kaupungin efektiivinen veroaste vuonna 2017 on 13,75 % sekä vuonna 2016 efektiivinen veroaste on 13,48 %.

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2017 on 19,91 %. Pohjois-Pohjanmaan keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2017 on 20,46 %.

Veroprosentin korottamatta jättämiseksi esitetyt perustelut, joissa tasausjärjestelmän väitetään "korvaavan" korotusta vastaavat verotulot, eivät pidä paikkaansa. Miksi näin on, johtuu siitä, että tasausta laskettaessa käytetään koko maan painotettua keskimääräistä tuloveroprosenttia eikä kunnan päättämää veroprosenttia.

Valtionosuudet

Pyhjärven kaupungin valtionosuuksien kehittyminen vuosina 2013 – 2017

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Peruspalvelujen valtionosuus	19 437 389	18 618 725	16 032 076	15 899 805	16 380 000
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 018 825	-1 014 921	-772 206	-680 353	-680 000
Valtionosuudet yhteensä	18 418 564	17 603 804	15 259 870	15 219 452	15 700 000
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus, sisältyy peruspalvelujen valtionosuuks.	1 529 481	623 616	38 736	-256 406	-59 171
Valtionosuudet € / asukas	3 213	3 163	2 772	2 793	2 829
Valtionosuudet, %:a ulkoisista toimintamenoista	42,30	40,73	36,0	35,6	37,5
Valtionosuudet, %:a verotuloista	85,72	80,36	69,6	72,4	74,9

Valtionosuuksien toteutuminen vuoden 2016 talousarvioon verrattuna on 100,4 %. Valtionosuuksien vähenemiseen vuonna 2016 vaikuttaa erityisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen väheneminen.

Valtionosuuksien vähenemiseen vuonna 2015 vaikuttaa erityisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen väheneminen, kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentin pieneneminen 29,57 prosentista (v. 2014) 25,42 prosenttiin (v. 2015) sekä valtionosuusjärjestelmän uudistaminen kokonaisuudessaan. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vaikutus peruspalvelujen valtionosuuteen on noin 2,3 miljoonaa euroa.

Toimintakulujen kehitys

Henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, avustukset sekä muut toimintakulut muodostavat kaupungin toimintakulut.

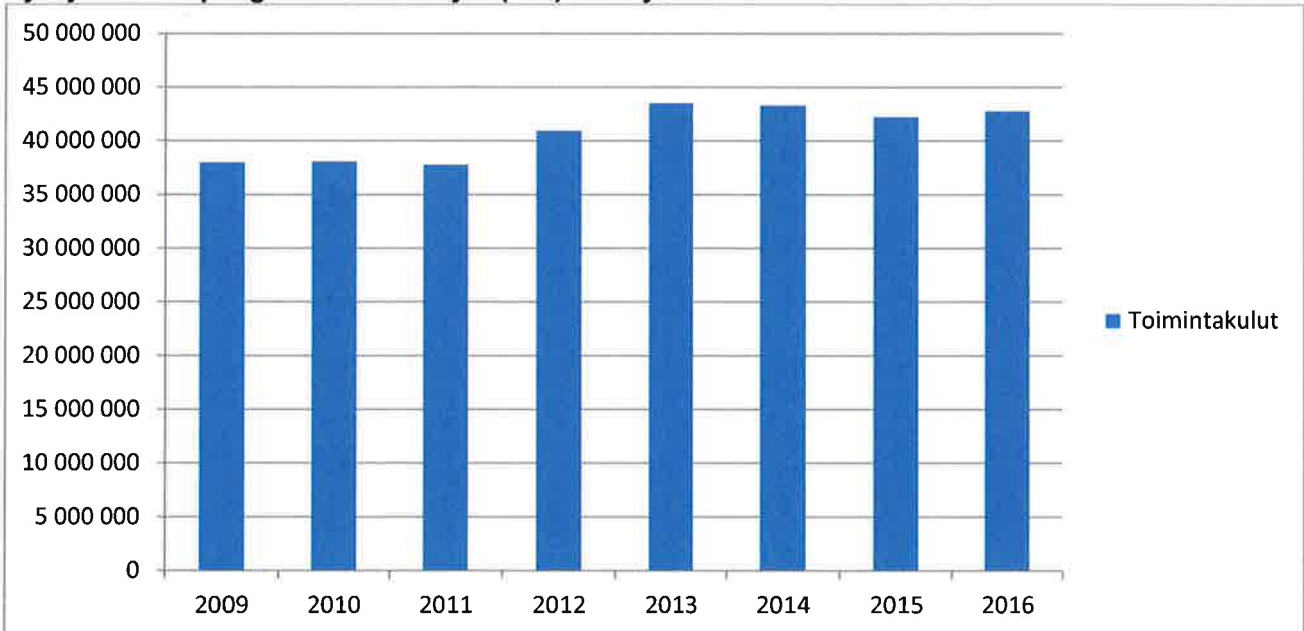
Toimintakulut	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Toimintakulut, ulkoiset	-43 543 950	-43 310 916	-42 239 122	-42 787 137	-41 938 247

Toimintakulujen toteutuminen on vuoden 2016 talousarvioon verrattuna 99,99 %. Tilinpäätösvuoden toimintakulut lisääntyivät 1,30 % (548.015 euroa) vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna. Toimintakulujen vähentymiseen vaikutti kaukolämpötoiminnan sekä vesi- ja viemärilaitostoiminnan yhtiöittäminen 1.1.2015 alkaen.

Toimintakatteen, joka on käyttötalouden toimintatulojen ja toimintamenojen erotus, kehitys näkyy seuraavassa taulukossa. Toimintakatteen toteutuminen vuoden 2016 talousarvioon verrattuna oli 100,7 %.

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Toimintakate	-37 332 446	-37 047 557	-38 671 518	-39 485 230	-37 587 668

Pyhäjärven kaupungin toimintakulujen (ulk.) kehittyminen vuosina 2009 - 2016

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut, ympäristö- ja rakennustarkastuksen palvelut sekä talous-, henkilöstö- ja atk-palvelut ovat vuoden 2010 alusta alkaen siirtyneet Peruspalvelukuntayhtymä Selänteeltä ostettaviksi palveluiksi.

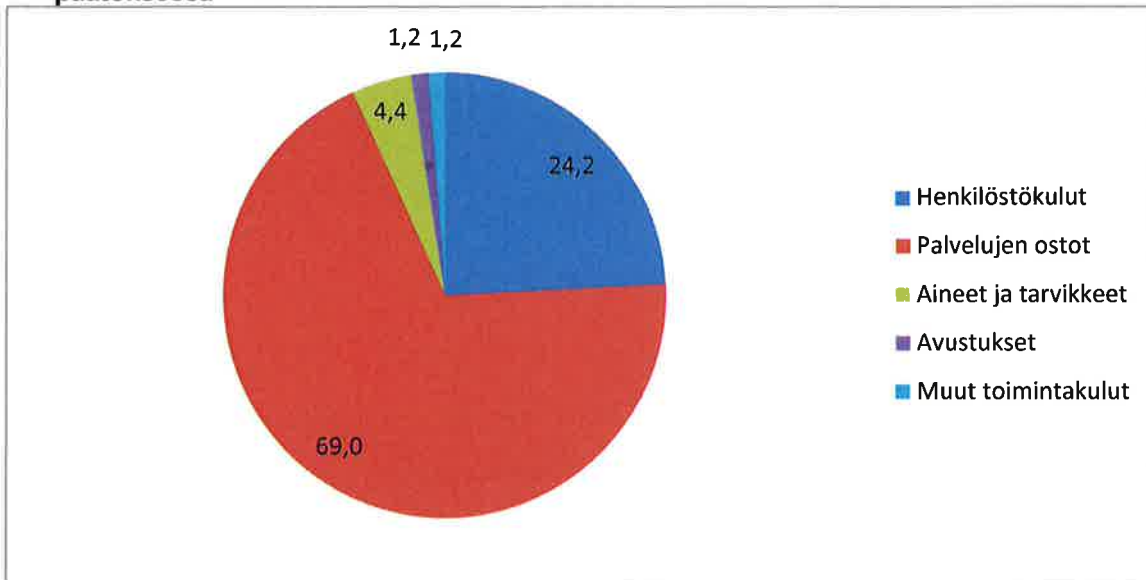
Vuoden 2011 alusta toimintakulut pienenevät, sillä lomituspalvelu siirtyi Reisjärven kunnan hoidettavaksi Melan tekemän päätöksen mukaisesti.

Haapajärven ja Pyhäjärven kaupunginvaltuustot sekä Reisjärven kunnanvaltuusto ovat hyväksyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen muodostamisen kuntien kesken. Pyhäjärven kaupungilla on järjestämismvastuu yhteistoiminnassa, joka aloitettiin 1.1.2013.

1.1.2015 alkaen perustettiin Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy, jonka johdosta toimintakulut pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna.

1.1.2016 alkaen varhaiskasvatus siirtyi Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnasta Pyhäjärven kaupungin toiminnaksi.

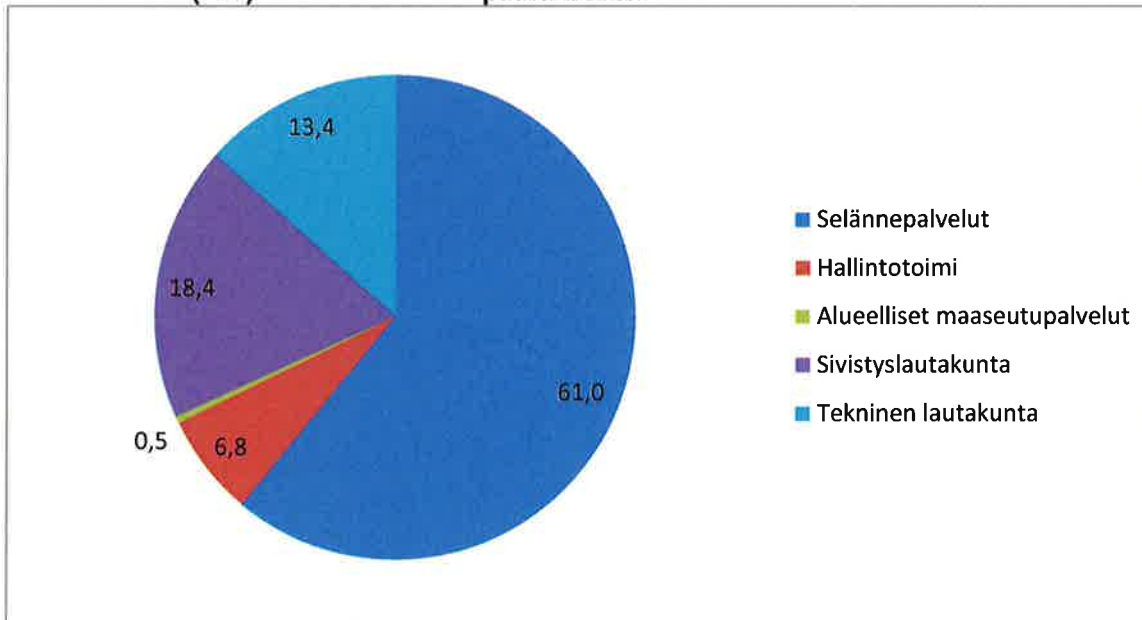
Ulkoisten toimintakulujen jakautuminen kululajeittain prosentiosuuksina vuoden 2016 tilinpäätöksessä

Pyhjäjärven kaupungin ulkoiset toimintakulut kululajeittain

Henkilöstökulut	10 353 542	24,2 %
Palvelujen ostot	29 502 980	69,0 %
Aineet ja tarvikkeet	1 878 444	4,4 %
Avustukset	530 803	1,2 %
Muut toimintakulut	521 368	1,2 %
Yhteensä	42 787 137	100 %

Toimintakulut (ulk.) toimialoittain tilinpäätöksessä 2016

Palvelujen ostot muodostavat suurimman osan ulkoisista kustannuksista. Selännepalvelujen osuus on 61 %:a kaikkien toimialojen kustannuksista. Selännepalvelut sisältävät kuntayhtymältä ostettujen palvelujen lisäksi eläkemenoperusteiset sekä varhemaksut, jotka kohdistuvat terveyden- ja sairaanhoidonpalvelujen tuottamiseen. Vuoden 2016 Selännepalvelut eivät sisällä varhaiskasvatuksen kustannuksia, toisin kuin vielä vuonna 2015.

Lainakanta sekä omavaraisuusaste vuosina 2011 – 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lainakanta, 1000 euroa	3 011	2 137	1 668	1 199	10 385	17 913	21 019
Lainakanta € / asukas	511	365	291	215	1 885	3 287	3 787
Omavaraisuusaste	78,8	78,5	79,4	83,7	72,0	66,3	
Kuntien keskim.lainakanta €/ asukas	2 037	2 261	2 540	2 694	2 835	tp-arvio 2 930	

Pyhjärven kaupungin lainakanta on laskenut vuosina 2006 - 2014. Vuoden 2016 talousarvion laadinnan yhteydessä varauduttiin 8,5 miljoonan euron talousarviolainan nostoon. Tilinpäätösvuonna nostettiin talousarviolainaa 8,5 M€.

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappion sietokykyä ja ylipäätään kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omat varat muodostavat puskurin mahdollisia tappioita varten. Kunnissa pidetään omavaraisuusastetta hyvänä, jos se ylittää 70 %:a. Pyhjärven kaupungin omavaraisuusaste tilinpäätösvuonna oli 66 %.

Sijoitukset vuosina 2012 – 2016

Markkina-arvot	2012	2013	2014	2015	2016
FIM	2 692 652	3 006 779	3 168 753	3 247 562	3 423 914
Evli	4 048 835	4 626 269	4 991 530	5 352 877	5 805 505
Henki-Fennia	1 302 317	1 333 183			
Yhteensä	8 043 804	8 966 231	8 160 283	8 600 439	9 229 419

Salkkuyhteenvetojen mukaiset tuotot vuodelle 2016 olivat FIM:illä 3,12 % sekä Evli:illä 8,58 %.

Kirjanpitoarvot	2012	2013	2014	2015	2016
FIM	2 555 839	2 608 150	2 815 436	2 982 784	3 083 821
Evli	3 872 857	4 145 071	4 327 396	4 668 263	5 093 979
Henki-Fennia	1 000 000	1 330 889			
Yhteensä	7 428 696	8 084 110	7 142 832	7 651 047	8 177 800

Pyhjärven kaupungin sijoitusten tuotossa näkyi maailman markkinatalouden tilanne vuonna 2008, jolloin maailmanlaajuisesti sijoitukset laskivat rajusti ja korkotaso oli vastaavasti korkealla. Vuonna 2009 korkotaso laski ja sijoitusten arvo alkoi nousta. Vuodesta 2010 nousu on jatkunut ja nostanut Pyhjärven kaupungin sijoitusten arvoa.

Pääomantuloutuksia voidaan tulevaisuudessa käyttää investointeihin, lainojen lyhennyksiin ja elinkeinojen kehittämiseen valtuuston erikseen päättämällä tavalla.

Kaupungin sijoitusstrategia perustuu kaupunginvaltuuston 30.11.2010 päätökseen.

ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Pyhjärven kaupungin myönteisen kehityksen ja vakaan kaupunkitalouden turvaaminen on vuosien 2016 – 2019 keskeinen tavoite. Kaupunginvaltuuston määrittämä tahtotila on, että Pyhjärven kaupunki ei taloussuunnitelmavuosina 2015 – 2017 täytä yhtäkään kriisi- tai kriisiytyvän kunnan kriteeriä. Tähän antaa siedettävän lähtökohdan taseeseen kertynyt ylijäämä, taseeseen kertynyt poistoero ja suhteellisen hyvin hoidetut sijoitussalkut.

Paikkakuntaa koettelevat lyhyellä aikavälillä tapahtuva elinkeinorakenteen rakennemuutos ja jo pitkään toteutunut väestörakenteen muutos, jotka asettavat Pyhjärven kaupungin suurten haasteiden eteen. Meneillään olevat suuret investoinnit sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja varhaiskasvatukseen sekä muuhun julkiseen käyttöpäähäomaan kasvattavat kaupungin lainakantaa merkittäväällä tavalla. Väestörakenteen muutos tuo mukanaan merkittävää palvelutarpeen kasvupainetta. Edellä mainitut trendit ja jo toteutunut valtionosuusudistus ovat asettaneet Pyhjärven kaupungin rahoitusasemansa ja toiminnallisiin edellytysten osalta suuren tasapainotustavoitteen eteen.

Vuosina 2016 - 2018 tasapainotustavoite on yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa. Kaupunkikonsernin tasapainotuksen lisäksi lähivuosina tulee panostaa merkittäväällä tavalla elinkeinon kehittämiseen ja paikkakunnan kokonaiselinoimaan.

Väestöpoliittiset toimet tulevat erityisen välttämättömiksi valmistauduttaessa kaivostoiminnan loppumiseen viiden vuoden sisällä. Jotta välttyttäisiin kaivostoiminnan loppumisen aiheuttamilta talous- ja työllisyysvaikutuksilta, jo meneillään olevalla valtuustokaudella on saatava pitkälle tulevaisuuteen myönteisesti vaikuttavat kehitystekijät esiin ja tehokkaaseen käyttöön. Niissä onnistuminen on ehdoton edellytys sille, että Pyhjärven väestön ja poliittisten päättäjien vankka yhteinen tahto Pyhjärven kehittämiseksi itsenäisenä kuntana myös tulevaisuudessa on mahdollista. Muussa tapauksessa laukeavat monet taloudelliset, toiminnalliset, strategiset ja imagolliset riskit.

KUNNAN HENKILÖSTÖ

Pyhjärven kaupungin vakituisen henkilöstön määrä oli 175 henkilöä sekä määräaikaisen henkilöstön määrä oli 80 henkilöä tilinpäätösvuonna. Tilinpäätösvuoden henkilöstömäärään vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan siirtyminen Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnasta Pyhjärven kaupungin toimintaan. Tämä vaikutti henkilöstömääriä lisäävästi 34 henkilöä vakinaisena sekä 9 henkilöä määräaikaisena.

Pyhjärven kaupungin tilinpäätös sisältää erillisen henkilöstöraportin, joka käsittelee henkilöstöasioita laajemmin.

ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVISTA SEIKOISTA

Pyhäjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit voidaan jaotella seuraaviin luokkiin:

- strategiset riskit,
- taloudelliset riskit,
- toiminnalliset riskit,
- vahinkoriskit,
- toimintatapariskit ja
- imagoriskit.

Pyhäjärven kaupungin merkittävimmät toiminta- ja vahinkoriskit ovat:

- vesihuollon ja puhtaan veden turvaaminen kaupunkilaisille,
- valtateillä ja rautateillä tapahtuvat kemikaalien ja muiden vaarallisten aineiden kuljetukset,
- sähkön jakelun keskeytyminen,
- tietoliikenteen keskeytyminen,
- epätavalliset luonnonilmiöt, esimerkiksi tulva tai mysky ja
- vaikeasti hallittavat epidemiat.

Kaupungin rahoitusriskit voidaan jaotella tulojen ja menojen toteutumiseen ja sijoitustoimintaan.

Tulojen toteutumisessa verotulojen kasvun kehittyminen on tuleva haaste kaupungille. Yhteisöverotuloista suuri osa saadaan Pyhäsalmen kaivoksen toiminnan kautta. Kaivos on myös merkittävä työnantaja.

Menojen toteutumisessa on kiinnitettävä huomioita vuosittaiseen nousuun. On hiottava jatkuvasti valmiuksia siihen, että menojen kasvu voidaan rajoittaa ja jopa pysäyttää, mikäli verotulojen mahdollinen alentuma toteutuu ja kaivostoiminnan loppuessa korvaavia työpaikkoja ei ole onnistuttu toteuttamaan.

Kaupungilla oli vuoden 2016 lopussa sijoitusvaroja, joiden markkina-arvo oli 9,23 M€ ja tase-arvo oli 8,18 M€. Varat ovat sijoitettu kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti ja sijoitusten hoitaminen on hajautettu kahdelle varainhoitajalle. Henki-Fennian kanssa on tehty kapitalisaatiosopimus päätettiin 30.6.2014 kaupunginhallituksen päätöksellä 9.6.2014 § 208. Sijoitusten tuottokehitykseen vaikuttavat myös kansainväliset selkkaukset ja muut yleismaailmalliset seikat, jotka ovat Pyhäjärven kaupungin riskienhallinnan ulkopuolella.

Strategisen riskin aiheuttaa epäonnistuminen rakennemuutokseen valmistautumisessa, kun kaivostoiminta Pyhjäjärvellä loppuu. Polttavan ajankohtaiseksi Pyhäsalmen kaivoksen infrastruktuurin saamisen uusiokäyttöön tekee hyödynnettävien malmivarantojen loppuminen mahdollisesti jo vuonna 2019. Kaivostoiminnan alueelliset tuotanto-, työllisyys- ja tulovaikutukset Pyhjäjärvellä, sen lähikunnissa ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa lakkaavat ja vaikutukset ovat niin mittavat, että Pyhjäjärvi ja lähiseutu ovat järjestyttävän rakennemuutoksen kourissa.

Arvion mukaan tuotantovaikutuksiin jää 250 miljoonan euron vajoitus ja työllisyysvaikutuksiin 825 henkilötyövuoden vajoitus. Kaivostoiminnan ja louhinnan toimialan vähennys on noin 300 henkilötyövuotta, kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen noin 200 henkilötyövuotta, kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämän palvelujen noin 80 henkilötyövuotta sekä koneiden ja laitteiden valmistuksen noin 70 henkilötyövuotta.

Kaivostoiminnan tuotantovaikutusten lakkaaminen jättää Pyhäjärvelle noin 500 henkilötyövuoden vajauksen, palkkatuloihin 28 miljoonan euron vajauksen sekä verotuloihin noin seitsemän miljoonan euron vajauksen. Proaktiivinen toiminta rakennemuutoksen kohtaamisessa on tuloksekkaampaa kuin reaktiivinen toiminta rakennemuutoksen jo tapahduttua. Strategisena riskinä on, että heräämistä riskitietoisuuteen sekä riskin vaatimaan politiikkaan ja toimintaan ei tapahdu.

Imagollisen riskin hallinta vaatii rytmin vaihdosta ja terävää uudelleen profiloitumista. Sijainnista maakuntien rajalla on tehtävä haitan sijasta hyve liikennellogistisesti erinomaisen sijainnin avulla. Silloin Pyhäjärvestä välittyikin kuva liikennevirtojen keskiössä sijaitsevana paikkakuntana, joka sijainniltaan samankaltaisten naapurikuntien kanssa muodostaa elpyvän Suomen luovan talouden kehitysvyöhykkeen. Uusi imago ja profiili on yhteydessä kaivoksen infrastruktuuriin uusiokäytön onnistumiseen ja asumisen, yritystoiminnan sekä hyvinvoinnin elinvoimainvestointeihin.

Koska menon tai menetyksen toteutumista jostakin tai joistakin kesken käsittelyn olevista asioista ei tilinpäätöstä laadittaessa voida pitää varmana tai todennäköisenä, pakollista varausta niitä varten ei ole merkitty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan taseen laadinnasta annetun yleisohjeen (2010) mukaisesti.

SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain 115 §:n (410/2015) mukaan toimintakertomuksessa on annettava tietoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä. Kaupunginhallitus vastaa valvonnan järjestämisestä ja yleisestä ohjeistamisesta. Valvonnan täytäntöönpanosta vastaa kaupunginjohtaja. Toimialueen päällikkö vastaa, että toimialueen sisäinen valvonta on järjestetty yleisten ohjeiden pohjalta ja on riittävää. Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu muun muassa kuntalakiin sekä kaupungin johto- ja toimintasääntöihin sekä niissä mainittuihin tehtäviin, toimivaltuuksiin ja vastuisiin sekä talousarvioon. Kaupunginhallituksen 12.6.2006 hyväksymä sisäisen valvonnan ohje painottaa talouden hoitoa, materiaalihallintoa sekä omaisuudenhoitoa ja niihin liittyviä systemaattisia tarkastuksia ja raportointeja. Sisäinen valvonta on toimintayksiköiden prosessi, jonka avulla se pyrkii kohtuullisessa määrin varmistamaan tavoitteidensa saavuttamista.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Pyhäjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 30.6.2014 § 70. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä hallintosäännössä sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu. Pyhäjärven kaupungin uusi konserniohje hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 24.11.2014. Konserniohje on voimassa 1.1.2015 alkaen ja antaa paremmat työvälineet konsernivalvontaan. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja tilivelvollisia viranhaltijoita sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan organisaation tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan laillisuudesta. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan laillisuutta uhkaavia tekijöitä.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat operatiivisena toimintana kunnanhallitukselle, kunnanjohtajalle sekä kunnan muulle johdolle. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntalain 23 §:ssä kunnanhallitukselle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon vastuutehtävää, kuntalain 24 §:ssä kunnanjohtajalle säädettyä hallinnon, taloudenhoidon ja kunnan muun toiminnan johtotehtävää sekä kuntalain 25 a §:ssä säädettyä kuntakonsernin ohjausta ja konsernivalvonnan järjestämistä, mistä konsernijohto vastaa.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Säästösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita. Valvontaa ovat suorittaneet osaltaan kaupunginhallitus täytäntöönpanopäätösten yhteydessä sekä valvontaohjeen mukaisesti määrätyt henkilöt. Yleisellä tasolla valvontaa on lisäksi toteutettu johtoryhmätyöskentelyn yhteydessä. Havaittuihin puutteisiin on esimiestasolla puututtu välittömästi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 30.6.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet sekä 24.11.2014 Pyhäjärven kaupunkikonsernin konserniohjeen.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuutta seurataan toimintakertomuksen ja talousarvion toteutumisvertailussa ja näitä edeltävissä osavuositarkastuksissa. Erityistä seuranta on kohdistettu yleisen finanssikriisin ja talouskriisin seurauksena varainhoitosalkkujen hoitoon sekä omistusjärjestelyihin koskien myös salkunhoitajayhtiöiden omistusjärjestelyjä. Kaupunginvaltuuston hyväksymä sijoitusstrategia on marraskuulta 2010. Tavoitteiden asettelussa tai määrärahojen budjetoinneissa ei ole havaittu olennaisia virheitä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällistä menettelyä, jonka avulla tunnistetaan ja arvioidaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi. Pyhäjärven kaupungin johtamisjärjestelmä, strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä toiminnan ja talouden ohjeet luovat perustan riskienhallinnalle. Mahdollisia vahinkoriskejä on arvioitu ja päivitetty kohteittain vakuutustarkastelun yhteydessä. Investointeihin ja rahoitukseen ei kertomusvuonna kohdistunut erityisriskejä.

Kaupungin vakuutusturvan laajuutta tarkasteltiin vakuutusten kilpailuttamisen yhteydessä syksyllä 2016.

Toiminnallisia riskejä henkilöstön työturvallisuuden näkökulmasta kartoitettiin työnvaarojen arvioinnilla niinkään syksyllä 2016.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa ei ole toteutunut menetyksiä, arvonalennuksia tai jouduttu korvaus- tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Tällaiset vastuut, menetykset tai korvaukset voisivat koskea esimerkiksi virheellistä menettelyä hankinnan kilpailuttamisessa tai valtion osuuden takaisinperinnässä.

Sopimustoiminta

Ennakoimattomia negatiivisia seuraamuksia ei ole tapahtunut liittyen sopimustoimintaan. Vanhentumisaikojen seurantaan on kiinnitettävä huomiota erityisesti siten, että varamiesjärjestelmät ovat riittävät myös mahdollisten pitkien sairaslomien yhteydessä.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja esittävät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä käynnistettyjen kehittämistoimien sekä oman, jatkuvan toiminnan ja talouden seurannan ja sisäisen tarkastuksen arviointi- ja varmistustoiminnan perusteella, että kaupungin hallinto on toiminut kuntalain, kaupungin johto- ja toimintasääntöjen sekä kaupunginhallituksen hyväksymien sisäisen valvonnan ohjeiden mukaisesti. Sisäinen valvonta on yleisesti ottaen toimivaa ja asianmukaisesti järjestetty.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta kaupungissa ja kaupunkikonsernissa järjestettiin vuonna 2016 kuntalakiin vuonna 2012 tehtyjen muutosten mukaisesti.

Kaupungin hallintotoimi on loppuvuonna 2016 aloittanut kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmän kehittämisen. Ajanmukaistamisella tavoitellaan sisäisen valvonnan toimintamallien yhdenmukaistamista ja entistä helpompaa prosessikohtaista integroimista.

YMPÄRISTÖTEKIJÄT

Kaivostoiminnan alueelliset tuotanto-, työllisyys- ja tulovaikutukset Pyhäjärvellä, sen lähikunnissa ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa ovat olleet huomattavat Pyhäsalmen kaivoksen ansiosta. Malmivarantojen loppuminen on mahdollista jo vuonna 2019.

Pyhäjärven kaupungin tilinpäätös sisältää erillisen ympäristöraportin.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

Vuoden 2016 toimintakate osoittaa, että toimintamenoista jäi katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla 39,5 M€ (v. 2015 38,7 M€). Toimintakatteen muutos oli 2,10 % edellisen vuoden vastaavaan toteutumaan verrattuna. Verotulojen, valtionosuuksien sekä muiden rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen vuosikatteen eli tulojen ja menojen erotukseksi muodostui -2,8 M€ (v. 2015 -1,0 M€).

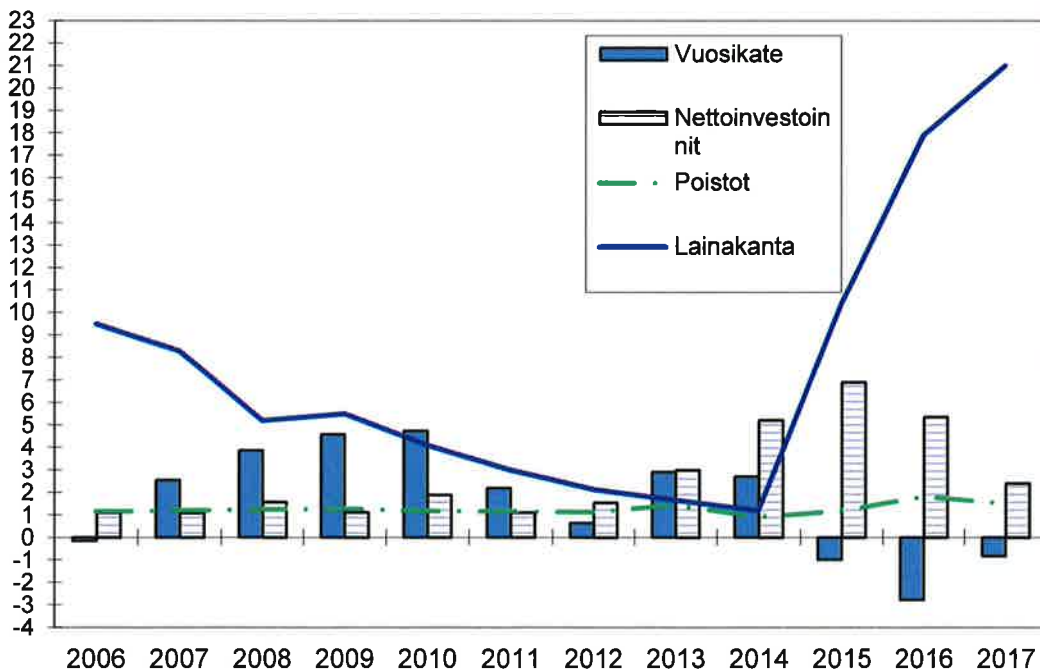
Tilikauden tulos oli -4,61 M€. Tilikauden tuloksesta ei tehty investointivarauksia. Poistoeron ja varausten muutosten jälkeen tilikauden alijäämä vuoden 2016 lopussa oli -3.760.698,32 euroa.

Tulorahoituksen riittävyys

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen.

Vuoden 2016 vuosikate oli -2.785.469,78 euroa, eikä näin ollen kattanut kokonaisuudessaan edes toimintakuluja puhumattakaan käyttöomaisuuden poistoista. Vuosikatteen negatiivisuudesta voidaan todeta, että käyttötalouden menoihin oli otettava lainaa kuluneena vuonna. Vuonna 2016 lainakanta kasvoi myös merkittävien investointien vuoksi.

Vuosikate, nettoinvestoinnit, poistot ja lainakanta v. 2006 - 2017 (milj. euroa)

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2016	2015	2014
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	3 302	3 568	6 263
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintakulut	-42 787	-42 239	-43 311
Toimintakate	-39 485	-38 671	-37 048
Verotulot	21 030	21 916	21 906
Valtionosuudet	15 219	15 260	17 604
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	64	60	29
Muut rahoitustuotot	617	777	425
Korkokulut	-141	-140	-64
Muut rahoituskulut	-90	-237	-133
Vuosikate	-2 786	-1 035	2 719
Poistot ja arvonalentumiset	-1 821	-1 195	-1 216
Satunnaiset erät			4 421
Tilikauden tulos	-4 607	-2 230	5 924
Poistoeron lisäys(-) vähennys(+)	-1 657	385	-128
Varausten lisäys(-) vähennys(+)	1 439	0	448
Rahastojen lisäys(-) vähennys(+)	1 064	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 761	-1 845	6 244

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	TP	TP	TP	TP	TP	TA	TA+muut.	TP	TA
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016	2016	2017
Asukasmäärä	5 887	5 849	5 733	5 565	5 508	5 550	5 550	5 450	5 550
Toimintatuotot % toimintakuluista	14,3	14,6	14,3	14,5	8,4	14,9	8,4	7,7	10,4
Vuosikate % poistoista	186,8	55,8	185,0	223,6	-86,6	-192,7	-183,1	-152,9	-55,2
Vuosikate € / asukas	371	109	506	489	-188	-476	-627	-511	-152
Poisto %	21,6	19,2	25,22	14,78	33,5	20,35	52,0	55,2	35,1
Poistot / asukas	199	196	273,23	166,4	216,9	247,3	336,6	334,2	274,9

Tuloslaskelman tunnusluvut, selostus:

Toimintatuottojen % -osuus toimintakuluista:

100 x toimintatuotot / toimintakulut

Tunnusluku osoittaa paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla toiminnan tuotoilla.

Vuosikate % poistoista:

100 x vuosikate / poistot + arvonalentumiset

Poisto %: 100 x poistot käyttömaisuudesta / toimintatulot

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2016 1000 €	2015 1000 €	2014 1000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	-2 785	-1 035	2 719
Satunnaiset erät			4 421
Tulorahoituksen korjauserät	-102	-157	-49
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-5 501	-9 187	-11 294
Rahoitusosuudet investointimenoihin	122	2 251	1 036
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	32	48	7 260
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 234	-8 080	4 092
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-260	-67	-4 068
Antolainasaamisten vähennykset	520	243	105
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 500	9 800	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 396	-1 004	-369
Lyhytaikaisten lainojen muutos	425	390	-100
Muut maksuvalmiuden muutokset	720	-570	-1 148
Rahoituksen nettorahavirta	8 509	8 792	-5 580
Kassavarojen muutos	275	712	-1 488
Rahavarat 31.12.	8 310	8 035	7 323
Rahavarat 1.1.	8 035	7 323	8 811

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA + Mu2016	TP 2016	TA 2017
Asukasmäärä	5 849	5 733	5 565	5 508	5 550	5 550	5 450	5 550
Investointien tulorahoitus	39,8	94,3	26,5	-14,9	-53,2	-53,2	-51,8	-35,1
Lainanhoitokate	1,3	5,4	6,4	-1,0			-2,4	-0,4
Kassan riittävyys, päivää	67	68	45	55			61	55
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v:lta	8 786 169	6 282 820	6 903 678	-4 029 561	-12717 293	-13481 691	-13335 572	-15652 544

Investointien tulorahoitus, %

= 100 * vuosikate / investointien omahankintameno

Lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2.

Kassan riittävyys, päivää

= 365 * kassavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
	1000 e	1000 e		1000 e	1000 e
A PYSYVÄT VASTAAVAT	48 944	45 661	A OMA PÄÄOMA	27 102	31 927
I Aineettomat hyödykkeet	273	203	I Peruspääoma	20 542	20 542
1. Aineettomat oikeudet			III Arvonkorotusrahasto	0	0
2. Muut pitkävaikutteiset menot	273	203	IV Muut omat rahastot	0	1 064
3. Ennakkomaksut			V Ed. tilikausien yli-/alijäämä	10 321	12 166
II Aineelliset hyödykkeet	29 887	26 441	VI Tilikauden yli-/alijäämä	-3 761	-1 845
1. Maa- ja vesialueet	3 799	3 780	B POISTOERO JA VAP.EHT.		
2. Rakennukset	20 437	12 021	VARAUKSET	7 801	7 583
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 131	4 247	1. Poistoero	7 801	6 144
4. Koneet ja kalusto	136	87	2. Vapaaehtoiset varaukset	0	1 439
5. Muut aineelliset hyödykkeet			C PAKOLLISET VARAUKSET	78	162
6. Enn.maksut ja kesken. hank	1 384	6 306	1. Eläkevaraukset		
III Sijoitukset	18 784	19 017	2. Muut pakolliset varaukset	78	162
1. Osakkeet ja osuudet	13 805	13 778	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	79	81
2. Joukkovelkakirjasaamiset			1. Valtion toimeksiannot	33	33
3. Muut lainasaamiset	4 941	5 201	2. Lahjoitusrahastojen pääomat	46	48
4. Muut saamiset	38	38	3. Muut toimeksiantojen pääomat	0	0
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	33	33	E VIERAS PÄÄOMA	23 327	15 162
1. Valtion toimeksiannot	33	33	I Pitkäaikainen	16 729	9 626
2. Lahjoitusrah. erityiskatteet			1. Joukkovelkakirjalainat		
3. Muut toimeksiantojen varat			2. Lainat rah. ja vak.laitoksilta	16 674	9 460
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 410	9 221	3. Lainat julkisyhteisöiltä	55	166
I Vaihto-omaisuus	0	0	4. Lainat muilta luotonantajilta		
1. Aineet ja tarvikkeet	0	0	5. Saadut ennakot		
2. Keskeneräiset tuotteet			6. Ostovelat		
3. Valmiit tuotteet			7. Muut velat	0	0
4. Muu vaihto-omaisuus			8. Siirtovelat		
5. Ennakkomaksut			II Lyhytaikainen	6 598	5 536
II Saamiset	1 100	1 186	1. Joukkovelkakirjalainat		
Pitkäaikaiset saamiset	149	204	2. Lainat rah. ja vak.laitoksilta	1 073	648
1. Myyntisaamiset	149	204	3. Lainat julkisyhteisöiltä	111	111
2. Lainasaamiset	0	0	4. Lainat muilta luotonantajilta	0	0
3. Muut saamiset			5. Saadut ennakot	62	59
4. Siirtosaamiset			6. Ostovelat	3 746	3 159
Lyhytaikaiset saamiset	951	982	7. Muut velat	156	144
1. Myyntisaamiset	615	520	8. Siirtovelat	1 450	1 415
2. Lainasaamiset	27	50	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	58 387	54 915
3. Muut saamiset	126	247	TASEEN TUNNUSLUVUT		
4. Siirtosaamiset	183	165	Omavaraisuusaste, %	59,8	72,0
III Rahoitusarvopaperit	8 178	7 651	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	58,8	37,1
1. Osakkeet ja osuudet	0	0	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	6 561	10 321
2. Sijoitukset rahamarkk.inst.	8 178	7 651	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 204	1 874
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset			Lainakanta 31.12. 1000 €	17 913	10 385
4. Muut arvopaperit	0	0	Lainat €/as	3 287	1 885
IV Rahat ja pankkisaamiset	132	384	Lainasaamiset 31.12. 1000 €	4 941	5 201
VASTAAVAA YHTEENSÄ	58 387	54 915	Asukasmäärä	5 450	5 508

TASEEN TUNNUSLUVUT

	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017
Omavaraisuusaste, %	78,8	78,5	79,4	83,7	72,0	59,8	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	22,0	22,5	19,7	17,4	37,1	58,8	
Kertynyt yli- / alijäämä, 1000 €	5 396	5 439	5 568	12 313	10 321	6 561	
Kertynyt yli- / alijäämä, € / asukas	917	930	1 059	2 213	1 874	1 204	
Lainakanta 31.12., 1000 €	3 011	2 137	1 668	1 199	10 385	17 913	21 019
Lainakanta 31.12. € / asukas	511	365	291	215	1 885	3 287	3 787
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	1 524	1 507	1 393	5 377	5 201	4 941	
Asukasmäärä	5 887	5 849	5 733	5 565	5 508	5 450	5 550

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainasaamiset 31.12.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄT VUOSINA 2012 - 2017

	2013	2014	2015	2016	TA 2017
Taseen loppusumma 31.12.	45 269 438	50 117 330	54 915 179	58 387 108,13	
Peruspääoma 31.12.	20 542 188	20 542 188	20 542 188	20 542 187,82	
Peruspääoma-% taseen loppusummasta	45,38	40,99	37,41	35,18	
Tilikauden ylijäämä 31.12.	629 378,42	6 244 940,32	-1 845 333,41	-3 760 698,32	
- Edellisten vuosien alijäämä					
+Edellisten vuosien ylijäämä	5 439 006,19	6 068 384,61	12 166 822,82	10 321 489,41	
Tilikauden ylijäämä taseessa 31.12.	6 068 384,61	12 313 324,93	10 321 489,41	6 560 791,11	
Alijäämä talousarviossa 2017					-1 967 402

KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

Kokonaistuloiksi muodostui 49,1 M€ (54,3 M€), joista suurin osuus koostui verotuloista 42,8 % (40,3 %). Valtionosuuksien osuus tuloista oli 31 % (28,1 %) ja toimintatuottojen osuus oli 6,7 % (6,6 %). Suluissa näkyy vuoden 2015 vastaava luku.

Kokonaismenot olivat 49,6 M€ (53,1 M€), josta 86,3 % (79,6 %) koostui toimintakuluista. Investointimenot olivat 11,1 % (17,3 %) kokonaismenoista.

TULOT	Milj. €	%	MENOT	Milj. €	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	3,302	6,7	Toimintakulut	42,787	86,3
Verotulot	21,030	42,8	- Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	15,219	31,0	Korkokulut	0,140	0,3
Korkotuotot	0,064	0,1	Muut rahoituskulut	0,089	0,2
Muut rahoitustuotot	0,617	1,3	Satunnaiset kulut	0,000	0,0
Satunnaiset tuotot		0,0	Tulorahoituksen korjaukset		
Tulorahoituksen korjaukset			+/- Pakollisten var. muutos	0,084	0,2
-Käyttöom. myyntivoitot	-0,018	0,0	- Käyttöom. myyntitappio		0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investoint.	0,121	0,2	Käyttöomaisuusinvestoinnit	5,501	11,1
Pysyv.vast.hyöd.luov.tulot	0,032	0,1	Rahoitustoiminta		
Rahoitustoiminta			Antolainasaamisten		
Antolainasaamisten			vähennys	0,260	0,5
vähennys	0,260	0,5	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8,500	17,3
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8,500	17,3	Lyhytaikaisten lainojen lisäys		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys			Oman pääoman lisäykset	0,000	0,0
Oman pääoman lisäykset	0,000	0,0	Kokonaistulot yhteensä	49,127	100,0
Kokonaistulot yhteensä	49,127	100,0	Kokonaismenot yhteensä	49,572	100,0
Täsmäytys:					
Kokonaistulot	49 127		- Kokonaismenot	49 572	= -445
Maksuvalmiuden muutos	720		- Rahavarojen muutos	275	= -445

TULOSLASKELMA

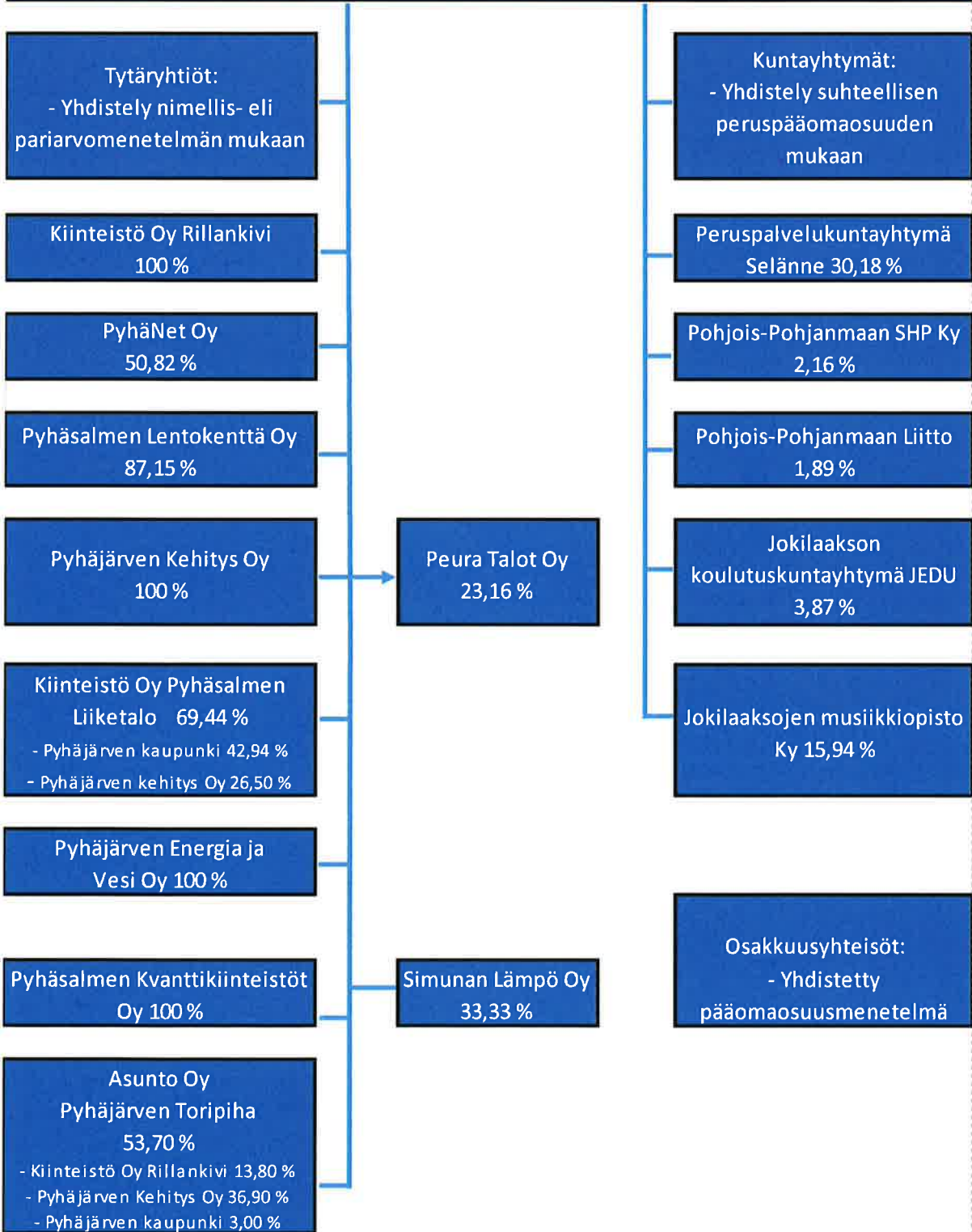
TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN ULKOISET + SISÄISET

	Tilinpäätös 2013	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015	Talousarvio 2016	TA + LTA 2016	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017
Toimintatuotot	8 649 882	8 973 624	6 151 096	6 745 507	6 554 308	6 285 117	7 303 582
Toimintakulut	-45 982 328	-46 021 180	-44 822 614	-45 167 361	-45 749 845	-45 770 348	-44 891 250
Toimintakate	-37 332 446	-37 047 557	-38 671 518	-38 421 854	-39 195 537	-39 485 230	-37 587 668
Verotulot	21 487 362	21 905 602	21 916 162	20 500 000	20 500 000	21 030 291	20 950 000
Valtionosuudet	18 418 564	17 603 804	15 259 870	15 160 000	15 160 000	15 219 452	15 700 000
Rahoitustuotot	714 643	662 402	836 763	351 000	351 000	680 467	351 000
Rahoituskulut	-389 947	-405 516	-376 204	-235 000	-235 000	-230 450	-255 000
Vuosikate	2 898 176	2 718 736	-1 034 927	-2 645 854	-3 419 537	-2 785 470	-841 668
Poistot ja arvonal.	-1 566 438	-1 215 769	-1 194 926	-1 372 696	-1 868 013	-1 821 272	-1 525 734
Satunnaiset tuotot / kulut		4 421 154					
Tilikauden tulos	1 331 738	5 924 122	-2 229 853	-4 018 550	-5 287 550	-4 606 742	-2 367 402
Poistoeron muutos	262 090	-127 599	384 519	400 000	890 000	-1 656 993	400 000
Varausten muutos	-964 450	448 418				1 439 119	
Rahaston muutos						1 063 918	
Tilik. yli- / alijäämä	629 378	6 244 940	-1 845 333	-3 618 550	-4 397 550	-3 760 698	-1 967 402
Tilik. ylijäämä taseessa	6 068 384	12 166 822	10 321 489			6 560 791	

KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernirakenne kaaviona

PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI

Konsernin toiminnan ohjaus

Pyhjärven kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kaupungin pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa kunnan pääoman käyttöön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjännitteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Omistajapolitiikalla ohjataan käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten pääomasijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa kaupungissa.

Omistajapolitiikassa on kyse omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista ja konserniohjauksesta, joka perustuu omistukseen liittyvän määräysvallan käyttöön. Konserniohjaus voidaan jakaa omistajaohjaukseen ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamiseen. Omistajaohjaus on kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimielimessä. Tytäryhtiöiden valvontaa koskevia ohjeita annetaan kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille. Lisäksi kunta voi antaa teknisluonteista ohjeistusta tytäryhteisöille sovitussa konsernin toiminnoissa kuten tilinpäätösraportoinnissa tai rahoituksen taikka hankintojen järjestämisessä. Konserniyhtiöiden toimintaa ohjaa konserniohje, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.11.2014 § 106.

Konsernijohto on antanut konserniohjeita tytäryhtiöille sekä kaupungin nimeämille yhtiöiden kokous- ja yhtiökokousedustajille useassa asiassa kuluvan vuoden aikana.

Vuonna 2016 aloitettiin kokoontua tytäryhteisöjen edustajien kanssa säännöllisesti. Tytäryhtiöpalavereissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita. Palavereita jatketaan vuonna 2017.

Tilinpäätösvouden lopussa annettiin FCG Konsultointi Oy:lle toimeksianto, jossa selvitetään mahdollisuuksia järjestellä kiinteistöomistuksia Pyhjärven kaupungin omistamissa tytäryhtiöissä (Kiinteistö Oy Rillankivi sekä Pyhjärven Kehitys Oy).

Olellaiset konsernia koskevat tapahtumat

Pohjois-Pohjanmaan erityishuoltopiirin kuntayhtymä fuusioitui Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään 1.1.2010 alkaen. Jäsenkuntien päätösten mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan erityishuoltopiirin varat, velat ja vastuut siirtyivät peruspääomaosuuksien suhteessa Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirille 1.1.2010 alkaen perustuen erityishuoltopiirin kuntayhtymän vahvistettuihin tilinpäätöstietoihin 31.12.2009.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne aloitti toimintansa 1.1.2010. Peruspalvelukuntayhtymä Selännettä olivat perustamassa Haapajärven kaupunki, Kärsämäen kunta, Pyhjärven kaupunki ja Reisjärven kunta. Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen jäsenkuntia ovat Haapajärven ja Pyhjärven kaupungit sekä Reisjärven kunta. Kärsämäen kunta eroaa kuntayhtymästä 1.1.2015 alkaen ja ottaa järjestämisvastuun itselleen, tuottamisvastuussa tulee olemaan yksityinen sote-palveluiden tuottaja. Kärsämäen kunta tulee olemaan osajäsen 1.1.2015 alkaen erillisten sopimusten mukaan ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden ja Taloushallinto Selman talous- ja henkilöstöhallinnon osalta.

Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä ja Siika-Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymä yhdistyivät 1.1.2012 alkaen Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU:ksi. Kuntayhtymän yhtiövaltuusto on käsitellyt 19.12.2012 kuntayhtymän avaavan taseen 1.1.2012. Peruspääoma 16.641.031,54 euroa on jaettu kuntien kesken lasketun nettovarallisuuden kuntakohtaisten osuuksien mukaisesti. Yhtiövaltuusto hyväksyi esityksen ja päätti yksimielisesti käydä läpi vuoden 2013 aikana perussopimuksen muutostarpeet entisen Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien peruspääoman muodostumisen ja äänivallan jakautumisen osalta. Liitteessä on todettu, että Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymän avaava tase vahvistetaan ja kuntakohtaiset äänimäärät vahvistetaan tilapäisesti enintään vuoden ajaksi siihen asti kunnes uusi perussopimus on jäsenkuntien valtuustoissa hyväksytty. Samalla todetaan, että perussopimuksen tulkinnasta ei ole yksimielisyyttä, jonka vuoksi käynnistetään välittömästi uuden perussopimuksen valmistelu.

Pyhjärven Kehitys Oy:n hallitus on päättänyt kokouksessaan 23.2.2012 ostaa Peura Talot Oy:n osakkeita. Pyhjärven Kehitys Oy:n omistusosuus on 23,16 %. Peura Talot Oy:stä tulee Pyhjärven kaupunkikonsernin osakkuusyhteisö, koska kunnalla on vähintään viidesosan omistus yhtiön osakkeista.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.4.2013 perustettavaksi PyhäNet Oy:n. Perustamissopimus on allekirjoitettu 21.5.2013. Pyhjärven kaupungin omistamien PyhäNet Oy:n osakkeiden lukumäärä on 250 ja osakepääoma on 5.000 euroa. Osakeannista on päätetty 25.4.2014, missä Kärsämäen kunta on merkinnyt 55 osaketta 1.100 euron osakepääomalla. PyhäNet Oy:n osakemäärä osakeannin jälkeen oli yhteensä 305 osaketta. Pyhjärven kaupungin omistusosuus on osakeannin jälkeen 81,97 %. Yhtiön toimialana on mm. hankkia, omistaa, ylläpitää, hoitaa, myydä ja vuokrata hallinnassaan olevaa tietoliikenneverkkoa ja sen liittymiä.

Kaupunginhallitus päätti 13.6.2016 § 204 myydä Haapajärven kaupungille 95 Pyhjärven kaupungin omistamaa Pyhänet Oy:n osaketta. Osakkeiden myynnin johdosta kaupungin omistusosuus on 50,82 % (tätä ennen 81,97 %).

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy:n perustamisen 29.9.2014. Pyhjärven kaupunki perusti kiinteistöyhtiön osakeyhtiölain mukaisella yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomalla 2 500 euroa ja rekisteröi sen. Pyhjärven kaupunki omistaa kaikki osakeyhtiön osakkeet.

Vesi- ja viemäritoiminta sekä kaukolämpötoiminta yhtiöitettiin kaupunginvaltuuston päätettyä asiasta 24.11.2014. Perustettiin Pyhjärven kaupungin 100 prosenttisesti omistama Pyhjärven Energia ja Vesi Oy, joka aloitti toimintansa 1.1.2015.

Kaupunginhallitus päätti 21.12.2015 § 473 ostaa varastotilaa Asunto Oy Pyhäsalmen Toripihasta. Kiinteistö Oy Rillankiven ja Pyhjärven Kehitys Oy:n kanssa yhteisomistusosuudeksi muodostui 53,70 %.

Arvio konsernin tulevasta kehityksestä talouden näkökulmasta

Toimintakertomuksessa on esitettävä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä erityisesti talouden näkökulmasta. Kehitysarvion tulee tuoda esiin seikat, joiden perusteella arvioidaan tulevaisuudennäkymien poikkeavan aiemmasta kehityssuunnasta.

Tulevaan kehitysarvioon konsernitasolla vaikuttaa samat seikat kuin arvioon kaupungin kehityksestä. Verotulokehityksen jatkuessa suurin piirtein samankaltaisena vielä lähivuodet, konsernin talouden tunnusluvut pysyvät suhteellisen tyydyttävinä.

Konserniyhtiöistä Pyhäjärven Kehitys Oy:n ja Rillankivi Oy:n kehitys talouden näkökulmasta on haasteellisin. Kehitys Oy:n roolina on luoda edellytyksiä uusille yrittäjille ja sitä kautta uusia työpaikkoja kaivostoiminnan loppumisesta aiheutuvien työpaikkamenetysten sijaan niiden vuosien aikana, jolloin kaivostoiminta vielä jatkuu.

Mikäli työpaikkakehitystä ei olennaisesti vaikuttavammalla tavalla saada menetyksiä vastaavalle tasolle, paikkakunnan väestön vähentyminen jatkuu edelleen ja se aiheuttaa Rillankivi Oy:n omistamien asuntojen käyttöasteen alenemisen.

Kaupunginhallitus on päättänyt 27.1.2016 osallistaa Pyhäjärven kaupungin tytäryhtiöt kaupungin ja kaupunkikonsernin tasapainottamisohjelman jatkovalmisteluun, jossa selvitetään vuosien 2016 – 2019 taloudellista kehitystä sekä ehdotuksia rakenteellisista muutoksista, toiminnan kehittämistä, investointitarpeista, omaisuuden myynnistä sekä lainakannasta.

Pyhäjärven Kehitys Oy:n, Kiinteistö Oy Rillankiven sekä PyhäNet Oy:n tulevan kehityksen arvioon vaikuttaa, miten paikkakunta pystyy pitämään yllä maaseutuelinkeinoja ja kylissä olevaa asutusta. Tämän hetken liittymätalauksen lukumäärän perusteella arvio tulevasta on kohtuullisen hyvä. Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:llä on omat haasteensa, koska kaukolämpö- sekä vesi- ja viemäriverkoston korjausvelkaa ei olla täsmällisesti arvioitu.

Vaikka konsernin ja siihen kuuluvien tytäryhteisöjen tunnusluvut kokonaisuudessaan ovat tyydyttävät, talouden näkökulmasta ja kehityksen voimistamisen vaatimuksesta riskienhallintajärjestelmän kokonaisvaltaista, koordinoitua läpivalaisua on harjoitettava.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Toimivallan ja vastuun jako

Konsernijohto ja tehtävät on konserniohjeella jaettu valtuustolle, hallitukselle, toimielimille, kaupunginjohtajalle ja toimialajohtajille. Kokonaisuudessaan konserniohje koskee Pyhäjärven kaupungin tytäryhteisöjä sekä kuntayhtymiä, joissa kaupunki on jäsenenä. Tytäryhteisöjä ovat Pyhäjärven Kehitys Oy, PyhäNet Oy, Pyhäsalmen Lentokenttä Oy, Kiinteistö Oy Rillankivi, Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy, Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy, Pyhäsalmen Liiketalo Oy, josta omistus Pyhäjärven Kehitys Oy:n kanssa on yhteensä 69,44 % sekä Pyhäjärven Toripiha, josta omistus Pyhäjärven Kehitys Oy:n ja Kiinteistö Oy Rillankiven kanssa on yhteensä 53,70 %.

Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunginhallitus antaa tarvittaessa ohjeet tytäryhtiön hallintoelimissä oleville edustajilleen asetettaessa tytäryhtiöiden toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Kuntalain 23 § 2 momentin mukaisesti kaupunginhallitus voi tarvittaessa muulloinkin antaa ohjeet kaupungin kannan huomioimisesta käsiteltäviin asioihin. Kaupunginhallitus antoi ohjeita tytäryhtiöitä koskeviin asioihin, joita käsiteltiin useasti tilikauden 2016 aikana.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Kiinteistö Oy Rillankiven käyttöaste vuonna 2016 oli 90,4 %. Pyhäjärven Kehitys Oy:n teollisuustilojen sekä toimistotilojen käyttöaste vuoden 2016 lopussa oli 87,95 %.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöjen vuotuiset toiminta-, talous-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat tulee toimittaa konsernijohdolle seurantaa varten viivytyksettä niiden valmistuttua ja pyydettyä myös luonnosvaiheessa. Toiminnan seurannassa tulee huomioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointi. Yhtiöiden taloudellista tilaa seurataan soveltuvin osin standardoiduin tunnusluvuin (kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus ja suhteellinen velkaantuneisuus).

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Tytäryhteisöt toimivat ensisijaisesti niitä koskevien yhteisölakien sekä oman yhteisön edun mukaisesti. Keskitetyksi järjestettyjä toimintoja kuntakonsernissa voivat olla muun muassa rahoitus- ja sijoitustoiminta, maksuliikenteen hoito, hankinnat ja riskien hallinta, vakuuttaminen, henkilöstöpolitiikka ja tietohallinto. Yleistoteamuksena voidaan mainita, että keskitettyjä konsernitoimintoja ei pääsääntöisesti ole.

Konsernipalvelujen käyttö ja siirtohinnoittelun kustannusvastaavuus

Pyhäjärven kaupunkikonsernissa ei ole tytäryhteisöä, joka tuottaisi palveluja keskitetyksi muille konserniyhteisöille. Tällaisia palveluja voivat olla mm. toimitila- ja kiinteistöpalvelut, taloushallinnon palvelut, tietohallinnon palvelut ja muut hallinnon palvelut kuten lakipalvelut ja arkistointi- sekä monistus- ja painatuspalvelut.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Kaupunginvaltuuston 30.6.2014 § 70 hyväksymä Pyhäjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ovat perustana tytäryhteisöjen riskienhallinnan järjestämisessä. Tytäryhteisöt hoitavat itsenäisesti riskien vakuuttamisen. Kiinteistö Oy Rillankiven ja Pyhäjärven Kehitys Oy:n kiinteistövuokratukset ovat ajan tasalla. Riskienhallintajärjestelmien kehittämisen kannalta jatkossa on syytä käydä koordinoiva tarkastelu riskienhallintajärjestelmien kokonaisvaltaisesta toimivuudesta tytäryhteisöissä. Säädetyn muutoksen mukaan toimintakertomukseen on sisällytettävä yksityiskohtaiset tiedot Kuntalain 115 §:ään riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kuntien muodostaessa yhä monipolisempia kuntakonserneja, korostuu johtamisessa kokonaisuuden ymmärtäminen ja hallinta sekä aktiivisen omistajuuden avulla tavoiteltavat tulokset.

Toimintaympäristön muuttuessa nopeasti kunnalta ja kuntakonsernilta vaaditaan nopeaa reagointi- ja uusiutumiskykyä ja onnistunutta johtamista. Se tarkoittaa johtamisen, toimintatapojen, -prosessien ja rakenteiden jatkuvaa tarkastelua, toiminnan kokonaistuloksellisuutta sekä riskienhallintaa. Kiristynyt taloudellinen tilanne luo kuntajohtamiselle vielä erityisen paineen.

Kuntalain (410/2015) säännökset terävöittävät kunnan toiminnan strategista johtamista, omistajaohjausta sekä riskienhallinnan ja arvioinnin merkitystä. Kuntalain uudet säännökset omistajaohjauksesta, kunnan tytäryhteisöjen toiminnasta ja konserniohjeista sekä konsernijohtodosta tulevat voimaan 1.6.2017. Pyhäjärven kaupunki on aloittanut konserniohjauksen kehittämisen etupainotteisesti jo ennen kuntalain säännösten voimaan astumista.

	Tavoitearvo	Kiinteistö Oy Rillankivi	Pyhäjärven Kehitys Oy	Pyhänet Oy	Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy
Konsernijohtolle asetettujen tavoitteiden toteutuminen					
Raportointivelvoite	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi
Toimintatuotot / toimintakulut %	> 30 %	129,9	120,8	215,9	124,0
Vuosikate / poistot %	> 80 %	102,3	88,2	105,3	122,9
Omavaraisuusaste %	> 50 %	25,3	36,6	1,1	48,4
Suhteellinen velkaantuneisuus	< 40 %	306,2	263,0	673,5	204,7
Lainamäärä € / asukas		711,2	629,8	982,9	671,1
Tytäryhteisöille annettujen tavoitteiden toteutuminen					
Käyttöaste	> 90 %	90,4			
Tilikauden yli-/alijäämä	+ / - 0 €	-3.077,86	-24.491,17	16.321	72 412,90
Teollisuustilojen käyttöaste	> 90 %		87,95		
Toimistotilojen käyttöaste			96,89		
Työpaikat / teollisuustilat tp / 1000 ^m	> 10				

KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2016 1 000 €	2015 1 000 €	2014 1 000 €
Toimintatuotot	38 963	38 391	40 148
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintakulut	-75 803	-74 780	-76 783
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	7	16	29
Toimintakate	-36 833	-36 373	-36 606
Verotulot	20 959	21 842	21 838
Valtionosuudet	15 219	15 260	18 961
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	89	78	51
Muut rahoitustuotot	639	799	449
Korkokulut	-355	-370	-269
Muut rahoituskulut	-123	-280	-144
Vuosikate	-405	956	4 280
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 230	-3 301	-2 987
Tilikauden yli- ja alipariarvot		2	3
Arvonalentumiset			-290
Satunnaiset erät		-4	284
Tilikauden tulos	-4 635	-2 347	1 290
Tilinpäätössiirrot	883	382	328
Tilikauden verot	-38	-23	
Vähemmistöosuudet	242	9	8
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 548	-1 979	1 626

	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Toimintatuotot / toimintakulut, %	54,0	52,3	52,3	51,3	51,4
Vuosikate / Poistot, %	72,3	151,5	130,7	28,9	9,6
Vuosikate, € / asukas	288	735	769	174	-74
Asukasmäärä	5 849	5 733	5 565	5 508	5 450

Toimintatuottojen % -osuus toimintakuluista:

100 x toimintatuotot / toimintakulut

Vuosikate % poistoista:

100 x vuosikate / poistot + arvonalennukset

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2016 1 000 €	2015 1 000 €	2014 1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	-405	957	4 279
Satunnaiset erät	5	4	284
Tilikauden verot	-14	-8	
Tulorahoituksen korjauserät	81	-101	153
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-9 575	-10 893	-21 389
Rahoitusosuudet investointimenoihin	426	2 293	1 059
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	57	81	5 300
Toiminnan ja investointien rahavirta	-9 426	-7 667	-10 314
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-266	-243	-32
Antolainasaamisten vähennykset	294	259	69
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 051	11 396	3 226
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 170	-1 395	-1 338
Lyhytaikaisten lainojen muutos	532	-151	477
Oman pääoman muutokset	45	87	4 920
Muut maksuvalmiuden muutokset	802	-288	2 237
Rahoituksen nettorahavirta	9 288	9 664	9 559
Kassavarojen muutos	-138	1 997	-755
Rahavarat 31.12.	12 693	12 831	10 843
Rahavarat 1.1.	12 831	10 834	11 658
	-138	1 997	-815
Erotus	0	0	60

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Investointien tulorahoitus	82,5	21,0	11,2	-4,4
Lainanhoitokate	2,7	2,8	0,8	-0,02
Kassan riittävyys, päivää	50,0	39,6	53,4	52,4
Toiminnan ja invest.rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	4 175 458	-9 877 174	-19 801 503	-30 203 926
Asukasmäärä	5 733	5 565	5 508	5 450

Investointien tulorahoitus, %

= 100 * vuosikate / investointien omahankintamenot

Lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.

Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2.

Kassan riittävyys, päivää

= 365 * kassavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2016 1 000 €	2015 1 000 €	VASTATTAVAA	2016 1 000 €	2015 1 000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	55 653	50 742	A OMA PÄÄOMA	27 953	32 196
I Aineettomat hyödykkeet	616	645	I Peruspääoma	20 542	20 542
1. Aineettomat oikeudet	616	645	II Osuus ky:n oman po:n lisäyks.		
2. Muut pitkäaik. menot			III Liittymismaksurahasto		
3. Ennakkomaksut			IV Arvonkorotusrahasto	831	800
4. Keskeneräiset hankinnat			V Muut omat rahastot	470	1 530
II Aineelliset hyödykkeet	54 267	49 104	VI Ed. tilikauden yli-alijäämä	9 657	11 303
1. Maa- ja vesialueet	4 049	3 932	VII Tilikauden yli- alijäämä	-3 548	-1 979
2. Kiinteistöjen liittymismaksut			B VÄHEMMISTÖOSUUDET	125	425
3. Maa- ja vesialueiden arv.kor.			C POISTOERO JA VAPAAEHT.		
4. Rakennukset	39 505	29 788	VARAUKSET	0	0
5. Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 308	7 235	1. Poistoero		
6. Koneet ja kalusto	1 540	1 461	2. Vapaaeht. varaukset		
7. Muut aineelliset hyödykkeet	8	8	D PAKOLLISET VARAUKSET	804	694
8. Ennakkomaksut ja kesk.er.	1 857	6 680	1. Eläkevaraukset		
III Sijoitukset	770	993	2. Muut pakolliset varaukset	804	694
1. Osakkuusyhteisöosuudet	424	593	E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	226	227
2. Muut osakkeet ja osuudet			F VIERAS PÄÄOMA	44 478	36 029
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset			I Pitkäaikainen	30 387	22 319
4. Muut lainasaamiset	341	395	1. Pitkäaikainen korollinen	29 517	21 259
5. Muut saamiset	5	5	2. Pitkäaikainen koroton	870	1 060
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	176	170	II Lyhytaikainen	14 091	13 710
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	17 758	18 660	1. Lyhytaikainen korollinen	2 686	1 923
I Vaihto-omaisuus	230	224	2. Lyhytaikainen koroton	11 405	11 787
II Saamiset	4 835	5 605			
Pitkäaikaiset saamiset	272	210	III Rahoitusarvopaperit	8 314	7 777
Lyhytaikaiset saamiset	4 563	5 395	IV Rahat ja pankkisaamiset	4 379	5 054
III Rahoitusarvopaperit	8 314	7 777	VASTAAVAA YHTEENSÄ	73 586	69 572
IV Rahat ja pankkisaamiset	4 379	5 054	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	73 586	69 572

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	TP 2011	TP2012	TP2013	TP2014	TP2015	TP2016
Omavaraisuusaste, %	58,9	55,4	57,1	55,8	46,3	38,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	28,6	30,8	28,7	31,7	47,7	59,2
Kertynyt yli- / alijäämä, 1000 €	-615	320	1 215	2 812	9 324	6 109
Kertynyt yli- / alijäämä, € / asukas	-104,4	54,9	212,0	505,3	1 692,8	1 120,9
Konsernin lainat, € / asukas	2 014	1 920	1 947	2 448	4 209	5 909
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	11 858	11 229	11 164	13 622	23 182	32 203
Konsernin lainasaam.31.12., 1000 €	497	543	428	412	395	341
Asukasmäärä	5 887	5 849	5 733	5 565	5 508	5 450

KESKEISET LIITETIEDOT

	2013	2014	2015	2016
Vastuusitoumukset				
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Takaukset	4 655 532,03	4 912 494,64	5 820 948,71	5 651 887,05
Kiinnitykset tiloihin				
Muut vastuusitoumukset				
Takaukset muiden puolesta	2 213 480,62	2 058 829,15	1 926 268,28	1 800 266,92
Kiinnitykset				
Tiloihin	481 617,56	481 617,56	481 617,56	481 617,56
Yrityskiinnitykset	168 187,93	168 187,93	168 187,93	168 187,93

TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

Asiaa koskeva sääntely

Kaupunginhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi Kuntal. (410/2015) 115 § .

Tilikauden tuloksen käsittely

Vuosien 2015 sekä 2016 tilikauden tulosta on käsitelty seuraavaasti:

	2015	2016
Tilikauden tulos	-2 229 852,56	-4 606 741,91
Investointirahaston lisäys (-)		
Investointirahaston vähennys (+)		+1 063 918,04
Investointivarausten lisäys (-)		
Varausten vähennys (+)		+1 439 118,74
Poistoeron lisäys (-)		-2 503 036,78
Poistoeron vähennys (+)	384 519,15	+846 043,59
Tilikauden ylijäämä	-1 845 333,41	-3 760 698,32

Tilikauden tulos oli 31.12.2016 yhteensä -4.606.741,91 euroa.

Kaupunginhallituksen päätöksen 27.2.2017 § 69 mukaisesti tilinpäätöksessä 2016 ei tehty investointivarauksia. Investointirahaston pääoma 1.063.918,04 euroa sekä jäljellä olevat investointivaraukset 1.439.118,74 euroa käytettiin sairaalan rakentamiseen liittyvään pitkävaikutteiseen investointihankkeeseen. Investointirahaston sekä investointivarausten pääomat (2.503.036,78 euroa) kirjataan poistoeroksi, jota kirjataan poistoeron muutoksien kautta tilikauden tulosta parantamaan tulevina vuosina. Kaupunginhallitus päätti myös, että edellisinä vuosina päätetyt poistoeron muutokset käsitellään aikaisempien suunnitelmien mukaisesti ja tuloutetaan tehtyjä poistoeroja yhteensä 846.043,59 euroa. Tilikauden alijäämä

katettiin kokonaisuudessaan taseen edellisten vuosien tilikausien ylijäämästä kuluva vuoden kirjanpidossa.

Kaupunginvaltuusto päätti 28.11.2011 § 81 investointirahaston perustamisesta. Investointirahaston tarkoituksena on varautuminen tuleviin investointeihin. Rahaston pääoma voidaan muodostaa ylijäämäisestä tilikauden tuloksesta. Tilinpäätöksessä tehtävän rahaston lisäyksen hyväksyy valtuusto kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tekemän esityksen pohjalta. Tilinpäätöksessä 2011 investointirahaston lisäykseksi kirjattiin 1.300.000 euroa. Vuoden 2012 tilinpäätöksessä kirjattiin investointirahaston vähennyksenä 236.081,96 €. Investointirahaston säännöissä, jotka valtuusto hyväksyi keväällä 2012, rahaston käytöstä määrättiin että sitä voidaan käyttää investointeja vastaan. Investointirahaston vähennys käytettiin vuonna 2012 työkeskuksen investointimenojen kattamiseen. Työkeskuksen investointimenot olivat yhteensä 236.081,96 euroa.

Investointirahaston arvo 31.12.2012 oli 1.063.918,04 euroa. Investointirahastoa ei käytetty vuosien 2013 - 2015 aikana, joten arvo 31.12.2015 oli 1.063.918,04 euroa. Investointirahaston pääoma 1.063.918,04 euroa kirjattiin vuoden 2016 poistoerojen kautta sairaalan investointien poistoeroksi.

Vuoden 2015 tilinpäätöksessä kumulatiivinen ylijäämä oli yhteensä 10.321.489,41 euroa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston 10.11.2015 antaman lausunnon nro 113 perusteena on , että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (KPL 3:2.1 §). Kuntajaosto katsoo, että jäsenkunnan tulee kirjata kirjanpitoonsa osuus kuntayhtymään kertyneestä alijäämästä pakollisena varauksena, mikäli kuntayhtymän alijäämää ei todennäköisesti saada lähitulevaisuudessa katetuksi esimerkiksi kuntayhtymän päättämällä muilla toimenpiteillä. Kuntayhtymälle aikaisempien tilikausien aikana kertynyt olennainen alijäämä kirjataan Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä erää oikaisemalla. Tilikaudelle kohdistuva osuus alijäämästä kirjataan tulosvaikutteisesti.

Pyhäjärven kaupungin osuus Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin poistoerolla ja varauksilla vähennetyistä alijäämästä tilinpäätöksessä 2014 oli 146.502,11. Tämä summa lisää pakollisia varauksia sekä vähentää edellisten tilikausien ylijäämän saldoa.

Vuoden 2015 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin Pyhäjärven kaupungin osuus ylijäämästä on 135.892,36. Tämä summa vähentää aikaisempaa pakollista varausta sekä palvelujen ostoa kuntayhtymiltä. Vuoden 2016 tilinpäätöksessä tämä pakollinen varaus voitiin purkaa, koska sairaanhoitopiirin kumulatiivinen ylijäämä lisättynä varauksilla muodostui positiiviseksi.

Tilikaudelta 2016 kaupungin alijäämä oli -3.760.698,32 euroa.

Kumulatiivinen ylijäämä kaupungin taseessa vuoden 2016 tilinpäätöksessä on 6.560.791,09 euroa. Taseessa olevat ylijäämät helpottavat kuluva ja tulevien vuosien talouteen liittyviä paineita. Tulevina vuosina positiivisten tilinpäätösten tekeminen vaikeutuu entisestään.

HALLINTOTOIMI

Vastuuelin: Kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus
Vastuhenkilö: Hallintojohtaja Henrik Kiviniemi

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kaupunginvaltuusto vastaa Kuntalain 13 §:n mukaisesti kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee: 1) päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista, 2) päättää hallinnon järjestämisen perusteista, 3) päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista sekä hyväksyä talousarvio, 4) päättää kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista, 5) päättää kunnan liikelaitokselle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista, 6) päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta, 7) valita jäsenet kunnan toimielimiin, jollei toisin säädetä, 8) päättää luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista, 9) valita tilintarkastajat, 10) hyväksyä tilinpäätös ja päättää vastuuvapaudesta sekä 11) päättää muista valtuuston päätettäviksi säädettyistä ja määrättyistä asioista.

Valtuusto on hallintosäännöllä siirtänyt toimivaltaansa edelleen muille toimielimille, kuten kaupunginhallitukselle, lauta- ja johtokunnille sekä viranhaltijoille. Päätösvallan siirtämisen avulla valtuusto voi paremmin keskittyä tärkeimpien asioiden käsittelyyn ja kaupungin kehittämiseen.

Hallintotoimi vastaa kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta ja toimittamisesta toimielinten käsiteltäviksi. Hallintotoimi tuottaa koko kaupungin toiminnan ja talouden tilaa koskevia tietoja ja toteuttaa toiminnan ja talouden seurantaan, valvontaan ja suunnitteluun. Hallintotoimi vastaa koko kaupunkikonsernin toiminnan ohjaamisesta. Hallintotoimen tehtävänä on tuottaa ammattitaitoisesti laadukkaat tuki- ja ylläpitopalvelut eri toimialoille.

Hallintotoimi sisältää keskusvaalilautakunnan, tarkastuslautakunnan sekä kaupunginhallituksen kustannuksiin varatut määrärahat. Keskusvaalilautakunta vastaa valtiollisten ja kunnallisten vaalien järjestämisestä kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistele valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUKU / MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintakate	-37 332 446	-37 047 557	-38 671 518	-38 421 854	-39 195 537	-39 485 230	-37 587 668
Asukasluku	5 733	5 565	5 508	5 550	5 550	5 450	5 550
Toimintakate €/as.	6 512	6 657	7 021	6 923	7 062	7 245	6 773
Muutos-%, vertailu edellisvuoteen	6,68 %	-0,75 %	4,38 %	-0,65 %		2,10 %	-4,10 %

Pyhjärven kaupungin nettomenot vuonna 2016 kasvoivat vuoteen 2015 verrattuna 2,10 %, asukasta kohti laskettu toimintakate kasvoi 224 euroa.

3. PERUSTELUT

Kaupunginvaltuusto vastaa Kuntalain 13 §:n (365/1995) mukaisesti mm. kaupungin ja kuntakonsernin strategioista ja muista tärkeimmistä tavoitteista, palvelumaksujen perusteista sekä hallinnon järjestämisenperusteista.

Valtuusto asettaa tehtäviinsä kaupungin muut toimielimet ja täyttää tärkeimmät virat. Se päättää myös tärkeimmistä taloudellisista asioista kuten talousarviosta ja tilinpäätöksestä.

Valtuusto on hallintosäännöllä siirtänyt toimivaltaansa edelleen muille toimielimille, kuten kaupunginhallitukselle, lauta- ja johtokunnille sekä viranhaltijoille. Päätösvallan siirtämisen avulla valtuusto voi paremmin keskittyä tärkeimpien asioiden käsittelyyn ja kaupungin kehittämiseen. Kaupunginvaltuuston toimikausi kestää neljä vuotta ja nykyisen valtuuston toimikausi alkoi vuonna 2013.

Seuraavassa taulukossa nähdään Pyhäjärven kaupunginhallituksen sekä valtuuston kokousmääriä sekä niihin valmisteltavien asioiden määriä verrattuna naapurikuntiin.

Kaupunginhallitusten ja -valtuustojen kokoukset ja käsitellyt pykälämäärät vuosina 2011 – 2016 lähikunnissa olivat seuraavat:

Pykälien määrä / kokoukset	Pyhäjärvi	Haapajärvi	Kärsämäki	Reisjärvi
Hallitus 2016	405/23	241/14	293/18	180/21
Valtuusto 2016	118/10	77/6	118/9	76/9
Hallitus 2015	482/25	242/13	312/20	104/9
Valtuusto 2015	113/9	74/6	87/9	51/4
Hallitus 2014	461/22	259/13	387/33	138/13
Valtuusto 2014	126/10	76/6	160/14	61/6
Hallitus 2013	725 / 38	304 / 14	323 / 20	138 / 13
Valtuusto 2013	202 / 11	114 / 8	189 / 13	100 / 9
Hallitus 2012	509 / 31	254 / 17	399 / 22	111 / 13
Valtuusto 2012	159 / 10	87 / 8	151 / 13	64 / 7
Hallitus 2011	409 / 32	254 / 16	307 / 16	145 / 15
Valtuusto 2011	94 (99) / 11	79 / 7	106 / 10	66 / 6

Kuntien pykälämäärät ovat vertailukelpoisia eri kunnissa, sillä kaikissa määrissä on huomioitu ensimmäiset pykälät (laillisuus, pöytäkirjantarkastajat ja työjärjestys).

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016+ muutos	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Tuloarviot ja määrät.							
Toimintatuotot	525 612	223 282	289 800	289 800	226 683	-63 117	430 990
Toimintakulut	-29 769 311	-30 355 892	-28 413 202	-28 884 226	-29 271 002	-386 776	-28 407 648
Toimintakate (netto)	-29 243 699	-30 132 610	-28 123 402	-28 594 426	-29 044 319	-449 893	-27 976 658
Laskennalliset kustan-							
Poistot ja arvonalent.	-10 363	-52 300	-52 300	-52 300	-51 754	546	-52 300
Kokonaiskustannuks.	-29 254 062	-30 184 910	-28 175 702	-28 646 726	-29 096 073	-449 347	-28 028 958

Toimintatuottojen toteutuminen 78,2 %
Toimintakulujen toteutuminen 101,3 %

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Vastuuelin: Tarkastuslautakunta

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Tarkastuslautakunta valmistelea valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. 1. Tilintarkastuksen suorittaminen lain ja asetuksen mukaisesti riittävässä laajuudessa / järjestetään mahdollisuudet toiminnallisesti ja taloudellisesti riittävän ammattitaitoisen tilintarkastuksen suorittamiseen.	Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle, joka valvoo tarkastuksen suorittamista / lakien ja asetusten mukainen riittävä laajuus. Vastuunalainen tilintarkastaja on raportoinut vuoden 2016 tilintarkastuksesta tietyiltä osin. Tilintarkastaja on suorittanut vuoden 2016 tilintarkastusta osittain. Tilintarkastaja antaa tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2016 tarkastuslautakunnalle siten, että se on kaupunginvaltuuston käsittelyssä toukokuun 2017 kokouksessa.
2. Valtuuston asettamien kaupungin ja sen tytäryhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi / lautakunta tutustuu riittävässä laajuudessa tavoiteasettelun alaiseen toimintaan.	Kaupunginvaltuuston vuosittain asettamat tavoitteet / oleellisen toiminnan riittävä arviointi. Tarkastuslautakunta on arvioinut valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunta suorittaa lopullisen arvioinnin tavoitteiden toteutumisesta tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen valmistuttua. Tarkastuslautakunta antaa laatimansa arviointikertomuksen kaupunginvaltuustolle niin, että se on käsittelyssä toukokuun 2017 kokouksessa.
3. Tarkastuslautakunnan kouluttautuminen / koulutuksella pidetään yllä valmiudet arviointityön suorittamiseen huomioiden muutokset.	Kaupunginvaltuuston ja tarkastuslautakunnan oma seuranta / tarkastuslautakunnalla riittävä koulutuksen taso, käytössään riittävä asiantuntemus tehtävistä suoriutumiseksi sekä huomioitava kuntalakiin tulevat muutokset. Tarkastuslautakunta on osallistunut koulutuksiin arviointivuonna.
4. Kaupungin ja sen tytäryhtiöiden tavoiteasettelun kehittäminen / tavoitteiden asettelun merkittävyyden ymmärtäminen.	Tarkastuslautakunta ja kaupunginvaltuusto / riittävä määrä oleellisia, mitattavia ja arvioitavia tavoitteita. Asetettujen tavoitteiden arviotavuuteen ja mitattavuuteen on kiinnitetty huomiota. Toiminnan muuttuessa ja kehittyessä tavoiteasettelua tulisi muuttaa sen mukaan.

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas	5,5	6,0	5,0	6,2	6,2	5,8

3. PERUSTELUT

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta ja toiminnan määrärahan päättää kaupunginvaltuusto.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on Kuntalain 121 §:n (voimassa 1.5.2015) mukaan:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä (voimassa 1.6.2017) säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi,
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot							
Toimintamenot	-28 290	-34 069	-34 280	-34 280	-31 879	2 401	-39 300
Toimintakate (netto)	-28 290	-34 069	-34 280	-34 280	-31 879	2 401	-39 300

Toimintakulujen toteutuminen 92,9 %

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Vastuuelin: Keskusvaalilautakunta

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Vaalien järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä (Vaalilaki 714/1988). Keskusvaalilautakunta vastaa kunnassa valtiollisten ja kunnallisten vaalien järjestämisestä.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Vaalit järjestetään vaalilain ja oikeusministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Vuosi 2016 ei ollut vaalivuosi. Keskusvaalilautakunta kokoontui kaksi kertaa, määräämään varajäseniä valtuustoon sekä valmistelevaan vuoden 2017 kuntavaalien asioita.

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Äänioikeutettuja	p. 4 776 k. 4 779		4 652	4 554		
Äänestäneitä pr.vaali 28.1. pr.vaali 5.2. kunnallisvaalit	3 163 2 681 2 981		1 579	2 868		
Äänestys-% pr.vaali 28.1. pr.vaali 5.2. kunnallisvaalit	66,2 56,1 62,4		33,9	63		
	Presidentinv Kunnallisv.	Ei vaaleja	EU-vaalit	Eduskuntav.		

3. PERUSTELUT

Vuonna 2015 järjestettiin eduskuntavaalit.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Vuonna 2016 ei ole vaaleja, joten talousarvioon ei ole varattu rahaa.

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	9 304	9 563					
Toimintamenot	-9 823	-12 160	0	0	-834	-834	-12 500
Toimintakate (netto)	-519	-2 597			-834	-834	-12 500
Kokonaiskustannukset	-519	-2 597	0	0	-834	-834	-12 500

Toimintatuottojen toteutuma 0 %
Toimintakulujen toteutuma 0 %

KAUPUNGINHALLITUS

Vastuuelin: Kaupunginhallitus
Vastuhenkilö: Va. kaupunginjohtaja Veikko Tikkanen
 Hallintojohtaja Henrik Kiviniemi

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin johtamisesta ja kehittämisestä kaupunginvaltuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti. Kaupunginhallitus johtaa ja valvoo kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintoja, vastaa strategian valmistelusta, toiminnan tuloksellisuudesta, kaupungin talouden ohjauksesta ja organisaation kehittämisestä, riskien hallinnasta ja omistajaohjauksesta sekä valvoo kaupungin yleistä etua. Sen lisäksi kaupunginhallitus vastaa alueiden käytön suunnittelusta ja ohjaa kaupungin maapolitiikkaa ja kaavoitusta, kuntasuunnittelua, seutuyhteistyötä, asuntopolitiikkaa, elinkeinopolitiikkaa sekä henkilöstöpolitiikkaa.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite / toimenpide	Seuranta / mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	<ul style="list-style-type: none"> - Suhteellinen velkaantuneisuus < 50 % <ul style="list-style-type: none"> • 31.12.2016 suhteellinen velkaantuneisuus 58,8 %. - Omavaisuusaste > 50 % <ul style="list-style-type: none"> • 31.12.2016 omavaraisuusaste oli 59,8 % - Lainamäärä € / asukas ei ylitä maan keskiarvoa 50 %:a enempää <ul style="list-style-type: none"> • Kuntien keskimääräinen lainakanta-arvio 31.12.2016 oli 2.930 €/asukas. • Pyhäjärven kaupungin lainakanta 31.12.2016 oli 3.287 €/asukas. -Kaupungin tuloveroprosentti korkeintaan 0,5 %-yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti <ul style="list-style-type: none"> • Kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2016 oli 19,86 %, Pyhäjärven kaupungin veroprosentti oli 19,75 %. -Kilpailukykyinen ja korjausvelkaan suhteutettu tasapainoinen taksapolitiikka -Maksujen ja taksojen korotukset yleisen kustannuskehityksen mukaisesti -Talousarvio pohjautuu tehtyihin arvovalintoihin -Kaupungin taseessa on kertynyttä ylijäämää <ul style="list-style-type: none"> • Edellisten tilikausien ylijäämät yhteensä 10,3 M€. -Tilikauden tulos on ylijäämäinen <ul style="list-style-type: none"> • Tilikauden 2016 tulos muodostui alijäämäiseksi. • Tilikauden 2016 alijäämä -3.760.698,32 euroa. -Toimintakatteen kasvu < 2% <ul style="list-style-type: none"> • Toimintakatteen kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 2,10 %. • Kaupunginhallituksen 29.6.2015 § 234 asettama taloustoimikunta valmisteli tasapainotusohjelman vuosille 2016 - 2019. Taloustoimikunnan toiminta jatkuu.

<p>1. Vakaa kaupunkitalous</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Palvelulinjojen rajapinnat kustannustehokkaita -Strategiset kumppanuussuhteet toimivat kuntien, 3.-sektorin toimijoiden, kylien ja yrittäjien kanssa <ul style="list-style-type: none"> • Kumppanuussuhteet tulee saada toimiviksi. -Omistajapolitiikkaa tehostettu kuntakonsernissa, ja osakkuusyhteisöissä. -Osaava asiakkuus ja omistajapositio -Yhteistyömallit luotu Selänteen toimijoiden kanssa. <ul style="list-style-type: none"> • Tilinpäätösvuonna valmisteltiin tasapainotus-toimenpiteitä yhdessä PPKY Selänteen kanssa. -Hallintokuntien väliset seminaarit ja avoimuus <ul style="list-style-type: none"> • Luutuneiden toimintatapojen karsiminen.
<p>2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Palvelutarpeita selvitetty ja hankkeita hyödynnetty -Hoitopolkujen ja toimintamallien sekä yhteistyön koor-dinoinnin kehittämistä lisätty (esim. muistisairaat, oppi-misvaikeudet, lasten ja nuorten mielenterveys) <ul style="list-style-type: none"> • Kaupunki on panostanut lasten ja nuorten palveluihin palkkaamalla koulupsykologin. -Aktiivinen ja oikeudenmukainen väestöpolitiikka <ul style="list-style-type: none"> • Pyhäjärven markkinointia lapsiystävällisenä ja elinkustannuksiltaan edullisena paikkakuntana tehostetaan. • Markkinointi seniori-ikäisille paluumuuttajille. Väkiluvun vähenemisen pysäyttäminen (vähintään 5 600 asukasta vuonna 2017) <ul style="list-style-type: none"> • Väkiluku laski vuonna 2016, väkiluku 5.450. -Hoidonporrastus tärkeänä osana sosiaali- ja terveys-palveluja -Eri väestöryhmien asumispalveluja kehitetty (esim. senioritalo) -Ennakoiva, innovatiivinen ja pitkäjänteinen työote, tuot-tavuuden kehittäminen -Riittävä palvelujen laatu valituissa palveluissa -Rakenteiden joustava muunneltavuus -Yksikköhintojen kasvu korkeintaan yleisen kustannus-kehityksen mukaista -EVA päätöksentekomalli käytössä kaikissa toimielimissä <ul style="list-style-type: none"> • Käyttöönottoa on arvioitu päätettävänä olleiden eri asioiden yhteydessä. -Asukkaiden kuuleminen päätöksenteossa -Asiakkuusprosesseja selvitetty -Vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitojen kehittäminen asiakaspalvelussa -Uuden teknologian hyödyntäminen palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi -Järjestöt (esim. vanhus- ja vammaisjärjestöt) mukana palvelujärjestelmän kehittämisessä -Kylät säilyneet elinvoimaisina <ul style="list-style-type: none"> • Kyläneuvostotoiminta on jatkunut kylien kehittämiseksi. -Palveluliikennettä kehitetty yli hallintokuntarajojen

<p>3. Kannustava, monipuolinen ja verkostoitunut elinkeinopolitiikka</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Pienyritystoiminnan edistäminen -Toimitilojen vuokraamisen ja rakentamisen hoitaa Kehitys Oy -Vapaa-ajanpalvelut ja asuinympäristö hyödynnetty veto-voimatekijänä <ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkimarkkinoinnissa on kiinnitetty huomiota em. seikkoihin. -Yritysyhteistyö ilmapiiri kehittynyt - Liittymis- ja tariffipolitiikassa yksityiselle uuden teollisuushallin rakentajalle -50% kunnallisteknisistä liittymismaksuista - Kilpailukykyiset taksat - Kesätyöntekijöitä myös yrityksiin (esim. setelimalli) <ul style="list-style-type: none"> • Kesätyöntekijöiden palkkaamisessa käytettiin setelimallia vuonna 2016 - Infrastruktuurin rakentamisella varmistettu puitteet <p>Lainan takaukset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaupunki voi myöntää erityistapauksissa takauksia kehittyville yrityksille tuotannollisiin investointeihin otettuihin lainoihin -Ulkopuoliset rahoitusmahdollisuudet kartoitettu ja hyödynnetty -Paikallinen yritysten työvoimatarve huomioitu koulutuksessa. <ul style="list-style-type: none"> • Koulutustarpeita on kartoitettu liittyen elinkeinorakenteen rakennemuutokseen. -Rekrytointia kehitetty -Sote-alan ammattien innostavaa markkinointia ja ammatinvalinnanohjausta kehitetty -Aktiivinen yhteistyö kaupunki/JEDU ja muut oppilaitokset/elinkeinoelämä -Ammattikoulun toimipiste ja lukio elinvoimaisina <ul style="list-style-type: none"> • Entisen ammattikoulun toimipisteen tulevan koulutuskäytön suunnittelu alkoi. <ul style="list-style-type: none"> -Suurhankkeisiin valmistauduttu, paikallinen yhteistyö, työyhteisöliittymä, konsortio -Suunnitelmat Lagunan edellyttämälle tasolle -CE-merkinnät, laatukäsikirjat jne. -Koulujen fysiikan opetuksessa yhteistyö CUPP-hankkeen kanssa -Lasten toiminnallista luonnontieteiden harrastusta kehitetty (lasten kesäyliopisto) -Markkinointia kaivoksen infrastruktuurin hyödyntämiseksi kehitetty <ul style="list-style-type: none"> -Osaava hankintapolitiikka käytössä -Hankintaportaali luotu kaupungin www-sivuille <ul style="list-style-type: none"> -Ammattikoulun kiviosaamista hyödynnetty -Maakuntajärven status hyödynnetty <ul style="list-style-type: none"> • Kuntamarkkinoinnissa on hyödynnetty maakuntajärven statusta. -Lähiuoan markkinaketjut hyödynnetty <ul style="list-style-type: none"> • Lähiuokaselvitys on tehty. -Oman puutarhan hyödyntäminen (kaupunkikuva) -Matkailun toimintaympäristöjen kehittäminen -Luonnonvarojen kestävästi hyödyntäviä kasvuhaluja yrityksiä kannustettu
--	--

<p>4. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto</p>	<p>-Toimiva yhteistyö seudullisesti, kuntien välillä ja kunta-konsernissa kaikilla toimialoilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kårsämäen kunta ja Haapajärven kaupunki ovat PyhäNet Oy:n osakkaita. <p>-Pyhäjärvellä aktiivinen rooli alueellisessa toiminta- ja hankeverkostossa</p> <p>-Ammattikoulu, kansalaisopisto, kesäyliopisto, musiikkiopisto, tanssiopisto ja kirjasto profiloivat Pyhäjärveä koulutus-, opiskelu- ja sivistyspaikkakuntana</p> <p>-Hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden ylläpidon ensisijaisuus palvelutuotannossa</p> <p>-Kaikkien ikä- ja väestöryhmien tarpeet huomioitu kaavoituksessa, asumisessa, palveluissa ja henkisessä hyvinvoinnissa</p> <p>-Vanhus- ja vammaisneuvostot mukana määrittämässä laatukriteerejä</p> <p>-Kyläyhdistykset ja kyläneuvosto tärkeään asemaan tarpeiden esilletuonnissa ja tyydyttämisessä</p> <p>-Toimiva yhteistyö ja työnjako alueen sisällä palvelujen kehittämisessä ja sen mukainen erikoistuminen (esim. liikuntapalveluissa)</p> <p>-Järjestöt ja yritykset mukana yhteistyössä ja erikoistumisessa</p> <p>-Sähköiset oppimisympäristöt käytössä</p> <p>-Laadukkaat kotihoidon menetelmät sote-yritysten mahdollisuutena</p> <p>-Lähipalveluiden ja lähituotteiden ensisijaisuus hankinnoissa</p> <p>-Markkinarakojen tunnistaminen ja hyödyntäminen (mm. senioriasuminen, lasten ja nuorten palvelut)</p> <p>-Pyhäjärvellä toimivien yritysten ja yhteisöjen palvelujen käyttöä tukeva toimintapolitiikka</p> <p>-Palvelujen yksilöllisyys uusien toimintojen perustana</p> <p>-Omaishoitajien tuen tarpeen huomioiminen</p>
<p>5. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva</p>	<p>-Luonto ja järvet virkistyksen ja matkailun ekologisina elementteinä</p> <p>-Pyhäjärvi on sivistynyt, ystävällinen ja yrittävä kaupunki</p> <p>-Luontopalvelut aktiivisessa käytössä (mukaan luettuna terapeutin elementti)</p> <p>-Siisti kaupunkikuva, puistojen ja yleisten alueiden kaunis yleisilme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekninen toimi yhdessä Namon kanssa on tehnyt työtä luodakseen huolitellun yleisilmeen kaupunkikuvassa. <p>-Monipuolinen kauppa- ja tapahtumatori (lähiruoka- ja lähipalvelutarjonta)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kesällä pidetty yhdistysten kanssa yhteistyössä iltatoria, jossa on mahdollisuus tarjota ja myydä lähiruokaa ja palveluja.

<p>5. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva</p>	<p>-Tilat ja pihat viihtyisiä ja turvallisia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uudisrakentamisessa on otettu huomioon tilojen ja piha-alueiden viihtyisyys ja turvallisuus. <p>-Kevyen liikenteen väyliä lisätty</p> <p>-Kulttuuritalon toteuttamisen edellytykset ja vaihtoehdot selvitetty</p> <p>-Laadukkaat palvelut hyödynnetty markkinoinnissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laadukkaita ja monipuolisia palveluja on hyödynnetty kaupunkimarkkinoinnissa. <p>-Pääpaino sisällöllisessä ja positiivisessa kaupunkimarkkinoinnissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moderni maankäyttö- ja kaavoitusarkkitehtuuri käyttöön, uusia kortteleita markkinoitiin. <p>-Pyhäjärveä markkinoidaan koulutus-, opiskelu- ja sivistyspaikkakuntana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sanomalehdissä on markkinoitu paikkakuntaa koulutus-, opiskelu-, liikunta- ja kulttuuripaikkakuntana. <p>-Eri viestintämuodot aktiivisesti käytössä (mm. tapahtumien tiedottaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumien tiedottamisessa on käytetty lehtimainonnan lisäksi nettimainontaa. -Kotisivut uusittu ja hyödynnetty monipuolisemmin • Kaupungin kotisivujen uudistaminen on alkanut loppuvuonna. <p>-Pitäjäshistoria valmistunut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pyhäjärven historiakirjan kirjoittamiseen varattiin määrärahat vuosille 2017 - 2018.
<p>7. Monipuolinen maankäyttö</p>	<p>-Muuttuviin tilanteisiin reagoidaan nopeasti sekä on laadittu vaihtoehtoisia malleja eri tilanteisiin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategisia maanhankintoja valmisteltu.
<p>8. Kansainvälistyminen</p>	<p>-Suurhankkeen haasteet ja vaatimukset tunnistettu</p> <p>-Kaivosympäristöä hyödynnetty matkailullisena elementtinä</p> <p>-Lagunan vastuuhenkilön nimeäminen</p> <p>-EMMA-kokeen vaikutukset huomioitu</p> <p>-Lentokentän hyödyntäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lentokentän alueen kehittäminen Airpark-konseptilla on suunnittelussa. <p>-Pyhäjärven markkinointi ulkomaalaisryhmille</p> <p>-Osallistuttu kansainvälisiin hankkeisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laguna-hankkeissa on luotu laaja verkosto alan kansainvälisten huippuyliopistojen ja tutkimusyksikköjen kanssa. • CallioLab Open Call 2016 tuotti kansainvälisiä avauksia kaivoksen tieteelliseen uusiokäyttöön. <p>-Kielitaidon lisäämistarpeet huomioitu</p>

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Asukasluku	5 733	5 565	5 508	5 550	5 450	5 550
Tulovero %	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	20,75
Koko maan keskim.tulov-%	19,38	19,74	19,82	19,86	19,86	19,91
Nettomenot euroa/asukas (kaupunginhallitus)	5 152	5 250	5 503	5 061	5 323	5 032

3. PERUSTELUT

Vuosi 2010 oli ensimmäinen vuosi, jolloin kaupungin peruspalvelut ostettiin kuntayhtymältä kuten myös taloushallinnon palvelut. Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen tulosityksikkö Taloushallinto Selma on hoitanut 1.1.2010 alkaen Selänteen ja sen jäsenkuntien taloushallinnon, atk-palvelut sekä henkilöstöhallinnon osalta palkkahallinnon.

Kaupunginhallitus muodostuu yleishallinnosta, elinkeinotoimesta sekä Selännepalveluista. Elinkeinotoimi sisältää elinkeinopalvelujen oston ja projektit, joissa Pyhäjärven kaupunki on osallisena. Yleishallintoon kuuluvat mm. seuraavat asiat: keskushallinto, henkilöstöhallinto, työterveyshuolto, luottamusmiestoiminta, yhteistyötoimikunta, työsuojelu, palveluliikenne, velkaneuvonta, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, kylien kehittäminen, työllistäminen sekä Työntalo Namu

Palveluliikenne

Palveluliikenne kilpailutettiin syksyllä 2014. Uusi palveluliikenteen sopimus astui voimaan 1.1.2015. Kaupunginhallitus päätti 11.5.2015 § 174, että palveluliikennekuljetusten optiovuosi 1.1. - 31.12.2016 otetaan käyttöön. Palveluliikennettä hoiti Tenhusen Liikenne Oy.

Talous- ja velkaneuvonta

Talous- ja velkaneuvonnan tehtävänä on ylivelkaantumisen ehkäiseminen ja sen seurauksien korjaaminen. Ylivieskan kaupunki järjesti velkaneuvontapalveluja Ylivieskan, Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Kalajoen, Kärsämäen, Merijärven, Nivalan, Oulaisten, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven sekä Sievin kuntien asukkaille. Toiminta-alueella on noin 83.000 asukasta. Talous- ja velkaneuvonnassa työskentelee 2 kokopäivätoimista talous- ja velkaneuvojaa, jotka työskentelevät Ylivieskassa ja Haapajärvellä.

Vuosi 2016 oli jopa edellistä vuotta vilkkaampi. Työn laatu pysyi haastavana asiakkaiden moniongelmaisuuksien sekä velkojen suurten kappalemäärien vuoksi. Kulutusluotot ja pikalainat tuovat oman haasteensa velkaneuvontaan. Asuntovelallisten osuus on pysynyt alueellamme vielä kohtuullisena. Pyhäjärven kaupungin toteutunut osuus talous- ja velkaneuvonnan kustannuksista vuonna 2016 oli 2.190,90 euroa.

Lomatoimi

Maatalousyrittäjien eläkelaitos ja Reisjärven kunta ovat allekirjoittaneet lomituspäivätoimintamukaisen toimeksiantosopimuksen. Sopimuksen mukaan Reisjärven kunta vastaa isäntäkuntana vuoden 2011 alusta lähtien maatalousyrittäjien lomituspäivätoimintamukaisesta laissa (1231/1996) tarkoitettujen lomituspäivätoimintamukaisesta Pyhäjärven, Haapajärven, Reisjärven ja Kärsämäen kunnan alueella.

Reisjärven paikallisyksikkö on järjestänyt lomituspäivätoimintamukaisia Haapajärven, Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven maatalousyrittäjälle vuoden 2016 aikana yhteensä 21 457 lomituspäivää. Lomituspäivät jakaantuvat kunnittain ja lomituspäivätoimintamukaisesti seuraavasti:

Kunta/yrittäjien määrä	Lomituspäivät yhteensä	Vuosiloma	Sijaisapu	Maksullinen 120 tunnin lomitus
Haapajärvi/124	8 229	3 064	4 180	985
Kärsämäki/102	4 636	2 520	1 155	961
Pyhäjärvi/66	2 823	1 723	383	717
Reisjärvi/125	5 769	3 233	1 703	833
Kaikki yhteensä/417	21 457	10 540	7 421	3 496

Reisjärven paikallisyksikön palveluksessa oli vuoden 2016 lopussa 78 vakinaista kuukausipalkkaista maatalouslomittajaa, 3 määräaikaissä työsuhteessa oleva lomittajaa, 4 johtavaa maatalouslomittajaa, lomasihteerin, lomituspäivätoimintamukaisesta ja lomatoimintajohtaja. Vuoden aikana oli lisäksi lyhytaikaissä työsuhteessa yhteensä 206 eri työntekijää.

Pyhäjärvisiä lomittajia on noin yksi henkilö kahta Pyhäjärvellä sijaitsevaa tilaa kohden, joten he työskentelevät osin myös Kärsämäen ja Haapajärven tiloilla.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 + muutos	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Tuloarviot ja määrär.							
Toimintatuotot	516 308	213 718	289 800	289 800	226 683	-63 117	430 990
Toimintakulut	-3 397 380	-3 330 735	-3 291 042	-3 291 042	-3 154 822	136 220	-3 454 755
Toimintakate (netto)	-2 881 072	-3 117 017	-3 001 242	-3 001 242	-2 928 139	73 103	-3 023 765
Toimintakate Selänne	-26 333 817	-26 978 927	-25 087 880	-25 558 904	-26 083 487	-524 583	-24 901 093
Toimintakate (netto)	-29 214 890	-30 095 944	-28 089 122	-28 560 146	-29 011 626	-451 480	-27 924 858
Laskennalliset kustan							
Poistot ja arvonalent.	-10 363	-52 300	-52 300	-52 300	-51 754	546	-52 300
Kokonaiskustannuks.	-29 225 253	-30 148 244	-28 141 422	-28 612 446	-29 063 380	-450 934	-27 977 158

Toimintatuottojen toteutuminen   **78,2 %**
Toimintakulujen toteutuminen   **101,4 %**

Toimintatulojen osalta toteutuminen jäi suunnitellusta, koska kunnat eivät saaneet työllisyidenhoitoon kohdennettuja työllisyystukia käyttöönsä alkuvuodesta.

Kaupunginhallituksen määrärahat ylittyivät Selänne-palvelujen osalta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päätöksellään 28.11.2016 § 100 Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen esittämän osavuositarkistuksen 1-8/2016 ja päätti, että vuoden 2016 talousarvioon tehdään 471.024 euron määrärahalisäys käyttötalousmenoihin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi hallintotoimen määrärahamuutokset yhteensä 471.024 euroa vuoden 2016 talousarvioon päätöksellä 28.11.2016 § 101.

Kaupunginhallitus merkitsi 13.2.2017 § 60 tiedoksi Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen esittämän toteutuman vuodelta 2016 ja päätti maksaa Ppky Selänteen lopullisesta maksuosuudesta vuodelta 2016 lähettämän lisälaskun 572.352,68 euroa ja päätti, että talousarvioon 2016 ei tehdä muutoksia, koska muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana.

YLEISHALLINTO

Vastuuelin: Kaupunginhallitus
Vastuhenkilö: Hallintojohtaja Henrik Kiviniemi

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Yleishallinto sisältää kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, keskushallinnon, työterveyshuollon, muun henkilöstöhallinnon, luottamusmiestoiminnan, yhteistyötoimikunnan, työsuojelun, palveluliikenteen, verotuksen, velkaneuvonnan, eri toimikuntien, vammaisneuvoston, kylien kehittämisen, vanhusneuvoston, työllistämisen sekä Namon määrärahavaraukset.

2. PERUSTELUT

Vuodesta 2010 alkaen sosiaali- ja terveystalouden palveluja sekä taloushallinnon palveluja on tuottanut Peruspalvelukuntayhtymä Selänne. Vuoden 2011 alusta alkaen Reisjärven kunta on hoitanut maatalouslomitus toiminnan palveluja. 1.1.2013 alkaen Pyhäjärven kaupungilla on järjestämismääräraha maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueella, jonka muodostavat Haapajärvi, Pyhäjärvi sekä Reisjärvi.

Vuonna 2014 nuorten kesätyöllistämisen otettiin käyttöön palveluseteli, jota apuna käyttäen nuori voisi työllistyä itsenäisesti yrityksiin. Työllistämismäärärahat koottiin talousarviossa 2012 yhden kustannuspaikan alle, jolloin työllisyysmäärärahojen käyttäminen on kaupunginhallituksen alaisuudessa. Työllisyysmäärärahoja käytetään yhteistyössä hallintokuntien esimiesten kanssa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi tulevaisuusstrategian 2013 – 2017 päätöksellään 16.12.2013 § 196. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Pyhäjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 30.6.2014 § 70. Pyhäjärven kaupunkikonsernin konserniohje hyväksyttiin valtuustossa 24.11.2014, jota noudatetaan kaupunkikonsernissa 1.1.2015 alkaen. Muiden sääntöjen osalta, esimerkiksi hallintosääntö ja valtuuston työjärjestys, uudistaminen jatkuu vuoden 2015 aikana.

Yleishallinto vastaa kaupunginhallituksen ja -valtuuston käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta ja toimittamisesta toimielinten käsiteltäviksi. Se tuottaa koko kaupungin toiminnan ja talouden tilaa koskevia tietoja ja toteuttaa toiminnan ja talouden seuranta, valvontaa ja suunnittelua. Hallinto vastaa koko kaupunkikonsernin toiminnan ohjaamisesta.

Kaupungin talouden seurannan kehittäminen ja tuleviin muutoksiin reagoiminen arvioitiin vaativan erityistä panosta talousarviovuonna 2015 sekä suunnitelmavuosina 2016 - 2017. Kaupungin talouden tasapainottamisessa edellytettiin kokonaistalouden hallintaa, uusien toimintatapojen luomista, yhteistyön tehostamista eri tahojen kanssa sekä kaupungin profiilin nostamista. Edellä mainitun tilannekuvan johdosta kaupunginhallitus päätti 29.6.2015 § 234 asettaa taloustoimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin kaupungin taloudenpidon suunnittelun osana laajempaa rakennemuutoksen valmiussuunnitelmaa. Tehtävänannossa korostettiin konserniajattelua, jonka kautta kaupungin rakennemuutokseen varautumisen toimenpiteet tulee laatia. Taloustoimikunta aloitti toimintansa syksyllä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6.2016 § 37 Pyhäjärven kaupunkikonsernin talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2016 – 2019. Taloustoimikunta jatkaa työtä vuonna 2017.

3. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 + muutos	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Tuloarviot ja määrär.							
Toimintatuotot	324 355	213 718	285 000	285 000	244 316	-40 684	277 000
Toimintakulut	-2 625 279	-2 870 410	-2 624 107	-2 624 107	-2 533 386	90 721	-2 692 961
Toimintakate (netto)	-2 300 924	-2 656 692	-2 339 107	-2 339 107	-2 289 070	50 037	-2 415 961
Laskennalliset kust.							
Poistot ja arvonalent.	-10 363	-52 300	-52 300	-52 300	-51 754	546	-52 300
Kokonaiskustann.	-2 311 287	-2 708 992	-2 391 407	-2 391 407	-2 340 824	50 583	-2 468 261

Toimintatuottojen toteutuminen **85,7 %**
 Toimintakulujen toteutuminen **96,5 %**

Henkilöstöjaosto

Vastuuelin: Henkilöstöjaosto
Vastuuhenkilö: Hallintojohtaja Henrik Kiviniemi

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Henkilöstöjaoston tehtävänä on seurata kaupungin henkilöstöhallinnon kehitystä ja hoitaa sen ratkaisovaltaan kuuluvat henkilöstöasiat. Sen yleisenä tehtävänä on valmistella ja toimeenpanna ne henkilöstöä ja muuta hallintoa koskevat asiat, jotka kaupunginhallitus on uskonut sen valmisteltaviksi ja toimeenpantaviksi. Henkilöstöjaoston määrärahat on varattu talousarviossa kaupunginhallituksen kustannuspaikalle.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

6. Innostava henkilöstöpolitiikka	<ul style="list-style-type: none"> -Pysyviin työsuhteisiin panostettu <ul style="list-style-type: none"> • Pysyvien työsuhteiden määrä on kasvanut n.22 %, joka johtuu varhaiskasvatuksen siirtymisestä kaupungin toimintaan. -Tasa-arvosuunnitelma laadittu <ul style="list-style-type: none"> • Tasa-arvosuunnitelma valmistui keväällä 2015. -Kehityskeskustelut käytössä <ul style="list-style-type: none"> • Käytäntöjä kehitetty -Innovatiivinen työkuultuuri (mm. aloitepalkkiot) <ul style="list-style-type: none"> • Aloitepalkkiojärjestelmä hyväksyttiin ja otettiin käyttöön 1.1.2016. -Osaavahenkilöstö kanto- ja kilpailukykyiseksi -Hallintokunta- ja kuntarajat ylittävä koulutus ensisijaisesti kesäyliopiston toimesta aktiivisesti käytössä. -Jatkuvan kehittämisen periaate henkilöstön osaamistason kohottamiskeinona <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuspäivien määrä on vähentynyt. koulutuspäivät yhteensä 458. -Työnohjauksen saatavuus ja käyttäminen turvattu -Laatujärjestelmän mukaan toimiminen -Henkilöstön urapolkusuunnitelma käytössä -Henkilöstön liikunta- ja kulttuuriharrastamiseen kannustettu <ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstön virkistystoimintaa on tuettu eri tavoin. -Sairauslomat vähentyneet <ul style="list-style-type: none"> • Sairauspoissaolot lisääntyivät. -Eläköitymisikä nousut -Yhteisöllisyys lisääntynyt -Työhyvinvointikyselyjen tulokset parantuneet -Istuminen vähentynyt (mm. ergonomiset tauot) -Tiedottamista ja vuorovaikutteista kanssakäymistä monipuolistettu. <ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstötiedotuksen kanavia on kehitetty
-----------------------------------	--

	-Kaupungin vetovoimaisuus työnantajana kilpailukykyiseksi -Rekrytointimenetelmiä kehitetty (headhunter) -Työnkiertomahdollisuus ja urapolku käytössä -Turvallisuus, pysyvyys ja arvostavuustyöympäristötekijöinä tunnistettu <ul style="list-style-type: none"> • Työympäristön vaarojen arviointi suoritettiin syksyllä 2016 kaikissa toimipisteissä. Tulosten analysoinnin kautta on laadittu toimipistekohtaisia toimenpiteitä. -Työn tasainen jakautuminen ja sopiva työn kuormitus mitoitusterusteena -Hallintokuntien henkilöstön välinen oikea työnjako työnkuormittavuuden kannalta -Määräaikaisten työsuhteiden vähentäminen <ul style="list-style-type: none"> • Määräaikaiset työsuhteet lisääntyivät. -Sijaisuusjärjestelyt toimiviksi ja turvallisiksi asiakkaan kannalta
--	--

HENKILÖSTÖ

Vuosi	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Vakinainen henkilökunta						
Hallintotoimi	10	10	10	9	10	9
Alueelliset maaseutupalvelut			4	4	5	5
Sivistystoimi	77	74	75	69	75	107
Tekninen toimi	58	61	59	60	53	54
YHTEENSÄ VAKINAISET	145	145	148	142	143	175
Sijaiset ja määräaikaiset + työllistetyt						
Hallintotoimi	6	7	10	4	4	5
Työllistetyt	12	18	15	15	12	13
Sivistystoimi	27	34	32	28	18	37
Tekninen toimi	13	9	18	24	16	25
YHTEENSÄ SIJAISET	58	69	76	71	50	80
KAIKKI YHTEENSÄ	203	213	224	213	193	255

Henkilöstömäärä lisääntyi varhaiskasvatuksen siirtyessä 1.1.2016 alkaen Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnasta Pyhäjärven kaupungin toimintaan. Varhaiskasvatuksen aiheuttaman vakinaisen henkilöstömäärän lisäys oli 34 henkilöä ja määräaikaisen henkilöstömäärän lisäys oli 9 henkilöä.

Henkilöstön jaksamista, työhyvinvointia ja positiivista työnantajakuva edistetään erilaisilla hankkeilla. Vuosien 2015 - 2016 talousarvioissa on varattuna 15 000 € / vuosi henkilöstön työssä jaksamista edistäviin tarkoituksiin. Tavoitteena on työstä poissaolojen vähentäminen ja työn tuottavuuden parantaminen. Tasapainoista henkilöstörakennetta edistetään rekrytointipolitiikan keinoin.

Kaupunginhallitus hyväksyi 23.11.2015 § 429 käyttöön otettavaksi henkilöstön aloitepalkkiojärjestelmän, jolla pyritään kehittämään työtapoja, parantaa kustannustehokkuutta ja edistämään henkilöstön vaikuttamiskanavia. Henkilöstöjaosto ja yhteistyötoimikunta seuraavat aloitejärjestelmän toimivuutta.

Pyhäjärven kaupungin työterveyshuolto ostetaan Työterveys Selänteeltä. Työnantaja saa Kelalta korvausta tarpeellisista ja kohtuullisista työterveyshuollon ja sairaanhoidon kustannuksista.

TyöntaloNAMO

Vastuhenkilö: Hallintojohtaja Henrik Kiviniemi
Toiminnasta vastaava: Yksilöohjaaja Dennis Tammela

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

TyöntaloNAMO tehtävänä on nuorten ja aikuisten työttömien työnhakijoiden arjenhallintataitojen tukeminen, työvalmiuksien kehittäminen ja tietotekniikkataitojen, sosiaalisen kanssakäymisen, sekä AV-viestinnän parantaminen työharjoittelupaikan avulla. Työntekijät tekevät myös kaupungin eri hallintokuntien työtehtäviä. Namo tarjoaa myös vanhemmille pitkäaikaistyöttömille ja alle 17- vuotiaille työharjoittelupaikan.

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
Tarjota työtoimintapaikka 65 työttömälle sekä työharjoittelupaikkoja koululaisille ja opiskelijoille. "Seinättömän pajatoiminnan" kehittäminen. Vuodelle 2016 varataan määrärahat 3 määräaikaiselle ohjaajalle.	Vuoden 2016 aikana on ollut 86 henkilöä, joista naisia 29 TE- toimiston ja sosiaalitoimen, sekä eri koulujen kautta joista nuoria 35 ja naisia 20. Elokuusta alkaen ohjaajien määrä on ollut 2,4 htv toiminnasta vastaavan ohjaajan lisäksi. Toiminnan tuloksellisuusmittarina käytetään Kelan työttömyysaikaisen työmarkkinatuen veloituksen vähentymistä.
2. Tavoitteena monipuolistaa työttömien ammatilliset ja sosiaaliset valmiudet työ- ja kouluelämään sekä järjestää henkilöiden terveystarkastukset yhdessä työterveyshuollon kanssa.	Työttömät tekevät kaupungin eri hallintokuntien työtehtäviä ja AV-viestintään liittyviä tehtäviä. He opettelevat työelämän pelisääntöjä. Ammattia vaille olevat henkilöt hakevat kevään ja syksyn aikana yhteishaussa koulutuspaikkoja. Valmentautujilla on mahdollisuus työttömien terveystarkastukseen.

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot € / asukas	15,60	14,26	38,03	39,54	41,13

3. PERUSTELUT

Vuoden 2016 aikana TyöntaloNAMOlla toimintapaikkojen määrää kasvoi 20 henkilöllä, mutta muissa yksiköissä työtoiminnassa olevien tilastoinnit, haastattelut yms. liittyvät tehtävät eivät siirtyneet TyöntaloNAMOn vastuuhenkilölle.

TyöntaloNAMOn näkyvyyttä on saatu lisäystä valmistettujen tuotteiden myynnin aktiivisella markkinoinnilla. Olemme olleet mukana järjestämässä eri tapahtumia. Eri oppilaitosten kanssa tehty yhteistyö on lisääntynyt ja olemme saaneet hyviä tuloksia. AV- viestinnän tehtävät olivat vähäisiä. Paikallisille urakoitsijoille tehtävien alihankintatöiden kysyntä kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Teknisen toimen kunnossapitotehtävät kentällä ja Pyhäjärvellä asuville ikäihmisille ja toimintakyvyltään rajoitteisille tilapäinen aputyö (mm. pihatytöt, polttopuiden valmistus sekä pienet kunnostustyöt) toivat haasteita kalustovajauksen takia. Pesulapalvelulle on ollut sopivasti kysyntää kaupungin eri hallintokuntien taholta. SPR:n sekä kaupungin eri hallintokuntien kanssa yhteistyö jatkui aikaisempien vuosien tapaan. Seinätön pajatoiminta on lähtenyt hyvin liikkeelle, valmentautujilla on mahdollisuus käydä myös talon ulkopuolella työtoiminnassa. Työturvallisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Pyhäjärvellä asuvien ikäihmisten ja toimintakyvyltään rajoitteisille suunnatuissa palveluseteleistä (2015/38 hlö ja 2016/60 hlö) aiheutuvat kustannukset (matkakustannukset, välinehuolto) ylittävät usein palvelusetelin arvon, mutta

palveluseleiden hintaa emme vielä ole nostaneet vastaamaan kuluja. Ilmaisen aterian valmistuskustannukset ovat kasvaneet, mutta eivät vielä merkittävästi. Tulevina vuosina olisi kuitenkin hyvä harkita maksullista ateriapalvelua, kuitenkin huomioiden valmentautujien tulot.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Namo	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	23 359	24 410	35 000	35 000	27 595	-7 405	27 000
Toimintamenot	-128 153	-233 891	-254 470	-254 470	-251 775	2 695	-232 400
Toimintakate	-104 794	-209 481	-219 470	-219 470	-224 180	-4 710	-205 400
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-104 794	-209 481	-219 470	-219 470	-224 180	-4 710	-205 400

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

78,8 %
98,9 %

SELÄNNE – PALVELUT

Peruspalvelukuntayhtymä Hallinto, Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot					
Toimintakulut	-773 634	-558 426	-671 794	-596 587	-656 743
Poistot					
Yhteensä	-773 634	-558 426	-671 794	-596 587	-656 743

C41 Hyvinvointipalvelut Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	310 596	304 550	18 950	66 816	28 600
Toimintakulut	-3 156 950	-2 996 865	-1 420 340	-1 219 119	-1 531 970
Poistot	-1 002	-3 566	-4 700	-3 462	-1 350
Yhteensä	-2 847 356	-2 695 881	-1 406 090	-1 155 765	-1 504 720

C42 Hyvinvointipalvelut Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA + LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	619 610	699 605	675 550	810 904	588 950
Toimintakulut	-4 385 406	-4 790 192	-4 931 810	-4 981 900	-4 698 940
Poistot	-4 581	-8 802	-15 950	-19 792	-35 970
Yhteensä	-3 770 377	-4 099 389	-4 272 210	-4 190 788	-4 145 960

C43 Terveys- ja vanhus- palvelut Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA + LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	1 837 808	1 831 380	1 813 900	1 947 239	1 908 400
Toimintakulut	-9 143 666	-10 015 154	-9 745 410	-9 902 952	-8 976 190
Poistot	-21 905	-22 886	-36 800	-27 761	-19 250
Yhteensä	-7 327 762	-8 206 660	-7 968 310	-7 983 474	-7 087 040

C44 Terveys- ja vanhus- palvelut Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	1 287 823	1 174 642	1 131 590	1 088 443	1 194 490
Toimintakulut	-12 083 828	-11 641 380	-11 101 700	-12 147 393	-11 327 080
Poistot	-33 540	-36 206	-52 540	-61 787	-119 560
Yhteensä	-10 829 545	-10 502 944	-10 022 650	-11 120 737	-10 252 150

C45 Ympäristö- ja raken- nusvalv Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	60 862	101 489	50 950	95 161	70 800
Toimintakulut	-380 114	-422 687	-417 610	-407 997	-440 000
Poistot		-2 590	-4 500	-3 453	-3 460
Yhteensä	-319 252	-323 788	-371 160	-316 289	-372 660

Yhteensä Pyhäjärven palvelut (ei sis. hallintoa)	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Yhteensä	-25 094 292	-25 828 662	-24 040 420	-24 767 054	-23 362 530

Yhteensä Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Yhteensä	-25 094 292	-25 828 662	-24 040 420	-24 767 054	-23 362 530

Hallinto, Pyhäjärven palvelut	TP 2014	TP 2015	TA+LTA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot					
Toimintakulut	-773 634	-558 426	-671 794	-596 587	-656 743

Yhteensä Pyhäjärven maksuosuus	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Yhteensä	-25 867 926	-26 387 088	-24 712 214	-25 363 641	-24 019 273

Vuodet 2013 – 2015 sisältävät varhaiskasvatuksen. 1.1.2016 varhaiskasvatus siirtyi kunnalle sivistystoimeen.

Yhteensä Pyhäjärven maksuosuus	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Yhteensä	-24 228 299	-24 766 981	-24 712 214	-25 363 641	-24 019 273

Vuodet 2013 – 2017 eivät sisällä varhaiskasvatusta

Peruspalvelukunta- yhtymä Selänne Pyhäjärven palv.yht.	TP 2013	TP 2014	TP2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Toimintatulot	4 204 926	4 116 699	4 111 666	3 690 940	4 008 562	3 791 240
Toimintakulut	-29 583 960	-29 923 597	-30 424 704	-28 288 664	-29 255 947	-27 630 923
Toimintakate	-25 379 034	-25 806 898	-26 313 038	-23 925 930	-24 650 798	-23 182 940
Poistot	-58 880	-61 028	-74 050	-114 490	-116 256	-179 590
Toimintakate + poistot	-25 437 914	-25 867 926	-26 387 088	-24 712 214	-25 363 641	-24 019 273

Vuodet 2012 – 2015 sisältävät varhaiskasvatuksen.

Peruspalvelukuntayh- tymä Selänne Pyhäjärven palvelut yht.	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Nettomenot	-25 379 034	-25 806 898	-26 313 038	-23 925 930	-24 650 798	-23 182 940
Osuus poistoista	-58 880	-61 028	-74 050	-114 490	-116 256	-179 590
Rahoitus						
Pyhäjärven maksuosuus Selänneelle talousarvio / tilinp.	-25 437 914	-25 867 926	-26 387 088	-24 712 214	-25 363 641	-24 019 273
Kuntayhtymähallitus § 141 29.10.2015 muutos						
Pyhäjärven maksuosuus talousarviossa 2016				-24 712 214		-24 019 273
Kaupungille jääneet eläkemenoper. maksut	-906 025	-767 878	-712 218	-841 500	-709 643	-761 820
Muut kustannuspaikalle kohdistetut menot	-41 363	-12 087	-15 513	-5 190	-20 813	-120 000
Pohjois-Pohjanmaan shp:n v.2015 ylijäämän kirjaaminen KPL kuntajaosto 113			135 892		10 610	
Selänne palvelut yhteensä (sis.eläkemenop)	-26 385 303	-26 623 717	-26 978 927	-25 558 904	-26 083 487	-24 901 093

PERUSPALVELUKUNTAYHTYMÄ SELÄNNE

Peruspalvelukuntayhtymä Selännettä ovat olleet perustamassa Haapajärven kaupunki, Kärsämäen kunta, Pyhäjärven kaupunki ja Reisjärven kunta. Kuntayhtymä aloitti toimintansa vuoden 2010 alusta. Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen jäsenkuntia ovat Haapajärven ja Pyhäjärven kaupungit sekä Reisjärven kunta. Kärsämäen kunta erosi kuntayhtymästä 1.1.2015 alkaen ja ottaa järjestämisvastuun itselleen. Tuottamisvastuussa tulee olemaan yksityinen sote-palveluiden tuottaja. Kärsämäen kunta on osajäsen 1.1.2015 alkaen erillisten sopimusten mukaan ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden ja Taloushallinto Selman talous- ja henkilöstöhallinnon osalta. Osajäsenyys Taloushallinto Selman osalta päättyi vuoden 2015 lopussa. Muita luottamushenkilöiden toimielimiä ovat ympäristö-, tarkastuslautakunta sekä yksilöjaos.

Kuntayhtymä Selänteen tehtäväksi ja vastuulle on annettu järjestää asukkaille lain säätämät sosiaali- ja terveydenhuolto- ja erikoissairaanhoidon palvelut. Lisäksi kuntayhtymä Selänteen tehtävänä ja vastuulla on järjestää ympäristöterveydenhuollon, ympäristösuojelun, maa-aineslain, rakennusvalvonnan ja korjausneuvonnan palvelut. Selänteen tukipalveluissa hoidetaan atk-palvelut, taloushallinnon ja palkanlaskennan tehtävät.

Kuntayhtymän ylimpänä päätöksentekuelimenä toimii yhtymähallitus. Kuntayhtymän hallituksen tehtävänä on päättää vuosisopimuksista ja toimittaa talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotukset kuntien käsiteltäväksi.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen perussopimuksen mukaisesti palvelutasosuunnitelma on valtuustokausittainen suunnitelma, josta jäsenkuntien valtuustot yhtäpitävin päätöksin päättävät. Palvelutasosuunnitelmassa määritetään kuntayhtymän toimipaikat, niissä tuotettavat palvelut sekä palveluille asetettavat laadulliset ja taloudelliset tavoitteet. Ensimmäinen palvelutasosuunnitelma on laadittu kolmeksi vuodeksi, vuosille 2010 - 2012.

Kuntayhtymän hallituksen tehtävänä on päättää vuosisopimuksista ja toimittaa talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotukset kuntien käsiteltäväksi. Kuntayhtymän hallituksessa Pyhäjärven kaupungilla on kolme edustajaa: Paavo Leskinen (varajäsen Tarmo Rapo), Jukka Tikanmäki (varajäsen Kauko Tikkanen) sekä Tyyne Tuikka (varajäsen Seppo Pietikäinen). Yhtymähallitus kokoontui 11 kertaa ja käsittelee 187 asiaa.

Tilinpäätös vuosi on ollut kuntayhtymän seitsemäs toimintavuosi. Taloutta oikaisevina toimenpiteinä on suunniteltu terveys- ja vanhuspalveluihin palveluverkkouudistus, jonka toteuttaminen aloitettiin marraskuussa. Joulunajan avovastaanottojen kiinniotot ja lomien keskittäminen kaikissa toimipisteissä joulun aikaan toteutetaan vuoden 2017 alusta lähtien. Talouden tasapainottamistyöryhmä on kokoontunut 1.8.2016 alkaen ja loppuraportti on käsitelty kuntayhtymähallituksessa. Talouden tasapainottamistyöryhmä jatkaa toimintaansa keväällä 2017. Varhaiskasvatus siirtyi jäsenkuntien palvelujen piiriin 1.1.2016 alkaen.

Kuntayhtymän viranhaltijoita on osallistunut Pohjois-Pohjanmaan liiton PoPSTer-hankkeen eri työryhmiin. PoPSTer-hankkeessa luodaan mallit ja toimenpideohjelma siitä, millä tavalla sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään ja tuotetaan Pohjois-Pohjanmaalla 1.1.2019 alkaen valmisteilla olevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen talous

Jäsenkuntien kustannusten jako perustui perussopimuksen mukaisesti talousarvioon. Jäsenkuntien kustannukset jaetaan kirjanpidossa kunnittaisiin palveluihin ja hallinnon menot jaetaan asukasluvun mukaisessa suhteessa. Yhtymähallituksen ja kuntien valtuustojen hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset poistot investointimenoina hankitusta käyttöomaisuudesta kohdistetaan kuntien kustannuspaikoille.

Jäsenkuntien ennakkolaskutus perustui kuntayhtymähallituksen päätöksen mukaisesti oman toiminnan osalta talousarvioon ja erikoissairaanhoidon osalta sairaanhoitopiirien toteutuneeseen laskutukseen.

Seuraavassa taulukossa Pyhäjärven erikoissairaanhoidon kustannusten toteutuminen kustannuspaikoittain vuosina 2013 – 2016.

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	Tot.%/TA2016
Erikoislääkärit	-246 309	-220 741	-221 077	-234 296	117,4 %
Dialyysiyksikkö	-68 094	-110 592	-161 033	-137 011	101,5 %
Aluesairaala	-1 704 222	-1 631 219	-1 507 120	-1 733 642	114,4 %
Keskussairaala	-4 656 978	-5 255 847	-5 347 141	-5 622 044	122,2 %
Psykiatrinen hoito	-912 940	-635 320	-222 192	-118 765	29,7 %
Yksityiset sairaalat	-138 091	-111 918	-96 502	-81 424	90,3 %
Yhteensä	-7 726 634	-7 965 637	-7 555 065	-7 927 182	114,2 %

Selänteen jäsenkuntien asukaslukujen kehitys vuosina 2012 – 2016

Jäsenkunnat	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016 ennakko
Haapajärvi	7 640	7 614	7 492	7 438	
Kärsämäki	2 763	2 723	2 695		
Pyhäjärvi	5 850	5 733	5 565	5 508	5 450
Reisjärvi	2 961	2 928	2 900	2 892	
Yhteensä	19 214	18 998	18 652	15 838	

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen tilinpäätöksessä on mainittu alueen keskeisimmiksi haasteiksi vanheneva ja vähenevä väestö. Syntyvyys osassa jäsenkuntia on maakunnan ja maan keskiarvoja runsaampaa.

Kuntayhtymän tuloslaskelman mukainen tulos toimintavuodelta oli 0 euroa. Omavaraisuusaste oli 0,20 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 12,5 %.

Jäsenkuntien kustannusten jakautuminen, %:a kokonaiskustannuksista	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Haapajärvi	39,0 %	37,8 %	44,0 %	43,3 %
Kärsämäki	13,8 %	13,9 %	0,3 %	0,3 %
Pyhäjärvi	31,6 %	32,9 %	38,4 %	38,4 %
Reisjärvi	15,5 %	14,6 %	17,3 %	18,0 %

Pyhäjärven kaupungin Selänteen maksuosuuksien kehitys vuosina 2013 - 2016

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Pyhäjärven maksuosuudet €	25 437 914,97	25 867 925,64	26 387 087,74	25 363 640,51
Muutos edelliseen vuoteen, €	1 540 689,26	430 010,67	519 162,10	-1 023 447,23
Muutos edelliseen vuoteen, %	6,45	1,69	2,01	-3,88
Vähennetty tp 2015, varh. kasv Muutos edelliseen vuoteen, %			24 587 087 (väh. 1.800.000)	25 363 640,51 +3,16

Varhaiskasvatuksen vaikutus vuosien 2015 ja 2016 väliseen muutokseen on noin 1,8 M€.

Selänne-palveluiden osalta kaupunginhallitus asetti päätöksellään 12.1.2015 § 5 työryhmän (ns. Selänne-työryhmä), jonka tehtävänantona on tarkastella tasapainotusmahdollisuuksia edellä mainittujen Pyhäjärven kaupungin Selänne-palveluiden osalta. Toimeksiantoa on täytetty yhteistyössä Selänteen viranhaltijoiden kanssa. Hyväksytyt säästötoimenpiteet on huomioitu Pyhäjärven kaupungin talouden tasapainottamisesityksessä vuosille 2016 – 2019.

ELINKEINOTOIMI

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Elinkeinopalvelut tuottaa Nihak sekä Pyhäjärven Kehitys Oy. Määrärahat sisältävät myös hankkeiden ja projektien osuuden.

Pyhäjärven Kehitys Oy:n osuus elinkeinopalvelujen tuottamisesta on 240.000 € (alv 0 %) ja Nivala-Haapajärven seutu NIHAK ry:n osuus on 66.238 € (alv 0 %).

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Elinkeinotoimi € / asukas	146,42	104,25	83,57	119,30	117,26	109,51

3. PERUSTELUT

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	180 642		4 800	4 800	-17 632	-22 432	153 990
Toimintakulut	-760 790	-460 324	-666 935	-666 935	-621 437	45 498	-761 794
Toimintakate (netto)	-580 148	-460 324	-662 135	-662 135	-639 069	23 066	-607 804
Laskennall. kust.							
Poistot ja arvonal.							
Kokonaiskustann.	-580 148	-460 324	-662 135	-662 135	-639 069	23 066	-607 804

Toimintakulujen toteutuminen

93,2 %

**PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN HALLINNOIMAT JA SEN OSALLISENA OLEVAT
KEHITTÄMISHANKKEET VUOSINA 2015- 2018**

		TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017	TS 2018
900	Jokilaaksojen Ohjaamo - hanke		-5 950	-5 950	-3 550	
901	Pyhäsalmen kaivoksen tiet. infrastr. parantam. -hankeaiho, haetaan uuden ohjelmakauden avauduttua	-62 518	-40 000	-45 454	-30 000	
902	Modernia fysiikkaa koululaisille – Kosmos- hanke		-14 000			
924	Kivipuiston markkinointi ja ylläpito - Muut rahoittajat Nihak ja JEDU		-8 000	-2 883		
925	Kuntien clean tech -hanke	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	
926	Pyhäsalmen kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttö		-51 084	-132	-2 500	
927	Kaivos energiavarastona		-119 982	-89 370		
928	Pyhäjärven Bioenergy -hanke		-4 600	-3 720	-25 130	
930	Marjan polku maailmalle		-6 100			
9301	Matalan taustasäteilyn tiedeinfrastr. kehittäminen				-11 700	-35 000
9302	Maanalaiset innovaatioverkoston perustamish.				-10 000	-10 000
9303	Mikroyrittäjyyden edistämishanke				-10 000	-10 000
9304	WaterPro- hanke				-5 000	-5 000
9305	Luonnon ja luovuuden matkailukeskus –hanke				-10 000	-21 500
9306	SUMU – Suuntana muutos –hanke				-19 955	-19 955
	Muut hankkeet	-1 350	-30 000	-34 280	-40 000	-40 000
	Hankkeiden omarahoitusosuus yhteensä	-67 868	-283 716	-185 789	-171 835	-141 455

900 Jokilaaksojen Ohjaamo - hanke

Hankkeen toteuttaja: Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry, Auli Mikkola

Jokilaaksojen Ohjaamo -hanke	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot						
Toimintamenot			-5 950	-5 950	-3 550	
Netto (toim. kate)			-5 950	-5 950	-3 550	

Kaupunginhallitus 1.6.2015 § 195

Jokilaaksojen Ohjaamo –hankkeen tavoitteena on järjestää nuorille alle 29-vuotiaalle viranomaispalveluita saumattomasti ja oikea-aikaisesti samasta toimipisteestä. Kuntien yhteispalvelupisteitä tullaan myös hyödyntämään. Hankkeen hakija ja hallinnoija on Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry.

Hankkeen kokonaiskustannukset kolmelle vuodelle ovat hakemuksen mukaan yhteensä 141.680 €, josta ESR-rahoituksen (80 %, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) osuus on 113.344 €. Kuntarahoitusosuudesta Haapajärven kaupungin osuus on 15.000 euroa, Pyhäjärven kaupungin osuus on 11.000 euroa ja Kärsämäen kunnan osuus 1.200 euroa. Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n osuus on 1.136 euroa.

Ohjaamo-hankkeessa on varattu määräraha yhden projektityöntekijän palkkaukseen. Toimenkuvaan kuuluu hankkeen kokonaisvaltainen hallinnoiminen ja maksatusasioista huolehtiminen sekä palvelukonseptin kasaaminen ja nuorille suunnattujen palveluiden hankkiminen. Jokilaaksojen Ohjaamo – hanke rakentaa palvelukonseptin jo olemassa olevista palveluista, kuten TE-toimiston, sosiaalitoimen, etsivän nuorisotoimen, kuraattorin, työpajan palveluista, nuorisotoimen vapaa-ajan palveluista. Lisäksi Jokilaaksojen Ohjaamoon räätälöidään ammatinvalinnan psykologin palveluita.

Jokilaaksojen Ohjaamon perimmäinen tarkoitus on auttaa nuoria löytämään oman reitin koulutukseen ja työelämään oikea-aikaisen ja saumattoman palvelun avulla.

901 Pyhäsalmen kaivoksen tieteellisen infrastruktuurin parantaminen Tiedettä kaivoksessa -hanke

Vastuuhenkilö: Johtaja Ville Isoherranen, Oulun Eteläisen instituutti
Projektin johtaja: Projektipäällikkö Timo Enqvist

Tiedettä kaivoksessa -hanke	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot						
Toimintamenot	-10 846	-62 518	-40 000	-45 453,54	-30 000	
Netto (toim. kate)	-10 846	-62 518	-40 000	-45 453,54	-30 000	

Kaupunginvaltuusto 26.5.2014 § 57

Tiedettä kaivoksessa –hankkeen päämääränä on kehittää Pyhäsalmen kaivoksen tieteellistä toimintaa ja infrastruktuuria niin, että sinne on mahdollista hakea kansainvälisiä koelaitteistoja ja että se voi lopulliseen toteutukseen saakka pysyä ensisijaisena sijoituspaikkana hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle. Hankkeen tavoitteena on myös EMMA-kokeen kehittäminen. Se koostuisi kolmesta osasta: yhden ilmaisinaseman rakentaminen, lyijyabsorberin hankkiminen ja pintailmaisinsuunnittelun suunnittelu.

Päämäärän saavuttamiseksi aiotaan selvittää kuinka kaivoksen päätason suuria maanalaisia tiloja voitaisiin hyödyntää tieteelliseen käyttöön ja millaisia muutostöitä vaadittaisiin tämän mahdollistamiseksi. Tavoitteena on päätyä vaihtoehtoihin, jotka toteutuisivat mahdollisimman pienten muutosten avulla. Tämän avulla varmistettaisiin toiminnan kannattavuus riippumatta Laguna-tutkimuskeskuksen sijaintipaikasta, sillä pienempien kokeitten suorittaminen olisi edelleen mahdollista jos tutkimustyöhön soveltuvat olosuhteet pystyttäisiin tarjoamaan.

902 Modernia fysiikkaa koululaisille – Kosmos - hanke
--

Hankkeen toteuttaja: Oulun Yliopisto / Oulun Eteläisen Instituutti

Kosmos - hanke	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017
Toimintatulot						
Toimintamenot				-14 000		-10 000
Netto (toim. kate)				-14 000		-10 000

Kaupunginhallitus 18.8.2014 § 280

Modernia fysiikkaa koululaisille – Kosmos-hankkeella pyritään kasvattamaan suomalaisnuorten tietämystä ja osaamista LUMA-aineissa. Pyhäsalmen kaivoksessa sijaitsee maanalaisen fysiikan tutkimuskeskus, jossa tehdään astrohiukkasfysiikan kokeita, esimerkiksi kosmisten säteiden koostu-musta mittaavaa EMMA-koetta. Tutkimustyön ohella on rakennettu yhteistyötä lähialueen koulujen, lähinnä lukioiden, kanssa vuodesta 2010 lähtien. Tarve matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opetuksen monipuolistamiselle ja kysyntä yhteistyölle yliopiston ja oppilaitosten välille on vain kasvanut vuosi vuodelta.

Hankkeen tavoitteena on luoda uutta ulottuvuutta tiedekasvatukselle, herättää ja lisätä kiinnostusta luonnontieteiden ja matemaattisten aineiden opiskeluun sekä tarjota käytännönläheinen kuva tieteestä työnä ja opiskeluvaihtoehtona. Lisäksi tavoitteena on luoda monipuolinen oppimisympäristö opetusmateriaaleineen. Tämän myötä on mahdollista tarjota vierailumahdollisuuksia myös muille kouluasteille.

Modernia fysiikkaa koululaisille –hankkeessa toteutettavat toimenpiteet ovat kansainvälisen yhteistyön ja vierailutoiminnan kehittäminen, havainnollistavan opetusmateriaalin tuottaminen ja teemapäivien toteuttaminen. Kansainvälinen yhteistyö toteutetaan liittymällä olemassa olevaan kosmisten säteiden kouluprojektiverkostoon, jonka kautta hankitaan kouluille soveltuva kosmisten säteiden ilmaisinaltisteisto.

Hankkeen toiminnan ansiosta osaamistaso matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa kasvaa, niihin saadaan uusia opetusmenetelmiä ja nuorten kiinnostus alaa kohtaan lisääntyy. Pitkän aikavälin tarkastelussa odotetut muutokset ovat nuorten suuntautumisessa matemaattis-luonnontieteellisille aloille. Hankkeen kokemuksia voidaan käyttää hyväksi myös mahdollisen pysyvän Tiede- ja/tai vierailukeskuksen suunnittelussa ja rakentamisessa. Hankkeen aikana rakennetaan yhteistyöverkosto koulujen ja yliopiston välille, jonka toiminta jatkuu hankkeen päättymisen jälkeen. Hanke muodostaa pysyvän toimintatavan yhteistyölle yliopiston, paikallisten koulujen ja tiedekeskusten välille. Toiminta jatkuu osittain paikallisten yritysten rahoittamana ja hankkeen aikana kartoitetaan esimerkiksi opetusministeriön valmiutta rahoittaa kyseistä hanketta.

Hanke toteutetaan 1.9.2014 – 31.8.2017. Hankkeen kustannusarvio on 370.607 euroa ja hakijana toimii Oulun Yliopisto. Pyhäjärven kaupungin omarahoitusosuus hankkeessa on yhteensä 42.000 euroa.

Modernia fysiikkaa koululaisille –hanke ei ole toteutunut, koska se ei ole saanut rahoitusta.

924 Transpark-alueen Kivipuiston markkinointi ja ylläpito

Hankkeen toteuttaja: Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU

Transpark-alueen Kivipuiston markkinointi ja ylläpito	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot						
Toimintamenot	-2 994		-8 000	-2 883		
Netto (toim. kate)	-2 994		-8 000	-2 883		

Kaupunginhallitus 9.12.2013

Kivialan yritystoiminnan vahvistamishankkeen keskeisenä toimenpiteenä on ollut kivipuiston, rakennuskiven ja kivirakentamisen infopisteen rakentaminen Valtatie 4:n (E75-tien) ja Valtatie 27:n risteysalueelle (Transpark-alueelle), sekä Kivistudion konekannan täydentäminen alueen yritysten tarpeisiin ja uusien tuotteiden kehittelyyn. Pysyvinä vaikutuksina tavoitellaan kivipuiston lisäävän Pyhäjärven kaikkien muidenkin yritysten myyntiä toimimalla houkuttelevana käyntikohteena ohikulkijoille.

Kivipuiston rakentamisesta ja Pyhäjärven kaupungin osallistumisesta hankkeeseen on erikseen tehty päätös kaupunginhallituksen kokouksessa 21.5.2012 § 187.

Transpark-alueelle rakennettavan Kivipuiston ylläpitokustannuksiin varataan määräraha ja Kivipuiston ylläpitämisestä valmistellaan viisivuotinen sopimus Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU:n ja Nivala-Haapajärven seutu NIHAK ry:n sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien kesken.

925 Osallistuminen kuntien clean tech -hankkeeseen

Hankkeen toteuttaja: Oulun Yliopisto / Oulun Eteläisen Instituutti

Kuntien clean tech -hanke	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot						
Toimintamenot		-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	
Netto (toim. kate)		-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	

Kaupunginhallitus 10.11.2014 § 392

Iin Micropolis Oy hakee Pohjois-Pohjanmaan liitolta EAKR-rahoitusta hankkeelle, jonka tarkoituksena on lisätä vähähiilisyttä edistävien ratkaisujen käyttöönottoa kuntien kiinteistöissä, hakea uutta innovatiivista liiketoimintaa ja kilpailuetua yrityksille sekä juurruttaa vähähiiliset toimintamallit osaksi kuntien päivittäistä toimintaa. Pohjois-Pohjanmaan liitto on ehdottanut hankkeen ulottamista koko maakunnan kattavaksi.

Hankkeen kestoajaksi on 1.1.2015 – 31.12.2017. Hankkeen päätoteuttajina ovat Suomen ympäristökeskus ja Iin Micropolis Oy sekä kunnat, joita tähän mennessä ovat Ii, Muhos, Tyrnävä, Liminka, Kuusamo, Taivalkoski sekä päätöksistä riippuen NIHAK – kunnat ja muita Pohjois-Pohjanmaan kuntia. Hankkeen kustannukset ovat 541.467 euroa ja rahoitusbudjetti seuraava: EAKR 70 %, Suomen ympäristökeskus 9 % ja kunnat 21 % rahoituksesta. Nivala-Haapajärven seutukunnan rahoitus olisi yhteensä 20.000 euroa/vuosi ja kuntakohtainen maksuosuus 4.000 euroa/vuosi.

Projektin tavoitteena on osoittaa ja ottaa käyttöön nykyistä kustannustehokkaampia tapoja toimia. Koska vähähiilisyttä edistävät ratkaisut ovat usein erittäin kannattavia, kunnissa tarvitaan uudentyyppisiä, systemaattisia toimintatapoja, joilla kunnat saadaan heräämään uusien mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä. Projektissa analysoidaan toteutettujen toimenpiteiden ekologiset ja taloudelliset vaikutukset kunnassa. Lisäksi projektissa lasketaan toimenpiteiden suorat ja välilliset vaikutukset aluetalouteen hyödyntämällä panos-tuotospohjaista menetelmää. Lisäksi kehitetään skenaariotyökalu, jonka avulla alueen tulevaisuuden hajautettuun energiatuotantoon liittyviä polkuja voidaan arvioida talouden, kestävyys ja vähähiilisuuden näkökulmasta.

Pyhjärven kaupungin kannalta olennaisin hankkeeseen osallistumista puoltava seikka on Pyhäsalmen kaivokseen suunnitellun sähkön säätövoimalaitoksen edistäminen sekä Suomen ympäristökeskuksen ja Pohjois-Pohjanmaan liiton merkittävä rooli hankkeessa.

926 Kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttö - hanke

Hankkeen toteuttaja: **Pyhjärven Kehitys Oy**

Kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttö - hanke	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017	TS 2018
Toimintatulot					
Toimintamenot		-51 084	-131,58	-2 500	
Netto (toim. kate)		-51 084	-131,58	-2 500	

Kaupunginvaltuusto 26.10.2015 § 81

Kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttö – hankkeessa yhdistetään ainutlaatuinen moderni Pyhäsalmen kaivosympäristö ja uudet tuotantoteknologiset ratkaisut kasvien maanalaiseen tuotantoon. Hankkeessa perustettava tutkimus- ja koetuotantotiloissa testataan kasvien tuotantomahdollisuuksia, optimoidaan niiden tuotantokonseptit sekä kehitetään tuotteistamisprosessia. uusilla kasvintuotantoprosesseilla kaivoksessa sekä teknologisia ratkaisuuilla edesautetaan olemassa olevien yritysten liiketoiminnan kehittymistä sekä luodaan edellytyksiä uusien yritysten syntymiselle. Lisäksi hankkeella pyritään aikaan saamaan kaivostoiminnan päättymisen jälkeen työllistämisaikutuksia sekä kaivostuotannosta poistettaville tiloille liiketaloudellista uusiokäyttöä.

Pyhjärven Kehitys Oy on laatinut Pohjois-Pohjanmaan liitolle hankehakemuksen koskien Pyhäsalmen kaivoksen maanalaisen infran uusiokäyttöä. Hanke on haettu Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta.

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 357.560 euroa, josta valtion ja EARK:n rahoitus on 250.292 euroa. Kunnan ja seutukunnan rahoitusosuudeksi jää 83.268 euroa. Hankkeen yksityinen rahoitusosuus on 24.000 euroa.

927 Kaivos energiavarastona -hanke

Hankkeen toteuttaja: Pyhäjärven Kehitys Oy

Kaivos energiavarastona - hanke	TA 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot					
Toimintamenot		-119 982	-89 370		
Netto (toim. kate)		-119 982	-89 370		

Kaupunginvaltuusto 26.10.2015 § 80

Kaivos energiavarastona – hankkeen avulla pyritään laitoksen tarkemman toimintamallin, yksikkökoon ja energiavaraston optimointiin tulevaisuuden tarpeita silmällä pitäen. Lisäksi hankkeessa selvitetään tarvittavien laitostyöyksiköiden järkevimmät rakentamismallit ja niiden koneisto- ja rakentamiskustannukset. Tavoitteena on selvittää Suomen sähköntuotantojärjestelmään optimoitu, tulevaisuuden laitoskonsepti ja sen toteuttamiskustannukset. Tällöin myös koko hankkeen kannattavuudesta voidaan tehdä luotettavampia arvioita hankkeen jatkoa ajatellen.

Hankkeen tavoitteena on turvata Pyhäsalmen kaivoksen tilojen hyötykäyttö kuivissa tiloissa mikäli varsinainen kaivostoiminta päättyy vuonna 2019.

Pyhäjärven Kehitys Oy on yhteistyössä Pyhäsalmen kaivoksen ja Pyhäjärven kaupungin kanssa laatinut Pohjois-Pohjanmaan liitolle hankehakemuksen koskien pumppuvoimalaa. Hanke on haettu Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 899.005 euroa, josta valtion ja EARK-rahoitus on 629.916 euroa. Kuntien rahoitusosuudeksi jää 149.982. Nihak osallistuu kuluihin 30.000 eurolla ja Pyhäsalmen kaivos 119.982 eurolla.

Koska hankkeen alkaminen viivästy, hanke on saanut jatkoaikaa.

Vuodelle 2017 arvioidut rahoitusosuudet ovat seuraavat:

Pyhäjärven kaupunki	30.888 euroa,
Ely-keskus	162.148 euroa,
Nihak	7.722 euroa sekä
Pyhäsalmi Mine	30.888 euroa.

928 Pyhäjärven Bioenergy -hanke

Hankkeen toteuttaja: Pyhäjärven kaupunki
Vastuuhenkilö: Projektinjohtaja Veli-Tapio Manninen

Pyhäjärven Omaenergia Oy – Paikalliset sivuvirrat bioenergiaksi	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot			13 528,26	69 370	
Toimintamenot		-4 600	-17 248,40	-94 500	
Netto (toim. kate)		-4 600	-3 720,14	-25 130	

Kaupunginhallitus 1.6.2015

Kaupunginhallitus 5.9.2016

Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus on kokouksessaan 22.8.2016 § 154 hyväksynyt hankkeen rahoitettavaksi Kestävää kasvua ja työtä 2014 - 2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta. Rahoitussuunnitelman mukainen EAKR-rahoitusosuus on 69.370 euroa (70 % kokonaisrahoituksesta) ja kaupungin rahoitusosuus 29.730 euroa (30 % kokonaisrahoituksesta), eli yhteensä 99.100 euroa.

Maakuntahallituksen päätöksen perusteluna on, että hanke toteuttaa maakuntasuunnitelman ja Pohjois-Pohjanmaan biotalouden kehittämisstrategian mukaisesti pyrkimystä hyödyntää monipuolisesti alueen biotalouden raaka-ainevarantoja korkean jalostusasteen biotuotteiden kehittämiseksi. Hanke toteuttaa maakuntaohjelman toimintalinjaa TL 1 E6. Hankkeen toteuttajana on Pyhäjärven kaupunki, toteuttamisalueena Nivala-Haapajärven seutukunta ja toteutusaikana 1.7.2016 -30.6.2017.

Aikaisempien hankkeiden tuloksia hyödynnetään hankkeessa. Pyhäjärven Kehitys Oy on 2003 -2004 selvittänyt "Maatalouden sivutuotteet Bioenergiaksi" -hankkeella maatalojen kiinnostusta aiheeseen. Kiinnostusta on ollut jopa lisätä niiden kasvien tuotantoa, millä olisi markkina-arvoa bioenergian tuotannossa. Kyseisenä aikana ruokohelpistä oli lupaavia tuloksia peltosellun tuotantoa suunniteltaessa. Hankkeessa on selvitelty myös silloisia bioenergiaprosesseja ja eri tekniikoita.

Moderni kolhoosi -hankkeen mallisuunnitelma kolmensadan lehmän yhteisnavetasta ja sen yhteydessä bioenergian tuotantoyksiköstä oman energian ja liikennekaasun tuotantoon herätti kiinnostusta osakkuuttakin kohtaan. Em. kokoisen biokaasuyksikön kannattavuutta ei täysin saavutettu.

Jos prosessiin lisätään kaikki muut saatavissa olevat jätteet ja syötteet sekä sähkön tuotannosta kertyvä lämmön myynti kasviuoneyritykselle ja kaukolämmölle se saattaa mahdollistaa toiminnan kannattavuuden. Myös mahdolliset muutokset syöttötariffeissa voivat muuttaa olennaisesti tilannetta. Bioenergiaprosessin jälkeen myös jäteveden puhdistamon liete saattaa olla käyttökelpoinen lannoite.

Hankkeen tavoitteena on selvittää investointeja varten saatavissa oleva bioenergia, prosessiin sopiva raaka-aine, laitoksen koko, laitostoimittajat, energian tuotantomäärät ja ostajat, lannoitteen käyttömahdollisuudet, luonnospirustukset, kustannusarvio, rahoitussuunnitelma, liiketaloussuunnitelma, yrityksen perustajat, yhtiömuoto ja toimintojen kannalta optimaalisin sijainti. Hanke tuottaa tiedot uuden bioenergiaa käyttävän liiketoiminnan perustamiseen. Kuntatason omavaraisen bioenergian tuotantopakettia voidaan käyttää perustamismallina muuallakin. Hankkeessa edistetään lisäksi Vähähiilisydestä kilpailuetua kunnille - hankkeen tavoitteita sekä hiilineutraalikuntien (HINKU) verkostoon kuuluvan Pyhäjärven strategiaa tavoitteita.

Hankkeen tulosten perusteella voi käynnistää investointiosion. Investointiosion tuloksena laitoksen toiminta tuo uutuus- ja lisäarvoa sekä toimintatapojen muutoksen koko tuotantoketjussa pellolta auton tankkiin.

Koska hanke on yksivuotinen kustannusarvioltaan alle 100.000 euroa (ilman ALV:a) hallinnollisen ohjausryhmän sijasta Pyhäjärven kaupunki on asettanut hankkeeseen sparrausryhmän, tiiviin, tavoitteisiin sitoutuvan bioenergiateemaryhmän. Sen tulee edustaa aiheesta eri näkökulmista kiinnostuneita niin biomassan tuottajia kuin lopputuotteen käyttäjiä sekä mahdollisia sijoittajia. Bioenergiaryhmän jäsenet vievät tahoillaan viestiä eteenpäin omissa sidosryhmissään. Kaupunginhallitus on kutsunut bioenergiaryhmään maanviljelijä Ilpo Korholan, energia- ja vesiyhtiön toimitusjohtaja Matti Aulakosken, Rönkön puutarhat Oy:n Petteri Rönkön, maanviljelijä, MTK-Pyhäjärven puheenjohtaja Ari Variksen, kehitysyhtiön puheenjohtaja Veikko Tikkasen ja teknisen lautakunnan puheenjohtaja Asko Kaurasen

Pyhäjärven kaupunginhallitus on kokouksessaan 1.6.2015 § 201 tehnyt sitoutumispäätöksen talousarvioltaan 140.000 euron paikalliset sivuvirrat bioenergiaksi -hankkeeseen 1.10.2015 - 31.12.2016 ja ennakoiden, että kuntarahoituksen osuus voi nousta 25 - 30 %:iin ja että hanke päättyy EAKR-hankkeena toteutettavaksi.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt talousarvioon 2016 hanketta varten 4.600 euron määrärahan. Hankkeen toteuttamiseksi maakuntahallituksen päätöksen mukaisena vuoden 2017 talousarvioon varataan 25.130 euron määräraha kaupungin omarahoitusosuuden kattamiseksi (29.730€ - 4.600€).

930 Marjan polku maailmalle

Hankkeen toteuttaja: Pyhäjärven kaupunki

Marjan polku maailmalle	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TS 2017	TS 2018
Toimintatulot					
Toimintamenot		-6 100		-6 100	-6 000
Netto (toim. kate)		-6 100		-6 100	-6 000

Kaupunginhallitus 1.6.2015 § 201

Marjan polku Maailmalle - hanke innostaa uudistamaan, kehittämään ja laajentamaan erikoiskasvinviljelyn tuotantoa, tuotekehitystä ja markkinointia. Pohjois-Pohjanmaan luomuherukan pinta-ala 93.9 ha on suurin Suomessa. Ja siitä suurin osa on Pyhäjärvellä ja lähikunnissa. Myös Pyhäjärven mansikkakeskittymä tunnetaan maustaan mm. Oulussa ja Helsingissä. Esimerkiksi Pyhäjärvellä marjanmyyntitulot ovat samaa suuruusluokkaa naudanlihan ja yksityismetsien myyntitulon kanssa. Kynnys aloittaa uusi viljelytapa ja vielä luonnonmukaisesti vaatii perusteellista tutustumista, faktoja ja visioita. Näitä hanke tarjoaa.

Luomuherukan tuotannon keskittymä on herättänyt kiinnostusta myös ulkomailla, mutta vientiin ja sen vaatimuksiin ei ole määrälliset rahkeet riittäneet. Tässä hankkeessa on työkaluja kääntää sekin mahdollisuuksien kivi. Kohderyhmänä ovat maaseudulle uutta elinkeinotoimintaa hakevat, lisäansioita nykyiseen tuotantoon ja uusia haasteita pelkäämättömät kotiseutua rakentavat yrittäjät. Hankkeen tavoitteissa on uutta kasvua ja uudistumista mutta on siellä uusia nuorten työpaikkoja, uusia mobiilisovelluksia ja uusia tuotteita. Hankealuetta ei rajata kunnittain, vaan kaikki kiinnostuneet voi osallistua hankkeen tilaisuuksiin. Puutarhaviljelyn osuus käytössä olevista peltohehtaareista on 1 % mutta se on taloudellisen tuoton osuudesta 10 % (Puutarhatilastot 2013).

Hankkeen toteutusajankausi 1.9.2015 - 31.12.2018. Kustannusarvio on yhteensä 260.000 euroa. Hanke ei toteutunut.

Talousarviovuonna alkavat projektit

Talousarviovuonna alkavat projektit	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017	TS 2018
Toimintatulot						
Toimintamenot	-3 400	-1 350	-30 000	-34 280	-40 000	-40 000
Netto (toim. kate)	-3 400	-1 350	-30 000	-34 280	-40 000	-40 000

Pyhäjärven kaupunki varaa määrärahan talousarviovuonna alkaville projekteille, joista ei ole tehty vielä päätöksiä sekä hankkeiden valmisteluun tilinpäätösvoodelle 30.000 euroa sekä talousarviovoodelle 40.000 euroa..

ALUEELLISET MAASEUTUPALVELUT

Vastuuelin: Maaseutulautakunta
Vastuuhenkilö: Maaseutujohtaja Pasi Liikanen

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen tehtävänä on suorittaa erityislainsäädännöllä kunnan tehtäviksi määrätyt maaseutuelinkeinoviranomaistehtävät ja lisäksi toteuttaa vapaaehtoista maaseutuelinkeinojen kehittämistyötä resurssien asettamissa rajoissa. Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Pyhäjärven ja Haapajärven kaupungit sekä Reisjärven kunta.

Pyhäjärven kaupunki on maksajavirastosopimuksessa sitoutunut hoitamaan säädetyt tai määrätyt tehtävät Euroopan unionin sääntöjen mukaisesti.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Kaupunginvaltuusto on 14.12.2015 § 110 hyväksynyt talousarviovuoden 2016 toiminnalliset tavoitteet, sitovat määrärahat, tuloarvion ja tunnusluvut.

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. aktiivitulojen säilyminen, 440 aktiivituloa	437 aktiivituloa
2. peltohehtaarien säilyminen, 23.067 hehtaaria	23.320 hehtaaria
3. maksetun tuen määrä, 20,1 miljoonaa	21,67 miljoonaa
4. tukipäätösten lukumäärä, n. 4.000 kirjallista päätöstä	5.249 maksupäätöstä

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Aktiivitulojen määrä		491	475	448	440	437

3. PERUSTELUT

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen toiminnasta aiheutuvat kustannukset muodostuvat pääosin henkilöstökuluista. Toimielimen kustannukset jaetaan kuntien välisen sopimuksen mukaisesti sopimuskunnille ja Pyhäjärven kaupunki laskuttaa muita sopijakuntia.

Viljelyä jatkavien tilojen lukumäärä on edelleen vähentynyt, mutta vähenemismuutos on hidastunut. Viljelijäkoulutustilaisuuksia järjestettiin viisi kertaa ja Pyhäjärvellä lisäksi koko alueelle tarkoitettu sukupolvenvaihdospäivä. Tukien maksatus on palautunut edellisvuoden vaikeuksien jälkeen normaaliin järjestykseen.

Haapajärvellä tilojen lukumäärä on vähentynyt 184 tilasta 178 tilaan, Pyhäjärvellä 137 tilasta 134 tilaan ja Reisjärvellä 127 tilasta 125 tilaan.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	196.488	196.229	228.440	228.440	193.920	-34.519	228.000
Toimintamenot	-196.488	-196.229	-228.440	-228.440	-193.920	-34.519	-228.000
Toimintakate (netto)	0	0	0	0	0	0	0

Toimintatuottojen toteutuminen
 Toimintakulujen toteutuminen

84,9 %
 84,9 %

Tehtävät on voitu toteuttaa suunnitellun budjetin mukaisena ja kaikissa yhteistoiminta-alueen kunnissa on toiminut loma-aikojen järjestelyjä lukuun ottamatta täysiaikainen asiakaspalvelu koko tilivuoden ajan.

Vuonna 2016 tiloille maksetun tuen määrä oli yhteensä 21.673.186 euroa, josta Haapajärvelle 8.149.066 euroa, Pyhäjärvelle 5.584.028 euroa ja Reisjärvelle 7.940.092 euroa (v. 2015 maksetut tuet yhteensä olivat 18.392.361 euroa).

Pyhäjärven kunnallinen maaseudun kehittäminen, Pyhäjärven kaupungin osuus

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot							
Toimintamenot	-102.671	-92.598	-95.987	-95.987	-96.825	-838	-105.233
Toimintakate (netto)	-102.671	-92.598	-95.987	-95.987	-96.825	-838	-105.233
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-102.671	-92.598	-95.987	-95.987	-96.825	-838	-105.233

Kunnallinen maaseudun kehittäminen sisältää Pyhäjärven kaupungin kustannukset kuntien välisestä sopimuksesta ja kehittämismäärärahan. Lisäksi kustannukset sisältävät sisäiset vuokratulot ja eläkkeistä aiheutuvat kulut.

Pyhäjärven kaupungin myöntämää kehittämisrahaa maksettiin 74 aktiivitalle yhteensä **9.498** euroa.

Alueelliset maaseutupalvelut

Pyhäjärven ja Haapajärven kaupunginvaltuustot ja Reisjärven kunnanvaltuusto hyväksyivät yksimielisesti maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen muodostamisen ao. kuntien kesken järjestämisvastuun vastaanottavana kuntana ollessa Pyhäjärven kaupunki sekä yhteistoimintasopimuksen kuntien järjestettäväksi säädettyjen lakisääteisten maaseutuhallintotehtävien 1.1.2013 alkaen sekä muiden maaseudun kehittämispalvelujen järjestämisestä. Pyhäjärven kaupunginvaltuusto on hyväksynyt yhteistoiminta-alueen kokouksessaan 27.6.2012 ja yhteistoimintasopimuksen 29.10.2012.

Hallintosääntöön otettiin määräys *maaseutulautakunnasta (6 jäsentä)* kaupungin luottamushenkilöorganisaatioon, lisättiin henkilöstöorganisaation toimialueisiin *alueelliset maaseutupalvelut* sekä esittelyä koskeviin määräyksiin *maaseutulautakunta*, esittelijänä *maaseutujohtaja* ja esittelijän sijaisena *maaseutusihdeeri*. Maaseutulautakunnan tehtävä on hallintosäännössä määrätty seuraavasti: *Maaseutulautakunta vastaa kuntien järjestettäväksi säädettyjen lakisääteisten maaseutuhallintotehtävien sekä muiden maaseudun kehittämispalvelujen järjestämisestä Pyhäjärven ja Haapajärven kaupunkien ja Reisjärven kunnan alueella* (kaupunginvaltuusto 28.10.2013 § 170).

SIVISTYSLAUTAKUNTA

SIVISTYSTOIMI

Vastuuelin: Sivistyslautakunta
Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Sivistyslautakunta on vastannut vuoden 2016 alusta lähtien varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä taiteen perusopetuksesta. Opetustoimen lisäksi lautakunta vastaa kansalaisopiston ja vapaa-aikapalvelujen tuottamisesta. Vapaa-aikapalvelut sisältävät liikuntatoimen, kulttuuritoimen, nuorisotoimen ja kirjaston palvelujen tuottamisen.

Tavoitteena on antaa lapsille turvallinen kasvuympäristö ja nuorille edellytykset jatko-opintoihin ja turvata kaikenikäisten mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja elämän eri tilanteissa tarvittavien tietojen ja taitojen kehittämiseen sekä luoda edellytyksiä kuntalaisten fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas	1 306,05	1 333,66	1 486,83	1 515,58	1 798,51	1 823,79

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	177 791	262 545	460 473	460 473	462 666	2 193	468 383
Toimintamenot	-8 451 974	-8 610 413	-10 442 237	-10 442 237	-10 401 982	40 255	-10 298 764
Toimintakate (netto)	-8 274 183	-8 347 868	-9 981 764	-9 981 764	-9 939 316	42 448	-9 830 381
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Muut	-30	-43			-336	-336	
Kokonaiskustannukset	-8 274 213	-8 347 825	-9 981 764	-9 981 764	-9 939 652	42 112	-9 830 381

Toimintatuottojen toteutuminen
 Toimintakulujen toteutuminen

100,5 %
 99,6 %

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on tukipalvelujen tuottaminen varhaiskasvatukselle, opetustoimelle ja vapaa-aikatoimelle sekä sivistyslautakunnan valmistelu- ja esittelytehtävät.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- kustannustehokkuus huomioitu kaikessa toiminnassa - hallinnon osuus toiminnassa laskenut hieman - koulukuljetukset kilpailutettu
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- opetussuunnitelmauudistus on toteutettu ja sen noudattaminen aloitettu - tietoteknisiä valmiuksia on parannettu - varhaiskasvatus on siirtynyt osaksi sivistyspalveluja
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	- yhteistyö kirjaston, kansalaisopiston ja etsivän nuorisotyön kanssa on jatkunut
4. Innostava henkilöstöpolitiikka	- kehityskeskustelut käytössä

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas	31,58	40,35	37,81	38,49	36,74	38,06

3. PERUSTELUT

Sivistystoimen hallintoon sisältyy sivistyslautakunnan kokoukset, sivistysjohtajan, toimistosihteerin ja arkistosihteerin (40%) tehtävät kuluineen. Lisäksi hallinnon alla on opetustoimen koulutusmäärärahat ja osa erillisestä hankerahoituksesta.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	22 476	70 268	27 500	27 500	31 070	3 570	43 000
Toimintamenot	-232 910	-282 255	-231 424	-231 424	-238 482	-7058	-283 939
Toimintakate (netto)	-210 434	-211 987	-203 924	-203 924	-207 412	-3 488	-240 939
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Muut	-30						
Kokonaiskustannukset	-210 464	-211 987	-203 924	-203 924	-207 412	-3 488	-240 939

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

112,9 %
103,0 %

VARHAISKASVATUS

Vastuuelin: Sivistyslautakunta
Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on yhteistyössä perheen kanssa edistää alle kouluikäisen lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Päivähoitomuodoista perhe voi valita perhepäivähoidon, ryhmäperhepäivähoidon tai päiväkotihoidon.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- hoitopäivän hinta hieman alempi kuin 2015
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- hoitopäivien määrä kasvanut, mikä on vaikuttanut kokonaiskustannuksiin - päätetty subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	- mukana alueellisissa hankkeissa, kuten LPM
4. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva	- uusi päiväkoti toiminnassa
5. Innostava henkilöstöpolitiikka	- TVA-uudistus toteutettu

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas					324,61	326,88

3. PERUSTELUT

Varhaiskasvatus oli kaupungin omana palveluna järjestettyä toimintaa sen siirryttyä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteeltä vuoden 2016 alusta. Päivähoidon tarve kasvoi vuodesta 2015, mikä aiheutti kevääksi 2016 ylimääräisen ryhmäperhehoitoyksikön perustamisen Ruotaselle. Tämä nosti kustannuksia talousarviosta. Päiväkoti Hoijakka oli ensimmäistä kertaa koko vuoden toiminnassa. Uuden rakennuksen poistot näkyvät käyttötaloudessa.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot			243 650	243 650	249 486	5 836	260 950
Toimintamenot			-2 045 217	-2 045 217	-2 030 964	14 253	-1 972 453
Toimintakate (netto)			-1 801 567	-1 801 567	-1 781 478	20 089	-1 711 503
Laskennalliset kustannukset							
Poistot					16	16	
Kokonaiskustannukset			-1 801 567	-1 801 567	-1 781 462	20 105	-1 711 503

Toimintatuottojen toteutuminen

102,4 %

Toimintakulujen toteutuminen

99,3 %

VARHAISKASVATUKSEN HALLINTO

Vastuuelin: Sivistyslautakunta
Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Varhaiskasvatuksen hallinnon tehtävänä on koordinoida päivähoidon kysyntä ja tarjonta perheiden kannalta mahdollisimman hyvin sekä vastata päivähoitotoimiston palveluista ja päivähoidon laskutuksesta.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- hallinnon osuus kokonaismenoissa on laskenut, kun huomioidaan hallinto-ohjelmien päivitysten korkeat kustannukset
2. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	- yhteisissä hankkeissa on oltu mukana, esim LPM, TVT-hanke
3. Innostava henkilöstöpolitiikka	- koulutus aktiivista - TVA-järjestelmä uusittu

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas					12,51	14,19

3. PERUSTELUT

Varhaiskasvatuksen hallinnossa työskentelee varhaiskasvatuksen ohjaaja. Hänen vastuullaan oli päivähoitotoimiston toiminnan lisäksi perhepäivähoidon esimiestehtävät sekä erityis-varhaiskasvatus.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot							
Toimintamenot			-69 450	-69 450	-77 319	-7 869	-64 160
Toimintakate (netto)			-69 450	-69 450	-77 319	-7 869	-64 160
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset			-69 450	-69 450	-77 319	-7 869	-64 160

Toimintakulujen toteutuminen

111,3 %

PÄIVÄKODIT JA ERITYISVARHAISKASVATUS

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Päiväkotien johtajat

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Päiväkotitoiminnan tavoitteena on vaalia lapsuutta ja tarjota lapsille turvallinen ja innostava kasvuympäristö päiväkodissa sekä tukea lapsen hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa. Erityisvarhaiskasvatus tarkoittaa päivähoidossa tapahtuvaa varhaista ja erityistä tukea.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- päiväkotien ryhmät tehokkaasti käytössä
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- Päiväkoti Hoijakka täydessä käytössä uusine tiloineen - ryhmät täytetty tehokkaasti - vuorohoidon määrä lisääntynyt
3. Viihtyisä ja myönteinen kuntakuva	- asiakkaiden tarpeisiin pystytty vastaamaan
4. Innostava henkilöstöpolitiikka	- uusi TVA-järjestelmä käytössä - koulutustarpeisiin vastattu

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas					196,01	215,50

3. PERUSTELUT

Kaksi päiväkotia ensimmäistä kertaa koko vuoden käytössä. Päiväkotien johtajat 50% lapsityössä.

Vuorohoidon tarve on kasvanut mm. kauppojen aukioloaikojen vapautumisen vuoksi ja se on aiheuttanut selkeästi lisäkustannuksia (yö- ja sunnuntaityöt).

Erityisvarhaiskasvatus on toteutettu koulun esiopettajan tuella (erityislastentarhanopettaja)

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot			194 200	194 200	175 931	-18 269	205 500
Toimintamenot			-1 282 048	-1 282 048	-1 350 424	-68 376	-1 345 349
Toimintakate (netto)			-1 087 848	-1 087 848	-1 174 493	-86 645	-1 139 849
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset			-1 087 848	-1 087 848	-1 174 493	-86 645	-1 139 849

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

90,5 %
105,3 %

PERHEPÄIVÄHOITO

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Varhaiskasvatuksen ohjaaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Perhepäivähoito on eri-ikäisistä lapsista koostuvassa, pienessä ryhmässä tapahtuvaa varhaiskasvatusta, jossa korostuvat perushoito ja leikki viihtyisässä kasvuympäristössä. Toiminnassa noudatetaan samoja varhaiskasvatuksen periaatteita kuin muussakin päivähoitossa. Perhepäivähoitoa annetaan kotona tai ryhmäperhepäivähoitopaikoissa

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- alkuvuoden käytössä kolme ryhmäperhehoidon yksikköä, syksyllä kaksi neljä kotona toimivaa perhepäivähoitajaa
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- asiakkaiden tarpeisiin pystytty vastaamaan
3. Viihtyisä ja myönteinen kuntakuva	- monipuolinen palvelu osa hyvää kuntakuvaa
4. Innostava henkilöstöpolitiikka	- uusi TVA-järjestelmä käytössä - koulutustarpeisiin vastattu

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas					116,08	97,19

3. PERUSTELUT

Kahden koko osavuoden ajan käytössä olleen ryhmäperhehoidon yksikön lisäksi kevättalvella jouduttiin ottamaan kolmeksi kuukaudeksi käyttöön ylimääräinen yksikkö lasten määrän kasvun vuoksi. Tämä aiheutti lisäkustannuksia. Kotona hoitavien perhepäivähoitajien määrä säilyi entisellään neljänä.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot			49 450	49 450	73 556	24 106	55 450
Toimintamenot			-693 719	-693 719	-603 221	90 498	-562 944
Toimintakate (netto)			-644 269	-644 269	-529 665	90 498	-507 494
Laskennalliset kustannukset							
Poistot					16	16	
Kokonaiskustannukset			-644 269	-644 269	-529 649	90 514	-507 494

Toimintatuottojen toteutuminen

148,7 %

Toimintakulujen toteutuminen

86,9 %

PERUSOPETUS

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja ja koulujen rehtorit/koulujen johtajat

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Perusopetukseen kuuluvat esiopetus, perusopetuksen 1.-9.-luokat, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, taiteen perusopetus sekä koulun oppilashuoltotoiminta. Tavoitteena on antaa nuorille edellytykset jatko-opintoihin ja taata turvallinen oppimisympäristö sekä laadukkaat tukipalvelut.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- opetusryhmien keskikoko on kasvanut hieman - kustannukset/oppilas laskeneet hieman
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- opetussuunnitelmat uudistettu - oppilashuolto toiminut laadukkaasti
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	- yhteisiä hankkeita alueellisesti toteutettu
4. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva	- kalustoa uusittu määrärahojen puitteissa
5. Innostava henkilöstöpolitiikka	- kehityskeskustelut käytössä - työpaikkakokoukset säännöllisiä

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Oppilasmäärä ka. kalenterivuosi	571,5	558	533,50	513	530	528,50
Nettomenot €/oppilas	9 743,07	9 852,97	11 160,71	11 746,66	10 964,56	11 056,27
Tuntikehys/oppilas	2,28	2,28	2,3	2,3	2	2,25
Opetusryhmien keskikoko	13,87	13,90	14,2	12,95	14	13,09

3. PERUSTELUT

Pitää sisällään neljä alakoulun koulua, joissa toimii myös esiopetus sekä yhden yläkoulun opetuksen, oppilashuollon, koulukuljetuksen, kouluruokailun ja tilojen sisäisen vuokran. Oppilasmäärä on kasvanut hieman edellisestä vuodesta.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	90 560	113 206	124 723	124 723	104 316	-20 407	105 283
Toimintamenot	-6 044 800	-6 139 285	-5 935 940	-5 935 940	-5 947 201	-11 261	-5 827 274
Toimintakate (netto)	-5 954 239	-6 026 079	-5 811 217	-5 811 217	-5 842 885	-31 668	-5 721 991
Lasken. kust.							
Poistot							
Muut		-43			-352	-352	
Kokonais-kustannukset	-5 954 239	-6 026 035	-5 811 217	-5 811 217	-5 843 237	-32 020	-5 721 991

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

83,6 %
100,1 %

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Lukion rehtori

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Toisen asteen koulutus pitää sisällään lukio-opetuksen sekä ammatillisen koulutuksen. Kaupunki vastaa lukio-opetuksesta ja tavoitteena on antaa nuorille hyvät edellytykset jatko-opintoihin.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät tavoitteet
Tulevat tulevaisuusstrategian pohjalta
Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet
Muut mahdolliset tavoitteet

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- kurssien määrä vähentynyt (1- sarjainen alkava ryhmä) - opetuksen kustannukset hallinnassa
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- opetussuunnitelmat uudistettu - valmiudet sähköisiin yo-kirjoituksiin rakennettu - harrasteakatemian toiminta jatkunut - yo-kirjoitusten tulokset yli maan keskitason
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	- alueellisiin hankkeisiin osallistuttu - etälukioverkostoon osallistuttu
4. Innostava henkilöstöpolitiikka	- työpaikkakokoukset säännöllisiä - kehityskeskustelut käytössä

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Oppilasmäärä ka. painotettu	102,28	103,59	94,25	82,3	80	81,92
Nettomenot €/oppilas	8 678,14	8 441,34	10 432,91	11 225,46	11 241,54	10 654,81
Kurssit / oppilas	1,72	1,7	1,96	2,1	1,8	1,9

3. PERUSTELUT

Toisen asteen koulutus pitää sisällään lukio-opetuksen sekä ammatillisen koulutuksen. Kaupunki vastaa lukio-opetuksesta ja tavoitteena on antaa nuorille hyvät edellytykset jatko-opintoihin.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	9 070	16 919	12 400	12 400	23 506	11 106	12 400
Toimintamenot	-992 371	-940 774	-911 723	-911 723	-896 348	15 375	-843 518
Toimintakate (netto)	-983 302	-923 855	-899 323	-899 323	-872 842	26 481	-831 118
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonais-kustannukset	-983 302	-923 855	-899 323	-899 323	-872 842	26 481	-831 118

Toimintatuottojen toteutuminen 189,5 %
 Toimintakulujen toteutuminen 98,3 %

KANSALAIPOISTO

Vastuuelin: Haapajärven sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Jokilatvan opiston rehtori

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kansalaisopistopalvelut ostetaan Haapajärven kaupungin ylläpitämältä Jokilatvan Opistolta. Opisto tarjoaa toimialueensa väestölle monipuolisia ja korkeatasoisia opiskelumahdollisuuksia. Opetuksen saatavuus turvataan hajauttamalla opetus koko toiminta-alueelle ja pitämällä kurssimaksut kohtuullisina.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- kokonaiskustannukset ovat laskeneet - talous toteutunut arvion mukaisesti
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- palvelun saatavuus ei ole oleellisesti muuttunut, vaikka tuntimäärä vähentynyt - opiskelijamäärä laskenut väestömäärän suhteessa

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas	16,86	18,21	15,85	14,28	15,21	12,31
Opetustunnit / vuosi	5 457	5 128	4 893	4 694	4 400	4 408
Ilmoittautuneet opiskelijat	2 388	2 268	2 166	1 943	1 800	1 898

3. PERUSTELUT

Palveluympäristössä ei ole tapahtunut muutoksia. Opetuksen määrä ja sitä kautta kustannukset ovat laskeneet valtion säästötoimenpiteiden vuoksi.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	18 716	13 040					
Toimintamenot	-106 944	-91 720	-84 415	-84 415	-67 099	17 316	-91 949
Toimintakate (netto)	-88 228	-78 680	-84 415	-84 415	-67 099	17 316	-91 949
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-88 228	-78 680	-84 415	-84 415	-67 099	17 316	-91 949

Toimintakulujen toteutuminen

79,4 %

VAPAA-AIKA

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Jukka Lehtosaari

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Vapaa-ajan palvelujen alle kuuluvat liikunta- nuoriso- ja kulttuuritoimen toiminnot sekä kirjaston toiminta. Tavoitteena on tuottaa laaja-alaisesti kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia edistäviä palveluja kaikille ikäryhmille asuinpaikasta riippumatta.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot €/asukas	153,87	163,70	186,52	201,03	212,85	214,24

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	36 968	49 110	52 200	52 200	54 287	2 087	46 750
Toimintamenot	-1 074 948	-1 156 379	-1 233 518	-1 233 518	-1 221 887	11 631	-1 279 631
Toimintakate (netto)	-1 037 980	-1 107 269	-1 181 318	-1 181 318	-1 167 600	13 718	-1 232 881
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonais-kustannukset	-1 037 980	-1 107 269	-1 181 318	-1 181 318	-1 167 600	13 718	-1 232 881

Toimintatuottojen toteutuminen   **104,0 %**
 Toimintakulujen toteutuminen   **99,0 %**

Liikuntatoimi, uimahalli, monitoimihalli

Vastuuelin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Vapaa-ajanohjaaja (liikunta)

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Liikuntatoimen tehtävänä on ylläpitää ja edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia tarjoamalla liikunnan- ja vapaa-ajan palveluja lapsille, nuorille, työikäisille ja ikäihmisille. Uimahalli ja kuntosali toimivat hinnaltaan ja palvelutasoltaan laadukkaina kunnallisina liikuntapaikkoina.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- Liikuntatoimen ryhmät ovat maksuttomia - Uimahallin ja kuntosalin hinnat ovat kilpailukykyiset - Palvelut on toteutettu yhteistyössä järjestöjen, seurojen ja yhteisöjen kanssa.
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- Liikuntatoimella on viikossa yhteensä 20 ohjattua ryhmää, joissa asiakkaita on yhteensä noin 250. - Seurojen toiminta-avustukset on jaettu normaalisti * Avustuksista 2500,00 € oli junioritukea - Koululiikunnan kilpailut on järjestetty normaalisti - Maksuttomat liikuntapalvelut ovat jatkuneet * Lasten ja nuorten maksuttomat uintivuorot * Ikäihmisten (65+) maksuton uinti * Erityisuuintikortteja on myönnetty yhteensä 76 kpl
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelu	- Voimaa vanhuuteen –hanke toimii järjestöyhteistyönä: - Liikuntatoimi järjesti perinteisen Hyvänolon liikettä -kampanjan - Uimahalli oli mukana Ui kesäksi kuntoon –kampanjassa
4. Viihtyisä ympäristö ja myönteinen kuntakuva	- Skeittiparkin kehittämissuunnitelmia on kartoitettu. - Urheilukentän kunnostuskartoitukset on aloitettu
5. Innostava henkilöstöpolitiikka	- Uimahalliin koulutettiin uusi uinninvalvoja - Työn vaarallisuuden arviointi (TVA)

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Liikuntatoimi						
Nettomenot € / asukas	13,32	16,28	17,24	19,58	18,44	19,14
Uimahalli						
Käyntejä	32 281	31 712	14 918	28 111	33 000	31 902
Nettomenot € / asukas	34,62	37,29	49,33	53,68	55,82	53,01
Monitoimihalli						
Nettomenot € / asukas			15,94	15,02	22,70	22,24

2. PERUSTELUT

Liikuntatoimen vuoden 2016 ohjatuissa ryhmissä liikkui keskimäärin 250 asiakasta viikossa. Liikuntatoimen omia ryhmiä oli kaksikymmentä, joista seitsemän oli suunnattu lapsille, yksi nuorille, kuusi nuorille ja aikuisille, viisi ikäihmisille ja yksi erityisryhmille. Tarjolla oli viikoittaisia uimakouluryhmiä (4 ryhmää), harrastekiekkoryhmä sekä kaksi sulkapalloryhmää lapsille (yhteistyössä Pohdin kanssa). Vakioryhmistä mukana olivat kahvakuula yhteistyössä Pyhäjärven naisvoimistelijoiden kanssa, toiminnallinen harjoittelu nuorille ja aikuisille sekä kaksi vesijumpparyhmää. Ikäihmisille soveltuvia ryhmiä olivat porukkalenkki, kolme lihaskuntojumppaa sekä virikeryhmä Arjan ruokalalla. Kaislarannassa kokoontui kerran viikossa erityisryhmien liikunnallinen virikeryhmä. Keväällä liikuntatoimi ja uimahalli olivat mukana lasten kulttuuriviikolla tarjoamalla liikunnallisia aktiviteetteja lapsille ja nuorille. Omien ryhmien lisäksi liikuntatoimi tarjosi ajoittain ohjausapua myös järjestöliikuntaan.

Kesälomalla uimahallissa järjestettiin kaksi ohjattua lasten uimakouluviikkoa. Kesäkuun ensimmäisellä viikolla altaassa polski keskimäärin 80 lasta ja toisella viikolla noin 40 lasta. Tämän lisäksi kesäohjelmaan kuuluivat lasten liikuntaleikit - ryhmä, sähkökerho, kaksi yleisurheilukerhoa sekä aikuisten harrastefutis. Perinteisistä kesäryhmistä kokoontuivat kahvakuula (Yhteistyössä Pyhäjärven naisvoimistelijoiden kanssa) ja toiminnallinen harjoittelu. Ohjausapua annettiin myös nuorisotoimen järjestämällä seiskojen, kasien ja ysien päivillä sekä lasten leiriviikolla Perinnepihassa. Yleisurheilukentällä työskenteli kesäaikana ohjaaja, jonka tehtäviin kuuluivat suorituspaikkojen kunnossapito ja ohjaustyö.

Oman ohjaustoiminnan lisäksi liikuntatoimi järjesti perinteisen Hyvänolon liikettä -kampanjan, Pyhäjärvi pyöräilyn (yhteistyössä nuorisotoimen ja kyläyhdistysten kanssa) sekä suunnitteli ja toteutti Pyhäjokimelonnan yläjuoksuosuuden. Liikuntatoimi vastasi koululiikunnan kilpailujen suunnittelusta ja järjestämisestä. Keväällä ratkottiin mestaruudet hiihdossa ja maastojuoksussa. Syksyllä vuorossa olivat yleisurheilukilpailut. Liikuntatoimi oli mukana kokoamassa joukkueita Koululiikuntaliiton yleisurheilukilpailuihin ja Keskipohjanmaan maakuntaviestiin sekä yleisessä että koululaisten kilpailuissa.

Uimahalli palveli asiakkaitaan remontin jälkeen ensimmäisen ehjän vuoden. Kävijämäärät nousivat tavoitteen mukaan yli 30000 asiakkaaseen. Uimahalliin koulutettiin syksyllä uusi uinninvalvoja ja näin ollen uimaopetus ja valvontatyössä on ollut yhteensä kolme koulutettua uimaopettajaa/-valvojaa. Yleisön aukioloaikoina vuorossa on ollut arkipäivisin tehostetusti kaksi valvojaa. Uimahallin palvelutarjontaan ovat kuuluneet yleisöuintien lisäksi koululaisten uimaopetukset, kesäuimakoulutoiminta, vauva- ja perheuinti, vesijumppat sekä kuntosaliohjaukset. Kuntosali toimii uimahallin alakerrassa Pyhäjärven kaupungin alaisuudessa. Uimahallin ja kuntosalin hinnastot ovat pysyneet ennallaan. Maksuttomia erityisuintikortteja on myönnetty vuoden aikana yhteensä 76 kpl.

3. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

4.

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	32 800	46 467	50 400	50 400	52 103	1 703	40 400
Toimintamenot	-491 923	- 532 684	-588 518	-588 518	-566 534	21 984	-572 677
Toimintakate (netto)	-459 123	-486 217	-538 118	-538 118	-514 431	23 687	-532 277
Lask. kustann.							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-459 123	-486 217	-538 118	-538 118	-514 431	23 687	-532 277

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

103,4 %
96,3 %

Nuorisotoimi

Vastuuelin: Sivistyslautakunta
Vastuuhenkilö: Vapaa-ajanohjaaja (nuoriso)

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Nuorisotoimen tehtävänä on antaa eri yhteistyötahojen kanssa toimiva, virikkeellinen ja turvallinen kasvu ympäristö Pyhäjärvisille nuorille. Nuorisovaltuustolla on mahdollisuus vaikuttaa Pyhäjärvellä nuorisoa koskevissa asioissa ja toiminnassa. Nuorisotoimi toteuttaa etsivää nuorisotyötä, vetää ohjaus- ja palveluverkostoa, kuuluu Hyte-työryhmään, kriisiryhmään, ohjaamon ohjaustyöryhmään ja on yhteistyössä muiden nuorisotoimijoiden kanssa omalla paikkakunnalla ja lähialueella. Jakaa nuoriso avustuksia eri nuorisojärjestöille.

Nuorisotoimen tehtäviin kuuluu säännöllinen avoimien ovien toiminta nuorisotiloissa ja vastata nuorisotilojen muusta käytöstä sekä kalustosta. Järjestää toimintaa nuorille tiloilla, retkiä, leirejä, tapahtumia, tukea koulua ryhmäyttämällä koululuokkia ja pitämällä koulupäivystystä. Nuorisotoimi on mukana suunnittelemassa, tukemassa ja toteuttamassa eri toimijoiden järjestämissä tapahtumissa.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	On pysytty suunnitellussa talousarviossa ja toiminnassa.
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	Kävijämäärän seuranta Pienryhmätoiminta (ennalta ehkäisevä ja korjaavatyö). Toimintaa on suunniteltu ja toteutettu yhdessä eri toimijoiden kanssa Toiminnot ja kalustohankinnat kilpailutettu
3. Alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelu	Seudullisiin hankkeisiin osallistuminen (ohjaamotoiminto, nuorten neuvontapalvelu, etsivänuorisotyö ja alueelliset nuorisopäivät).
4. Innostava henkilöstöpolitiikka	Säännölliset vapaa-aikatoimen palaverit, nuorisotiimipalaverit, yhteistyöpalaverit ja henkilöstön koulutukset

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot / alle 29 v. as-	110,62	132,44	102,59	117,33	130,96	135,47

2. PERUSTELUT

Nuorisotoimen tehtäviin kuuluu säännöllinen avoimien ovien toimintaa nuorisotiloissa, järjestää retkiä, tapahtumia, leirejä, ryhmäyttää oppilaita, osallistua eri yhteistahojen järjestämiin tapahtumiin, olla järjestämässä ohjaus ja palveluverkoston tapaamisia, toimia kriisiryhmässä, toteuttaa etsivää nuorisotyötä ja jakaa avustuksia eri toimijoille jotka järjestävät toimintaa nuorisolle. Nuorisotoimi huolehtii nuorisotilojen kalustosta ja käyttövuoroista.

Nuorisotoimi on pitänyt avoimia ovia nuorisotiloissa arki-iltoina, pitänyt tiloilla erilaisia teemailtoja, yönuokkareita, kerhoja ja ryhmäyttänyt eri luokkaryhmiä nuorisotiloilla, perinnepihassa ja järjestänyt melonta/frisbeegolf -päiviä kouluille. Viikolla pidetty koulupäivystyksiä koululla ja oltu mukana yhtenä osana tekemässä erityisnuorisotyötä kouluille. On ohjattu nuorisovaltuuston toimintaa ja tarjottu kesätyö- ja harjoittelupaikkoja nuorille ja on järjestetty erilaisia retkiä ja leirejä nuorille. Etsivä nuorisotyö toteutetaan Jokilaaksojen nuorten tuki ry:n kautta ja nuortenneuvontapalvelu settinetin kautta.

Nuorisotoimi on ollut mukana eri ohjausryhmissä ja yhteistahona koulun, 4H:n, srk:n ja vapaa-aikatoimen kanssa järjestämässä lasten kulttuuriviikkoa, koululaisten urheilukilpailuja, koulun liikuntapäivän ja muita vapaa-aikatoimen tapahtumia sekä TimeOut-toimintaa.

Nuorisotilat ovat olleet auki nuorisolle koko vuoden lukuun ottamatta heinäkuuta, jonka aikana tiloilla kävi 4600 kävijää, leireille osallistui 90 lasta ja nuorta, nuorten ja lasten retkille /tapahtumiin osallistui noin 4100 kävijää.

Nuorisotilat ovat nuorison lisäksi muiden järjestöjen ahkerassa käytössä aamusta iltaan. Muiden tiloja käyttäjien kävijämäärä oli 9600 kävijää. Kalustoa on uusittu ja hankittu tarpeiden mukaan. Toiminta ja talous ovat toteutuneet suunnitelmien mukaan.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	1 809	2 140	1 800	1 800	2 385	585	1 350
Toimintamenot	-162 368	-181 061	-201 517	-201 517	-206 134	-4617	-219 123
Toimintakate (netto)	-160 559	-178 921	-199 717	-199 717	-203 749	-4 032	-217 773
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-160 559	-178 921	-199 717	-199 717	-203 749	-4 032	-217 773

Toimintatuottojen toteutuminen

132,5 %

Toimintakulujen toteutuminen

102,2 %

Kulttuuritoimi

Vastuuelin: Sivistyslautakunta
Vastuhenkilö: Kulttuurisihteeri

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 728/1992).

Kulttuuritoimen tehtävänä on tukea ja tuottaa asukkaiden ja yhteisöjen tarpeesta lähtevää monipuolista ja avointa kulttuuritoimintaa yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Toiminta on kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta merkittävää ennaltaehkäisevää toimintaa.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa talous	– toimintaa järjestetty kustannustehokkaasti yhteistyössä yhteisöjen ja järjestöjen kanssa
2. Laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	– nykyisiin kulttuuritapahtumiin sitoutumista jatkettu – tapahtumien määrä kasvanut, osallistujia tapahtumissa noin 8800 – kaupungin tuottamien tapahtumien määrä kasvanut Kulttuuritoimi yhdessä nuoriso- ja liikuntatoimen sekä paikallisten yhdistysten ja toimijoiden kanssa toteutti Lasten Kulttuuriviikon helmikuussa 2016. Osallistujia noin 1500.
3. Monipuolinen alueellisen yhteistyön hyödyntävä palvelutuotanto	– osallistutaan alueelliseen kulttuuriyhteistyöhön – yhteistyötä kirjaston kanssa tehostunut ja monipuolistunut
4. Motivoiva henkilöstöpolitiikka	– säännölliset osastopalaverit – koulutusmahdollisuudet turvattu

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot € / asukas	9,10	14,86	16,58	16,94	21,04	18,78

2. PERUSTELUT

Kulttuurisihteerin työpanos 60 % työajasta.

Kaupunki on sitoutunut nykyisten vakiintuneiden kulttuuritapahtumien järjestämiseen ja on hakenut uusia tapahtumia eri yhteistyötahojen kanssa monipuolisen kulttuuritarjonnan turvaamiseksi. Paikallisen kulttuuriperinteen vaalimiseen on panostettu.

Pyhäjärven kaupungin 150-vuotisjuhlavuosi näkyi monipuolisena tapahtumatarjontana eri ikäryhmille koko juhlavuoden ajan.

Pyhäjärven historiakirjan kirjoitusprosessia valmisteltiin.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	2 360	503			-201	-201	5 000
Toimintamenot	-94 654	-93 809	-116 773	-116 773	-102 139	14 634	-163 564
Toimintakate (netto)	-92 294	-93 306	-116 773	-116 773	-102 340	14 433	-158 564
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-92 294	-93 306	-116 773	-116 773	-102 340	14 433	-158 564

Toimintakulujen toteutuminen

87,4 %

Kirjastotoimi

Vastuuelin: Haapajärven sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Kirjastotoimenjohtaja

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kirjasto on kaupungin kulttuuri- ja tietokeskus. Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin tietopalveluihin, antaa valmiuksia tietoyhteiskunnan vaatimiin kansalaistaitoihin huhtamatta kirjaston perinteistä sivistys- ja kulttuuritentävää.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Vakaa kaupunkitalous	- kustannukset nousseet hieman arvioidusta
2. Ihmislähtöiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut	- lainaajien määrä/asukas kasvanut hieman

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Nettomenot € / asukas	53,47	56,93	58,57	60,32	58,87	63,65
Lainaus, pääkirjasto	77 806	78 860	67 539	68 575	70 000	67 571
Lainaa/asukas			12,10	12,36	12,61	12,40

3. PERUSTELUT

Kirjaston palvelut on ostettu Haapajärven kaupungilta. Kirjastosopimus kuntien välillä on päivitetty kuluvan vuoden aikana. Lainauksien määrä on kehittynyt talousarvion mukaisesti. Talousarvio ylittyi noin 5%:lla.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot							
Toimintamenot	-325 947	-332 262	-326 710	-326 710	-346 870	-20 160	-324 267
Toimintakate (netto)	-325 947	-332 262	-326 710	-326 710	-346 870	-20 160	-324 267
Laskennalliset kustannukset							
Poistot							
Kokonaiskustannukset	-325 947	-332 262	-326 710	-326 710	-346 870	-20 160	-324 267

Toimintakulujen toteutuminen

106,1 %

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Sami Laukkanen

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Tekninen toimi sisältää koko tekniselle toimelle varatut määrärahat sisältäen yhdyskuntatekniikan, tilapalvelut, työpajatoiminnan, ruokahuollon sekä palo- ja pelastustoimen.

Teknisen toimen hallinto on vakiintunut toimimaan vähemmällä resurssilla kaupungin rakennusmestarin viran ollessa täyttämättä. Virkaa on hoidettu vs. menettelyllä 28.9.2014 alkaen. Toimintaa kehitettiin hakemalla lisää konsernin sisäisiä yhteistyömalleja.

1.1.2016 alkaen atk-palvelujen määrärahat on siirretty teknisen toimen alle. Atk-palvelujen määrärahoihin on sisällytetty atk-tukihenkilön henkilöstökulut.

Tilinpäätöstiedot vuodelta 2014 eivät sisällä vesi- ja viemärlaitoksen sekä kaukolämpölaitoksen tuottoja ja kuluja.

Tekninen lautakunta	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot	5 472 479	5 469 041	5 766 794	-191 199	5 575 595	5 401 848	-173 747	6 176 209
Toimintakulut	-5 435 274	-5 660 081	-6 083 482	-111 460	-6 194 942	-5 903 444	291 498	-5 956 838
Toimintakate	37 205	-191 040	-316 688	-302 659	-619 347	-501 596	117 751	219 371
Laskenn.kust.								
Poistot	-915 506	-1 142 626	-1 320 396	-495317	-1 815 713	-1 769 518	48 611	-1 473 434
Muut lask.kust.								
Kokonaiskust.	-878 301	-1 333 665	-1 637 084	-797 976	-2 435 060	-2 271 113	163 947	-1 254 063

Toimintatuottojen toteutuminen   **96,88 %**
Toimintakulujen toteutuminen   **95,29 %**

YHDYSKUNTATEKNIikka

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Rakennusmestari Antti Taskinen

1. **PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS**
 Yhdyskuntatekniikan alle kuuluvat teknisen talousarviossa hallinto, liikenneväylät ja muut yleiset alueet, kaavoitus ja mittaukset, jätteenhoito sekä maa- ja metsätalot.
2. **TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**
 Kaavateiden peruskorjaaminen jatkuu suunnitelmavuosilla. Alueellisten kuivatusten ja valaistuksen parantaminen jatkuu suunnitelmien mukaisesti. Kunnan kattava laajakaistan tilaajayhteydet on tavoitteena saada valmiiksi Pyhänet Oy:n toimesta.

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Kaavateiden peruskorjaaminen	Korjaussuunnitelman yksi osa vuodessa Ei toteutunut.

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Kaavateiden kunnossapito €/km, kadut 39,25 km	2 846	2 990	2 046	2 170	3 010	2 115

3. PERUSTELUT

Yhdyskuntatekniikan tuloslaskelman poikkeamat olivat vähäisiä. Metsää myytiin alkuperäistä arviota vähemmän. Kuukausipalkoissa säästettiin johtuen esimiestehtävien yhtenäistämistä. Poistot eivät toteutuneet arvioidusti. yhdyskuntatekniikan lopullinen poikkeama oli 101.958 € positiivinen.

Kaavateiden ja hulevesitysten korjaamisiin varattiin aiempaa enemmän määrärahaa ja kyseisiä kunnostus- ja huoltotehtäviä suoritettiin laajasti.

Ulkoilualuetyöntekijän palveluiden yhdistely Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:n kanssa tuo merkittävää synergiaetua myös konsernitason.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Yhdyskunta- tekniikka	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot	394 943	353 604	268 208		268 208	180 001	-88 207	253 208
Toimintakulut	-756 254	-834 561	-966 688		-966 688	-826 804	139 883	-912 651
Toimintakate (netto)	-361 311	-480 957	-698 480	0	-698 480	-646 803	51 677	-659 433
Laskenn.kust.								
Poistot	-343 844	-555 113	-607 473		-607 473	-557 191	50 282	-531 815
Muut lask.kust.								
Kokonaiskust.	-705 155	-1 036 070	-1 305 953	0	-1 305 953	-1 203 995	101 958	-1 191 258

Toimintatuottojen toteutuminen   **67,11 %**
Toimintakulujen toteutuminen   **85,53 %**

TILAPALVELUT

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Rakennusmestari Antti Taskinen, kiinteistöhoito
 Siivous- ja ruokapalvelupäällikkö Satu Väyrynen, siivous

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Kiinteistöhuollon tehtävänä on tuottaa kiinteistön hoitopalvelut kaupungin kiinteistöissä. Kiinteistön hoitopalveluihin kuuluu kiinteistöjen ja LVIS-laitteiden tarkastus-, hoito-, huolto- ja pienkorjaustehtävät sekä piha-alueiden hoitotehtävät. Siivouspalvelun tavoitteena on siivoustyön mitoituksella saada siivottavien neliöpinta-alojen tarkistaminen ja henkilötarpeen kartoitus. Henkilöstökulut ovat pyritty pitämään budjetin mukaisena.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Toimipisteiden mitoitus	Työntekijätarpeen tarkistaminen mitoituksen myötä Työntekijätarpeen tarkistaminen on tuottanut toiminnan tehostumisen.
2. Määräaikaisten sijaisten vähentäminen	Työhyvinvointi-ergonomia Työhyvinvointiin ja -ergonomiaan liittyen laitteita hankittu lisää ja niiden käyttöä on lisätty mm. ylläpitosiivouksissa. Tämä vaikuttaa päivittäiseen työssä jaksamiseen.
3. Puhdistusaineiden käytön ohjeistaminen	Puhdistusaineiden kulutuksen seuranta. Puhdistusaineiden kulutuksessa on noudatettu ohjeistuksia.

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
1. Lämmitys €/m ²	10,32	12,11	13,12	13,40	12,65	13,40
2. Sähkö €/m ²	6,42	7,13	7,72	6,87	7,69	6,87

3. PERUSTELUT

Tilapalvelujen tuloslaskelma oli budjetoidun mukainen.

Uusi terveyskeskus otettiin käyttöön 1.8.2016. Kiinteistöhoito on saanut tarvittavaa käyttökoulutusta ja käyttöönotto on tapahtunut suunnitellusti.

Kaupungin aktiivisessa kiinteistönhoidossa olevat toimitilat on käytössä lähes kokonaan. Muksuteekin keittiölle teimme toimintoja järjeistävän muutostyön laitehankintoineen. Siivouspalvelua suoritamme kaupungin eri toimipisteisiin ja yhteistyökumppaneillemme Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:lle sekä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen kaupungilta vuokraamiin toimitiloihin.

Siivoustyön ohjaaja on sijaistanut tarvittaessa omien töiden ohessa. Siistijöiden sijaistarvetta on tarkisteltu kunkin toimipisteen ja työtehtävien mukaisesti eikä kaikkiin poissaoloihin ole palkattu sijaista. Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy on ostanut Pyhäjärven kaupungin siivouspalveluilta ylläpitosiivouksen eri kiinteistöihin. Sopimus on voimassa toistaiseksi ja sitä tarkistetaan vuosittain.

Siivouspalvelun hankinta siivousvälineiden, roskapussien ja jätessäkkien sekä hygieniapapereiden 1.1.2013 - 31.12.2015 + 1 vuoden optio, josta käytimme option. Pesu- ja puhdistusaineiden, lattianhoitoaineiden ja koneellisen astianpesuaineiden hankinnoista ajalta 1.1.2013 - 31.12.2015 + 1 vuoden optio, myös tästä käytimme option. Uudet siivoushankinnat ajalle 1.1.2017 - 31.12.2019 + 1 vuoden optiot molemmissa tehtiin. Myös

uudet siivousvälineiden, roskapussien ja jätessäkkien sekä hygieniapapereiden hankinnat, pesu- ja puhdistusaineiden, lattianhoitoaineiden ja koneellisen astianpesuaineiden hankinnat ajalle 1.1.2017 – 31.12.2019 + 1 vuoden optiot tehtiin.

Siivouspalveluun tehtiin laitehankintoja. Uimahallille hankittiin lattianhoitokone. Keskuskoululle hankittiin pieni yhdistelmäkone. Imurit hankittiin Päiväkoti Muksuteekkiin, Ruotasen koululle, Ikosen koululle ja Keskuskoululle.

Siivoustyön mitoitusta tehtiin Emolahden koulun ja Rannankylän kouluille sekä päiväkoti Muksuteekkiin, mutta jatkossa ei toistaiseksi jatketa siivoustyön mitoitusta johtuen siitä, että kouluverkkoa selvitetään ja siitä aiheutuvia mahdollisia muutoksia odotellaan. Ohjaus- ja seurantaryhmän 3. kokous, kävimme läpi Pyhäjärven kaupungintalon ja uimahallin mitoitukset. Tarkoituksena on mitoitaa kaikki ne kiinteistöt, joihin mitoitusta ei vielä ole ehditty tehdä tai edellisestä mitoituksesta on aikaa. Mitoituksen tarkoituksena on selvittää siivottavien neliöpinta-alojen tarkistaminen ja henkilötarpeen kartoitus. Talouden tasapainottamiseen reagoitiin ja tehtiin selvitys kaupungintalon siivoojan tehtäviin, jonka tarkoituksena on aloittaa pilottikokeilu. Elokuun alkupuolella jäi Selänteen kotihoidon siivottavat toimitilat pois. Kotihoito siirtyi uuteen Pyhäjärven sairaalan tiloihin. Ruotasen koululle vakinaistettiin laitoshuoltaja 14.3.2016 lähtien.

Siivoushenkilöstö on osallistunut koulutuksiin ja kursseihin sekä täydentävään ammatilliseen koulutukseen, joihin työnantaja antaa mahdollisuuden. Tietojen ja taitojen päivittäminen on tärkeää pitkäaikaisille työntekijöillemme. Tällä varmistetaan henkilöstön osaaminen sekä työviihtyvyys myös tulevaisuudessa. Työnkiertoon on annettu mahdollisuus työntekijöillemme, vakituisen henkilö siirryttyä eläkkeelle. Eläkkeelle jäämistä tapahtui siivouspalvelun henkilöstössä. Kaksi siistijän sijaista, jotka opiskelivat työn ohessa oppisopimusopiskeluna laitoshuoltajan ammattitutkintoa monimuotoisena koulutusmuotona Ylä-Savon ammattiopistossa, vakinaistettiin laitoshuoltajien toimiin.

Siivouspalvelun henkilöstö osallistui Jyväskylässä järjestettävälle MiniClean – messuille.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Tilapalvelut	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot	3 410 459	3 520 872	3 701 109		3 701 109	3 651 826	-49 283	4 277 375
Toimintakulut	-2 501 624	-2 645 237	-2 854 312	-76 900	-2 931 212	-2 824 090	107 122	-2 755 574
Toimintakate (netto)	908 834	875 635	846 797	-76 900	769 897	827 736	57 839	1 521 801
Laskenn.kust.								
Poistot	-571 662	-585 701	-712 923	-495 317	-1 208 240	-1 209 911	-1 671	-939 204
Kokonaiskust	337 172	289 934	133 874	-572 217	-438 343	-382 175	56 168	582 597

Toimintatuottojen toteutuminen
Toimintakulujen toteutuminen

98,67 %
96,35 %

TYÖPAJA

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Rakennusmestari Antti Taskinen

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Työpajan toiminta-ajatus on työllistää nuoria pitkäaikaistyöttömiä sekä antaa heille ensimmäinen pitempiaikainen työsuhde. Tavoitteena on, että nuori työpajajakson aikana aktivoituu sekä miettii itselleen tulevaisuudensuunnitelman ja oppii työssäolon perusasiat. Tavoitteena on myös, että pajajakso madaltaisi nuoren kynnystä hakeutua yritysten palvelukseen. Työpajalla myös työskentelee työharjoittelussa pitkäaikaistyöttömiä, heille paja tarjoaa paikan työkyvyn ylläpitämiseen sekä uusien mahdollisuuksien avaamiseen. Pajalla työskentelee myös yhdyskuntapalvelua suorittavia henkilöitä sekä oppilaitosten kautta tulevia työharjoittelijoita.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Ulkoisten asiakkaiden säilyttäminen	asiakasta/kpl 7
2. Pajan työntekijät	henkilöt/kk 7

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Pajajakso, henkilöä/kk	7	7	8	7	7	7

3. PERUSTELUT

Työpaja toimii puusepän alalla. Pajalla valmistetaan kairanäytelaatikoita, kuormalavoja sekä erilaisia huonekalukomponentteja. Kaupungin leikkikenttien yleiskunnosta sekä ulkoleikkivälineiden turvallisuudesta huolehtiminen sekä muut kaupungin sisäisen työt kuuluu työpajalle. Keskitetyn ruokahuollon kuljetukset ovat myös toiminnan piirissä. Tuotannollisena tavoitteena on kehittää työpajaa puusepän verstaana ja kasvattaa tuotantoa työpajalle sopivilla töillä jolloin voimme tarjota työpaikan useammalle sitä tarvitsevalle.

Työpajan tulosarvion toteutuma oli suunnitellun mukainen. Keskitetyn ruokahuollon kuljetukset sekä ulkoleikki välineiden asennukset ja huollot tehtiin sovitusti. Kairanäytelaatikoiden kotimaan markkinat ovat heikot mutta korvaavia töitä olemme saaneet pakkausteollisuudesta.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Työpaja	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot	337 399	224 158	269 779	-61 199	208 580	205 517	-3 063	203 244
Toimintakulut	-320 097	-255 161	-255 580		-255 580	-238 191	17 389	-266 829
Toimintakate (netto)	17 302	-31 003	14 199	-61 199	-47 000	-32 674	14 326	-63 585
Laskenn.kust.								
Poistot		-1 811				-2 415	-2 415	-2 415
Kokonaiskust.	17 302	-32 815	14 199	-61 199	-47 000	-35 089	11 911	-66 000

Toimintatuottojen toteutuminen

98,5 %

Toimintakulujen toteutuminen

93,2 %

RUOKAHUOLTO

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Siivous- ja ruokapalvelupäällikkö Satu Väyrynen

- 1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS**
 Pyhäjärven kaupungin ruokahuollossa valmistetaan ja tarjotaan ateriapalveluja koulujen oppilaille ja koulujen henkilöstölle sekä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteelle taloudelliset resurssit huomioon ottaen.
- 2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT**
 Ateriapalveluiden tavoitteena on tuottaa laadukkaita, maukkaita ja terveellisiä makuelämyksiä ravitsemukselliset kulmakivet huomioiden ja, jolla on myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden yleiseen hyvinvointiin.
 Myyntituotoista jäätin tavoitteesta 33 194 euroa.

Tavoite/toimenpide	Seuranta/mittari
1. Asiaksmäärien vakiinnuttaminen	Ulkopuolisten asiakasryhmien vähentäminen. Asiaksmäärät ovat vakiintuneet.
2. Ruokalistan vähäiset muutokset	Asiakaspalautteen huomioiminen. Asiakaspalautteiden vastaanottaminen ja niihin reagointi. Kustannusten seuranta ja elintarvikesopimustuotteiden noudattaminen tilausten yhteydessä.
3. Määräaikaisten sijaisten tarpeen vähentäminen	Yhteistyötä tehdään työterveyshuollon kanssa. Työhyvinvointi ja työergonomian toteutuminen työtehtävissä. Lähiesimies sijaistanut tarvittaessa.

- 3. PERUSTELUT**
 Ruokapalvelussa on vakiinnutettu asiakasmäärä voimassa olevien asiakassopimusten mukaisesti. Vähäisten ruokalistaan tehtävien muutosten syynä on ollut saadut asiakaspalautteet ja niihin on reagoitu muuttamalla mahdollisuuksien mukaan resurssit ja kustannukset huomioiden. Palvelua ja aterioiden maistuvuutta on kehitetty saaduilla asiakaspalautteilla.

Ruokapalvelussa määräaikaisten sijaisten tarpeellisuuteen on kiinnitetty huomiota ja jokaiseen poissaoloon ei ole ollut tarvetta palkata sijaista. Lähiesimies on sijaistanut tarvittaessa. Vakituisiin toimiin on tarkasteltu henkilötarvetta.

Työhyvinvoinnin ja työergonomian toteuttamista on jatkettu, työtehtäviä hoidettaessa mm. keittiössä siirrytään lattianpesussa vähitellen käyttämään yhdistelmäkonetta. Ruokapalvelun työntekijöitä on suositeltu osallistumaan koulutuksiin ja kursseihin sekä täydentävään ammatilliseen koulutukseen, joihin työnantaja on antanut mahdollisuuden. Tietojen ja taitojen päivittäminen on tärkeää pitkäaikaisille työntekijöillemme. Tällä varmistamme henkilöstön osaamisen sekä työiihtyvyyden myös tulevaisuudessa. Työnkiertoon on ollut mahdollisuus kun vakituisista toimista henkilö on siirtynyt eläkkeelle. Eläkkeelle jäämistä tapahtui ruokapalvelun henkilöstössä. Ravitsemisjohtaja jäi eläkkeelle 1.11.2016 lähtien. Ruokapalveluesimiehen (Ravitsemisjohtajan virka muutettiin) toimi 1.1.2017 lähtien.

Terveyskeskuksen (vanhan ja uuden) keittiöt olivat kiinni heinäkuun kaksi viimeistä viikkoa. Ko. aikana keittiön laitteiden ja koneiden irrotukset, huollot ja asennukset saatiin tehtyä valmiiksi.

Avoimet ovet kahvitarjoilun kera olivat 29.7.2016 uudessa sairaalassa kaikille asiakkaille. Keittiössä toiminta alkoi elokuun alussa.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Ruokahuolto	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot	1 329 679	1 370 407	1 527 698	-130 000	1 397 698	1 364 504	-33 194	1 442 382
Toimintakulut	-1 354 177	-1 431 086	-1 476 540	-34 560	-1 511 100	-1 485 056	26 044	-1 509 413
Toimintakate (netto)	-24 499	-60 679	51 158	-164 560	-113 402	-120 552	-7 150	-67 031
Laskenn.kust.								
Poistot								
Kokonaiskust.	-24 499	-60 679	51 158	-164 560	-113 402	-120 552	-7 150	-67 031

Toimintatuottojen toteutuminen

97,63 %

Toimintakulujen toteutuminen

98,28 %

PALO- JA PELASTUSTOIMI

Vastuuelin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Sami Laukkanen

1. PALVELUSUUNNITELMAN KUVAUS

Pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa alueellaan pelastuslain ja -asetuksen sekä muiden säädösten edellyttämät palvelut mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii terveydenhuollon viranomaisten kanssa erikseen sovitulla tavalla sairaankuljetuksesta Alavieskan, Haapajärven ja Ylivieskan alueella sekä ensivastetoiminnasta muiden kuntien paitsi Oulaisten alueella.

2. TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016	TA 2017
Pelastustoimen kustannus €/henkilö	89,11	90,71	89,69	95,56	97,12	92,32

3. PERUSTELUT

Jokilaaksojen pelastuslaitos hoitaa Pyhäjärven kaupungin suojelutoimen ja laskuttaa kaupunkia. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen maksuosuus vuonna 2016 oli yhteensä 515.631,02 euroa.

4. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT SEKÄ LASKENNALLISET KUSTANNUKSET

Palo- ja pelastustoimi	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutos	TA 2016 +muutos	TP 2016	Poikkeama	TA 2017
Tuloarviot ja määrärahat								
Toimintatuotot								
Toimintakulut	-503 122	-494 035	-530 362		-530 362	-529 303	1 059	-512 371
Toimintakate (netto)	-503 122	-494 035	-530 362		-530 362	-529 303	1 059	-512 371
Poistot ja arv.								
Muut lask.								
Kokonaiskust.	-503 122	-494 035	-530 362		-530 362	-529 303	1 059	-512 371

Toimintakulujen toteutuminen

99,80 %

INVESTOINTIOSA KUNNAN TILINPÄÄTÖKSESSÄ

INVESTOINNIT 2016

Kaupunginhallitus, kiinteä omaisuus

600 Kiinteä omaisuus

Vastuutoimielin: Kaupunginhallitus
Vastuuhenkilö: Kaupunginjohtaja, tekninen johtaja
Perustelut: Maa-alueiden ostoihin ja myynteihin varatut määrärahat
Tavoite: Varaus kaupungin maanhankintaan ja myytäviin tiloihin tai tontteihin.
 Kaupunki osti liikennevirastolta 0,6 ha maa-alueen ja solmi esisopimuksen 1,2 ha maa-alueen ostamisesta Asematien ja Palotien väliseltä alueelta.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Kiinteä omaisuus				
Menot, kiinteä omaisuus	-550 000	-550 000	-78 000	-24 732,00
Tulot, kiinteä omaisuus	30 000	30 000	30 000	26 700,14
Netto	-520 000	-520 000	-48 000	1 968,14

603 Muut osakkeet ja osuudet

Vastuutoimielin: Kaupunginhallitus
Vastuuhenkilö: Kaupunginjohtaja, tekninen johtaja
Tavoite: Varaus kaupungin maanhankintaan ja myytäviin tiloihin tai tontteihin.
 Kaupunki osti Asunto Oy Toripihalta toria varten varastotilan osakkeet.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Muut osakkeet ja osuudet				
Menot				-28 560,00
Tulot				5 621,09
Netto				-22 938,91

Tekninen lautakunta, rakennukset

Vastuutoimielin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

621 Terveyskeskus

Perustelut:

Tavoite:

Terveyskeskuksen uudelleen rakentaminen
 Investointi on edennyt suunnitellusti ja aikataulussa. Rakennus valmistui käyttöön otettavaksi 7/2016. Hankeavustus on tullut päätöksen mukaisesti. Hankeavustuksen kokonaismäärän tarkistus rahoittajan toimesta tapahtuu, kun hanke on valmistunut ja raportti on toimitettu rahoittajalle.
 Kaupungin uusi sairaala valmistui käyttöön otettavaksi 31.7.2016 ja toiminta Peruspalvelukuntayhtymä Selänteellä sairaalassa alkoi elokuussa 2016. Piha- ja puistoalueiden rakentaminen eteni suunnitellusti.

Terveyskeskus	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Menot	-3 864 743	-3 474 743	-3 858 458	-4 161 432,06
Tulot				
Netto	-3 864 743	-3 474 743	-3 858 458	-4 161 432,06

Uuden sairaalan rakennushankkeen kustannukset v. 2012 – 2016 ovat toteutuneet seuraavasti:

sairaalan rakentaminen		
kustannuspaikka 621 vuosi 2012		27 242,95
kustannuspaikka 621 vuosi 2013		250 378,68
kustannuspaikka 621 vuosi 2014		822 683,14
kustannuspaikka 621 vuosi 2015		6 124 557,50
kustannuspaikka 621 vuosi 2016		4 161 432,06
kustannuspaikka 709 vuosi 2016		284 069,78
toteutuma 2012 - 2016	yhteensä	11 670 364,11
vanhan terveyskeskuksen siirtotilojen jne. kustannukset		492 622,48
nämä eivät ole vertailukelpoisia kustannusarvioon nähden		
Ilman siirtotilojen jne kustannuksia	yhteensä	11 177 741,63 €
kustannusarvio		11 042 000,00 €
Hankkeen loppusumma 2017 arvio alueurakka ja liitoskohta loppuun rakennettuna		12 067 120,43 €
valtiontuki 2014 - 2015 myönnetty		2 027 306,00 €
valtiontuki 2014 - 2015 lopullinen 25% hyväksytyistä kustannuksista		1 711 232,61 €
Hankkeen loppusumma nettoarvio 2017		10 355 887,82 €

642 Päiväkoti Muksuteekki

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 80 000 € vuodelle 2016
Tavoite: Korjausinvestointi sisältää lämmitysjärjestelmän muutoksen.
 Investointi on jätetty toteuttamatta, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Päiväkoti Muksuteekki				
Menot	-80 000	-80 000	0	0
Tulot				
Netto	-80 000	-80 000	0	0

644 Aarnola

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 30 000 € vuodelle 2016.
Tavoite: Korjausinvestointi sisältää ikkunoiden ja julkisivun ruiskurappauksen uusimisen. Investointi on valmistunut ikkunoiden uusimisen osalta

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Aarnola				
Menot	-30 000	-30 000	-30 000	-23 075,30
Tulot				
Netto	-30 000	-30 000	-30 000	-23 075,30

645 Paavola

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Lisämääräraha 30.000 €, kaupunginvaltuusto 20.6.2016 § 44
Tavoite: Tilamuutos musiikkiopiston tarpeisiin. Investointi on toteutunut

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Aarnola				
Menot			-30 000	-35 508,71
Tulot				
Netto			-30 000	-35 508,71

623 Paloasema

Perustelut: Paloaseman korjausinvestointi
Kustannusarvio: Lisämääräraha 40.000 €, kaupunginvaltuusto 20.6.2016 § 44
 Lisämääräraha 59.000 €, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101
Tavoite: Autohallien ja niihin liittyvien oheistilojen saneeraus. Investointi toteutui suunnitellusti, mutta AVI:n työsuojeletarkastuksen toimenpidevaatimuksen vuoksi autohallin ilmanvaihto jouduttiin uusimaan, jonka johdosta kustannukset nousivat.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Paloasema				
Menot			-99 000	-147 368,03
Tulot				
Netto			-99 000	-147 368,03

625 Salmen koulu

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 100 000 € vuodelle 2016
Tavoite: Investointi sisältää Salmen koulun varavoimajärjestelmän, joihin varattu määräraha oli 60.000 € sekä ilmanvaihdon muutostöitä. Investointi toteutui suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Salmen koulu				
Menot	-100 000	-60 000	-100 000	-104 811,60
Tulot				
Netto	-100 000	-60 000	-100 000	-104 811,60

639 Ammattikoulu

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 520.000 € vuosille 2016 - 2018.
Tavoite: Peruskorjausinvestointi sisältää rakennuksen vesikaton sekä ulkoseinien korjauksen. Vuonna 2016 investoidaan ikkunat ja vuonna 2017 sisäremontti. Investointi on edennyt suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Ammattikoulu				
Menot	-520 000	-270 000	-170 000	-188 536,46
Tulot				
Netto	-520 000	-270 000	-170 000	-188 536,46

633 Työkeskus

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 150 000 € vuodelle 2016
Tavoite: Investoinnin määräraha on varattu kattoremonttiin. Investointi on jätetty toteuttamatta, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Työkeskus				
Menot	-150 000	-150 000	0	0
Tulot				
Netto	-150 000	-150 000	0	0

635 Ruotasen koulu

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 70 000 € vuosille 2016 ja 2018
Tavoite: Talousarviovuodelle on varattu määrärahat Ruotasen koulun sisäremonttiin, lämminvesivaraajaan ja pumppuihin, salaojien, sadevesiputkien uusimiseen. Investointi on jätetty toteuttamatta, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Ruotasen koulu				
Menot	-70 000	-50 000	0	0
Tulot				
Netto	-70 000	-50 000	0	0

628 Uimahalli

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 10 000 € vuodelle 2016
Tavoite: Vuonna 2016 tehdään allasosaston kartoitus ja suunnitelma. Investointi on jätetty toteuttamatta, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Uimahalli				
Menot	-10 000	-10 000	-10 000	
Tulot				
Netto	-10 000	-10 000	-10 000	

637 Kaupungintalo

Perustelut: Sähköinen arkistointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 40.000 € vuodelle 2016
Tavoite: Sähköisen arkiston toteuttaminen. Materiaalin digitointi on edennyt suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Kaupungintalo				
Menot	-40 000	-40 000	-40 000	-43 261,72
Tulot				
Netto	-40 000	-40 000	-40 000	-43 261,72

630 Ruotasen terveystalo

Perustelut: Korjausinvestointi
Kustannusarvio: Kustannusarvio 80.000 € vuosille 2016 - 2018
Tavoite: Ruotasen terveystalon investointimäärärahat sisältävät sisäremontin sekä salaojien ja sadevesijärjestelmän uusimisen.
 Investointi on jätetty toteuttamatta, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Ruotasen terveystalo				
Menot	-80 000	-20 000	0	0
Tulot				
Netto	-80 000	-20 000	0	0

RAKENNUKSET YHTEENSÄ

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
RAKENNUKSET YHTEENSÄ				
Menot	-4 944 743	-4 184 743	-4 337 458	-4 703 993,88
Tulot				
Netto	-4 944 743	-4 184 743	-4 337 458	-4 703 993,88

Tekninen lautakunta, Kiinteät rakenteet ja laitteet, tiet ja alueet

Vastuutoimielin: Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

702 Tievalaistus

Perustelut: Tievalaistukseen varattu määräraha
Kustannusarvio: Kustannusarvio 90 000 € vuosille 2016 - 2018
Tavoite: Tievalaistuksen uusiminen sekä valaisinlinjojen raivaus. Investointi toteutui suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Tievalaistus				
Menot	-90 000	-30 000	-30 000	-30 995,97
Tulot				
Netto	-90 000	-30 000	-30 000	-30 995,97

703 Kaavatiet / päällystäminen

Perustelut: Kaavateiden päällystämiseen varattu määräraha
Kustannusarvio: Kustannusarvio 150 000 € vuosille 2016 - 2018
Tavoite: Kaavateiden päällystäminen. Investointiin tiekorjauksiin.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Kaavatiet / päällystäminen				
Menot	-150 000	-50 000	-20 000	-17 469,34
Tulot				
Netto	-150 000	-50 000	-20 000	-17 469,34

709 Sairaalan aluetyöt

Perustelut: Sairaalan aluetyöt
Kustannusarvio: Kustannusarvio 290.000 €, kaupunginvaltuusto 28.11.2016 § 101
Tavoite: Uuden sairaalan piha- ja puistoalueiden rakentaminen. Investointi eteni suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Sairaalan aluetyöt				
Menot			-290 000	-284 069,78
Tulot				
Netto			-290 000	-284 069,78

740 Yleissuunnittelu

Perustelut: Yleissuunnitteluun varattu määräraha
Kustannusarvio: Kustannusarvio 125 000 euroa vuosille 2016 - 2018
Tavoite: Yleissuunnittelun kehittäminen. Kaavahankkeet ja aluesuunnittelut etenivät arvioitua enemmän.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Yleissuunnittelu				
Menot	-125 000	-50 000	-70 000	-126 343,05
Tulot				
Netto	-125 000	-50 000	-70 000	-126 343,05

719 Esiintymislavan tekniikka**Perustelut:**

Makasiinintorin esiintymislavan tekniikka

Kustannusarvio:

Kustannusarvio 30 000 € vuodelle 2016.

Tavoite:

Makasiinintorin esiintymislavan äänentoisto, verho, tuulisuojaus, valaistus sekä varastotilat. Investoinnin varaukset on siirretty kustannuspaikalle 603. Varastotilaa varten on ostettu osake Asunto Oy Pyhäjärven Toripihasta.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Esiintymislava				
Menot	-30 000	-30 000		
Tulot				
Netto	-30 000	-30 000		

721 Ulkoilureitti Pyhäsalmi - Lamminaho**Perustelut:**

Ulkoilureitin rakentaminen.

Kustannusarvio:

Kustannusarvio 10 000 € vuodelle 2016.

Tavoite:

Ulkoilureittien lisääminen. Investointi toteutui suunnitellusti, mutta kustannukset ylittivät reilusti reitin raivaus- ja tasaustöiden sekä maanomistajille maksettavien korvausten vuoksi.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Ulkoilureitti Pyhäsalmi-Lamina.				
Menot	-10 000	-10 000	-20 000	-51 435,52
Tulot				
Netto	-10 000	-10 000	-20 000	-51 435,52

729 Pyhäjoen yläosan ja matalien lahtien kunnostus**Perustelut:**

Pyhäjoen yläosan ja matalien lahtien kunnostus

Kustannusarvio:

Kustannusarvio yhteensä noin 280.000 euroa vuosina 2016 - 2018.

Tavoite:

Pyhäjoen yläosan ja matalien lahtien kunnostaminen. Investointi eteni suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Pyhäjoen yläosa ja matalat lahdet				
Menot	-736 000	-131 350	-131 350	-152 386,09
Tulot	456 322	81 438	81 438	97 404,00
Netto	-279 678	-49 912	-49 912	-54 982,09

727 Satamat ja laiturit**Perustelut:**

Satamien ja laiturien kunnostaminen

Kustannusarvio:

Kustannusarvio 20 000 € vuodelle 2016

Tavoite:

Kalasataman laiturin kunnostaminen. Investointi valmistui suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Satamat ja laiturit				
Menot	-20 000	-20 000	-35 000	-31 663,65
Tulot				
Netto	-20 000	-20 000	-35 000	-31 663,65

728 Saarien ja ulkoilureittien kunnostus**Perustelut:** Saarien ja saarien ulkoilureittien kunnostaminen**Kustannusarvio:** Kustannusarvio 25 000 € vuodelle 2016**Tavoite:** Saarien ja saarien ulkoilureittien kunnostamishanke yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Investointi valmistui suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Saarien ja ulkoilureittien kunnost.				
Menot	-50 000	-50 000	-50 000	-19 548,75
Tulot	25 000	25 000	25 000	16 129,03
Netto	-25 000	-25 000	-25 000	-3 419,72

730 Ulkopelialueiden kunnostaminen**Perustelut:** Ulkopelialueiden kunnostaminen**Kustannusarvio:** Kustannusarvio 25 000 € vuodelle 2016**Tavoite:** Rannan koulun, Ikosen koulun ja Emolahden koulun pelikenttien kunnostus sekä pesäpallokentän kunnostus. Koulujen kentät valmistuivat, pesäpallokentän kunnostus jäi kesken.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Ulkopelialueiden kunnostaminen				
Menot			-25 000	-19 538,68
Tulot				
Netto			-25 000	-19 538,68

731 Komujoen taimen**Kustannusarvio:** Kustannusarvio nettokustannukset 10 000 € vuodelle 2016**Tavoite:** Tavoitteena on saada luontaisesti lisääntyvä taimenkanta Komujokeen ja Pyhäjärveen. Investointi on valmistunut ja sorakot sekä kiveykset valmistuivat suunnitellusti.

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Komujoen taimen				
Menot			-20 000	-9 996,14
Tulot			10 000	8 197,68
Netto			-10 000	-1 798,46

KIINTEÄT RAKENTEET, LAITTEET, TIET JA ALUEET YHTEENSÄ

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
RAKENTEET, TIET YHTEENSÄ				
Menot	-1 211 000	-371 350	-691 350	-743 446,97
Tulot	481 322	106 438	116 438	121 730,71
Netto	-729 678	-264 912	-574 912	-621 716,26

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

	Kokonaiskust.	TA 2016	TA+muut. 2016	TP 2016
Investoinnit yhteensä				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-6 705 743	-5 106 093	-5 106 808	-5 500 732,85
Rahoitusosuudet investointeihin	481 322	106 438	116 438	121 730,71
Käyttöomaisuuden myyntitulot	30 000	30 000	30 000	32 321,23
Investoinnit yhteensä	-6 194 421	-4 969 655	-4 960 370	-5 346 680,91

VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulojen erittely	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 + LTA	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	14 300 000		14 300 000	14 613 565,37	313 565,37
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 100 000		5 100 000	5 390 117,69	290 117,69
Kiinteistövero	1 100 000		1 100 000	1 026 608,13	-73 391,87
Verotulot yhteensä	20 500 000		20 500 000	21 030 291,19	530 291,19

KUNNAN TULOVERON MÄÄRÄYTYMISEN PERUSTEET

Kunnan tuloveron määräytymisen perusteet	Tuloveroprosentti %	Verotettava tulo milj.€	Muutos %
Vuosi 2008	19,75	70,08	5,1
Vuosi 2009	19,75	70,94	1,2
Vuosi 2010	19,75	71,35	0,6
Vuosi 2011	19,75	74,27	4,1
Vuosi 2012	19,75	75,72	2,0
Vuosi 2013	19,75	77,69	2,6
Vuosi 2014	19,75	78,57	1,13
Vuosi 2015	19,75	77,80	-0,98
Vuosi 2016	19,75		
Vuosi 2016	20,75		

KUNNAN KIINTEISTÖVEROPROSENTIT

	Yleinen kiinteistövero %	Vakituinen asunto %	Muu asuinrakennus %	Rakentamaton asuinpaikka %	Yleishyödyllinen yhteisö %	Voimalaitos %
Vuosi 2008	0,7	0,45	0,9	3,0	0,1	2,50
Vuosi 2009	1,0	0,50	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2010	1,0	0,50	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2011	0,9	0,45	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2012	0,9	0,45	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2013	0,9	0,45	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2014	0,9	0,45	0,9	3,0	0,1	2,85
Vuosi 2015	1,00	0,50	1,00	3,00	0,10	2,85
Vuosi 2016	1,00	0,50	1,00	3,00	0,10	2,85
Vuosi 2017	1,30	0,50	1,30	4,00	0,10	3,10

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

Valtionosuuksien erittely	TA 2016	TA-muut.	TA 2016 + LTA	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen (ns. yhden putken) valtionosuus, ml. tasaukset	15 860 000		15 860 000	15 899 805	39 805
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-700 000		-700 000	-680 353	19 647
Valtionosuudet yhteensä	15 160 000		15 160 000	15 219 452	59 452

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelma Ulkoiset + sisäiset

	TA 2016	TA-muutos	TA+LTA 2016	Toteutunut 2016	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 321 400	-191 199	2 130 201	1 999 299	-130 902
Maksutuotot	268 450		268 450	273 251	4 801
Tuet ja avustukset	320 773		320 773	204 734	-116 039
Muut toimintatuotot	3 834 884		3 834 884	3 807 833	-27 051
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-10 453 469	-71 959	-10 525 428	-10 353 542	171 886
Palvelujen ostot	-29 175 085	-633 125	-29 808 210	-30 201 496	-393 286
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 100 992	122 600	-1 978 392	-1 880 254	98 138
Avustukset	-737 830		-737 830	-530 803	207 027
Muut toimintakulut	-2 699 985		-2 699 985	-2 804 253	-104 268
Toimintakate	-38 421 854	-773 683	-39 195 537	-39 485 230	-289 693
Verotulot	20 500 000		20 500 000	21 030 291	530 291
Valtionosuudet	15 160 000		15 160 000	15 219 452	59 452
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotulot	60 000		60 000	63 644	3 644
Muut rahoitustulot	291 000		291 000	616 823	325 823
Korkomenot	-170 000		-170 000	-140 676	29 324
Muut rahoitusmenot	-65 000		-65 000	-89 774	-24 774
Vuosikate	-2 645 854	-773 683	-3 419 537	-2 785 470	634 067
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 372 696	-495 317	-1 868 013	-1 821 272	46 741
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tulot					
Satunnaiset menot					
Tilikauden tulos	-4 018 550	-1 269 000	-5 287 550	-4 606 742	680 808
Poistoeron lisäys(-) vähennys(+)					
Varausten lisäys(-) vähennys(+)	400 000	490 000	890 000	1 439 119	549 119
Rahastojen lisäys(-) vähennys(+)				1 063 918	1 063 918
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 618 550	-779 000	-4 397 550	-3 760 698	636 852

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Ulkoiset

	TA 2016	TA+LTA 2016	Toteutunut 2016	Tot. %
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 604 643	1 444 643	1 298 973	89,9
Maksutuotot	268 450	268 450	273 251	101,8
Tuet ja avustukset	320 773	320 773	204 734	63,8
Muut toimintatuotot	1 561 072	1 561 072	1 524 949	97,7
Toimintatuotot yhteensä	3 754 938	3 594 938	3 301 907	91,8
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-10 453 469	-10 525 428	-10 353 542	98,4
Palvelujen ostot	-28 458 208	-29 122 532	-29 502 980	101,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 100 992	-1 978 392	-1 878 444	94,9
Avustukset	-737 830	-737 830	-530 803	71,9
Muut toimintakulut	-426 293	-426 293	-521 369	122,3
Toimintakulut yhteensä	-42 176 792	-42 790 475	-42 787 137	100,0
Toimintakate	-38 421 854	-39 195 537	-39 485 230	100,7
Verotulot	20 500 000	20 500 000	21 030 291	102,6
Valtionosuudet	15 160 000	15 160 000	15 219 452	100,4
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotulot	60 000	60 000	63 644	106,1
Muut rahoitustulot	291 000	291 000	616 823	212,0
Korkomenot	-170 000	-170 000	-140 676	82,8
Muut rahoitusmenot	-65 000	-65 000	-89 774	138,1
Vuosikate	-2 645 854	-3 419 537	-2 785 470	81,5
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 372 696	-1 868 013	-1 821 272	97,5
Arvonalentumiset				
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tulot				
Satunnaiset menot				
Tilikauden tulos	-4 018 550	-5 287 550	-4 606 742	87,1
Poistoeron lisäys(-) vähennys(+)			-1 656 993	
Varausten lisäys(-) vähennys(+)	400 000	890 000	1 439 119	
Rahastojen lisäys(-) vähennys(+)			1 063 918	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 618 550	-4 397 550	-3 760 698	85,5

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Ulkoiset ja sisäiset

	TA 2016	TA+LTA 2016	Toteutunut 2016	Tot. %
Toimintatuotot				
Myyntituotot	2 321 400	2 130 201	1 999 299	93,9
Maksutuotot	268 450	268 450	273 251	101,8
Tuet ja avustukset	320 773	320 773	204 734	63,8
Muut toimintatuotot	3 834 884	3 834 884	3 807 833	99,3
Toimintatuotot yhteensä	6 745 507	6 554 308	6 285 117	95,9
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-10 453 469	-10 525 428	-10 353 542	98,4
Palvelujen ostot	-29 175 085	-29 808 210	-30 201 496	101,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 100 992	-1 978 392	-1 880 254	95,0
Avustukset	-737 830	-737 830	-530 803	71,9
Muut toimintakulut	-2 699 985	-2 699 985	-2 804 253	103,9
Toimintakulut yhteensä	-45 167 361	-45 749 845	-45 770 348	100,0
Toimintakate	-38 421 854	-39 195 537	-39 485 230	100,7
Verotulot	20 500 000	20 500 000	21 030 291	102,6
Valtionosuudet	15 160 000	15 160 000	15 219 452	100,4
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotulot	60 000	60 000	63 644	106,1
Muut rahoitustulot	291 000	291 000	616 823	212,0
Korkomenot	-170 000	-170 000	-140 676	82,8
Muut rahoitusmenot	-65 000	-65 000	-89 774	138,1
Vuosikate	-2 645 854	-3 419 537	-2 785 470	81,5
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 372 696	-1 868 013	-1 821 272	97,5
Arvonalentumiset				
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tulot				
Satunnaiset menot				
Tilikauden tulos	-4 018 550	-5 287 550	-4 606 742	87,1
Poistoeron lisäys(-) vähennys(+)			-1 656 993	
Varausten lisäys(-) vähennys(+)	400 000	890 000	1 439 119	
Rahastojen lisäys(-) vähennys(+)			1 063 918	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 618 550	-4 397 550	-3 760 698	85,5

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tehtäväalueiden toimintakatteet, ulkoiset + sisäiset

	TP 2015	TA 2016	LTA 2016	TA + LTA 2016	TP 2016	Poik- keama	TA 2017
Keskusvaalilautakunta	-2 597	0		0	-834	-834	-12 500
Tarkastuslautakunta	-34 069	-34 280		-34 280	-31 858	2 422	-39 300
Kaupunginhallitus	-30 095 944	-28 089 122	-471 024	-28 560 146	-29 011 626	-451 480	-27 924 858
Yleishallinto	-2 656 692	-2 339 107		-2 339 107	-2 289 070	50 037	-2 415 961
Elinkeinotoimi	-460 324	-662 135		-662 135	-639 069	23 066	-607 804
Selänne-palvelut	-26 978 927	-25 087 880	-471 024	-25 558 904	-26 083 487	-524 583	-24 901 093
Alueelliset maaseutupalvelut	0			0	0	0	0
Sivistyslautakunta	-8 347 868	-9 981 764		-9 981 764	-9 939 316	42 448	-9 830 381
Hallinto	-211 987	-203 924		-203 924	-207 412	-3 488	-240 939
Perusopetus	-6 026 079	-5 811 217		-5 811 217	-5 842 885	-31 668	-5 721 991
Toisen asteen opetus	-923 854	-899 323		-899 323	-872 842	26 481	-831 118
Kansalaisopisto	-78 680	-84 415		-84 415	-67 099	17 316	-91 949
Vapaa-aika	-1 107 269	-1 181 318		-1 181 318	-1 167 600	13 718	-1 232 881
Varhaiskasvatus		-1 801 567		-1 801 567	-1 781 478	20 089	-1 711 503
Tekninen lautakunta	-191 040	-316 688	-302 659	-619 347	-501 596	117 751	219 371
Yhdyskuntatekniikka	-480 957	-698 480		-698 480	-646 803	51 677	-659 443
Tilapalvelut	875 635	846 797	-76 900	769 897	827 736	57 839	1 521 801
Työpajatoiminta	-31 003	14 199	-61 199	-47 000	-32 674	14 326	-63 585
Ruokahuolto	-60 679	51 158	-164 560	-113 402	-120 552	-7 150	-67 031
Palo- ja pelastustoimi	-494 035	-530 362		-530 362	-529 303	1 059	-512 371
Toimintakate, yhteensä	-38 671 518	-38 421 854	-773 683	-39 195 537	-39 485 230	-289 693	-37 587 668

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN					
---------------------------	--	--	--	--	--

Rahoitusosa	TA 2016	LTA 2016	TA+LTA 2016	Toteutunut 31.12.2016	Poikkeama
Varsinainen toiminta ja investoinnit					
Tulorahoitus					
Vuosikate	-2 645 854	-773 683	-3 419 537	-2 785 469,78	634 067,22
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjaukset				-101 636,77	-101 636,77
Tulorahoitus	-2 645 854	-773 683	-3 419 537	-2 887 106,55	532 430,45
Investoinnit					
Käyttöomaisuuden investoinnit	-5 106 093	-715	-5 106 808	-5 500 732,85	-393 924,85
Rahoitusosuudet investointeihin	106 438	10 000	116 438	121 730,71	5 292,71
Käyttöomaisuuden myyntituotot	30 000		30 000	32 321,23	2 321,23
Varsinainen toiminta ja inv. netto	-7 615 509	-764 398	-8 379 907	-8 233 787,46	146 119,54
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen lisäys muille	-65 000		-65 000	-260 232,22	-195 232,22
Antolainasaamisten vähennykset	310 000		310 000	520 464,44	210 464,44
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 500 000		8 500 000	8 500 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-970 000		-970 000	-1 396 445,09	-426 445,09
Lyhytaikaisten lainojen muutos				424 999,91	424 999,91
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	159 491	-764 398	-604 907	-445 000,42	159 906,58

Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	MÄÄRÄRAHAT					TULOARVIOT				
	TA	TA-muutos	TA+TA-muutos	TOT	POIKKEAMA	TA	TA-muutos	TA+TA-muutos	TOT	POIKKEAMA
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Tarkastuslautakunta	-34 280		-34 280	-31 858	2 422			0		0
Keskusvaalilautakunta			0	-834	-834			0		0
Kaupunginhallitus	-28 378 922	-471 024	-28 849 946	-29 238 309	-388 363	289 800		289 800	226 683	-63 117
Alueelliset maaseutupalv.	-228 440		-228 440	-193 920	34 520	228 440		228 440	193 920	-34 520
Sivistyslautakunta	-10 442 237		-10 442 237	-10 401 982	40 255	460 473		460 473	462 666	2 193
Tekninen lautakunta	-6 083 482	-111 460	-6 194 942	-5 903 444	291 498	5 766 794		5 575 595	5 401 848	-173 747
Käyttötalous yhteensä	-45 167 361	-582 484	-45 749 845	-45 770 348	-20 503	6 745 507		6 554 308	6 285 117	-269 191
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot						20 500 000		20 500 000	21 030 291	530 291
Valtionosuudet						15 160 000		15 160 000	15 219 452	59 452
Korkotulot						60 000	0	60 000	63 644	3 644
Muut rahoitustulot						291 000	0	291 000	616 823	325 823
Korkomenot	-170 000		-170 000	-140 676	29 324					
Muut rahoitusmenot	-65 000		-65 000	-89 774	-24 774					
Käyttöom. poistot	-1 372 696	-495 317	-1 868 013	-1 821 272	46 741					
Satunnaiset erät			0	0	0			0		0
Poistoeron muut. lis./väh.	0	0	0	0	0	400 000		890 000	-1 656 993	-2 546 993
Varausten muutos lis./väh.							0	0	1 439 119	1 439 119
Rahastojen muutos lis./väh.									1 063 918	1 063 918
Tuloslaskelma yhteensä	-1 607 696	-495 317	-2 103 013	-2 051 722	51 291	36 411 000	490 000	36 901 000	37 776 254	875 254

	MÄÄRÄRAHAT				TULOARVIOT					
	TA	TA-muutos	TA+TA-muutos	TOT	POIKKEAMA	TA	TA-muutos	TA+TA-muutos	TOT	POIKKEAMA
INVESTOINTIOSA										
Kaupunginhallitus										
Kiinteä omaisuus	-550 000		-550 000	-53 292	496 708	30 000		30 000	32 321	2 321
Irtain omaisuus			0		0			0	0	0
Arvopaperit	0		0		0			0	0	0
Tekninen toimi										
Rakennukset	-4 184 743	-715	-4 185 458	-4 703 994	-518 536			0	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-371 350		-371 350	-743 447	-372 097	106 438	10 000	116 438	121 731	5 293
Irtain omaisuus			0		0			0	0	0
Investoinnit yhteensä	-5 106 093	-715	-5 106 808	-5 500 733	-393 925	136 438	10 000	146 438	154 052	7 614
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muutokset										
Antolainauksen lisäys	-65 000		-65 000	-260 232	-195 232	310 000		310 000	520 464	210 464
Antolainauksen vähennys										
Lainakannan muutokset										
Pitkäaik lainojen lisäys	-970 000		-970 000	-1 396 445	-426 445	8 500 000		8 500 000	8 500 000	0
Pitkäaik lainojen vähennys			0	425 000	425 000					0
Lyhytaik lainojen muutos										0
Oman pääoman muutokset										
Vaikutus maksuvalmiuteen										
Rahoitusosa yhteensä	-1 035 000	0	-1 035 000	-1 231 677	-196 677	8 810 000	0	8 810 000	9 020 464	210 464
KAIKKI YHTEENSÄ	-52 916 150	-1 078 516	-53 994 666	-54 554 480	-559 814	52 102 945	308 801	52 411 746	53 235 887	824 141

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN, VERTAILU ED. VUOTEEN

ULKOISET	2016	2015	Muutos %
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	1 298 973,08	1 588 081,78	-18,20
Maksutuotot	273 250,78	31 369,48	771,07
Tuet ja avustukset	204 733,94	245 963,83	-16,76
Muut toimintatuotot	1 524 948,82	1 702 188,85	-10,41
TOIMINTATUOTOT YHT.	3 301 906,62	3 567 603,94	-7,45
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT			
Palkat ja palkkiot	-7 551 189,98	-6 645 551,91	13,63
Henkilösivukulut	-2 914 983,82	-2 718 891,99	7,21
Henkilöstökorvaukset	112 632,02	87 668,44	28,47
HENKILÖSTÖKULUT YHT.	-10 353 541,78	-9 276 775,46	11,61
PALVELUJEN OSTOT	-29 502 979,80	-30 013 761,29	-1,70
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 878 443,96	-1 958 370,87	-4,08
Avustukset	-530 802,77	-374 832,38	41,61
Muut toimintakulut	-521 368,62	-615 382,21	-15,28
TOIMINTAKULUT YHT.	-42 787 136,93	-42 239 122,21	1,30
TOIMINTAKATE	-39 485 230,31	-38 671 518,27	2,10
Verotulot	21 030 291,19	21 916 162,35	-4,04
Valtionosuudet	15 219 452,00	15 259 870,00	-0,26
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT			
Korkotuotot	63 644,18	59 659,26	6,68
Muut rahoitustuotot	616 822,76	777 104,14	-20,63
Korkokulut	-140 675,83	-139 644,18	0,74
Muut rahoituskulut	-89 773,77	-236 559,89	-62,05
VUOSIKATE	-2 785 469,78	-1 034 926,59	137,91
POISTOT JA ARVONALENTUMISET			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 821 272,13	-1 194 925,97	169,15
Arvonalentumiset			
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
TILIKAUDEN TULOS	-4 606 741,91	-2 229 852,56	106,59
Poistoeron muutos	-1 656 993,19	384 519,15	
Varausten muutos	1 439 118,74		
Rahastojen muutos	1 063 918,04		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-3 760 698,32	-1 845 333,41	103,80

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-2 785 469,78	-1 034 926,59
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	-101 636,77	-156 873,13
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 500 732,85	-9 187 542,73
Rahoitusosuudet investointimenoihin	121 730,71	2 250 847,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	32 321,23	48 394,95
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 233 787,46	-8 080 100,50
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-260 232,22	-67 275,17
Antolainasaamisten vähennykset	520 464,44	243 413,42
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 500 000,00	9 800 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 396 445,09	-1 003 945,18
Lyhytaikaisten lainojen muutos	424 999,91	390 000,00
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	-2 557,26	-0,24
Vaihto-omaisuuden muutos		0,24
Saamisten muutos	85 900,03	1 452 601,98
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos	636 652,18	-2 022 461,59
Rahoituksen nettorahavirta	8 508 781,99	8 792 333,46
Rahavarojen muutos	274 994,53	712 232,96
Rahavarat 31.12.	8 310 189,01	8 035 194,48
Rahavarat 1.1.	8 035 194,48	7 322 961,52
Rahavarojen muutos	274 994,53	712 232,96

TASE

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
	€	€		€	€
A PYSYVÄT VASTAAVAT	48 943 458,73	45 660 624,27	A OMA PÄÄOMA	27 102 978,91	31 927 595,27
I Aineettomat hyödykkeet	272 895,09	202 693,63	I Peruspääoma	20 542 187,82	20 542 187,82
1. Aineettomat oikeudet			II Liittymismaksurahasto	0,00	0,00
2. Muut pitkävaik. menot	272 895,09	202 693,63	III Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
3. Ennakkomaksut			IV Muut omat rahastot	0,00	1 063 918,04
II Aineelliset hyödykkeet	29 886 720,32	26 440 515,11	V Ed. tilikausien yli-/alijäämä	10 321 489,41	12 166 822,82
1. Maa- ja vesialueet	3 799 046,51	3 780 275,97	VI Tilikauden yli-/alijäämä	-3 760 698,32	-1 845 333,41
2. Rakennukset	20 436 845,34	12 020 473,38	B POISTOERO JA VAP.EHT.		
3. Kiinteät koneet ja laitteet	4 130 525,47	4 246 772,26	VARAUKSET	7 800 534,51	7 582 660,06
4. Koneet ja kalusto	135 765,93	87 178,67	1. Poistoero	7 800 534,51	6 143 541,32
5. Muut aineelliset hyödykkeet			2. Vapaaeht. varaukset	0,00	1 439 118,74
6. Enn.maksut ja kesken. hank	1 384 537,07	6 305 814,83	C PAKOLLISET VARAUKS.	78 000,00	161 978,87
III Sijoitukset	18 783 843,32	19 017 415,53	1. Eläkevaraukset		
1. Osakkeet ja osuudet	13 805 419,07	13 778 759,06	2. Muut pakolliset varaukset	78 000,00	161 978,87
2. Joukkovelkakirjasaamiset			D TOIMEKSIANT. PÄÄOMAT	78 443,62	81 000,64
3. Muut lainasaamiset	4 940 737,25	5 200 969,47	1. Valtion toimeksiannot	32 685,64	32 685,64
4. Muut saamiset	37 687,00	37 687,00	2. Lahjoitusrahast. pääomat	45 757,98	48 315,00
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	32 791,56	32 791,32	3. Muut toimeksiantojen po	0,00	0,00
1. Valtion toimeksiannot	32 685,64	32 685,64	E VIERAS PÄÄOMA	23 327 151,09	15 161 944,09
2. Lahjoitusrah. erityiskatteet	105,92	105,68	I Pitkäaikainen	16 730 348,00	9 625 793,09
3. Muut toimeksiant. varat			1. Joukkovelkakirjalainat		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 410 857,84	9 221 763,34	2. Lainat rah. ja vak.laitoks	16 674 348,00	9 459 742,00
I Vaihto-omaisuus	0,00	0,00	3. Lainat julkisyhteisöiltä	55 000,00	166 051,09
1. Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00	4. Lainat muilta luotonantaj.		
2. Keskeneräiset tuotteet			5. Saadut ennakot	1 000,00	
3. Valmiit tuotteet/tavarat			6. Ostovelat		
4. Muu vaihto-omaisuus			7. Muut velat	0,00	0,00
5. Ennakkomaksut			8. Siirtovelat		
II Saamiset	1 100 668,83	1 186 568,86	II Lyhytaikainen	6 596 803,09	5 536 151,00
Pitkäaikaiset saamiset	149 185,37	204 385,37	1. Joukkovelkakirjalainat		
1. Myyntisaamiset	149 185,37	204 385,37	2. Lainat rah. ja vak.laitoks	1 072 894,00	647 894,00
2. Lainasaamiset	0,00	0,00	3. Lainat julkisyhteisöiltä	111 051,09	111 051,18
3. Muut saamiset			4. Lainat muilta luotonantaj.	0,00	0,00
4. Siirtosaamiset			5. Saadut ennakot	61 500,00	59 475,00
Lyhytaikaiset saamiset	951 483,46	982 183,49	6. Ostovelat	3 745 658,96	3 159 187,79
1. Myyntisaamiset	615 331,27	520 335,58	7. Muut velat	155 770,97	143 863,60
2. Lainasaamiset	26 500,00	50 000,00	8. Siirtovelat	1 449 928,07	1 414 679,43
3. Muut saamiset	126 314,04	247 074,28	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	58 387 108,13	54 915 178,93
4. Siirtosaamiset	183 338,15	164 773,63			
III Rahoitusarvopaperit	8 177 800,21	7 651 046,97			
1. Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00			
2. Sijoitukset rahamarkk.inst.	8 177 800,21	7 651 046,97			
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset					
4. Muut arvopaperit	0,00	0,00			
IV Rahat ja pankkisaamiset	132 388,80	384 147,51			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	58 387 108,13	54 915 178,93			

KONSERNILASKELMAT

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT	55 652 984	50 741 957	A OMA PÄÄOMA	27 952 614	32 196 050
I Aineettomat hyödykkeet	616 063	645 314	I Peruspääoma	20 542 187	20 542 187
1. Aineettomat oikeudet	616 063	645 314	II Osuus ky:n oman po:n lisäyks.		
2. Muut pitkäaik. menot			III Liittymismaksurahasto		
3. Ennakkomaksut			IV Arvonkorotusrahasto	831 430	800 067
4. Keskenäiset hankinnat			V Muut omat rahastot	469 900	1 529 722
II Aineelliset hyödykkeet	54 266 656	49 103 794	VI Ed. tilikausien yli-alijäämä	9 656 806	11 303 155
1. Maa- ja vesialueet	4 048 539	3 932 040	VII Tilikauden yli- alijäämä	-3 547 710	-1 979 081
2. Kiinteistöjen liittymismaksut					
3. Maa- ja vesialueiden arv.kor.					
4. Rakennukset	39 504 782	29 788 317	B VÄHEMMISTÖOSUUDET	125 236	425 351
5. Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 308 156	7 234 843			
6. Koneet ja kalusto	1 540 106	1 460 911	C POISTOERO JA VAPAAEHT.		
7. Muut aineelliset hyödykkeet	7 991	7 508	VARAUKSET	0	0
8. Ennakkomaksut ja kesk.er.	1 857 082	6 680 174	1. Poistoero	0	0
III Sijoitukset	770 265	992 849	2. Vapaaeht. varaukset	0	0
1. Osakkuusyhteisöosuudet	423 809	592 788	D PAKOLLISET VARAUKSET	804 462	694 379
2. Muut osakkeet ja osuudet			1. Eläkevaraukset		
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset			2. Muut pakolliset varaukset	804 462	694 379
4. Muut lainasaamiset	341 176	394 781			
5. Muut saamiset	5 280	5 280	E TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	225 867	227 390
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	175 569	170 418	F VIERAS PÄÄOMA	44 478 224	36 029 131
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	17 757 851	18 659 926	I Pitkäaikainen	30 387 704	22 319 590
I Vaihto-omaisuus	229 689	224 544	1. Pitkäaikainen korollinen	29 517 396	21 259 392
II Saamiset	4 835 249	5 604 638	2. Pitkäaikainen koroton	870 308	1 060 198
Pitkäaikaiset saamiset	271 700	209 691	II Lyhytaikainen	14 090 521	13 709 540
Lyhytaikaiset saamiset	4 563 549	5 394 947	1. Lyhytaikainen korollinen	2 685 600	1 923 009
III Rahoitusarvopaperit	8 313 626	7 776 975	2. Lyhytaikainen koroton	11 404 921	11 786 531
IV Rahat ja pankkisaamiset	4 379 287	5 053 769			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	73 586 404	69 572 301	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	73 586 404	69 572 301

KONSERNITULOSLASKELMA JA KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

KONSERNITULOSLASKELMA	2016	2015
Toimintatuotot	38 963 203	38 390 764
Valmistus omaan käyttöön		
Toimintakulut	-75 803 241	-74 779 560
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	6 921	15 540
Toimintakate	-36 833 117	-36 373 256
Verotulot	20 958 575	21 842 222
Valtionosuudet	15 219 452	15 259 870
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	88 667	78 251
Muut rahoitustuotot	639 338	798 967
Korkokulut	-355 315	-369 977
Muut rahoituskulut	-122 676	-279 546
Vuosikate	-405 076	956 530
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 230 390	-3 301 027
Tilikauden yli- ja alipariarvot		2 052
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät	0	-4 127
Tilikauden tulos	-4 635 466	-2 346 571
Tilinpäätössiirrot	883 385	381 558
Tilikauden verot ja laskennalliset verot	-37 949	-22 628
Vähemmistöosuudet	242 320	8 561
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 547 710	-1 979 080
KONSERNIRAHOITUSLASKELMA	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-405 363	956 530
Satunnaiset erät	5 000	4 127
Tilikauden verot	-14 223	-7 884
Tulorahoituksen korjauserät	80 751	-100 541
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 575 248	-10 893 317
Rahoitusosuudet investointimenoihin	425 720	2 292 988
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	57 409	80 806
Toiminnan ja investointien rahavirta	-9 425 954	-7 667 292
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-265 741	-243 413
Antolainasaamisten vähennykset	293 870	258 732
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 051 124	11 396 452
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 169 607	-1 395 142
Lyhytaikaisten lainojen muutos	531 621	-151 338
Oman pääoman muutokset	45 165	87 216
Muut maksuvalmiuden muutokset	801 691	-288 481
Rahoituksen nettorahavirta	9 288 123	9 664 027
Kassavarojen muutos	-137 831	1 996 735
Rahavarat 31.12.	12 692 912	12 830 743
Rahavarat 1.1.	12 830 743	10 834 008
	-137 831	1 996 735

LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti.

Kaupunginvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on tarkistettu 1.1.2007 alkaen muiden pitkävaikutteisten menojen poistoaikaa ja kiinteiden rakenteiden ja laitteiden poistoprosentteja. Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleen arviointiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.6.2009 poistosuunnitelman tarkistamisen, jossa suunnitelman mukaiset poistoajat tarkistettiin vastaamaan Kuntaliiton 1.1.2009 antamaa yleisohjetta

Kuntajaosto tarkisti 2011 yleisohjettaan suunnitelmanmukaisista poistoista mm. lisäämällä suosituksen poisto-ohjeen poistoaikojen alarajojen käyttämisestä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiseen ole erityistä hyödykekohtaista perustetta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.12.2012 § 150 poistosuunnitelman tarkistamisesta. Poistosuunnitelma otettiin käyttöön 1.1.2013 alkaen. Pienhankintarajaksi päätettiin 10.000 euroa.

Kaupunginvaltuuston 14.12.2015 § 109 hyväksymällä poistosuunnitelman tarkistamisella on hallinto- ja laitosrakennusten poistoajoja tarkistettu. Poisto aika on 20 – 50 vuotta 1.1.2016 alkaen.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Omina taseyksikköinä ovat toimineet vesi- ja viemärlaitos 1.1.2002 alkaen sekä kaukolämpölaitos 1.1.2009 alkaen.

Tuloslaskelman tilikohtaiseen vertailuun vaikuttaa peruspalvelujen siirtyminen Peruspalvelukuntayhtymä Selänteeltä ostettavaksi palvelujen ostoksi vuoden 2010 alusta alkaen.

Vuoden 2011 alusta alkaen lomituspalvelujen järjestäminen siirtyi Reisjärven kunnalle.

Vuoden 2013 alusta alkaen Pyhäjärven kaupungilla on ollut järjestämisvastuu maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueella, jonka muodostavat Pyhäjärvi, Haapajärvi ja Reisjärvi.

Kaukolämpölaitoksen sekä vesi- ja viemärlaitoksen toimintaa varten perustettiin Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy 1.1.2015 alkaen. Yhtiön perustaminen vaikuttaa taseen sekä tuloslaskelman vertailukelpoisuuteen vuosien 2014 ja 2015 välillä.

Varhaiskasvatus siirtyi Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnasta Pyhäjärven kaupungin sivistustoimen hallinnoitavaksi 1.1.2016 alkaen.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Poikkeavat tilikaudet

Kaikkien kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden tilikausi on 1.1. – 31.12..2015. Loppuvuodesta 2014 perustettujen Pyhäjärven kaupungin tytäryhtiöiden Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy:n sekä Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:n ensimmäinen tilikausi päättyy 31.12.2015.

Asunto Oy Pyhäjärven Toripihan ensimmäinen tilikausi oli 16.11.2015 - 31.12.2016.

Poikkeavat tilikaudet

Peurat Talot Oy:n tiedot on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 30.6.2016 laaditun tilinpäätöksen perusteella.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuotot tehtäväalueittain (ulkoiset)

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Yleishallinto	1 236 599,87	659 619,92	214 192,87	210 160,92
Alueelliset maaseutupalvelut	193 920,04	196 487,50	193 920,04	196 229,11
Sosiaali- ja terveyspalvelut	29 314 269,00	28 852 339,67		
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 199 505,31	2 008 717,07	453 978,31	256 438,07
Yhdyskuntapalvelut	6 014 940,78	6 673 599,84	2 439 815,40	2 904 775,84
Muut palvelut	3 968,00			
Yhteensä	38 963 203,00	38 390 764,00	3 301 906,62	3 567 603,94

Verotulojen erittely

	2016	2015
Kunnan tulovero	14 613 565,37	14 434 251,61
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 390 117,69	6 370 704,50
Kiinteistövero	1 026 608,13	1 111 206,24
Verotulot yhteensä	21 030 291,19	21 916 162,35

Valtionosuuksien erittely

	2016	2015
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	16 156 211,00	15 993 340,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-256 406,00	38 736,00
Järjestelmämuutoksen tasaus		
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-680 353,00	-772 206,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Valtionosuudet yhteensä	15 219 452,00	15 259 870,00

Palvelujen ostojen erittely

	2016	2015
Asiakaspalvelujen ostot	27 203 921,22	28 003 014,51
Muiden palvelujen ostot	2 299 058,58	2 010 746,78
Kunnan palvelujen ostot yhteensä yhteensä	29 502 979,80	30 013 761,29

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt poistosuunnitelmia seuraavasti: 2.4.1996 § 22 ja § 23; 6.4.1998 § 13; 14.12.1999 § 77; 29.1.2007 § 5; 29.6.2010 § 71 ja 18.12.2012 § 150. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Viimeiset poistosuunnitelman muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2013.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Poisto aika	Poistomenetelmä	Poisto-%
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	20 %
Muut pitkävaikutteiset menot	2 – 5 vuotta	Tasapoisto	20 – 50 %
Rakennukset	10 – 30 vuotta	Tasapoisto	3,3 – 10 %
Kadut, tiet, torit ja puistot		Menojäännöspoisto	20 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto		Menojäännöspoisto	10 %
Sillat, laiturit, uimalat		Menojäännöspoisto	25 %
Muut kiinteät rakenteet		Menojäännöspoisto	25 %
Koneet ja kalusto	3 – 15 vuotta	Tasapoisto	6,7 – 33,3 %
Soranottoalue		Käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet		Ei poistoja	

Pienet käyttöomaisuushankkeet, joiden hankintameno on alle 10.000 €, on kirjattu vuosikuluksi.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta

Vuosina 2015 - 2019	
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	7 593 400,10
Keskimääräinen poistonalainen investointien omahankintameno	16 929 747,69
Ero, €	9 336 347,59
Ero, %	55,15

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu siitä, että tarkastelujaksoon ajoittuu poikkeuksellisen suuria investointihankkeita, esimerkiksi lastentalon ja terveyskeskuksen rakentaminen. Poistosuunnitelmaa on myös tarkistettu ja muutokset poistosuunnitelmaan ovat tulleet voimaan 1.1.2013 alkaen.

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.			10 609,75	146 502,11
Vähennykset tilikaudella		-36 848	-10 609,75	-135 892,36
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			0,00	10 609,75
Muut pakollisten varausten muutokset	110 083	-36 848	-73 369,12	

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	17 657,90	24 548,39	17 657,90	24 548,39
Rakennusten luovutusvoitot				
Muut luovutusvoitot				
Luovutusvoitot yhteensä	17 657,90	24 548,39	17 657,90	24 548,39
Muut toimintakulut				
Kiinteistöjen luovutustappiot		3 567,62		3 567,62
Luovutustappiot yhteensä	0,00	3 567,62	0,00	3 567,62

Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Satunnaiset tuotot				
Pyhjärven Kehitys Oy, käyttöom.myyntivoitto		6 000		
Satunnaiset tuotot yhteensä	0	6 000	0	0
Satunnaiset kulut				
Kiinteistö Oy Rillankivi, käyttöom.myyntitappio		10 127		
Satunnaiset kulut yhteensä	0	10 127	0	0

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2016	2015
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	12 617,33	
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Yhteensä	12 617,33	0

Erittely poistoeron muutoksista

	Kunta	
	2016	2015
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	-1 656 993,19	384 519,15
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuspoistojen erotus (- tai +)		
Poistoeron muutokset yhteensä	-1 656 993,19	384 519,15

Muut rahoitustuotot ja -kulut

	2016	2015
Muut rahoitustuotot		
Osingot ja osuuspääomien korot	12 617,33	1 222,38
Verotilitysten korot ja korotukset	96,88	2 514,42
Viivästyskorot	5 009,56	3 575,95
Arvon alentumisen palautukset	128 795,33	9 173,45
Arvopapereiden myyntivoitot	444 982,40	760 010,38
Muut rahoitustuotot	25 321,26	607,56
Muut rahoitustuotot yhteensä	616 822,76	777 104,14
Muut rahoituskulut		
Verotilitysten korot ja korotukset	331,63	86,67
Viivästyskorot	17 109,60	26 709,82
Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusvaroista		155 774,97
Arvopapereiden myyntitappiot	63 671,85	5 401,70
Muut rahoituskulut	8 660,69	48 586,73
Muut rahoituskulut yhteensä	89 773,77	236 559,89

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****Arvonkorotusten periaatteet ja arvonnääritysmenetelmät**

Maa-alueet on uudelleenarvostettu verotusarvoilla ja metsät 170 €/ha. Arvonkorotus ja arvonkorotusrahasto purettiin 31.12.2006.

Arvonkorotukset	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	3 932 040,00	3 948 924,00	3 799 046,51	3 787 195,18
Arvonkorotukset				
Arvonkorotusten purku				
Arvo 31.12.	4 048 539,00	3 932 040,00	3 799 046,51	3 780 275,97
Rakennukset				
Arvo 1.1.	29 788 317,00	23 857 652,00	20 436 845,34	8 920 131,52
Arvonkorotukset				
Arvonkorotusten purku				
Arvo 31.12.	39 504 782,00	29 788 317,00	20 436 845,34	12 020 473,38
Arvonkorotukset yhteensä				

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut			9 289,78	9 289,78
Muut maa- ja vesialueet	4 048 539,00	3 932 040,00	3 789 756,73	3 770 986,19
Maa- ja vesialueet yhteensä	4 048 539,00	3 932 040,00	3 799 046,51	3 780 275,97

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä	
	Aineettomat oikeud.	Muut pitkävaikutt. menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödyk.		Ennako-maksut ja keskener.
Poistamaton hankintameno 1.1.		202 693,63	202 693,63	3 780 275,97	12 020 473,38	4 246 772,26	87 178,67		6 305 814,83	26 440 515,11
Lisäykset tilik. aikana		126 343,05	126 343,05	24 732,00	9 669 751,97	419 229,23			5 199 367,09	15 344 743,94
Uusi sairaala						31 663,65				
Maa- ja vesirakenteet										
Muut kiinteät rakenteet										
Rahoitusos. tilikaudella										
Vähennykset tilikauden aikana				-5 961,46						-10 133 005,43
Asuinrakennukset					-6 399,12					
Uusi sairaala										
Maa- ja vesirakenteet										
Muut kiinteät rakenteet										
Siirrot erien välillä										
Lastentalo, koneet					-83 545,92		83 545,92			
Tilikauden poisto		-56 141,59	-56 141,59							
Asuinrakennukset					-537,00					
Hallinto- ja laitosrak.					-1 161 633,98					
Tuotantorakennukset					-1 263,99					
Maa- ja vesirakenteet						-503 297,48				
Muut kiinteät rakenteet						-63 842,19				
Kujetusvälineet										
Muut koneet ja kalusto							-6 165,33			
Arvonlennukset ja niiden palautukset							-28 793,33			
Poistamaton hankintameno 31.12										
Arvonkorotukset										
Kirjanpitoarvo 31.12.		272 895,09	272 895,09	3 799 046,51	20 436 845,34	4 130 525,47	135 765,93		1 384 537,07	29 886 720,32
Olenneiset lisäpoistot										
Vanha terveyskeskus					-519 239,98					
Erittely olennaisista lisäpoistoista					-519 239,98					

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet						Jvk-. muut laina- ja muut saamiset				
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet osakkuus-yhteisöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk-laina-saamiset	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä	
Hankintameno 1.1.	9 075 010,10	2 594,04	4 264 500,96	436 653,96	13 778 759,06	0,00	4 809 694,27	0,00	428 962,20	5 238 656,47	
Lisäykset											
As.Oy Pyhäsalmen Toripiha Oikaisu, senttienpyörist.				28 560,00 0,01	28 560,00 0,01						
Vähennykset											
Pyhänet Oy	-1 900,00				-1 900,00		-226 594,62		-33 637,60	-260 232,22	
Siirrot erien välillä											
Hankintameno 31.12.	9 073 110,10	2 594,04	4 264 500,96	465 213,96	13 805 419,07	0,00	4 583 099,65	0,00	395 324,60	4 978 424,25	
Arvonlennukset											
Arvonkorotukset											
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 073 110,10	2 594,04	4 264 500,96	465 213,96	13 805 419,07	0,00	4 583 099,65	0,00	395 324,60	4 978 424,25	

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäyks. tilikaud.	Vähenn. tilikaud.	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtym. peruspääom.	Ero
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymä	3 196 865,65			3 196 865,65	3 195 414,13	1 451,52
Jokilaakson koulutuskuntayhtymä	1 050 075,33			1 050 075,33	644 463,16	405 612,17
Jokilaakson musiikkiopiston kuntayhtymä	3 585,77			3 585,77	3 763,28	177,51
Pohjois-Pohjanmaan liitto	8 241,21			8 241,21	8 241,14	0,07
Peruspalvelukuntayhtymä Selänne	5 733,00			5 733,00	5 733,00	
Yhteensä	4 264 500,96			4 264 500,96	3 857 614,71	406 886,25

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

	Koti- paikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1 000 €)		
				Omasta pää- omasta	Vieraasta pää- omasta	Tilik. voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Rillankivi	Pyhäjärvi	100,00 %	100,00 %	1 465	4 343	-3
Pyhäsalmen Lentokenttä Oy	Pyhäjärvi	87,15 %	87,15 %	13		-63
Pyhäjärven Kehitys Oy	Pyhäjärvi	100,00 %	100,00 %	2 041	3 540	-24
Kiint. Oy Pyhäsalmen Liiketalo	Pyhäjärvi	42,94 %	69,44 %	1 018	66	1
PyhäNet Oy	Pyhäjärvi	50,82 %	50,82 %	33	3 029	8
Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy	Pyhäjärvi	100,00 %	100,00 %	1		-1
Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy	Pyhäjärvi	100,00 %	100,00 %	5 108	5 414	72
Asunto Oy Pyhäjärven Toripiha	Pyhäjärvi	3,00 %	53,70 %	506	6	0
Kuntayhtymät						
Peruspalvelukuntayhtymä Selänne	Haapajärvi	30,18 %	30,18 %	6	3	0
Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhp	Oulu	2,16 %	2,16 %	3 051	4 328	96
Pohjois-Pohjanmaan Liitto	Nivala	1,89 %	1,89 %	20	23	1
Jokilaaksojen Koulutuskuntayhtymä	Nivala	3,87 %	3,87 %	1 168	259	16
Jokilaaksojen Musiikkiopisto	Nivala	15,94 %	15,94 %	4	26	0
Osakkuusyhteisöt						
Simunan Lämpö Oy	Pyhäjärvi	33,33 %	33,33 %	4	4	-1
Peura Talot Oy	Pyhäjärvi		23,16 %	-135	580	7

Saamisten erittely

	Kunta 2016		Kunta 2015	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	149 185,37	64 400,00	204 385,37	55 200,00
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Saamiset tytäryhteisöiltä yhteensä	149 185,37	64 400,00		55 200,00
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsen				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Saamiset kuntayhtymiltä yhteensä				
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset		550 931,27		465 135,58
Lainasaamiset		26 500,00		50 000,00
Muut saamiset		126 314,04		247 074,28
Siirtosaamiset		183 338,15		164 773,63
Saamiset muilta yhteensä		887 083,46		926 983,49
Saamiset yhteensä	149 185,37	951 483,46	204 385,37	982 183,49

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	76 614,43	78 611,91	42 599,70	44 576,30
Työllistämistuet	20 069,34	7 858,82	20 069,34	7 858,82
Tasausrahasto	70 522,44	56 433,09		
Kela / sairauspäivärahat			9 258,53	
Eu-tuet	12 628,28	20 068,32		
Jokilaaksojen pelastuslaitos / palautus				36 478,30
Jokilatvan opisto			14 657,70	
Muut tulojäämät	897 129,32	485 876,34		75 860,21
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 017 999,03	648 848,48	183 338,15	164 773,63

Rahoitusarvopaperit

	2016	2015
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Jälleenhankintahinta	9 229 419,44	8 600 438,72
Kirjanpitoarvo	8 177 800,21	7 651 046,97
Erotus	1 051 619,23	949 391,75
Yhteensä rahoitusarvopaperit	8 177 800,21	7 651 046,97

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	20 542 187	20 542 187	20 542 187,82	20 542 187,82
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12	20 542 187	20 542 187	20 542 187,82	20 542 187,82
Arvonkorotusrahasto 1.1.	800 067	746 549		
Lisäykset	31 363	53 518		
Vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12.	831 430	800 067		
Muut omat rahastot	1 529 722	1 526 760	1 063 918,04	1 063 918,04
Vahinkorahaston pääoma 1.1.				
Siirrot rahastoon		2 962		
Siirrot rahastosta				
Vahinkorahaston pääoma 31.12.				
Muut omat rahastot yhteensä	469 900	1 529 722	0,00	1 063 918,04
Edellisten tilikauden ylijäämä 1.1.	9 324 074	2 811 793	10 321 489,41	12 313 324,93
Siirto vahinkorahastoon				
Ero edelliseen tilikauteen	332 732	8 491 362		-146 502,11
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	9 656 806	11 303 155	10 321 489,41	12 166 822,82
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 547 710	-1 979 081	-3 760 698,32	-1 845 333,41
Oma pääoma yhteensä	27 952 614	32 196 050	27 102 978,91	31 927 595,27

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto 113 (10.11.2015) mukaisesti on otettu huomioon tilinpäätöksen 2015 laadinnassa Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alijäämän kirjaaminen Pyhäjärven kaupungin (jäsenkunnan) kirjanpidossa. Pyhäjärven kaupungin osuus poistoerolla ja vapaaehtoisilla varauksilla vähennetystä alijäämästä vuoteen 2014 saakka on 146.502,11 euroa.

Erittely poistoerosta

	Kunta	
	2016	2015
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	7 800 534,51	6 143 541,32
Poistoero yhteensä	7 800 534,51	6 143 541,32

Pitkäaikaiset velat

Vuoden 2016 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2022 tai sen jälkeen.

	Kunta	
	2016	2015
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12 532 500	7 595 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainat muilta luotonantajilta		
Saadut ennakot		
Ostovelat		
Muut velat		
Siirtovelat		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	12 532 500	7 595 000,00

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut pakolliset varaukset				
Antolainat yritysten kehittämiseen	78 000,00	151 369,12	78 000,00	151 369,12
Pohjois-Pohjanmaan shp:n ky:n alijäämä		10 609,75		10 609,75
Muut pakolliset varaukset	726 462,00	532 400,13		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	804 462,00	694 379,00	78 000,00	161 978,87

Vieras pääoma

	Kunta 2016		Kunta 2015	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		112 769,02		111 988,43
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä velat tytäryhteisöille		112 769,02		111 988,43
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		2 431 372,13		1 419 344,44
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä velat kuntayhtymille		2 431 372,13		1 419 344,44
Velat muille				
Ostovelat		1 201 517,81		1 627 854,92
Muut velat		155 770,97		143 863,60
Siirtovelat		1 449 928,07		1 414 679,43
Yhteensä velat muille		2 807 216,85		3 186 397,95
Vieras pääoma yhteensä	0,00	5 351 358,00	0,00	4 717 730,82

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut velat				
Liittymismaksut, kaukolämpö	1 175 355,97	1 161 651,97	0	0
Muut velat yhteensä	1 175 355,97	1 161 651,97	0	0

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Peruspalvelukuntayhtymä Selänne				
Monitoimihallin siirtäminen kaupu.omistuks.	550 000,00	550 000,00	550 000,00	550 000,00
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	129 775,24	283 523,77		
Lomapalkkajaksotukset	3 327 181,13	3 329 737,10	818 632,08	714 551,20
Korkojaksotukset	21 497,07	31 302,51	15 885,68	15 771,40
Valtionosuusennakot		48 160,00		48 160,00
Muut lyhytaikaiset siirtovelat.	765 745,79	796 620,48	65 410,31	86 196,83
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	4 794 630,83	5 039 343,86	1 449 928,07	1 414 679,43

VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT**Leasingvastuiden yhteismäärä (arvonlisäveroineen)**

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	49 061,85	56 877,09	21 715,89	34 254,74
Myöhemmin maksettavat	117 508,02	85 953,82	47 335,83	53 818,09
Leasingvastuut yhteensä	166 569,87	142 830,91	69 051,72	88 072,83

Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			5 820 948,71	4 912 494,64
Jäljellä oleva pääoma			5 651 887,05	5 820 948,71
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 996 768,28		1 926 268,28	2 058 829,15
Jäljellä oleva pääoma	1 861 766,92	1 996 768,28	1 800 266,92	1 926 268,28
Kiinnitykset				
Tiloihin			481 617,56	481 617,56
Yrityskiinnitykset			168 187,93	168 187,93

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	2016	2015
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12..	26 544 986,00	26 524 617,62
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	19 814,07	18 901,60

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Sopimusvastuut		424 267,30		
Arvonlisäveron palautusvastuu	4 206 235,36	3 301 191,27	4 021 861,62	2 922 964,24
Muu vastuu	1 120 547,25			

Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot**Henkilöstön lukumäärä**

	Kunta	
	2016	2015
Yleishallinto	14	14
Alueelliset maaseutupalvelut	5	5
Sosiaali- ja terveystoimi		
Opetus- ja kulttuuritoimi	144	93
Yhdyskuntapalvelut	79	69
Henkilöstö yhteensä, sisältää sijaiset, ei työllistettyjä	242	181

Henkilöstökulut

	Kunta	
	2016	2015
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	10 353 541,78	9 276 775,46
Henkilöstökulut, jotka aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin	177 204,11	407 552,60

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2016	2015
Suomen Keskustapuolue	5 377,50	5 818,01
PRO Pyhäjärvi	663,70	929,24
Pyhäjärven Perussuomalaiset	720,30	703,65
Pyhäjärven Työväenyhdistys SDP	1 695,20	1 701,73
Pyhäjärven Vasemmisto ry	625,80	665,63
Yhteensä	9 082,50	9 818,26

Tilintarkastusyhteisön palkkiot

	2016	2015
Tilintarkastajan palkkiot		
Tarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	10 263,25	10 611,50
Tilintarkastajan lausunnot		
Yhteensä	10 263,25	10 611,50

Tositesarjat

Laji	ID-sarja Tos.nro	Tos.laji Tos.nro	ID-sarja	Tositelaji	Säilytysaika
Kassatositteet	7001 - 7574	1 - 574	31	310	Kuluva vuosi + 10 v.
Muistiotositteet	5501 - 6085	1 - 584	40	400	"
Ostoreskontra / paperilaskut	46001 - 50529	1 - 4476	20	200	Kuluva vuosi + 10 v.
Ostoreskontra / verkkolaskut	25001 - 30178	1 - 5107	21	210	"
Ostoreskontra / projektit			22	220	Proj.kauden päätyminen + 10 vuotta
Ostoreskontra / maksatus	1801 - 2054	1 - 254	30	300	Kuluva vuosi + 10 v.
Myyntiresk./ suoritukset	3201 - 3572	1 - 372	32	320	Kuluva vuosi + 10 v.
Myyntiresk./ laskutus siirrot	3001 - 3292	1 - 292	10	100	"
Käyttöomaisuuskirjanpito	1101 - 1177	1 - 75	80	800	Kuluva vuosi + 10 v.
Palkkakirjanpito	1601 - 1776	1 - 176	60	600	Kuluva vuosi + 10 v.
Konsernitilinpäätös	1 - 21				Kuluva vuosi + 10 v.
Liitetietotositteet	1 - 5				

Säilytystapa

Säilytetään paperitulosteina arkistossa.

Käytetyt kirjanpitokirjat tilikaudella 2016:

Päiväkirja

Pääkirja

Tilikirja

Tasekirja

Tase-erittelyt liitetietoineen

PYHÄJÄRVEN KAUPUNGINHALLITUS

Pyhäjärvi 27 . 3 . 2017

Allekirjoitukset:

Kauranen Asko
puheenjohtaja

Leskinen Paavo
II varapuheenjohtaja

Tikkanen Kauko

Varis Ari

Savolainen Martti
I varapuheenjohtaja

Piippo Taimi

Tuikka Tyne

Kiviniemi Henrik
vt. kaupunginjohtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Pyhäjärvi 26 . 4 . 2017

BDO Audiator Oy

Simo Paakkola
JHT, HT; vastuullinen tilintarkastaja

HENKILÖSTÖRAPORTTI

YLEISTÄ

Henkilöstöraportti on osa tilinpäätöstä ja sen tavoite on antaa tietoa kehittämisen ja päätöksenteon tueksi. Henkilöstöraportti antaa läpileikkauksen 31.12.2016 henkilöstövoimavarojen määrästä ja rakenteesta, työpanoksesta ja työajan käytöstä, työvoimakustannuksista sekä henkilöstön työkyvystä.

Pyhäjärven kaupunki on käyttänyt vuodesta 2010 alkaen henkilöstöhallinnossa palkkahallinnon osalta Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen tulosityksikkö Taloushallinto Selman palveluita. Taloushallinto Selman käyttämästä henkilöstöhallinnon ohjelmistosta ei saa kaikilta osin luotettavia eikä kattavia tilastoja. Tästä johtuen myös henkilöstöraporttiin ei ole kyetty saamaan kaikkia niitä tietoja, jotka olisivat olleet tarpeellisia kokonaisuuden hahmottamiseksi.

Eri kalenterivuosien välistä ja kehityssuuntia koskevaa tarkastelua hankaloittavat myös eri vuosina tapahtuneet seutuyhteistyöhön, yhtiöittämissiin ja organisaatiomuutoksiin liittyvät henkilöstöjen siirrot. Erityisesti nämä vaikeudet ilmenevät henkilöstömäärissä ja vuosityöajassa, jossa tehtävien ja henkilöstön siirtyminen organisaatiosta toiseen ja niiden vaikutukset henkilöstöresurssien käyttöön ovat vaikeasti kuvattavissa.

KÄSITTEITÄ

Henkilöstöllä tarkoitetaan tässä henkilöstötilinpäätöksessä päätoimista henkilökuntaa. Päätoimiseksi katsotaan henkilö, jonka työaika on vähintään puolet täydestä työajasta. Henkilöstöön kuuluu sekä kuukausi- että tuntipalkkaisia työntekijöitä/viranhaltijoita. Henkilökunnan palvelussuhteet ovat joko pysyviä, sijaisuuksia tai määräajan voimassa olevia.

Tiedot henkilöstön määrästä ja rakenteesta ovat vuoden viimeisen päivän tilanteen mukaisia. Osa tiedoista, kuten poissaolo-, kustannus-, koulutus- ja työpanostiedot ovat koko vuodelta.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ 31.12.2016

Henkilökuntamäärän kehitys vuosina 2012 – 2016

Vuosi	TP2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Vakinainen henkilökunta					
Hallinto toimi	10	10	9	10	9
Alueelliset maaseutupalvelut		4	4	5	5
Sivistystoimi	74	75	69	75	107
Tekninen toimi	61	59	60	53	54
YHTEENSÄ VAKINAINEN	145	148	142	143	175
Sijaiset ja määräaikaiset, työllistetyt					
Hallinto toimi	7	10	4	4	5
Työllistetyt	18	15	15	12	13
Sivistystoimi	34	32	28	18	37
Tekninen toimi	9	19	24	16	25
YHTEENSÄ SIJAISET ym.	68	76	71	50	80
KAIKKI YHTEENSÄ	213	224	213	193	255

Teknisen toimen henkilöstövähennys 31.12.2015 ja 31.12.2016 aiheutuu suurimmaksi osaksi kaupungin kaukolämpötuotannon sekä vesi- ja viemärlaitoksen yhtiöittämisestä. Uusi yhtiö, Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy aloitti toimintansa 1.1.2015, jolloin myös henkilöstösiirto uuteen yhtiöön tapahtui.

Määräaikaisessa palvelussuhteessa 31.12.2016 oli 77 henkeä. Määräaikaisessa palvelussuhteessa olevaan henkilökuntaan kuuluu mm. määräaikaisia luokanopettajia, tuntiopettajia, koulunkäyntiavustajia sekä ruokahuollon ja siivoushuollon henkilökuntaa.

Pyhäjärven kaupungissa vakinaisessa palvelussuhteessa oli vuoden lopussa ollut 69 % henkilökunnasta, määräaikaisessa palvelussuhteessa oli 31 %.

Sivistystoimen henkilöstömäärää lisäsi vuoden 2016 alusta alkaen varhaiskasvatuksen siirtyminen Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnasta Pyhäjärven kaupungin toiminnaksi. Varhaiskasvatuksen aiheuttaman vakinaisen henkilöstömäärän lisäys oli 34 henkilöä ja määräaikaisen henkilöstömäärän lisäys oli 9 henkilöä.

Koko kunta-alalla henkilöstöstä 2015 on ollut vakinaisessa palvelussuhteessa 79 %, määräaikaisissa palvelussuhteissa 21

HENKILÖSTÖRAKENNE

Keski-ikä (vakainainen henkilökunta)

Vakinaisen henkilökunnan keski-ikä vuosina 2012 – 2016

Sukupuoli	2012	2013	2014	2015	2016
Miehet	48,1	50,6	49,2	48,8	45,7
Naiset	50,0	52,1	52,2	51,2	49,7
Kaikki	49,4	51,2	51,2	51,8	49,0

Pyhäjärven kaupungin vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 1,1 vuotta korkeampi verrattuna kunta-alalla vakinaisesti työskentelevien keski-ikään.

Kunta-alan vakinaisen henkilöstön keski-ikä vuonna 2015 oli 47,9 vuotta. Koko henkilöstön keski-ikä oli kunta-alalla oli 45,8 vuotta (vuonna 2015). Henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin muilla työmarkkinasektoreilla. Kuntien nykyisestä henkilöstöstä 61 % jää eläkkeelle vuoteen 2030 mennessä.

Keski-ikä toimialueittain ja ikäjakauma

Vakinaisen henkilökunnan keski-ikä toimialueittain vuosina 2012 - 2016

Toimialue	2012	2013	2014	2015	2016
Hallintotoimi	54,8	53,9	54,1	52,70	55,57
Alueelliset maaseutupalvelut		53,5	49,5	45,80	46,80
Sivistystoimi	46,5	49,4	48,9	46,49	46,72
Tekninen toimi	52,1	53,6	53,6	50,92	52,67

Vakinaisessa palvelussuhteessa olevien ikäjakauma vuonna 2016

Ikävuodet	Naiset	Miehet	Yhteensä
20 - 24	0	1	1
25 - 29	6	3	9
30 - 34	7	3	10
35 - 39	14	6	20
40 - 44	8	6	14
45 - 49	20	3	23
50 - 54	25	9	34
55 - 59	31	9	40
60	4	0	4
61	5	1	6
62	5	1	6
63	3	1	4
64	1	1	2
yli 65	2	0	2
	131	44	175

lältään 45–54 vuoden välille sijoittuu 33 % vakinaisesta henkilökunnasta. 21 % sijoittuu ikävuosien 40–49 vuoden välille, ja 50–59-vuotiaita vakinaisesta henkilökunnasta on 42 %.

Ikääntyminen

Eläkeuudistus on tullut voimaan vuonna 2017. Eläkkeen alaikäraja nousee vuoteen 2027 mennessä asteittain 65 ikävuoteen (vuodesta 2018 alkaen). Eläkelän nosto ei koske vuonna 1954 tai aiemmin syntyneitä. Uudistuksella ei myöskään ole ollut vaikutusta vuosina 2015 – 2016 eläkkeelle siirtyneiden eläkeikään. Taulukossa oletetaan henkilöiden jäävän eläkkeelle 63–vuotiaana.

Peruskoulun opettajilla oli aiemmin mahdollisuus säilyttää vanhan eläkejärjestelmän mukainen ammatillinen eläkeikä. Niillä opettajilla, jotka ovat käyttäneet valintaoikeutta, vanhuuseläkeikä on 60 vuotta. Vuonna 2017 voimaan tulevan uudistuksen osalta neuvottelun työmarkkinaosapuolten välillä ovat kesken.

Vuoteen 2022 mennessä eläkkeelle jääviä arvioidaan olevan yhteensä 40 henkilöä.

Arvio eläkkeelle jäävien lukumäärästä vuosina 2017 – 2022

Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Hallintotoimi	2			1			3
Alueelliset maaseutup.						1	1
Sivistystoimi	2	3	4	3	6	1	19
Tekninen toimi	4	3	2	1	4	3	17
Yhteensä	8	6	6	5	10	5	40

Sukupuoli (vakainainen henkilökunta)

Vakinaisesta henkilöstöstä on naisia 74,9 % ja miehiä 25,1 %.

Sivistystoimen henkilökunnasta naisia on 72,3 % ja miehiä 27,7 %.

Teknisen toimen henkilökunnasta naisia on 19,4 % ja miehiä 80,6 %.

Hallintotoimen henkilökunnasta naisia on 62,5 % ja miehiä 37,5 %.

Maaseututoimen henkilökunnasta naisia on 60 % ja miehiä 40 %.

Koko maassa kunnallisesta henkilöstöstä naisten osuus vuonna 2015 oli koko henkilöstöstä 80 %.

Ulkoisen vaihtuvuus

Vakinaisesta henkilökunnasta 2 henkilöä jäi eläkkeelle ja kaksi osa-aikaeläkkeelle.

Päätyneitä työsuhteita oli 2.

Vakinaisia uusia palvelussuhteita oli 3.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Työnantajan järjestämää tai muutoin hankkimaa sisäistä ja ulkoista koulutusta oli yhteensä 161 koulutuspäivää (v. 2015 yhteensä 230 päivää) ja niihin osallistui 73 henkilöä (v. 2014 yhteensä 93 henkilöä).

Opintovapaata käytti 1 henkilö (v. 2015 käytti 1 henkilöä) ja yhteensä päiviä oli 144 (v. 2015 yhteensä 18 päivää).

Koulutuspäivät ja koulutukseen osallistuneiden määrät vuonna 2016

Toimialue	työnantajan hankkima sis./ulk. koulutus		työnantajan maksama amm.koulutus		opintovapaa		yhteensä	
	pvä	hlö	pvä	hlö	pvä	hlö	pvä	hlö
Hallintotoimi	-	-	13	4	-	-	13	4
Al.maaseutup.	-	-	-	-	-	-	-	-
Sivistystoimi	-	-	131	52	144	1	275	53
Tekninen toimi	-	-	17	17	-	-	17	17
YHTEENSÄ	-	-	161	73	144	1	305	74

Kaupunginhallitus hyväksyi 23.11.2015 § 429 käyttöön otettavaksi henkilöstön aloitepalkkiojärjestelmän, jolla pyritään kehittämään työtapoja, parantaa kustannustehokkuutta ja edistämään henkilöstön vaikuttamiskanavia. Henkilöstöjaosto ja yhteistyötoimikunta seuraavat aloitejärjestelmän toimivuutta.

Johtaminen

Kehityskeskustelut ovat osa kaupungin henkilöstrategiaa. Kaupungin henkilökunnan kanssa on käyty kehityskeskusteluja. Kehityskeskusteluja on yhdenmukaistettu kaikilla toimialueilla. Uusi kehityskeskustelulomake on laadittu ja otettu käyttöön vuonna 2015. Säännöllisiä työpaikkakokouksia on pidetty toimialueittain. Kaupunginjohtajan kuukausikatsauksia pidettiin heinäkuuhun saakka.

POISSAOLOT

Henkilöstön poissaoloja kertyi tilinpäätösvuonna yhteensä 10.102 kalenteripäivää. Näistä palkattomalla vapaalla oli 50 henkilöä yhteensä 1.128 kalenteripäivää.

Vuosilomia oli yhteensä 6.073 päivää.

Henkilökunnan työkyvyttömyyspäiviä oli yhteensä 3.289 sairauspäivää. Perhevapaita (äitiysvapaa, hoitovapaa, vanhempainvapaa) oli yhteensä 1.916 kalenteripäivää. Kuntoutuspoissaoloja oli 31 päivää. Palkattomia työ- tai virkavapaita pidettiin 851 kalenteripäivää. Koulutuspäivät ovat työpäiviä

TERVEYDELLINEN TOIMINTAKYKY JA TYÖHYVINVOINTI

Kaupunginhallitus päätti 8.10.2012 käynnistää prosessin työnvaativuuden arviointijärjestelmän päivittämiseksi ja hankkia asiantuntemusta ostopalveluna prosessin valmistelevaan vaiheeseen keväälle 2013. TVA-prosessi mukainen arviointi saatiin suoritettua vuoden 2013 aikana. Uuden TVA:n mukainen palkkausjärjestelmä otettiin käyttöön 1.9.2014. Arviointiryhmä kokoontuu säännöllisesti käsittelemään mm. uusien tehtävien tehtäväkuvaukset, tehtäväkuvauksen muutokset sekä uusien ja muuttuneiden tehtävien vaativuuden arvioinnin.

Toiminnallisia riskejä henkilöstön työturvallisuuden näkökulmasta kartoitettiin työnvaarojen arvioinnilla niinkään syksyllä 2016.

Henkilöstön sairastavuus

Henkilöstön sairauspoissaoloja kertyi vuodelta 2016 kalenteripäivinä 3.289 päivää. Tapaturman tai ammattitaudin vuoksi poissaolopäiviä oli 51 päivää. Sairauspoissaolot kokonaisuudessaan lisääntyivät edellisestä vuodesta 1.274 päivää.

Sairauspäiviä / sairastaneet henkilöt oli 17,8 kalenteripäivää

Kansaneläkelaitoksen ja vakuutusyhtiön korvaukset sairauspoissaoloista olivat yhteensä 112.632 €.

Henkilökunnan sairauspoissaolot vuonna 2016

	1-3 pv		4-10 pv		11-60 pv		61-90 pv		91-180 pv		yli 180		yhteensä	
	pv	krt	pv	krt	pv	krt	pv	krt	pv	krt	pv	krt	pv	krt
Hallintotoimi	56	30	38	6	88	5	-	-	-	-	-	-	182	41
Maaseutupalv	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2
Sivistystoimi	439	244	188	31	859	38	80	1	122	1	-	-	1688	315
Tekninen toimi	243	135	271	39	763	32	136	2	-	-	-	-	1413	208
Yhteensä	744	410	497	76	1710	75	216	3	122	1			3289	566

Henkilöstön jaksamisen tukeminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Kaupungin työterveyshuoltosopimus on kokonaisvaltaista työterveyshuoltoa sisältäen lakisääteisen työterveyshuollon ja yleislääkäritasoisien sairaanhoidon. Työpaikkakäyntejä on tehty mm. lääkärin ja työfysioterapeutin kanssa. Riskikartoituksia on tehty työpisteiden omasta toimesta sekä työterveyshuollon omasta aloitteesta. Työterveyslääkärin palveluja on ostettu noin 2-3 päivänä kuukaudessa. Työympäristön riskikartoitusten päivittämissä valmistelu aloitettiin vuoden 2015 lopussa.

Vuonna 2016 kaupungin eri toimipisteet ovat järjestäneet omia virkistysiltapäiviään mahdollisuuksien mukaan keväisin ja syksyisin. Kaupunki on aiempien vuosien tapaan tukenut henkilöstön liikunnan ja kulttuurin harrastusta liikunta- ja kulttuuriseteli-järjestelmän kautta, joka otettiin käyttöön vuonna 2015. Lisäksi työntekijöille on jaettu ilmaisia elokuvallippuja Pyhäsalmen VPK:n elokuvateatteriin.

Pyhjärven kaupunki tukee työntekijöiden Kelan harkinnanvaraista kuntoutusta Kelan kuntoutuslain 12 §:n perusteella. Tavoitteena on henkilön työ- ja toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen ja sitä kautta työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai sinne pääseminen. Kaupunki myös myöntää palkallista virka- / työvapaata tai vuosilomaa Kelan myöntämään Tyk-kuntoutukseen hyväksytyille työntekijöille.

PALKKA- JA MUUT HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET

Palkka- ja muut henkilöstökustannukset vuosina 2009 – 2016

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	milj. €	milj.€	milj. €	milj. €	milj.€	milj.€	milj.€	milj.€
Rahapalkka	15,5	7,3	6,06	6,43	6,75	6,9	6,65	7,55
Eläkekulut	4,1	2,9	2,22	2,26	2,58	2,49	2,38	2,5
Muut henkilöstökulut	1,0	0,4	0,3	0,31	0,34	0,34	0,33	0,41
YHTEENSÄ	20,6	10,6	8,58	8,95	9,67	9,73	9,36	10,46
Henkilöstökorvaukset	0,3	0,1	0,08	0,06	0,08	0,07	0,09	0,11
YHTEENSÄ	20,3	10,5	8,5	8,89	9,59	9,66	9,27	10,35

1.7.2015 lukien tehty palkantarkistus koski vuoden 2015 sopimuskorotuserän käyttöä. Tarkistuksen kustannusvaikutus oli keskimäärin 0,3 prosenttia KVTES-palkkasummasta. Palkantarkistuksen 1.7.2015 korotus tuli käytetyksi kokonaan keskitetysti sopijaosapuolten sopimalla tavalla, joten siihen ei sisällynyt yleiskorotusta tai paikallista järjestelyerää.

Palkkasumman pienenemiseen vuoteen 2014 verrattuna vaikuttaa mm. kaupungin kaukolämpötuotannon sekä vesi- ja viemärlaitoksen yhtiöittämiseen liittyvä henkilöstösiirto, joka tapahtui 1.1.2015.

Vuoden 2015 aikana sivistystoimi ja kaupungin henkilöstöhallinto suunnittelivat yhdessä PPKY Selänteen kanssa 1.1.2016 kaupungin omaksi toiminnaksi siirtyvän varhaiskasvatuspalveluiden siirtoa. Henkilöstösiirto tapahtui 1.1.2016, (yhteensä 34 henkilöä).

Pyhäjärven kaupungin rahapalkkamenot ovat laskeneet maatalouslomittajien siirtymisestä 1.1.2011 alkaen Reisjärven kunnan palvelukseen. Rahapalkkamenot ovat laskeneet henkilöstön siirryttyä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen palvelukseen 1.1.2010.

Luottamustoimipalkkiot 2012 – 2016

	2013	2014	2015	2016
Tilintarkastus	14 802,24	10 102,00	12 350,00	11 547,80
Kaupunginvaltuusto	44 731,25	41 133,87	36 205,04	29 632,75
Kaupunginhallitus	45 809,15	35 382,50	34 502,73	35 379,00
Maaseutulauslautakunta	614,52	2 248,62	1 879,00	939,10
Sivistyslautakunta	11 815,00	4 138,00	4 070,00	8 095,00
Tekninen lautakunta	6 973,10	5 684,00	5 201,50	4 212,00
Muut toimielimet	13 444,50	20 920,84	12 705,50	5 134,00
Yhteensä	138 189,76	119 609,83	106 913,77	94 939,65

TYTÄRYHTEISÖJEN TILINPÄÄTÖKSET

PYHÄJÄRVEN KEHITYS OY

Toimitusjohtaja Kari Pinola

1. YLEISTÄ Yhtiön toimialana on omistaa teollisuuskiinteistöjä ja vuokrata niitä yrityksille sekä tarjota elinkeinopalveluja.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Yhtiön osakepääoma 31.12.2016 oli 1.583.489,33 € ja osakkeiden lukumäärä 9415.

Yhtiö omistaa Peura Talot Oy:n osakkeista 23,15 % ja Asunto Oy Pyhäjärven Toripihan osakkeista 36,90 %.

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Yhtiön hallituksen kokoonpano on ollut 1.1.-16.6.2016:

Puheenjohtaja Risto Mäkeläinen (varajäsen Marita Kärkkäinen-Rytkönen), varapuheenjohtaja Tyyne Tuikka (varajäsen Irja Lehtinen), Pekka Päivärinta (varajäsen Maritta Lappalainen), Taimi Piippo (Pasi Korhola), Irina Karvonen (Martti Savolainen) ja Kauko Tikkanen (Paavo Leskinen).

Yhtiön hallitus 16.6.2016 alkaen: Puheenjohtaja Veikko Tikkanen, varapuheenjohtaja Kimmo Luukkonen, (30.6.2016 alkaen), jäsen Irina Karvonen, jäsen Irja Lehtinen sekä varajäsenet Pekka Päivärinta, Risto Mäkeläinen ja Maritta Lappalainen.

Hallitus kokoontui vuoden 2016 aikana kymmenen kertaa. Yhtiökokous on pidetty 16.6.2016.

Tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy, päävastuullisena tilintarkastajana JHTT Simo Paakkola ja tilintarkastajana JHTT Asko Vanhatupa toimittavat yhtiön toimintavuoden tilintarkastuksen.

4. HENKILÖSTÖ

Yhtiön palkkalistoilla vuonna 2016 oli 2,5 henkilöä. Toimitusjohtajana toimi Kari Pinola. Hänen palkkauksesta puolet on hoidettu NIHAK-seutukunnan toimesta. Toimistosihteerin tehtävissä on ollut Helena Matinniemi ja projektipäällikkönä Energiavarasto kaivoksessa -hankkeessa on toiminut Henna Hintsala 18.4.2016 alkaen.

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Kehitysyhtiö on toimintakertomusvuonna hallinnoinut hankkeita, joilla on valmisteltu Pyhäsalmen kaivoksen uusiokäyttöä kaivostoiminnan mahdollisen loppumisen jälkeen vuonna 2019.

Suurin hanke on ollut kaivos energiavarastona-hanke, jonka toteutettavuusselvityksen on tehnyt Pöyry Energy GmbH. Toteutettavuusselvityksestä tehtiin sopimus 7.4.2016. Selvitys on valmistunut toimintakertomusvuonna ja se oli kustannuksiltaan 674.600 euroa. Hankkeen projektipäällikkönä on 18.4.2016 alkaen toiminut Henna Hintsala.

Merkittävä hanke on ollut myös yhtiön hallinnoima Data Center-kaivoksessa esiselvityshanke. Hankkeeseen saatiin 31.3.2016 päätöksellä maakunnan kehittämisrahaa 20.860 euroa, eli 70 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Pyhäsalmi Mine Oy ja Pyhäjärven kaupunki ovat osallistuneet hankkeeseen jakamalla 30 %:n omarahoitusosuuden hankkeen kustannuksista. Hanke on päättynyt 31.8.2016, ja Data Center on markkinoitavana Invest in Finlandin sivustolla.

Toimintakertomusvuonna haettiin hankerahoitusta myös kasvintuotanto kaivoksessa hankkeeseen sekä kasvikuituja huipputeknologialla-hankkeeseen.

Toimintakertomusvuonna valmistui konsulttityönä myös CallioParkin kokonaistoimintamalli ja liiketoimintakonsepti, minkä mukaisesti organisoidaan kaivoksen infrastruktuurin uusiokäyttö ja laajemminkin paikkakunnan innovatiivinen kehitystoiminta.

PYHÄJÄRVEN KEHITYS OY

6. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Yhtiön liikevaihto oli 1.345.216,97 € (679.151,08 €), josta vuokratuotot 364.240,88 € (402.026,08 €), muut tuotot 35.889,10 € (34.293,18 €), elinkeinopalvelut kaupungille 240.000 € (240.000 €).
Tilikauden tappioksi muodostui -24.421,17 € (53.409,51 €).
Taseen loppusumma on 5.581.300,21 € (5.516.858,37 €).
Teollisuustiloja yhteensä on 8.648 m² sekä toimistotiloja 483,5 m².
Teollisuustilojen käyttöaste oli vuoden lopussa 87,95 % (94,70 %).
Kiinteistö Oy Pyhäsalmen Liiketalon ja Asunto Oy Pyhäjärven Toripihan toimistotilojen käyttöaste oli vuoden lopussa 96,89 %.
Omavaraisuusaste on 36,59 % (37,45 %).
Toimintakertomusvuonna perustettuja yrityksiä oli 19 (edellisenä vuonna 14), lopettaneita yrityksiä 18 (7).
Paikkakunnalle muutti yksi yritys (edellisenä vuonna kolme) ja paikkakunnalta muutti yksi yritys, edellisenä vuonna kaksi.

7. INVESTOINNIT

Pyhäjärven Kehitys Oy toteutti merkittäviä investointeja ja hankkeita toimintakertomusvuonna 2016. Mahdollisesti merkittävin niistä on Emolahden leirintäalueen rakennusten vuokraaminen pitkäaikaisella lunastus- ja vuokrasopimuksella 1.5.2016 alkaen Pyhäjärven Matkailu Oy:lle. Merkittäviin hankintoihin kuuluu myös Köpsintie 22 B-osoitteessa olevan teollisuushallin ostaminen ja vuokraaminen autoalan rittäjälle sekä Toripihan toimistotilojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden hankinta, molemmat keväällä 2016.

8. RISKIENHALLINTA

Kaupunkikonsernin kanssa kilpailutettiin toimintakertomusvuonna yhtiön vakuutusurva. Vakuutusyhtiö Pohjolan tarjous oli edelleen kilpailukykyisin.

Kaikkiin merkittäviin yhtiön hankintoihin tai muuten merkittäviin päätöksiin on haettu kaupungin konserniohjeen mukainen omistajan ennakkokäsitys.

9. SISÄINEN VALVONTA

Hallitustyöskentelyssä konserniohjaus toimii myös sitä kautta, että kaupunginhallituksen puheenjohtajalla ja kaupunginjohtajalla on yhtiöjärjestyksen mukaan oikeus osallistua yhtiön hallituksen kokouksiin ja käyttää niissä puhevaltaa. Sisäistä valvontaa toteutetaan toimittamalla kaupunginhallitukselle välitilinpäätöstiedot sekä tiedot yhtiössä tehdyistä päätöksistä.

PYHÄJÄRVEN KEHITYS OY				
Tuloslaskelma	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Liikevaihto				
Vuokratuotot	396 045	340 621	400 130	378 135
Muut tuotot	43 105	17 997	5 005	20 500
Elinkeinopalvelut	240 000	240 000	240 000	200 000
Liiketoim.muut tuotot	0	680 000	700 082	581 412
Liikevaihto yhteensä	679 150	1 278 618	1 345 217	1 180 047
Materiaalit ja palvelut				
Aine- ja tavaraostot	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut yht.	0	0	0	0
Henkilöstökulut				
Palkat	-80 430	-76 491	-104 156	-81 840
Henkilöstökulut	-15 077	-11 259	-17 997	-15 304
Muut hlöstökulut	-6 730	-9 650	-15 381	-9 650
Henkilöstökulut yhteensä	-102 237	-97 400	-137 534	-106 794
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	-583	0	0	0
Rakennuksista	-204 365	-199 320	-206 235	-198 161
Koneista ja kalustosta	-4 355	-3 307	-3 309	-3 307
Poistot ja arvonalen.yht.*	-209 303	-202 627	-209 544	-201 468
Muut kulut				
Kiinteistöjen hoitokulut	-205 020	-199 900	-222 744	-159 100
Hallintopalvelut	-11 095	-689 651	-683 036	-596 912
Muut hallinnonkulut	-50 252	-59 849	-70 100	-55 100
Muut kulut yhteensä	-266 367	-949 400	-975 880	-811 112
Luottotappiot	527	0	166	0
Liikevoitto (liiketappio)	101 770	29 191	22 425	60 673
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	2 396	0	10 897	2 500
Korko- ja rahoituskulut	-56 758	-57 042	-57 813	-61 446
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-54 362	-57 042	-46 916	-58 946
Voitto ennen satunn.eriä	47 408	-27 851	-24 491	1 727
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot/kulut	6 000	0	0	0
Satunnaiset erät yht.	6 000	0	0	0
Tilinpäätössiirrot				
Konserniavustus	0	0	0	0
Tilinpäätössiirrot yht:	0	0	0	0
Välittömät verot	0	0	0	0
Tilikauden voitto / tappio	53 408	-27 851	-24 491	1 727

TASE	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 788 872	4 201 785	OMA PÄÄOMA	2 041 299	2 065 790
Aineettomat hyödykkeet	0	0	Peruspääoma	1 583 489	1 583 489
1. Aineettomat oikeudet	0	0	Muut omat rahastot	840 940	840 940
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilikaus. yli-/alijäämä	-358 639	-412 048
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	-24 491	53 410
Aineelliset hyödykkeet	4 185 414	3 937 687	VIERAS PÄÄOMA	3 540 001	3 451 068
1. Maa- ja vesialue	68 539	28 539	Pitkäaikainen	2 680 378	2 991 834
2. Liittymät	105 208	83 192	1.Pääomalainat	0	0
3. Rakennukset	3 979 737	3 728 495	2.Lainat rah.laitos	2 680 378	2 991 834
4. Kiint koneet ja laitteet	0	0	3.Lainat julkisyht	0	0
5. Koneet ja kalust.	31 931	35 240	4.Muut velat	0	0
6. Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	Lyhytaikainen	859 623	459 234
7. Enn.maksut ja kesken.er.	0	62 220	1.Lainat rah.laitos	752 253	304 218
Sijoitukset	603 458	264 099	2.Saadut ennakot	2 480	160
1. Osakkeet ja osuudet	548 679	212 059	3.Ostovelat	22 974	16 351
2. Muut saamiset	54 779	52 040	4.Muut velat	31 393	32 817
			5.Siirtovelat	50 523	105 689
VAIHTUVAT VASTAAVAT	792 428	1 315 073	VASTATTAVAA	5 581 300	5 516 858
Saamiset	773 940	537 969			
Pitkäaikaiset saamiset	272 233	207 316			
1. Myyntisaamiset					
2. Vuokrasaamiset	122 233	47 316			
3. Lainasaamiset	150 000	160 000			
4. Muut saamiset					
5. Siirtosaamiset					
Lyhytaikaiset saamiset	501 707	330 653			
1. Myyntisaamiset					
2. Vuokrasaamiset	11 319	53 459			
3. Lainasaamiset	201 356	201 356			
4. Muut saamiset	9 573	0			
5. Siirtosaamiset	279 459	75 839			
Rahat ja pankkisaamiset	18 488	777 104			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 581 300	5 516 858			

PYHÄJÄRVEN KEHITYS OY

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	185 053,18	256 712,89
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-796 631,19	-73 733,05
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	6 000,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-611 578,01	188 979,84
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	39 782,35
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-311 456,35	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	8 934,35	2 885,65
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	-235 970,92	30 648,87
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lis. (+) väh. (-)	391 455,01	73 059,32
Rahoituksen nettorahavirta	-147 037,91	146 376,19
Rahavarojen muutos	-758 615,92	335 356,03
Rahavarat 31.12.	18 488,06	777 103,98
Rahavarat 1.1.	777 103,98	441 747,95
Rahavarojen muutos	-758 615,92	335 356,03
	0,00	0,00

KIINTEISTÖ OY RILLANKIVI

Toimitusjohtaja

Sari Ahola

1. YLEISTÄ

Yhtiön toimialana on Pyhäjärven kaupungin alueella tapahtuva asuntojen hankkiminen, omistaminen ja vuokralle antaminen ja tätä tarkoitusta varten omistaa ja hallita asuinhuoneistojen hallintaan oikeuttavia asunto-osakeyhtiön ja kiinteistöosakeyhtiön osakkeita ja yksinomaan asumiskäyttöön varattuja kiinteistöjä sekä muita asuntoja noudattamalla asuntojen vuokrauksessa Pyhäjärven kaupungin vahvistamia asukasvalintaperiaatteita. Tarkoituksenperiensä toteuttamiseksi yhtiö voi toimia rakennuttajana.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Yhtiön osakepääoma on 1.237.863,14 euroa ja osakkeiden määrä 736, käytössä 1 osakelaji. Pyhäjärven kaupunki omistaa yhtiön kaikki osakkeet.

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Yhtiön hallitukseen ovat kuuluneet: Partimaa Mauri, puheenjohtaja, Leskinen Jorma, varapuheenjohtaja. Varsinaiset jäsenet; Kiirikki Irja, Miettinen Raija, Nurminen Taimi, Tolonen Heino. Varajäsenet; Kärkkäinen-Rytkönen Marita ja Kyllönen Henri. Tilivuonna hallitus kokoontui 6 kertaa. Varsinainen Yhtiökokous pidettiin 21.04.2016. Tilintarkastajien valinnassa noudatamme Pyhäjärven kaupungin tilintarkastusyhteisön valintapäätöstä. Tilintarkastajana toimii BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana Simo Paakkola.

4. HENKILÖSTÖ

Hallinnossa on toimitusjohtaja ja tekninen isännöitsijä. Lisäksi kunnostuksessa kolme kirvesmiestä.

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Palotien viiden kerrostalo purettiin syyskuussa 2016. Yhteistyötä lisättiin Pyhäjärven Kehitys Oy:n kanssa, myymällä myös teknisen isännöitsijän palveluita. Marraskuussa konvertoitiin kaikki Valtiokonttorin lainat, 1.358.000 euroa. Tämän ansiosta pääomakustannukset pienenee reilut 100.000 euroa vuodessa.

6. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Käyttöaste	90,4 %	(87,5 %)
Asukasvaihtuvuus	35,6 %	(43,3 %)
Lainakanta €/asm2	182,92	(177,52)
Lainakanta €	3.553.019	(3.643.710) sis myös pääoma- ja tertiäärilainat
Omavaraisuusaste	25,28 %	(24,97 %)
Hoitokulut €/asm2/kk	6,21	(5,16) huomioitava Palotien purkukustannukset

7. INVESTOINNIT

Tilikaudella ei ollut suuria investointeja.

8. RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN VALVONTA

Yhtiön sisäinen johtamis- ja valvontamenettely perustuu; Osakeyhtiölakiin, Aravavuokralayhtiötä koskeviin säädöksiin ja suosituksiin, omiin toimintatapoihin ja -periaatteisiin sekä hyvää hallintotapaa koskevan ohjeistukseen. Sisäinen valvonta kattaa taloudellisen raportoinnin valvonnan, yhtiön sisäiset hyväksymisoikeudet, investointien seurannan ja vuokravalvonnan. Sisäistä valvontaa suorittaa henkilökunta ja toimitusjohtaja sekä sen toimivuutta arvioi yhtiön hallitus. Sisäistä valvontaa toteutetaan läpi koko organisaation. Ulkoista valvontaa suorittaa tilintarkastajat ja viranomaiset. Yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seminaaripäivä pidettiin marraskuussa ja riskianalyysi valmistui tammikuussa 2017.

9. YMPÄRISTÖTEKIJÄT

Yhtiö pyrkii kohottamaan imagoaan, sekä hyödyntämään aiempaa enemmän sosiaalista mediaa markkinoinnissa. Osallistumaan eri tilaisuuksiin, esim Kihupäivät, Facebook.

10. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Tarkoitus olisi rakennuttaa 6-kerroksisen hissillisen asuin- ja liikehuoneistokerrostalon Ollintien ja Torkkolantien kulmaukseen, Pyhäsalmen ydinkeskustaan. Kerrostalon katutasoon toteutetaan uudet liiketilat Suomenselän Osuuspankille. Rakennuksen kerroksiin 2-6 sijoittuu esteetöntä 30 vuokra-asuntoa. Tarveselvitys ja hankesuunnitelmat valmistui maaliskuun alussa. Maa- ja pohjarakennustyöt aloitetaan kesällä 2017. Rakennuksen käyttöönotto tapahtuu marraskuussa 2018. Hankkeen kustannusarvio on noin 4.682.000 euroa.

KIINTEISTÖ OY RILLANKIVI

Tuloslaskelma	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Liikevaihto				
Vuokratuotot	1 317 508	1 393 802	1 309 759	1 377 799
Muut tuotot	52 311	60 463	56 019	59 853
Elinkeinopalvelut	0	0	0	0
Liiketoim.muut tuotot	14 015	16 000	47 852	30 000
Liikevaihto yhteensä	1 383 835	1 470 265	1 413 630	1 467 652
Materiaalit ja palvelut				
Aine- ja tavaraostot	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut yht.	0	0	0	0
Henkilöstökulut				
Palkat	-186 872	-165 000	-194 882	-185 000
Henkilöstökulut	-44 733	-45 000	-48 227	-48 000
Muut hlöstökulut	-10 270	0	-15 602	-6 000
Henkilöstökulut yhteensä	-241 875	-210 000	-258 712	-239 000
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	-1 058	0	-1 058	0
Rakennuksista	-268 874	-221 944	-245 273	-217 614
Koneista ja kalustosta	-5 028	-4 672	-3 771	-1 932
Poistot ja arvonalen.yht.*	-274 960	-226 616	-250 103	-219 546
Muut kulut				
Kiinteistöjen hoitokulut	-674 057	-712 236	-755 246	-682 771
Hallintopalvelut	-20 464	-37 000	-32 073	-32 000
Muut hallinnonkulut	-39 274	-36 000	-42 343	0
Muut kulut yhteensä	-733 795	-785 236	-829 662	-714 771
Luottotappiot	-26 231	-9 000	-8 818	-5 000
Liikevoitto (liiketappio)	106 973	239 413	66 335	289 335
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	4 613	3 300	4 268	6 628
Korko- ja rahoituskulut	-99 482	-64 480	-73 602	-49 352
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-94 868	-61 180	-69 334	-42 724
Voitto ennen satunn.eriä	12 104	178 233	-2 999	246 611
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot/kulut	-10 127	0	0	0
Satunnaiset erät yht.	-10 127	0	0	0
Tilinpäätössiirrot				
Konserniavustus	0	0	0	0
Tilinpäätössiirrot yht:	0	0	0	0
Välittömät verot	0	0	-79	0
Tilikauden voitto / tappio	1 977	178 233	-3 078	246 611

TASE	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	5 679 208	5 793 705	OMA PÄÄOMA	1 464 846	1 467 924
Aineettomat hyödykkeet	0	0	Peruspääoma	1 237 863	1 237 863
1. Aineettomat oikeudet	0	0	Muut omat rahastot	0	0
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilik. yli-/alijäämä	230 061	228 083
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	-3 078	1 977
Aineelliset hyödykkeet	5 426 734	5 674 647	VIERAS PÄÄOMA	4 343 029	4 423 627
1. Maa- ja vesialue	100 721	100 721	Pitkäaikainen	3 553 020	3 643 711
2. Liittymät	202 675	202 675	1.Pääomalainat	644 648	644 648
3. Rakennukset	5 081 366	5 341 639	2.Lainat rah.laitos	2 504 989	2 517 278
4. Kiint koneet ja laitteet	4 358	5 810	3.Lainat julkisyht	254 197	277 400
5. Koneet ja kalus.	6 956	9 275	4.Muut velat	149 185	204 385
6. Muut aineelliset hyödykkeet	7 409	8 468	Lyhytaikainen	790 009	779 916
7. Enn.maksut ja kesken.er.	23 249	6 059	1.Lainat rah.laitos	471 981	540 935
Sijoitukset	252 474	119 058	2.Saadut ennakot	14 059	12 926
1. Osakkeet ja osuudet	133 416	0	3.Ostovelat	29 108	20 772
2. Muut saamiset	119 058	119 058	4.Muut velat	239 979	159 513
			5.Siirtovelat	34 882	45 769
VAIHTUVAT VASTAAVAT	128 667	97 845	VASTATTAVAA	5 807 875	5 891 550
Saamiset	127 870	96 792			
Pitkäaikaiset saamiset	2 407	2 516			
1. Myyntisaamiset					
2. Vuokrasaamiset	2 407	2 516			
3. Lainasaamiset					
4. Muut saamiset					
5. Siirtosaamiset					
Lyhytaikaiset saamiset	125 464	94 276			
1. Myyntisaamiset					
2. Vuokrasaamiset	97 417	77 469			
3. Lainasaamiset					
4. Muut saamiset	17 030	10 629			
5. Siirtosaamiset	11 017	6 179			
Rahat ja pankkisaamiset	797	1 053			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 807 875	5 891 550			

KIINTEISTÖ OY RILLANKIVI

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	219 589,24	276 937,81
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	27 435,76	11 176,82
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-150 605,40	-7 484,64
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	15 000,00	525,26
Toiminnan ja investointien rahavirta	111 419,60	281 155,25
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-90 691,30	-189 548,24
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-69 396,18	16 008,48
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	-31 078,31	27 987,01
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lisäys (+) väh. (-)	79 489,73	-139 691,10
Rahoituksen nettorahavirta	-111 676,06	-285 243,85
Rahavarojen muutos	-256,46	-4 088,60
Rahavarat 31.12.	796,89	1 053,35
Rahavarat 1.1.	1 053,35	5 141,95
Rahavarojen muutos	-256,46	-4 088,60
	0,00	0,00

PYHÄNET OY

Yleistä

Tilivuonna jatkettiin edelleen panostusta valokuituverkon rakentamiseen. Fokus oli valokuituverkon liittymien uusmyynnissä, erityisesti Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä jo rakennetun verkon alueelle lisämyynnissä. Yhtiön koko toiminta-alueella panostettiin myös liittyen aktivointiin verkkoon ja lisäpalvelumyyntiin. Tilikaudella kehitettiin ja tuoteistettiin uusia tuotteita mm. taloyhtiöille ja yrityksille, joista haetaan liikevaihdon kasvua ja joilla varmistetaan mahdollisimman kilpailukykyisten palveluiden tarjonta kaikille kuntalaisille ja yrityksille. Uusien valokuituliittymien määrä kasvoi 32 %. Vuoden lopussa käyttövalmiita verkkoon kytkettävissä olevia liittymiä oli tuhatyhdeksänsataa liittymää, joista oli aktiivisena verkossa n. 70 %. Tämä näkyi liikevaihdon voimakkaana kasvuna erityisesti internetpalvelumyynneissä.

Pyhäjärven kaupunki möi omistamiaan osakkeita Haapajärven kaupungille 95 kappaletta. Yhtiön omistusosuudet jakaantuvat Pyhäjärven kaupunki 51%, Haapajärven kaupunki 31 % ja Kärsämäen kunta 18%. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus myönsi maaseuturahastosta kyläverkkotukea Haapajärven kyläverkot hankkeelle, Pyhäjärven taajamahankkeelle ja Haapamäki-Tikkasenperä hankkeelle. Haapajärven kyläverkot ja Pyhäjärven taajamahanke käynnistyi ja toteutui suunnitelman mukaisesti. Haapajärvellä liittymien käyttöönotto alkoi joulukuussa. Haapamäki-Tikkasenperän hankkeen operatiivinen toiminnan käynnistäminen siirtyi kaudelle 2017, johtuen mm. viranomaislupapäätöksien viivästyemisestä.

Yhteistyötä on kehitetty ja verkostoiduttu toiminta-alueen naapurikuntien kanssa kuin myös ylimaakunnallisesti muiden kuntien, seutuverkkotoimijoiden ja sidosryhmien kanssa. PyhäNet Oy laatimat valokuituverkon työmenetelmäohjeet ja kilpailutusasiakirjat on hyväksytty ja valittu valtakunnallisesti Suomen Seutuverkot ry:n yleisiksi työmenetelmäohjeiksi ja kilpailutusasiakirjapohjiksi. Yhteistyö naapurikuntien kanssa nähdään myös tärkeänä väylänä palvelun tarjonnan monipuoliseen kehittämiseen ja laajentamiseen. Reisjärven kunta tilasi asiantuntijatyönä valokuituverkon esiselvityshankkeen PyhäNet Oy, selvitysraportti valmistuu vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä.

Liikevaihto kasvoi 23 % ollen 874 701,06 euroa. Liikevaihdon huomattava kasvu on internetpalvelumyynneissä ja laite- ja tarvikemyynneissä. Valokuituliittymämyynti pieneni edellisvuoteen verrattuna.

Liiketoiminnan tulos oli 88 224,60 euroa ja liikevoittoprosentti 10%. Käyttöomaisuuden poistoja aktivoitiin suunnitelman mukaisesti yhteensä 386 759,12 euroa, joka on 44,2 % liikevaihdesta. Omavaraisuusaste säilyi ennallaan ollen 1%. Tilikauden voitoksi vahvistettiin 16 322,42 euroa.

Osakkaat ja osakepääoma

PyhäNet Oy:n varsinainen yhtiökokous pidettiin 3.6.2016. Yhtiökokouksessa oli edustettuina kaikki yhtiön 305 osaketta. Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen ja hyväksyi hallituksen esityksen tilikauden voiton vahvistamisesta oman pääoman voitto-/tappiotilille.

Ylimääräinen yhtiökokous pidettiin 7.9.2016, edustettuina kokouksessa oli kaikki yhtiön 305 osaketta. Yhtiökokous päätti muuttaa yhtiöjärjestystä siten, että yhtiön hallinnosta ja sen asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii hallitus, johon valitaan viisi (5) jäsentä ja kolme (3) varajäsentä.

Hallinto ja tilintarkastus

Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen 1.1.2015 – 31.12.2015. Yhtiökokous vahvisti vastuuvapauden hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Varsinainen yhtiökokous nimesi yhtiön hallitukseen viisi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Varsinaiset jäsenet: Paavo Leskinen, Jouni Jussinniemi, Katja Erkkilä, Seppo Pietikäinen ja Satu Pinola. Varajäset: Asko Torssonen ja Jaana Salo.

Ylimääräinen yhtiökokous nimesi hallitukseen varsinaisiksi jäsenet: Paavo Leskinen, Jouni Jussinniemi, Katja Erkkilä, Satu Pinola ja Klaus Jyrinki. Varajäsenet: Asko Torssonen, Jaana Salo ja Teija Myllylä. Hallituksen kokouksissa puhe- ja läsnäolo-oikeus on myös toimitusjohtajalla sekä osakkeiden omistajilla. Toimitusjohtajana on toiminut Hanne Nivala.

Hallituksen puheenjohtajana on toiminut Paavo Leskinen ja varapuheenjohtajana Jouni Jussinniemi. Hallitus kokoontui tilikauden aikana kuusi (6) kertaa.

PyhäNet Oy:n tilintarkastajana on toiminut JHTT-yhteisö BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana HTM Simo Paakkola.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Kuluneen vuoden investoinnit kohdistuivat valokuituverkkojen rakentamiseen myönteisen rahoituksen saaneille alueille Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä. Lisäksi investoitiin yritysten toimipisteisiin sekä kuntien kiinteistöihin ja toimipisteisiin. Rakentamissuunnitelma tukee toimintastrategiaa, joka on askel kohti itsenäistä operaattoritoimintaa. Yhtiön investoinnit olivat yhteensä n. 1,1 Me. Liikevaihto kasvoi 23% viime vuoden kokonaisliikevaihdesta, suurin kasvu tapahtui internetpalvelumyynneissä ja laite- ja tarvikemyynneissä.

Vuoden 2016 loppuun mennessä oli urakoitu liityntäyhteyksiä n. 1900 talouteen, joista toimintakauden lopussa aktivoituja liittymiä oli 1330 kpl. Käyttöaste on näin ollen 70%. Käyttöastetta voidaan pitää verrattain hyvänä ottaen huomioon asiakkaiden uudet rakennetut liittymät, joiden alueella on määräaikaista sopimuksia aiemman operaattorin kanssa. Käyttöasteen positiiviseen kehitykseen voidaan nähdä vaikuttaneen tuotekehitys mm. taloyhtiöille, kunnille ja yrityksille.

Pyhäjärven kaupunki möi osakkeitaan Haapajärven kaupungille 95 kpl. Osakekaupan myötä omistusosuuden jakaantuvat Pyhäjärven kaupunki 51%, Haapajärven kaupunki 31% ja Kärsämäen kunta 18%. Yhteistyötä ja voimakasta verkostoitumista on jatkettu seudullisesti ja valtakunnallisesti kuntien, sidosryhmien ja muiden toimijoiden kanssa.

Tunnusluvut	Liikevaihto	874 701,06
	Liikevaihtokasvu-%	23 %
	Liikevoitto (-tappio)	88 224,60
	Liikevoitto%	10 %
	Tilikauden tulos	16 322,42
	Tulos%	2 %
	Omavaraisuusaste %	1,0%
	Henkilöstö tilikaudella keskim.	4

Riskienhallinta

Riskienhallinnalla varmistetaan PyhäNet Oy:n liiketoimintaa tunnistamalla riskit ja niiden vaikutukset. Vaikutukset arvioidaan ja toimenpiteet määritellään riskiluokan mukaisesti. Riskien tunnistaminen ja hallinta tapahtuvat liiketoiminnoissa. PyhäNet jakaa liiketoimintaan vaikuttavat riskit strategisiin, operatiivisiin, rahoitus- ja vahinkoriskeihin. Strategisista riskeistä merkittävimmät liittyvät valokuituverkon rakentamisinvestointeihin. Keskeiset operatiiviset riskit liittyvät tuotteiden käyttöönottoasteeseen sekä teknisten ratkaisuiden ylläpitoon ja seurantaan. Nopea reagointi operatiivisten riskien realisoituessa ja niiden ehkäisyssä edellyttää jatkuvaa seuranta, kehittämistä sekä yhtiön toimintojen sopeuttamista muutosherkkään tilanteeseen. Kyky kehittää asiakaskokemuskeskeistä toimintamallia ja palvelutuotteita riittävän nopeasti suhteessa muihin toimijoihin on edellytystekijä kannattavalle liiketoiminnalle.

Rahoitusriskien hallinnassa keskeisintä on rahoituksen ja kustannusten jatkuva seuranta. Yhtiö seuraa jatkuvasti investointien ja liiketoiminnan edellyttämän rahoituksen määrää ja riittävyyttä, jotta yhtiöllä on riittävästi likviditeettiä investointien ja toiminnan rahoittamiseksi.

Vahinkoriskejä hallitaan oikeanlaajuisella ja kattavilla vakuutusturvilla. Vakuutusturvat kattavat yhtiön toiminnan turvat sekä lakisääteiset vakuutukset.

Henkilöstö

Henkilökunnan lukumäärä on ollut keskimäärin neljä (4) henkilöä tilikauden aikana. Yhtiöllä on toimitusjohtaja, tuotantopäällikkö ja tietoliikennesuunnittelija. Lisäksi on ollut lyhyissä määräaikaissa työsuhteissa toimistoassistentti tai myyntihenkilö.

Yhtiö on kannustanut henkilöstöä osallistumaan osaamisen kehittämiseen mm. Tukemalla osallistumisia koulutus- ja seminaaritilaisuuksiin sekä järjestämällä toimialan täsmäkoulutuksia.

Ympäristöasiat

PyhäNet Oy:n ympäristöpolitiikan lähtökohtana on liiketoiminnan ympäristövaikutusten ja riskien tiedostaminen sekä ympäristölainsäädännön tunteminen ja noudattaminen. Painopistealueina ovat hankinnat, jätteiden hallinta sekä ympäristöä vähemmän kuluttava urakointi.

Valokuituverkkojen suunnittelussa ja rakentamisessa sekä muissa teknisissä ratkaisuissa huomioidaan monikäyttöisyys ja yhteiskäyttö. Myös hankinnoissa huomioidaan materiaalien kestävyys ja käyttöikä.

Tavoitteena on kehittää palveluita ja ratkaisuja, joiden ominaisuuksien vaikutuksesta käyttäjien maantieteellisen sijainnin merkitys ja liikkumisen tarve liiketoiminnan takia vähenevät. Tämä vaikuttaa ympäristöasioihin positiivisesti pienentämällä asiakkaiden synnyttämää hiilijalanjälkeä.

Investoinnit

PyhäNet Oy:n investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin olivat tilikaudella 1,1 milj. Euroa. Merkittävät investoinnit kohdistuivat Haapajärven valokuituverkon rakentamisesta.

Tulevaisuuden näkymiä

Liiketoiminnan kasvun ja vakaan taloudellisen aseman saavuttamiseksi on yhtiön edellytykset oltava kunnossa. Vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä keskityttiin strategian uudistamiseen ja strategiatyö jatkuu edelleen. Perusreseptinä on tarjota tulevaisuudessa kaikille asiakkaillemme massainvestointien edut yksilöllisellä asiakaspalvelulla ja ammattitaidolla. PyhäNet haluaa tarjota ICT-alan parhaan kustannustehokkaan asiakaskokemuksen ja sen myötä toimenpiteet liiketoimintaprosessien sekä osaamisen kehittämisen osalta ovat jo vahvasti jalkautuksen alaisina. Lähitulevaisuuden vuodet tulevatkin vaatimaan tiukkaan osaamista ja isoa työpanosta PyhäNet Oy henkilöstöltä ja verkostolta. Strategian mukaisesti vuosi 2017 keskittyy valokuituverkkoinvestointien ohella liiketoiminnan kasvun edellytysten rakentamiseen. Liikevaihdon odotetaan pysyvän vuoden 2016 tasolla ja tuloksen olevan maltillisesti positiivinen.

PYHÄNET OY

Tuloslaskelma	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Liikevaihto				
Internetpalvelutuotot	675 567	764 000	874 701	600 000
Valokuituliittymät ja vuokrat	0	0	0	400 000
Laitte- ja tarviketuotot	0	0	0	5 000
Liiketoim.muut tuotot	25 000	0	10 171	10 000
Liikevaihto yhteensä	700 567	764 000	884 872	1 015 000
Materiaalit ja palvelut				
Aine- ja tavaraostot	-242 855	-234 000	-269 674	-270 000
Materiaalit ja palvelut yht.	-242 855	-234 000	-269 674	-270 000
Henkilöstökulut				
Palkat	-19 504	-80 000	-51 317	-150 000
Henkilöstökulut	-21 430	-35 000	-13 626	-45 000
Muut hlöstökulut	-5 164	-5 000	-10 310	-5 000
Henkilöstökulut yhteensä	-46 099	-120 000	-75 253	-200 000
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	-24 859	0	-23 305	0
Rakennuksista	-155 349	-250 000	-313 984	-220 000
Koneista ja kalustosta	-40 150	0	-49 472	0
Poistot ja arvonalen.yht.*	-220 359	-250 000	-386 760	-220 000
Muut kulut				
Kiinteistöjen hoitokulut	-22 587	-25 000	-1 143	0
Hallintopalvelut	-24 207	-25 000	-20 145	-25 000
Muut hallinnonkulut	-49 047	-50 000	-43 674	-55 000
Muut kulut yhteensä	-95 841	-100 000	-64 961	-80 000
Luottotappiot	0	0	0	1 000
Liikevoitto (liiketappio)	95 413	60 000	88 223	246 000
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	37	0	1 568	1 000
Korko- ja rahoituskulut	-61 284	-56 758	-69 321	-240 000
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-61 247	-56 758	-67 754	-239 000
Voitto ennen satunn.eriä	34 167	3 242	20 470	7 000
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot/kulut	0	-2 000	0	0
Satunnaiset erät yht.	0	-2 000	0	0
Tilinpäätössiirrot				
Konserniavustus	0	0	0	0
Tilinpäätössiirrot yht:	0	0	0	0
Välittömät verot	-6 833	0	-4 148	0
Tilikauden voitto / tappio	27 333	1 242	16 321	7 000

TASE	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 447 832	3 298 476	OMA PÄÄOMA	64 900	48 577
Aineettomat hyödykkeet	51 634	74 939	Peruspääoma	6 100	6 100
1. Aineettomat oikeudet	51 634	74 939	Muut omat rahastot	0	0
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilik. yli-/alijäämä	42 477	15 144
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilik. yli-/alijäämä	16 322	27 333
Aineelliset hyödykkeet	4 396 198	3 223 537	VIERAS PÄÄOMA	5 959 989	4 606 203
1. Maa- ja vesialueet	0	0	Pitkäaikainen	5 184 160	4 357 013
2. Liittymät	1 951	0	1.Pääomalainat	0	0
3. Rakennukset	4 246 569	3 096 103	2.Lainat rah.laitos	5 184 160	4 357 013
4. Kiint koneet ja laitteet	144 533	127 434	3.Lainat julkisyht	0	0
5. Koneet ja kalusto	0	0	4.Muut velat	0	0
6. Muut aineelliset hyöd.	0	0	Lyhytaikainen	775 829	249 190
7. Enn.maksut ja kesk.er.	3 146	0	1.Lainat rah.laitos	172 534	42 987
Sijoitukset	0	0	2.Saadut ennakot	0	0
1. Osakkeet ja osuudet	0	0	3.Ostovelat	499 576	148 903
2. Muut saamiset	0	0	4.Muut velat	40 235	17 415
			5.Siirtovelat	63 484	39 885
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 577 057	1 356 305	VASTATTAVAA	6 024 889	4 654 781
Saamiset	239 165	66 176			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
1. Myyntisaamiset					
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset					
4. Muut saamiset					
5. Siirtosaamiset					
Lyhytaikaiset saamiset	239 165	66 176			
1. Myyntisaamiset	209 987	40 599			
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset					
4. Muut saamiset	514	24 680			
5. Siirtosaamiset	28 664	898			
Rahat ja pankkisaamiset	1 337 892	1 290 128			
VASTAAVAA	6 024 889	4 654 781			

PYHÄNET OY

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	403 081,54	247 691,99
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 836 114,64	-3 103 801,36
Rahoitusosuudet investointimenoihin	300 000,00	2 819 042,70
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 133 033,10	-37 066,67
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	827 146,37	357 013,28
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos lisäys + vähennys -	129 547,41	42 986,72
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	-172 989,39	391 662,22
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lisäys (+) vähennys (-)	397 091,98	-227 311,06
Rahoituksen nettorahavirta	1 180 796,37	564 351,16
Rahavarojen muutos	47 763,27	527 284,49
Rahavarat 31.12.	1 337 891,75	1 290 128,48
Rahavarat 1.1.	1 290 128,48	762 843,99
Rahavarojen muutos	47 763,27	527 284,49
	0,00	0,00

PYHÄSALMEN LENTOKENTTÄ OY

Pyhäsalmen Lentokenttä Oy:n hallituksen puheenjohtaja Aila Kauranen

1. YLEISTÄ

Yhtiön toimialana on ylläpitää ja kehittää Pyhäsalmen lentokenttää, kehittää ja harjoittaa lentotoimintaa ja toteuttaa kentällä taksi- ja reittiliikennettä sekä toimialaansa toteuttamiseksi omistaa ja hallita maa-alueita.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Yhtiön osakepääoma on 386.832,23 euroa ja osakkeiden määrä 2600. Pyhäjärven kaupunki omistaa 2.266 osaketta (87,15 %).

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Yhtiön hallitukseen kuuluvat:

Aila Kauranen	puheenjohtaja	Mirja Hynninen
Irja Lehtinen	varapuheenjohtaja, sihteeri	Markku Mikkonen
Seppo Kangasharju		Sinikka Savolainen
Esko Kekkonen		Jorma Pekkala
Martti Prättälä		Matti Maliniemi

4. HENKILÖSTÖ

Osakeyhtiöllä ei ole palkattua henkilöstöä.

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Varsinainen yhtiökokous on pidetty 14.4.2016. Lentokenttä Oy:n hallitus on kokoontunut 2 kertaa vuoden 2016 aikana. Lentokenttäpäällikön tehtävään on haettu henkilöä.

Rakennusten arvo tilinpäätöksessä 2016 on 0 euroa, joten rakennusten osalta ei tule tehtäväksi tulevana vuosina suunnitelman mukaisia poistoja olemassa olevien rakennusten osalta.

PYHÄSALMEN LENTOKENTTÄ OY				
---------------------------	--	--	--	--

Tuloslaskelma	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Liikevaihto				
Vuokratuotot	985	1 500	700	800
Muut tuotot	0	0	0	0
Liiketoim.muut tuotot	0	0	0	0
Liikevaihto yhteensä	985	1 500	700	800
Materiaalit ja palvelut				
Aine- ja tavaraostot	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut yht.	0	0	0	0
Henkilöstökulut				
Palkat	-1 080	0	-580	0
Henkilöstökulut	0	0	0	0
Muut hlöstökulut	-203	0	-77	0
Henkilöstökulut yhteensä	-1 283	0	-657	0
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	0	0	0	0
Rakennuksista	-67 776	-67 776	-67 776	-67 776
Koneista ja kalustosta	-1 993	-1 993	-1 993	-1 993
Poistot ja arvonalen.yht.	-69 769	-69 769	-69 769	-69 769
Muut kulut				
Kiinteistöjen hoitokulut	-4 398	-6 200	-4 573	-6 000
Hallintopalvelut	-773	-2 500	-1 770	-1 900
Muut hallinnonkulut	-908	-700	-858	-700
Muut kulut yhteensä	-6 079	-9 400	-7 201	-8 600
Luottotappiot				
Liikevoitto (liiketappio)	-76 146	-77 669	-76 928	-77 569
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	4	0	2	0
Korko- ja rahoituskulut	-94	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-90	0	2	0
Voitto ennen satunn.eriä	-76 236	-77 669	-76 925	-77 569
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot/kulut	7 000	0	0	0
Satunnaiset erät yht.	7 000	0	0	0
Tilinpäätössiirrot				
Konserniavustus	0	4 300	5 000	5 000
Tilinpäätössiirrot yht.	0	4 300	5 000	5 000
Välittömät verot	0	0	0	0
Tilikauden voitto / tappio	-69 236	-77 669	-71 925	-72 569

PYHÄSALMEN LENTOKENTTÄ OY

Tase

	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	11 958	81 727	OMA PÄÄOMA	15 057	86 982
Aineettomat hyödykkeet	0	0	Peruspääoma	386 832	386 832
1. Aineettomat oikeudet	0	0	Muut omat rahastot	0	0
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	-299 850	-230 615
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	-71 925	-69 236
Aineelliset hyödykkeet	11 958	81 727	VIERAS PÄÄOMA	418	711
1. Maa- ja vesialueet	0	0	Pitkäaikainen	0	0
2. Liittymät	0	0	1. Pääomalainat	0	0
3. Rakennukset	0	67 776	2. Lainat rahoituslaitoksilta	0	0
4. Kiinteät koneet ja laitteet	0	0	3. Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
5. Koneet ja kalusto	0	0	4. Muut velat	0	0
6. Muut aineelliset hyödykkeet	11 958	13 951	Lyhytaikainen	418	711
7. Enn.maksut ja kesken. hank	0	0	1. Lainat rahoituslaitoksilta	0	0
Sijoitukset	0	0	2. Saadut ennakot	0	0
1. Osakkeet ja osuudet	0	0	3. Ostovelat	416	227
2. Muut saamiset	0	0	4. Muut velat	0	482
			5. Siirtovelat	2	3
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 517	5 967	VASTATTAVAA YHT	15 475	87 693
Saamiset	0	200			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	0			
5. Siirtosaamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	0	200			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	0			
5. Siirtosaamiset	0	200			
Rahat ja pankkisaamiset	3 517	5 767			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 475	87 693			

PYHÄSALMEN LENTOKENTTÄ OY

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-7 156,39	-6 466,97
Satunnaiset erät	5 000,00	7 000,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 156,39	533,03
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	199,74	-199,74
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lisäys (+) vähennys (-)	-293,00	-1 635,47
Rahoituksen nettorahavirta	-93,26	-1 835,21
Rahavarojen muutos	-2 249,65	-1 302,18
Rahavarat 31.12.	3 517,21	5 766,86
Rahavarat 1.1.	5 766,86	7 069,04
Rahavarojen muutos	-2 249,65	-1 302,18
	0,00	0,00

PYHÄSALMEN KVANTTIKIINTEISTÖT OY

Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy:n puheenjohtaja Kimmo Luukkonen

1. YLEISTÄ

Yhtiön toimialana on rakennuttaa, hallita ja vuokrata Pyhäsalmen kaivoksessa sijaitsevia uusiokäyttöön soveltuvia tuotanto- ja toimitiloja tieteelliseen ja tuotannolliseen tarkoitukseen.

Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Yhtiön osakepääoma on 2.500 euroa ja osakkeiden määrä 5. Pyhäjärven kaupunki on merkinnyt kaikki 5 osaketta (100 %).

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Yhtiön hallitukseen kuuluvat:
Kimmo Luukkonen
Aimo Karvonen
Sari Ahola

Tilintarkastusyhteisönä on BDO Yhtiötarkastus Oy

4. HENKILÖSTÖ

Osakeyhtiöllä ei ole palkattua henkilöstöä.

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Varsinainen yhtiökokous on pidetty 31.5.2016

PYHÄSALMEN KVANTTIKIINTEISTÖT OY

Tuloslaskelma	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Liikevaihto				
Vuokratuotot	0	0	0	0
Muut tuotot	0	0	0	0
Liiketoim.muut tuotot	0	0	0	0
Liikevaihto yhteensä	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut				
Aine- ja tavaraostot	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut yht.	0	0	0	0
Henkilöstökulut				
Palkat	0	0	0	0
Henkilöstökulut	0	0	0	0
Henkilöstökulut yhteensä	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	0	0	0	0
Rakennuksista	0	0	0	0
Koneista ja kalustosta	0	0	0	0
Poistot ja arvonalen.yht.	0	0	0	0
Muut kulut				
Kiinteistöjen hoitokulut	0	0	0	0
Hallintopalvelut	-908	0	-664	-1 000
Muut hallinnonkulut	0	0	0	0
Muut kulut yhteensä	-908	0	-664	-1 000
Luottotappiot	0	0	0	0
			0	
Liikevoitto (liiketappio)	-908	0	-664	-1 000
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	0	0	0	0
Korko- ja rahoituskulut	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	0	0	0	0
Voitto ennen satunn.eriä	-908	0	-664	-1 000
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot/kulut	0	0	0	0
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0
Välittömät verot	0	0	0	0
Tilikauden voitto / tappio	-908	0	-664	-1 000

PYHÄSALMEN KVANTTIKIINTEISTÖT OY

TASE	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	0	0	OMA PÄÄOMA	927	1 592
Aineettomat hyödykkeet	0	0	Peruspääoma	2 500	2 500
1. Aineettomat oikeudet	0	0	Muut omat rahastot	0	0
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	-908	0
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	-664	-908
Aineelliset hyödykkeet	0	0	VIERAS PÄÄOMA	0	0
1. Maa- ja vesialue	0	0	Pitkäaikainen	0	0
2. Liittymät	0	0	1.Pääomalainat	0	0
3. Rakennukset	0	0	2.Lainat rah.laitos	0	0
4. Kiint koneet ja laitteet	0	0	3.Lainat julkisyht	0	0
5. Koneet ja kalust	0	0	4.Muut velat	0	0
6. Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	Lyhytaikainen	0	0
7. Enn.maksut ja kesken. Hank	0	0	1.Lainat rah.laitos	0	0
Sijoitukset	0	0	2.Saadut ennakot	0	0
1. Osakkeet ja osuudet	0	0	3.Ostovelat	0	0
2. Muut saamiset	0	0	4.Muut velat	0	0
			5.Siirtovelat	0	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	927	1 592	VASTATTAVAA YHT	927	1 592
Saamiset	0	0			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	0			
5. Siirtosaamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	0	0			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vuokrasaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	0			
5. Siirtosaamiset	0	0			
Rahat ja pankkisaamiset	927	1 592			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	927	1 592			

PYHÄSALMEN KVANTTIKIINTEISTÖT OY

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-664,38	-908,30
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	2 500,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-664,38	1 591,70
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	0,00	0,00
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lisäys (+) väh. (-)	0,00	0,00
Rahoituksen nettorahavirta	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	-664,38	1 591,70
Rahavarat 31.12.	927,32	1 591,70
Rahavarat 1.1.	1 591,70	0,00
Rahavarojen muutos	-664,38	1 591,70
	0,00	0,00

PYHÄJÄRVEN ENERGIA JA VESI OY

Toimitusjohtaja

Matti Aulakoski

1. YLEISTÄ Yhtiön toimialana on vesi- ja viemärlaitostoiminta sekä kaukolämmön tuotanto ja jakelu. Lisäksi yhtiö voi harjoittaa yhdyskuntateknisten rakenteiden yllä pitoa ja huoltoa sekä muuta liiketoimintaa. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita ja kiinteistöjä

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Pyhäjärven kaupunki omistaa kaikki yhtiön 1010 osaketta.

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Yhtiön hallitukseen kuuluvat:

Erkki Kärkkäinen, puheenjohtaja

Aimo Karvonen (vpj), Pirjo Lammassaari, Erkki Jauhiainen ja Raija Miettinen.

Hallitus kokoontui kuluvan vuoden aikana 11 kertaa. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 27.4.2016.

Tilintarkastajana on toiminut konsernin käyttämä yhteisö BDO Oy

4. HENKILÖSTÖ

toimitusjohtaja	Matti Aulakoski
laskentasihteeri	Helena Vartiainen
käyttöpäällikkö	Ilkka Nurminen
asennustyönjohtaja	Pekka Niskanen
vesijohto- ja viemäriasentaja	Mauri Korpikari
vanhempi laitosmies	Markku Manninen
vanhempi laitosmies	Raimo Paajanen
laitosmies	Pauli Lohva
laitosmies	Aki Kokkonen

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Yhtiön toimitusjohtaja vaihtui 1.8.2016. Veijo Vuopion jäädessä eläkkeelle hänen tilalleen valittiin Matti Aulakoski.

Yhtiölle hankittiin omat toimitilat osoitteesta Mustaparrantie 6. Omien toimitilojen ansiosta voidaan keskittää toimintoja ja saadaan myös säästöjä aikaan.

6. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Yhtiön tilinpäätös on positiivinen.

Liikevaihto	2 644 231,16 €
Ostot ja palvelut	1 318 228,76 €
Bruttotulos	1 326 002,40 €
Henkilöstökulut	505 718,91 €
Poistot ja arvonalennukset	396 756,10 €
Liiketoiminnan muut kulut	308 624,56 €
Liikevoitto(-tappio)	114 902,83 €
Rahoituskulut	31 591,11 €
Tilikauden voitto	72 412,90 €

PYHÄJÄRVEN ENERGIA JA VESI OY

Kaukolämpöä myytiin 25.525,5 MWh kaukolämmön liikevaihdon ollessa 1.671.143,60€
Vettä myytiin 648.288 m³, laskutettu jätevesimäärä 162.542m³ vesihuollon liikevaihto 973.087,51 €.

7. INVESTOINNIT

Investoinnit toteutuivat vuoden 2016 aikana ja hiukan ylittyivät talousarvioon verrattuna. Rakennettiin uusi jätevesipumppaamo Niemelän rantaan, Ruotasen alavesiaseman ylivuoto uusittiin ja lisättiin ylivuotopumppaamo. Rakennettiin kaukolämpölinja Muksuteekin kiinteistölle. Peruskorjattiin kaukolämpöventtiilikaivoja 2 kpl. Rakennettiin uusia kaukolämpöliittymiä 2 kpl. Jatkettiin automaation lisäystä vesipuolella poikkeustilanteita varten ja vesilaitoksen peruskorjaus.

8. RISKIENHALLINTA

Riskienkartoituksessa on käsitelty työsuojeluriskit ja taloudelliset riskit. On suoritettu laitoskartoitukset sekä valmisteltu riskien poistosuunnitelma. Taloudellisissa riskeissä on vakuutettu laitosten ja toiminnan lisäksi yllättäen esille tulleiden asian varalta, kuten varautuminen kalliimman lämmityspolttoaineen käyttöön vahinkotapauksissa. Valmistelimme veden ja jäteveden turvallisuussuunnitelman vuoden 2016 aikana (Wsp/Ssp)

9. SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on toteutettu kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja noudattaen, joiden avulla on varmistettu organisaation tavoitteiden saavuttaminen ja toiminnan laillisuus.

10. YMPÄRISTÖTEKIJÄT

Ympäristötekijöiden osalta ei ole tiedossa sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttaisivat olennaisesti yhtiön taloudelliseen tulokseen tai asemaan tai toiminnan kehitykseen. Painoarvoltaan pienempien asioiden osalta voidaan mainita, että esimerkiksi vesihuoltolaitoksen puhdistamon osalta on tehty investointeja täyttääkseen vaaditut lupaehdot. Lupaehtojen kiristyminen voi kuitenkin vaatia lisäinvestointeja.

11. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Pyrimme omalla toiminnalla vaikuttamaan toimintavarmuuteen ja kustannustehokkuuteen jotta voimme pitää kuluttajahinnat nykyisellä tasolla.

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

Tuloslaskelma	Toteutunut				Edellinen vuosi		
	Joulukuu	%	01.01.-31.12.	%	Joulukuu	01.12.14-31.12.15	%
Myyntituotot							
Yleiset myyntitilit	234 300,16	100,0	2 644 231,16	100,0	467 740,91	2 508 794,54	105,4
LIIKEVAIHTO	234 300,16	100,0	2 644 231,16	100,0	467 740,91	2 508 794,54	105,4
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Ostot tilikauden aikana							
Aine-, tarvike- ja tavaraostot	-192 140,15	- 82,0	-1 203 338,24	- 45,5	-115 249,35	-1 215 174,32	99,0
Ostojen oikaisuerät						-950,92	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä	-192 140,15	- 82,0	-1 203 338,24	- 45,5	-115 249,35	-1 216 125,24	98,9
Ulkopuoliset palvelut	-31 039,00	- 13,2	-220 570,01	- 8,3	-26 961,47	-394 553,03	55,9
Aktivoinnit, materiaalit ja palvelut	105 679,49	45,1	105 679,49	4,0	286 334,17	286 334,17	36,9
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-117 499,66	- 50,1	-1 318 228,76	- 49,9	144 123,35	-1 324 344,10	99,5
BRUTTOTULOS	116 800,50	49,9	1 326 002,40	50,1	611 864,26	1 184 450,44	112,0
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot							
Työntekijöiden palkat ja palkkiot							
Työssääoloajan normaalipalkat	-29 092,29	- 12,4	-327 997,43	- 12,4	-29 373,72	-362 499,46	90,5
Palkkiot	-2 321,00	- 1,0	-5 947,00	- 0,2	-885,00	-6 907,00	86,1
Loma-ajan ja sosiaalipalkat	-9 340,28	- 4,0	-92 025,19	- 3,5	-19 701,36	-65 312,05	140,9
Saadut korvaukset palkoista	5 430,08	2,3	10 265,60	0,4		23 256,02	44,1
Palkat ja palkkiot yhteensä	-35 323,49	- 15,1	-415 704,02	- 15,7	-49 960,08	-411 462,49	101,0
Henkilösivukulut							
Eläkekulut							
Eläkevakuutusmaksut	-5 062,27	- 2,2	-72 857,44	- 2,8	-4 452,29	-61 215,62	119,0
Eläkekulut yhteensä	-5 062,27	- 2,2	-72 857,44	- 2,8	-4 452,29	-61 215,62	119,0
Muut henkilösivukulut							
Sosiaaliturvamaksut	-581,24	- 0,2	-7 852,50	- 0,3	-553,75	-7 394,28	106,2
Pakolliset vakuutusmaksut	-1 810,94	- 0,8	-9 304,95	- 0,4	-3 596,82	-9 868,10	94,3
Muut henkilösivukulut yhteensä	-2 392,18	- 1,0	-17 157,45	- 0,6	-4 150,57	-17 262,38	99,4
Henkilösivukulut yhteensä	-7 454,45	- 3,2	-90 014,89	- 3,4	-8 602,86	-78 478,00	114,7
Henkilöstökulut yhteensä	-42 777,94	- 18,3	-505 718,91	- 19,1	-58 562,94	-489 940,49	103,2
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-33 290,63	- 14,2	-396 756,10	- 15,0	-58 761,37	-258 729,45	153,3
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-33 290,63	- 14,2	-396 756,10	- 15,0	-58 761,37	-258 729,45	153,3
Liiketoiminnan muut kulut							
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	-6 208,89	- 2,6	-16 805,99	- 0,6	-216,89	-11 360,86	147,9
Toimitilakulut	-9 934,69	- 4,2	-208 821,13	- 7,9	-16 162,66	-170 661,15	122,4
Ajoneuvokulut	-1 429,07	- 0,6	-24 660,13	- 0,9	-557,20	-16 986,42	145,2
Atk-laitte ja -ohjelmistokulut	-950,83	- 0,4	-19 154,33	- 0,7	-565,77	-24 575,59	77,9
Muut kone- ja kalustokulut	-1 460,83	- 0,6	-32 864,73	- 1,2	-224,82	-28 484,17	115,4
Matkakulut	-635,54	- 0,3	-7 563,37	- 0,3	-1 855,44	-9 552,38	79,2
Edustuskulut			-350,00	0,0		-83,83	417,5
Markkinointikulut			-229,00	0,0		-1 193,62	19,2
Tutkimus- ja kehityskulut	-376,47	- 0,2	-2 566,31	- 0,1	-508,68	-2 329,90	110,1
Hallintopalvelut	-3 089,02	- 1,3	-68 932,73	- 2,6	-1 531,96	-38 157,18	180,7
Muut hallintokulut	-1 367,68	- 0,6	-37 272,10	- 1,4	-2 726,38	-30 106,55	123,8
Aktivoinnit, liiketoiminnan muut kulut	110 595,26	47,2	110 595,26	4,2	8 053,75	8 053,75	1373,2
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	85 142,24	36,3	-308 624,56	- 11,7	-16 296,05	-325 437,90	94,8
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	125 874,17	53,7	114 902,83	4,3	478 243,90	110 342,60	104,1

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

	<u>Toteutunut</u>				<u>Edellinen vuosi</u>		
Rahoitustuotot ja -kulut							
Muut korko- ja rahoitustuotot							
Muilta	95,07	0,0	7 171,62	0,3	681,16	3 800,77	188,7
Muut korko- ja rahoitustuotot yhteensä	95,07	0,0	7 171,62	0,3	681,16	3 800,77	188,7
Korkokulut ja muut rahoituskulut							
Saman konsernin yrityksille	-13 508,27	- 5,8	-30 106,06	- 1,1	-18 819,33	-40 561,92	74,2
Muille	-1 007,78	- 0,4	-1 054,83	0,0	-5,00	-552,74	190,8
Korkokulut ja muut rahoituskulut yhteensä	-14 516,05	- 6,2	-31 160,89	- 1,2	-18 824,33	-41 114,66	75,8
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 420,98	- 6,2	-23 989,27	- 0,9	-18 143,17	-37 313,89	64,3
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRT. JA VEROJA	111 453,19	47,6	90 913,56	3,4	460 100,73	73 028,71	124,5
Tilinpäätössiirrot							
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)					-41 437,60	-41 437,60	
Tilinpäätössiirrot yhteensä					-41 437,60	-41 437,60	
Tuloverot							
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-14 578,72	- 6,2	-18 500,66	- 0,7	-6 325,73	-6 325,73	292,5
Tuloverot yhteensä	-14 578,72	- 6,2	-18 500,66	- 0,7	-6 325,73	-6 325,73	292,5
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	96 874,47	41,3	72 412,90	2,7	412 337,40	25 265,38	

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

	Kauden muutos	Tilik. alusta	Ed. tilinp. saldo	Muutos	%
V a s t a a v a a					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet	0,00	3 600,00	3 600,00	0,00	0,0
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	0,00	3 600,00	3 600,00	0,00	0,0
Aineelliset hyödykkeet					
Rakennukset ja rakennelmat					
Omistusrakennukset ja -rakennelmat	323 737,54	9 634 586,26	9 669 575,73	-34 989,47	- 0,4
Rakennukset ja rakennelmat yhteensä	323 737,54	9 634 586,26	9 669 575,73	-34 989,47	- 0,4
Koneet ja kalusto	-574,42	27 552,06	15 468,44	12 083,62	78,1
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	323 163,12	9 662 138,32	9 685 044,17	-22 905,85	- 0,2
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	323 163,12	9 665 738,32	9 688 644,17	-22 905,85	- 0,2
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	-120 012,97	487 229,60	557 587,48	-70 357,88	- 12,6
Muut saamiset	285,10	0,00	0,00	0,00	
Siirtosaamiset	268,13	268,13	208,32	59,81	28,7
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	-119 459,74	487 497,73	557 795,80	-70 298,07	- 12,6
Rahat ja pankkisaamiset					
Pankkisaamiset	102 527,10	409 798,67	228 767,63	181 031,04	79,1
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	102 527,10	409 798,67	228 767,63	181 031,04	79,1
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	-16 932,64	897 296,40	786 563,43	110 732,97	14,1
V a s t a a v a yhteensä	306 230,48	10 563 034,72	10 475 207,60	87 827,12	0,8

	Kauden muutos	Tilik. alusta	Ed. tilinp. saldo	Muutos	%
Vastattavaa					
OMA PÄÄOMA					
Osakepääoma (oy)					
Osakepääoma (oy)	0,00	1 010 000,00	1 010 000,00	0,00	0,0
Osakepääoma yhteensä	0,00	1 010 000,00	1 010 000,00	0,00	0,0
Muut rahastot (oy)					
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,00	4 000 000,00	4 000 000,00	0,00	0,0
Muut rahastot (oy) yhteensä	0,00	4 000 000,00	4 000 000,00	0,00	0,0
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00	25 265,38	0,00	-25 265,38	
Tilikauden voitto (tappio)	96 874,47	72 412,90	25 265,38	-47 147,52	186,6
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	96 874,47	5 107 678,28	5 035 265,38	-72 412,90	1,4
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ					
Poistoero	0,00	41 437,60	41 437,60	0,00	0,0
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHTEENSÄ	0,00	41 437,60	41 437,60	0,00	0,0
VIERAS PÄÄOMA					
Pitkäaikainen vieras pääoma					
Lainat rahoituslaitoksilta	179 600,00	179 600,00	0,00	-179 600,00	
Velat saman konsernin yrityksille	-203 392,00	3 457 660,00	3 661 052,00	203 392,00	- 5,6
Muut velat	0,00	1 175 355,97	1 161 651,97	-13 704,00	1,2
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-23 792,00	4 812 615,97	4 822 703,97	10 088,00	- 0,2
Lyhytaikainen vieras pääoma					
Lainat rahoituslaitoksilta	20 400,00	20 400,00	0,00	-20 400,00	
Saadut ennakot	424,94	424,94	336,64	-88,30	26,2
Ostovelat	104 683,81	179 248,10	181 883,95	2 635,85	- 1,4
Velat saman konsernin yrityksille	101 696,00	203 392,00	203 392,00	0,00	0,0
Muut velat	-13 503,52	78 325,07	91 614,48	13 289,41	- 14,5
Siirtovelat	19 446,78	119 512,76	98 573,58	-20 939,18	21,2
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	233 148,01	601 302,87	575 800,65	-25 502,22	4,4
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	209 356,01	5 413 918,84	5 398 504,62	-15 414,22	0,3
Vastattavaa yhteensä	306 230,48	10 563 034,72	10 475 207,60	-87 827,12	0,8

PYHÄJÄRVEN ENERGIA JA VESI OY

Rahoituslaskelma

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	481 786,75	331 758,16
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-373 850,25	-304 227,62
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	107 936,50	27 530,54
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	193 304,00	26 341,97
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-203 392,00	-203 392,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	20 400,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00	570 000,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	70 298,07	-557 795,80
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos lis.(+) väh.(-)	-7 515,53	366 082,92
Rahoituksen nettorahavirta	73 094,54	201 237,09
Rahavarojen muutos	181 031,04	228 767,63
Rahavarat 31.12.	409 798,67	228 767,63
Rahavarat 1.1.	228 767,63	0,00
Rahavarojen muutos	181 031,04	228 767,63
	0,00	0,00

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

Vastuhenkilö Toimitusjohtaja Taina Paldanius

1. YLEISTÄ Yhtiön toimialana on hallita vuokrasopimuksen nojalla Pyhäjärven kaupungissa sijaitsevia tiloja sekä omistaa ja hallita niillä olevaa kahta liiketaloa.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Osakkeet	Kpl	Hsto	Omistaja
1-493	493	A 1	Pyhäjärven kaupunki
494-722	229	A 2	Kansaneläkelaitos
723-1105	383	A 3	Pyhäjärven Kehitys Oy
1106-1199	94	A 4	Pyhäjärven Kehitys Oy
1200-1487	288	B 5	Alko Oy
1488-1494	7	B 6	Pyhäjärven kaupunki
1495-1527	33	B 7	Pyhäsalmen Taksi Oy
1528-1800	273	B 8	Pyhäjärven kaupunki
Yhteensä	1800 osaketta		

3. HALLINTO JA TILINTARKASTUS

Kiinteistö Oy Pyhäsalmen Liiketalon hallitus:
 Asko Torssonen pj ja Sami Laukkanen (Pyhäjärven kaupunki)
 Kari Pinola (Pyhäjärven Kehitys Oy)
 Kari Kaleton (Kela)
 Kati Junttila (Alko Oy)

Tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy

4. HENKILÖSTÖ Ei palkattuja työntekijöitä

5. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Kiinteistöllä on tehty isot korjaukset vuosina 2012 - 2015. Piha-alue on asfaltoitu ja talojen ilmastointi on uusittu. Ilmastoinnin uusiminen on parantanut merkittävästi työntekijöiden työolosuhteita.

Vuonna 2016 kiinteistölle on rakennettu jätekatos ja A-talon palohälytysjärjestelmä on tilattu. Yhtiökokouksen päätöksellä vuoden 2016 korjaukset katettiin ylimääräisellä yhtiövastikkeella, joka on veloitettu kesäkuussa 2016.

Hallitus on esittänyt yhtiökokoukselle 5 vuoden korjaussuunnitelman, jonka perusteella tulevia remonteja suunnitellaan.

Tilikauden kirjanpidollinen tulos oli 1.333,03 euroa. Tulos oli hoitomenojen osalta ylijäämäinen 15.967,52 euroa. Hoitovastikkeen kumulatiivinen alijäämä oli -13.259,10 euroa joten tulevalle tilikaudelle siirtyy 2.708,42 euroa.

6. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Lainaa yhtiöllä oli 31.12.2016 yhteensä 146.723,93 euroa.

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

7. INVESTOINNIT**hallituksen esitys**

<u>5 vuoden aikana suunnitellut korjaukset</u>	Aika	Hinta-arvio, brutto	Netto
Palovaroitinjärjestelmä A-talo, Pyhäjärven Vartiointi	2016	3 000 €	2 493 €
Ikkunoiden saneeraus, huonokuntoiset uusitaan	2017-2018	49 600 €	41 221 €
Katon tarkastus ja tarvittavat huoltotoimenpiteet	2017-2018	24 800 €	20 611 €
Ulkoseinien kunnostaminen	2017-2018	12 400 €	10 305 €
Lukituksen suunnittelu ja uusiminen	2017-2018	12 400 €	10 305 €

A-talon palovaroitinjärjestelmä rahoitetaan yhtiövastikkeella.

Muiden hankkeiden rahoitukseen haetaan tarvittaessa laina, josta osakas voi oman rahoitusosuutensa maksaa kerralla.

8. RISKIEN HALLINTA, SISÄINEN VALVONTA JA YMPÄRISTÖTEKIJÄT

Sisäinen valvonta toteutetaan toimittamalla kaupungille välitilinpäätöstiedot sekä informoimalla kaupunkia yhtiössä tehdyistä päätöksistä.

9. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Yhtiössä toteutetaan vuosikorjauksina hallituksen esittämät korjaukset.

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

Tuloslaskelma

	TP2015	TA2016	TP2016	TA2017
Kiinteistön tuotot				
Vastikkeet	71 805	77 041	89 008	80 781
Käyttökorvaukset	2 787	2 790	1 161	507
Liikevaihto yhteensä	74 592	79 831	90 169	81 288
Kiinteistön hoitokulut				
Hallinto	-10 812	-16 390	-12 169	-13 607
Hoitokulut	-48 037	-52 641	-48 856	-54 280
Korjaukset	-2 616	-5 000	-12 099	-5 000
Kiinteistön hoitokulut yht.	-61 465	-74 031	-73 125	-72 887
Toimintakate	13 127	5 800	17 045	8 401
Poistot ja arvonalentum.				
Muista pitkävaik.men.	-13 272	-13 300	-16 375	-13 300
Rakennuksista	0	0	0	0
Koneista ja kalustosta	0	0	0	0
Poistot ja arvonalen.yht.	-13 272	-13 300	-16 375	-13 300
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korko- ja rahoitustuotot	743	1 452	3 468	2 019
Korko- ja rahoituskulut	-3 503	-871	-2 805	-1 992
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-2 759	581	663	27
Voitto ennen satunn.eriä	-2 905	-6 919	1 333	-4 872
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0
Tilikauden voitto / tappio	-2 905	-6 919	1 333	-4 872

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

TASE

	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 598 827	1 609 887	OMA PÄÄOMA	1 466 482	1 419 984
Aineettomat hyödykkeet	0	0	Peruspääoma	8 000	8 000
1. Aineettomat oikeudet	0	0	Muut omat rahastot	1 494 427	1 449 262
2. Muut pitkävaik.menot	0	0	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	-37 278	-34 373
3. Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden yli-/alijäämä	1 333	-2 905
Aineelliset hyödykkeet	1 598 827	1 609 887	VIERAS PÄÄOMA	152 814	198 833
1. Maa- ja vesialueet	101 701	118 763	Pitkäaikainen	100 190	146 724
2. Liittymät	38 329	38 329	1. Pääomalainat	0	0
3. Rakennukset	1 440 139	1 435 123	2. Lainat rahoituslaitoks.	100 190	146 724
4. Kiinteät koneet ja laitteet	11 357	10 370	3. Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
5. Koneet ja kalusto	7 301	7 301	4. Muut velat	0	0
6. Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	Lyhytaikainen	52 624	52 109
7. Enn.maksut ja kesken. hank	0	0	1. Lainat rahoituslaitoks.	46 534	46 618
Sijoitukset	0	0	2. Saadut ennakot	0	165
1. Osakkeet ja osuudet	0	0	3. Ostovelat	5 512	4 616
2. Muut saamiset	0	0	4. Muut velat	448	521
			5. Siirtovelat	130	190
VAIHTUVAT VASTAAVAT	20 469	8 930	VASTATTAVAA YHT	1 619 295	1 618 817
Saamiset	146	5 938			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vastikesaamiset	0	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	0			
5. Siirtosaamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	146	5 938			
1. Myyntisaamiset	0	0			
2. Vastikesaamiset	146	0			
3. Lainasaamiset	0	0			
4. Muut saamiset	0	5 938			
5. Siirtosaamiset	0	0			
Rahat ja pankkisaamiset	20 323	2 992			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 619 295	1 618 817			

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

VASTIKEJÄLKILASKELMA 2016

HOITOTUOTOT		
Hoitovastikkeet	89 008,15	
Käyttökorvaukset	1 161,30	
Vastikkeiden alv	<u>18 320,05</u>	
HOITOTUOTOT YHTEENSÄ		108 489,50
HOITOKULUT		
Hoitokulut	-73 124,91	
Korkokulut	0,00	
Muut rahoituskulut	0,00	
Alv-palautusvastuu	758,98	
aktivoinnit, jätekatos	-5 069,81	
aktivoinnit, valvontakamerat	-1 003,62	
Alv vastikekulut	<u>-14 082,62</u>	
HOITOKULUT YHTEENSÄ		-92 521,98
LAINOJEN NOSTOT		<u>0,00</u>
HOITOVASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ		15 967,52
ED. TILIKAUSIEN HOITOVAST. YLI/ALIJÄÄMÄ		<u>-13 259,10</u>
SIIRTYVÄ HOITOVAST. YLI/ALIJÄÄMÄ		2 708,42
ALV-VASTIKETUOTOT		
Alv-vastikkeet	0,00	
Alv-saamiset	0,00	
Aktivoitujen kulujen alv	0,00	
vähennettävät verot	<u>14 082,62</u>	
ALV-VASTIKETUOTOT YHTEENSÄ		14 082,62
ALV-VASTIKEKULUT		
Tilitettävä alv	<u>-18 320,05</u>	
ALV-VASTIKEKULUT YHTEENSÄ		-18 320,05
ALV-VASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ		-4 237,43
ED. TILIKAUSIEN ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		<u>16 873,59</u>
SIIRTYVÄ ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		12 636,16
PÄÄOMATUOTOT, LAINA 3		
Pääomavastikkeet	2 904,56	
Rahastoidut pääomavastikkeet	<u>15 983,68</u>	
Pääomavastikkeet yhteensä		18 888,24
Lainaosuussuoritukset jää		
Rahastoidut lainaosuussuoritukset		
Lainaosuussuoritukset yhteensä		<u>0,00</u>
PÄÄOMATUOTOT, LAINA 3		18 888,24

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

PÄÄOMAKULUT, LAINA 3

Korkokulut	-813,95	
Muut rahoituskulut	-26,40	
Lainojen lyhennykset	-17 436,00	
Lainaosuuslyhennykset		
PÄÄOMAKULUT, LAINA 3 YHTEENSÄ		-18 276,35

PÄÄOMAVASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ, LAINA 3		611,89
ED. TILIKAUSIEN PÄÄOMAVAST.JÄÄMÄ LAINA 3		-176,31
SIIRTYVÄ PÄÄOMAVASTIKEJÄÄMÄ LAINA 3		435,58

ALV-VASTIKETUOTOT, LAINA 3

Alv-vastikkeet	0,00	
vähennettävät verot	0,00	
ALV-VASTIKETUOTOT YHTEENSÄ		0,00

ALV-VASTIKEKULUT, LAINA 3

Tilitettävä alv	-697,09	
ALV-VASTIKEKULUT YHTEENSÄ		-697,09

ALV-VASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ		-697,09
ED. TILIKAUSIEN ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		0,00
SIIRTYVÄ ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		-697,09

PÄÄOMATUOTOT, LAINA 4

Pääomavastikkeet	1 581,96	
Rahastoidut pääomavastikkeet	29 181,24	
Pääomavastikkeet yhteensä		30 763,20
Lainaosuussuoritukset jää		
Rahastoidut lainaosuussuoritukset	0,00	
Lainaosuussuoritukset yhteensä		0,00
PÄÄOMATUOTOT, LAINA 4		30 763,20

PÄÄOMAKULUT, LAINA 4

Korkokulut	-1 936,85	
Muut rahoituskulut	-27,60	
Lainojen lyhennykset	-29 181,24	
Lainaosuuslyhennykset	0,00	
PÄÄOMAKULUT, LAINA 4 YHTEENSÄ		-31 145,69

PÄÄOMAVASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ, LAINA 4		-382,49
ED. TILIKAUSIEN PÄÄOMAVAST.JÄÄMÄ LAINA 4		0,00
SIIRTYVÄ PÄÄOMAVASTIKEJÄÄMÄ LAINA4		-382,49

KIINTEISTÖ OY PYHÄSALMEN LIIKETALO

ALV-VASTIKETUOTOT, LAINA 4		
Alv-vastikkeet	0,00	
vähennettävät verot	<u>0,00</u>	
ALV-VASTIKETUOTOT YHTEENSÄ		0,00
ALV-VASTIKEKULUT, LAINA 4		
Tilitettävä alv	<u>-321,54</u>	
ALV-VASTIKEKULUT YHTEENSÄ		-321,54
ALV-VASTIKEYLI/ALIJÄÄMÄ		-321,54
ED. TILIKAUSIEN ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		<u>0,00</u>
SIIRTYVÄ ALV-VASTIKEJÄÄMÄ		-321,54
TÄSMÄYTYS KIRJANPITOON		
Hoitovastikeyli/alijäämä		2 708,42
Alv-vastikeyli/alijäämä		12 636,16
Pääomavastikeyli/alijäämä laina 3		435,58
Pääomavastikeyli/alijäämä laina 4		-382,49
Alv-vastikeyli/alijäämä laina 3		-697,09
Alv-vastikeyli/alijäämä laina 4		-321,54
KOKONAISJÄÄMÄ		14 379,03
Rahoitusomaisuus		20 468,68
Lyhytaik. Vieras pääoma		-52 623,72
seur. Tilikauden lainanlyhennykset		46 534,07
TASEEN RAHOITUSASEMA		14 379,03
erotus		0,00

ASUNTO OY PYHÄJÄRVEN TORIPIHA

Isännöinti

Pyhäjärven Tilitoimisto Oy / Tuohimaa Kati

1. YLEISTÄ

Yhtiön toimialana on vuokraoikeuden nojalla hallita Pyhäjärvellä sijaitsevia määräaloja kolmesta eri tilasta sekä niille rakennettavia rakennuksia. Yhtiön ensimmäinen tilikausi on 16.11.2015-31.12.2016. Rakennusaikainen tilinpäätös on laadittu ajalta 16.11.2015-16.11.2016.

2. OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Osakkeiden lukumäärä 1.000 kpl. Yhtiö on Pyhäjärven kaupungin tytäryhtiö. Kiinteistö Oy Rillankivi omistaa yhtiöstä 13,80 %, Pyhäjärven Kehitys Oy 36,90 % ja Pyhäjärven kaupunki 3,00 %, yhteensä 53,70 %.

3. HALLINTO

Rakennusaikainen hallitus:
Matti Ruotoistenmäki, puheenjohtaja
Kari Pinola
Heikki Savolainen
Toiminnantarkastaja Sari Ahola

Siirtymäajan hallitus:
Sari Ahola, puheenjohtaja
Sami Laukkanen
Matti Ruotoistenmäki

Ylimääräinen yhtiökokous on pidetty 16.11.2015 ja osakaskokous 16.08.2016. Lisäksi on pidetty rakennuksen luovutukseen liittyviä tarkastuksia.

4. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Asuin- ja liikerakennus sekä autokatos/varastorakennus ovat valmistuneet vuonna 2016. Tilikauden aikana on järjestelty yhtiön toimintaa rakennusaikaisesta normaaliin. Isännöinti, vakuutukset ja kiinteistöhuolto on kilpailutettu. Järjestelyjä jatketaan vielä kuluvan vuoden aikana. Isännöintiyhteisöksi valittiin 13.09.2016 alkaen Pyhäjärven Tilitoimisto Oy, päävastuullisena isännöitsijänä toimii Kati Tuohimaa. Kiinteistöhuoltosopimus on tehty Kiinteistöhuolto Harry Pönkkö Ky:n kanssa 17.10.2016 alkaen.

Hoitovastikkeet	
Asuinhuoneistot	3,10 eur/m ²
Liikehuoneistot	3,72 eur/m ²
Varasto	1,24 eur/m ²

1. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Yhtiön toiminnan arvioidaan vakiintuvan asunto-osakeyhtiölle ominaiseen toimintatapaan.

ASUNTO OY PYHÄJÄRVEN TORIPIHA

Tuloslaskelma	TP2016	TA2017
Liikevaihto		
Vastikkeet	3 968	23 726
Muut tuotot	0	0
Elinkeinopalvelut	0	0
Liiketoim.muut tuotot	0	0
Liikevaihto yhteensä	3 968	23 726
Materiaalit ja palvelut		
Aine- ja tavaraostot	0	0
Materiaalit ja palvelut yhteensä	0	0
Henkilöstökulut		
Palkat	0	0
Henkilöstökulut	0	0
Muut hlöstökulut	0	0
Henkilöstökulut yhteensä	0	0
Poistot ja arvonalentumiset		
Muista pitkävaik.men.	0	0
Rakennuksista	-1 218	0
Koneista ja kalustosta	0	0
Poistot ja arvonalen.yhteensä*	-1 218	0
Muut kulut		
Kiinteistöjen hoitokulut	-1 943	-21 812
Hallintopalvelut	-785	-1 914
Muut hallinnonkulut	0	0
Muut kulut yhteensä	-2 728	-23 726
Luottotappiot	0	0
Liikevoitto (liiketappio)	21	0
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korko- ja rahoitustuotot	0	0
Korko- ja rahoituskulut	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	0	0
Voitto ennen satunnaisia eriä	21	0
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot/kulut	0	0
Satunnaiset erät yhteensä	0	0
Tilinpäätössiirrot		
Konserniavustus	0	0
Tilinpäätössiirrot yhteensä	0	0
Välittömät verot	0	0
Tilikauden voitto / tappio	21	0

ASUNTO OY PYHÄJÄRVEN TORIPIHA

TASE	2016		2016
	€		€
VASTAAVAA		VASTATTAVAA	
PYSYVÄT VASTAAVAT	941 382	OMA PÄÄOMA	942 621
Aineettomat hyödykkeet	0	Peruspääoma	20 000
1. Aineettomat oikeudet	0	Muut omat rahastot	922 600
2. Muut pitkävaik.menot	0	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	0
3. Ennakkomaksut	0	Tilikauden yli-/alijäämä	21
Aineelliset hyödykkeet	941 382	VIERAS PÄÄOMA	12 049
1. Maa- ja vesialueet	0	Pitkäaikainen	0
2. Liittymät	19 900	1.Pääomalainat	0
3. Rakennukset	893 700	2.Lainat rah.laitokselta	0
4. Kiint. koneet ja laitteet	27 782	3.Lainat julkisyhteisöltä	0
5. Koneet ja kalusto	0	4.Muut velat	0
6. Muut aineelliset hyödykkeet	0	Lyhytaikainen	12 049
7. Enn.maksut ja kesken. Hank	0	1.Lainat rah.laitokselta	0
Sijoitukset	0	2.Saadut ennakot	0
1. Osakkeet ja osuudet	0	3.Ostovelat	529
2. Muut saamiset	0	4.Muut velat	11 520
		5.Siirtovelat	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	13 288	VASTATTAVAA YHT	954 670
Saamiset	6 630		
Pitkäaikaiset saamiset	0		
1. Myyntisaamiset	0		
2. Vuokrasaamiset	0		
3. Lainasaamiset	0		
4. Muut saamiset	0		
5. Siirtosaamiset	0		
Lyhytaikaiset saamiset	6 630		
1. Myyntisaamiset	0		
2. Vuokrasaamiset	0		
3. Lainasaamiset	0		
4. Muut saamiset	6 630		
5. Siirtosaamiset			
Rahat ja pankkisaamiset	6 658		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	954 670		

ASUNTO OY PYHÄJÄRVEN TORIPIHA

Rahoituslaskelma

	2016
Toiminnan rahavirta	
Vuosikate	1 239,40
Satunnaiset erät	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00
Investointien rahavirta	
Investointimenot	0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 239,40
Rahoituksen rahavirta	
Antolainauksen muutokset	
Antolainasaamisten lisäykset	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00
Lainakannan muutokset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	12 048,79
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Toimeksiantojen varojen muutokset	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00
Saamisten muutos, lisäys (-) vähennys (+)	-6 629,94
Korottomien pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos lisäys (+) vähennys (-)	0,00
Rahoituksen nettorahavirta	5 418,85
Rahavarojen muutos	6 658,25
Rahavarat 31.12.	6 658,25
Rahavarat 1.1.	0,00
Rahavarojen muutos	6 658,25
	0,00

YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS

PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI
Tekninen toimi

YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS VUODELTA 2016

1. JOHDANTO

Pyhäjärven kaupunki tarjoaa kuntalaisilleen kattavat peruspalvelut sekä terveellisen, turvallisen ja viihtyisän asuin ympäristön. Tavoitteena on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä yhdyskuntarakenne.

Pyhäjärven kunnan pohjavesivarat ovat kunnan erityisessä suojelussa, pohjavesien puhtaus on koko kunnan hyvinvoinnin keskeinen edellytys. Kunnallisella vesihuollolla ja vesihuollon yleisellä kehittämisellä turvataan kaikille kuntalaisille riittävästi hyvälaatuista talousvettä.

Vesistöjen ekologinen tervehdyttäminen ja niiden virkistyskäyttömahdollisuuksien parantaminen on yksi kunnan keskeisistä ympäristöhoitotoista.

2. KAAVOITUS

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä maankäyttö- ja rakennusasetus säätelevät kaavoitusta ja rakentamista. Kunnat vastaavat yleis- ja asemakaavoituksesta omalla alueellaan. Pyhäjärven kaupungin kaavoitusta ohjaa Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus järjestämällä vuosittain kunnan kanssa kehittämiskeskustelut sekä yksittäisiä kaavoja koskien viranomais- ja työneuvottelut.

Kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan yleiskaavoja ja asemakaavoja. Yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. Asemakaavassa osoitetaan kunnan osa-alueen käytön ja rakentamisen järjestäminen. Kunnat voivat laatia yhteisen yleiskaavan.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella (MRL 4 §).

Kaavoitus huolehtii yhdyskuntarakenteen terveestä kehityksestä ja taloudellisuudesta sekä turvaa riittävän tonttivarannon tulevien vuosien rakennustoiminnalle. Kaavaprosessi hoidetaan kaupungin omana työnä, kaavasunnittelu ostopalveluna.

3. YMPÄRISTÖNSUOJELU

Vuoden 2010 alusta rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon järjestäminen siirtyvät peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden vastuulle.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto tekevät oman tilinpäätöksen.

4. VESIHUOLTO

Pyhäjärven kaupungin vesi- ja jätevesihuollosta vastaa Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy 1.1.2015 lähtien.

5. KAUKOLÄMPÖ

Pyhäjärven kaupungin kaukolämmöstä vastaa Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy 1.1.2015 lähtien.

6. JÄTEHUOLTO

Pyhäjärven kaupungin alueella jätehuollosta vastaa Vestia Oy.

7. VESIENSUOJELU

KOMUJOEN TAIMEN HANKE

1. Hankkeen tarkoitus ja tavoite

Komujoen Taimen hankkeella on tarkoitus luoda uusi luontaisesti lisääntyvä taimen kanta Komujokeen ja Pyhäjärveen. Komujoki on ollut ennen Pyhäjärven taimenen kutujoki, mutta ajansaatossa jokea on perattu ja kutualueet ovat liettyneet poistaen taimenkannan elinolosuhteet.

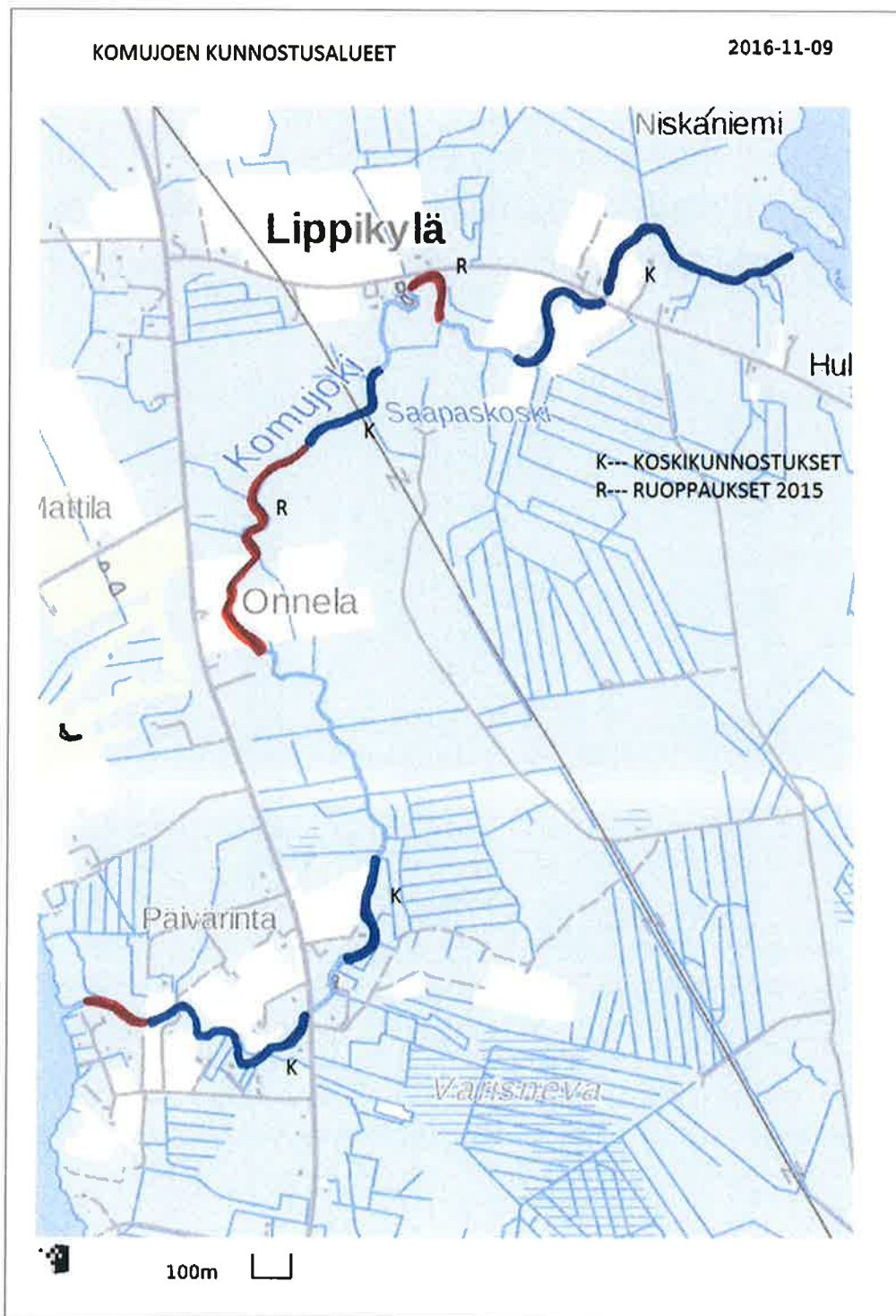
Hankkeen toimesta rakennetaan uusia kutualueita sorastamalla, sekä kivetään perattua jokiuomaa monimuotoisemmaksi, missä taimenet ja muutkin kalalajit viihtyvät. Kunnostustoimet eivät muuta Komujoen vedenkorkeutta, eivätkä vaikuta Komujärven vedenkorkeuksiin millään muotoa.

2. Aikataulu

Hanke toteutettiin aikavälillä 1.1.2016 – 30.11.2016. Varsinaiset kunnostustyöt maastossa toteutettiin 1.8 - 31.10.2016 välisenä aikana.

3. Toteutus ja toimenpiteet

Kunnostustoimet toteutettiin siten, että virta-alueiden niskoilla ja määräävillä leikkauksilla toimenpiteet olivat vain yksittäisten kivien sijoittamista kutualueille, mikä ei vaikuttanut purkautumiskykyyn. Kiveämiskohteilla uomaan sijoiteltavat kivet otettiin uoman reunoilta tulvakorkeuden alapuolelta, jolloin uoman poikkileikkauksen pinta-ala ja karkeuskerroin eivät muuttuneet merkittävästi, eikä vedenkorkeusvaikutuksia arvioitu näin tulevan. Kunnostustoimia tehtiin noin 2,7 km:n matkalle 5:lle eri alueelle (KUVA 1).

KUVA 1. Komujoessa on nyt tehty kunnostuksia jo noin 4km:n matkalle, kun koko joen pituus on noin 5,1 km.

Kutusoraa levitettiin kaikille kunnostusalueille yhteensä noin 150 m³, raekoon ollessa välillä 5-70 mm. Kutusorakon paksuudeksi pyrittiin saamaan keskimäärin 25 cm, joten sorakoiden pinta-alaksi muodostuu noin 600 m². Kutusora levitettiin pääosin metsätraktorilla, mihin oli asennettu kuormalava sekä kahmarikauha (KUVA 2). Yhdellä vaikeakulkuisella alueella kutusora levitettiin myös käsin talkootyönä (KUVA 3). Talkoolaisia saatiin paikalle toistakymmentä, joissa oli mukana myös nuorempaa ikäpolvea.

Kiveykset ja lietteenpoistot tehtiin kaivinkoneella tuntityönä. Tämän lisäksi tarvittiin pyöräkuormaajaa ja dumperia. Kaikissa maastossa tehtävissä kunnostustöissä oli työnohjaajana allekirjoittanut.

KUVA 2. Metsätraktori kippaamassa loput sorat jokeen.

KUVA 3. Talkooväkeä työntouhussa.

KUVA 4. Joesta tuli paikoin melko kivinen pelkästään uoman reunamilla olevien kiviroykkiöiden levittämisen vuoksi.

4. Jälkitoimet ja tarkkailu

Mäkikylän osakaskunta, kalastusalue sekä Pyhäjärven vetouistelijat huolehtivat kunnostuksen jälkeisistä poikasistutuksista Komujokeen keuhällä 2017. Jokeen istutetaan joko vastakuoriutunutta järvitaimenta, tai järvitaimenen mätiä. Todennäköisesti eri lisääntymisalueille istutetaan kuitenkin molempaa sorttia, jolloin voidaan tarkkailla, kumpi vaihtoehto toimii paremmin milläkin alueella.

Poikasten menestymistä tulee tarkkailla sähkökoekalastuksin. Ensimmäisen kerran tutkitaan vuosi istutusten jälkeen. Tämän jälkeen seuranta voisi olla seuraavan kerran noin 5 vuoden jälkeen, milloin ensimmäiset istutetut taimenet voisivat olla jo palanneet kudulle. Mätirasioissa seuranta voidaan tehdä jo kuoriutumisen vaiheessa, jolloin tiettyjen rasoiden kehitystä voidaan käydä tarkkailemassa vaikka päivittäin.

5. Käytännön toteutuminen

Metsäkone kuormalavalla ja kahmarikauhalla osoittautui loistavaksi kutosoran levityksessä. Metsäkoneen ketteryys, ulottuvuus, tarkkuus ja hyvä kyky toimia pehmeällä alustalla olivat mielestäni ylivoimaisia kykyjä soran levitykseen. Erillistä lastausta ei myöskään tarvittu, joka teki säästöjä kustannuksissa. Saapaskoskelle oli suunniteltu alun perin pelkästään käsipelillä sorastusta, koska rannalta työskentely oli osittain kielletty. Mutta, kuinkas ollakaan, metsäkoneella pystyttiin ajamaan myös joessa, jolloin kutosoran levittäminen kävi leikiten.

Käytännössä useamman päivän työt käsipelillä 10- 20 miehen voimin saatiin metsäkoneella tehtyä muutamassa tunnissa! Koneen kantavuus oli erinomainen, eikä joesta jälkeinpäin nähnyt muuta kuin ajoluiskasta, että siellä oli käyty koneella. Joessa ajaminen tietenkin edellyttää joessa matalaa vettä, eikä kone saa vuotaa öljyä. Mukana oli myös tietysti jokaisessa tehdyssä konetyössä öljyntorjuntakalustoa.

Käsi­pelillä tehtäessä kutusora tuotiin pyöräkuormaajalla lähimaastoon, mistä se lapi­oitiin sankkoihin ja käytiin kippaamassa jokeen. Homma on tietenkin hitaampaa ja raskaampaa kuin koneella, mutta vaikeissa kohteissa työ käy niinkin, kun on reipasta talkooporukkaa. Yhdessä tekeminen on kuitenkin palkitsevaa ja lätkykahvitus talkooväelle kruunaa työn.

6. Tiedotus

Hankkeesta on tiedotettu Pyhäjärven Sanomissa ja Selänne lehdessä. Hanke on ollut esillä myös ProAgrian nettisivustolla, sekä tulee olemaan vielä esillä Vetouistelijat lehden seuraavassa numerossa.

7. Toteutuksen organisaatio ja yhteistyökumppanit

Hankkeen hallinnoijana toimi Pyhäjärven kaupunki. Hankevetäjänä toimi iktyonomi Ari Mikkonen. Hankkeessa oli mukana myös osakaskunnat, kalastusalue, Pyhäjärven vetouistelijat sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.

8. Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kustannusarvio oli 20 000 €. Hankeen toteutuneet kustannukset jäivät kuitenkin noin 12 000 € euroon. Kustannuksien alittumiseen vaikutti eniten metsäkoneen tehokas käyttö, joka vähensi suuresti varsinkin miestyön ja muiden konetöiden osuutta. Hallinnolliset kulut jäivät myös odotetusta, koska Pyhäjoen ja Pyhäjärven vesistö­kunnostushankkeen yhtäaikainen toiminta mahdollisti osittain hankkeitten töiden yhdistämistä.

KOMUJOEN TAIMEN - HANKE				
MENOLAJI	yksikköä	a)hinta	Kustannus €	TOTEUTUNUT 2016
				€
KONETYÖ				
Kaivuri	104 h	60€/alv 0%	6 240 €	3 095,00 €
Metsäkone	32 h	60€/alv 0%	1 920 €	1 365,00 €
Mönkijä + kärry	24 h	30€/alv 0%	720 €	- €
Traktori + kärry+ etukuormain	10h	50 €	500 €	dumpperi 825,00 €
SORASTUS				
Seulottu sora 30-60mm/11€/m3	150m3	7€/tn	0 €	1 670,00 €
keskimäärin 4m2/1m3/paikka	HUOM! Ei kuluja tähän hankkeeseen			
MIESTYÖ (vähintään)				
Kutusoran levitys (talkootyö)	500h	10-15€/h	5 000 €	2 002,50 €
Lupa-asiat, suunnitelmat (talkootyö)				
Kokoukset/palaverit (talkootyö)				
Työnohjaus/hallinto	200h		4 600 €	88h 2 222,14 €
				Matkat 243,75 €
MUUT KULUT			1 020 €	571,97 €
YHTEENSÄ €			20 000 €	11 995,36 €
RAHOITUSSUUNNITELMA				
RAHOITTAJA	OSUUS %	€		
ELY-keskus	50	10 000 €		5 998,00 €
Pyhjärven kaupunki	8	2 000 €		1 794,86 €
Osakaskunnat	8	1 500 €		1 350,00 €
Jakokunta	8	1 500 €		850,00 €
Omatyö	26	5 000 €		2 002,50 €
YHTEENSÄ €	100	20 000 €		11 995,36 €

9. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena jokeen levitettiin noin 150 m³ kutusoraa, josta syntyi noin 600 m² uutta lisääntymisaluetta taimenille. Jokeen tehtiin myös kiveyksiä ja kaivettiin kuoppia, jotka antavat kaloille lukuisia uusia suojapaikkoja.

Hanke antaa mahdollisuuden taimenen luontaiseen lisääntymiseen Komujoessa ja Pyhjärvenessä.

Suotuisissa olosuhteissa Komujoki voi nyt tuottaa tuhansittain taimenenpoikasia.

PYHÄJOEN JA PYHÄJÄRVEN VESISTÖKUNNOSTUS

18.10.2016 PYHÄJÄRVI

1. Kuvaus hankkeesta

Hankkeessa kunnostetaan Pyhäjärveä ja Pyhäjoen Kalliokosken — Niskalanlahden välistä osuutta. Pyhäjoen kunnostukseen sisältyy mm. jokiuoman ruoppausta, kalataloudellista kunnostusta ja laskeutusaltaiden/kosteikkojen rakentamista. Pyhäjärven kunnostustoimenpiteitä ovat mm. ruoppaus ja laskeutusaltaiden/kosteikkojen rakentaminen. Sinistä biotaloutta kehitetään hoitokalastuksen ja niiton osalta.

Hakemuksen mukaiset kokonaiskulut ovat 736 000 €, johon haetaan ELY-keskukselta avustusta 331 000 €. Hanke on kolmivuotinen ja sen arvioitu valmistumisajankohta on 31.12.2018.

2. Hankkeen toteutus

Hanke alkoi 1.1.2016 ja sen maastotyöt alkoivat huhtikuulla 2016.

3. Vesikasvillisuuden niitto ja poisto

Pyhäjärven vesikasvillisuutta niitettiin heinä- elokuussa noin 40 ha. Niittoja tehtiin juntti- ja kirkkoselkien alueelta, sekä suonen- emolahden väliseltä alueelta. Niitettävä kasvusto koostui pääasiassa järvikortteesta, järviruoista, palpakoista ja eri vitajikkeista.

KUVA. Kasvillisuuden niittoa Vaivionlahdella.

a. Ravintoketjukuristus

KUVA. Rysän nostoa Suonenlahdella.

Pyhäjärven hoitokalastus aloitettiin Suonenlahdella rysien laskemisella 18.4.2016 ja pyydykset nostettiin pois juhannukseen mennessä. Pyydyksinä käytettiin vannerysiä pyyntikorkeudeltaan 1,5 m - 3 m. Pyydyksiä oli enimmillään käytössä 19 kpl.

Rysäpyynti suoritettiin Suonenlahden ja Tuoriniemen välisillä lahtialueilla noin 3000 km² alueella. Tarkoituksena oli hoitokalastuksen ohella saada tietoa lahtialueiden kalastorakenteesta ja niiden hoidosta. Tulosten mukaan särkikalojen osuus saaliista on likimain 80 %, mutta pyynti kohdistettiin näiden kutuaikaan, joten tulos on odotettu. Kaikkiaan kokonaiskertymä järvipyyntissä oli 16 310 kg, mikä on varsin vähän pyydysmäärään ja pyyntialueeseen nähden. Tulosten perusteella särkikalakanta ei ole korkea, eikä siten anna aihetta jatkaa tehostettua pyyntiä tällä alueella. Seuraavana keväänä hoito/tutkimuspyyntiä jatketaan eri lahtialueella.

Kylmänveden aikainen saalis luovutettiin kalasatamassa eteenpäin, josta se matkasi lajittelun jälkeen maailmalle. Veden lämmentyä saalis meni rehunvalmistukseen.

b. Joki ruoppaukset

Kuva 1. Pitkäpuomikone aloittelemassa ruoppauksia Lehmipuron alla. Sisäkurviin oli kertynyt hiekkaa reippaasti, muuten kasvillisuus oli kadonnut liki kokonaan suunnitelman laadinta hetkestä (2011).

Pyhäjoella ruopattiin 4 eri kohdassa Rötkölänkoskella, Lehmipuron molemmin puolin sekä Kuppaaankoskella. Pois ruopattavien massojen määräksi tuli kaikkiaan noin 4000 m³. Ruoppaukset tehtiin liki suunnitelmien mukaan. Poikkeuksena yllä mainittu Lehmipuron alaosa, jossa pois ruopattava massa jäi noin puoleen suunnitellusta, koska virta oli vienyt lietteen liki kokonaan mennessään.

c. Koskikunnostukset

Kuva 2. Röhkölänkoskeen avattiin 2 vanhaa uomaa. Kuvassa ylempi oikealle lähtevä uoma.

Koskikunnostuksia tehtiin 3 eri kohteeseen. Kuppaankoskelle tehtiin kiveyksiä ja sorastuksia noin 200 metrin matkalle. Alueen rannat olivat hyvin alavia, joten kiveyksiä piti tehdä maltilla, jottei vedenpinta lähtenyt kohoamaan.

Röhkölänkoskelle (Kuva 2) avattiin 2 vanhaa uomaa, jotka kivetettiin lähinnä poikasille soveltuviksi syönnösalueiksi. Lisäksi pääuomaa jouduttiin hieman patoamaan, jotta uusiin uomiin saatiin vedenkorkeus sopivaksi. Pääuomaan lisättiin myös kiveyksiä.

Lapinkoskelle tehtiin poikaskivikoita ja asentokalapaikkoja. Kunnostusalue oli ennestään aivan rännimäinen. Alueelle lisättiin huomattavasti erikokoisia kiviä.

d. Purokartoitukset

Purokartoituksia tehtiin touko-kesäkuulla noin 20 purolla. Pääosin purot oli kaivettu piloille, mutta noin 6 purossa on mahdollisuuksia taimenen palauttamiseksi. Kunnostustoimina kaikissa näissä on kutusoran lisääminen. Useammassa kohteessa kartoitetuista tarvitaan laskeutusallas.

Kartoituksia jatketaan keväällä 2017, jolloin myös vesinäytteenotto käynnistyy puroalueilla. Muutamalla kohteella tarvittaisiin myös sähkökoekalastusta varmistamaan olemassa oleva kalakanta.

Kivipuro on aika lohduton näky.

*Mustajoen alaosaa.
Todella potentiaalinen puro taimenen menestymiselle.*

e. Muut toimet

i. Vesinäytteet

Purojen ja järvalueen vesinäytteenotosta analysointieineen tehtiin sopimus Ahma ympäristö Oy:n kanssa. Pyhäjoen ja Pyhäjärven ruoppausten, sekä lasketusaltaiden rakentamisen aikaisesta näytteenottotyöstä vastaa Pyhäjärven kaupunki. Analysoinnin hoitaa näissäkin Ahma Ympäristö.

ii. Tiedotus

Hankkeesta on tiedotettu Pyhäjärven Sanomissa.

iii. Ohjaus- ja työryhmä työskentely

Ohjaus- ja työryhmät eivät ole kokoontuneet syyskuun loppuun mennessä.

4. Toteutuksen organisaatio

Hankkeen hallinnoijana toimii Pyhäjärven kaupunki. Projektipäällikkönä hankkeessa toimii AMK Iktyonomi Ari Mikkonen. Työnjohtajana hankkeessa toimii Juha Tikka. Lisäksi hankkeen toteutukseen ovat osallistuneet hankkeen muut työntekijät, ohjaus- ja työryhmän jäsenet, Pyhäjärven kaupungin eri työntekijät ja monet muut eri tahot omalla panoksellaan.

Hankkeen valvojana toimii Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja yhteyshenkilönä toimii ylitarkastaja Jermi Tertsunen.

5. Resurssit

Hankkeessa työskentelee projektipäällikkö, työnjohtaja sekä keskimäärin 2 työntekijää.

6. Kustannukset ja rahoitus

Vuoden 2016 ajanjakson (1.1- 30.9.2016) maksatuksen kustannukset koostuvat pääosin ruoppaus- ja koskikunnostuskuluista, sekä henkilöstökuluista. Rahoitusosuudet jakaantuvat taulukon mukaisesti (ks. alla). Hankkeessa mukana olevien tämän vuoden rahoitusosuudet haetaan maksuun tämän vuoden loppuun mennessä. Pyhäjärven kaupunki vastaa puuttuvasta rahoitusosuudesta, mikäli jokin ennakkoon esitetty rahoitusosuus ei toteudu täysimääräisenä.

Pyhäjärven vesistöjen kunnostushanke OSA3 (Pyhäjoen ja Pyhäjärven vesistökuunnostus)

Hankesuunnitelman mukainen budjetti

Punaisella merkityt ovat järvihanketta, mihin ei olla vielä saatu AVI:n lupaa

TOIMENPIDE

RUOPPAUS JA VESIKASVIEN POISTOKOhteet	TOTEUTUNEET VUOSIKUSTANNUKSET 2016 - 2018				
	BUDJETTI	2016	2017	2018	YHTEENSÄ
JÄRVI					
1. Pappilanlahden ranta	16 600 €				
2. Järveläntien venevalkama	3 450 €				
3. Siltojen väli	14 400 €				
4. Suonenlahti	102 000 €				
5. Hiidenniemi	17 800 €				
Yhteensä €	154 250 €				
JOKI					
6. Lapinkoski	3 000 €	110 €	VALMIS		
7. Röykkälänkoski	18 000 €	1 650 €	VALMIS		
8. Ruoppaus ennen Lehmipuroa	10 500 €	1 505 €	VALMIS		
9. Ruoppaus Lehmipuron jälkeen	13 500 €	1 253 €	VALMIS		
10. Kuppaankoski	12 000 €	4 730 €	VALMIS		
11. Vesikosken voimalaitoksen yläpuolinen allas	48 000 €				
12. Kallioskosken yläpuolinen allas	60 000 €				
Yhteensä €	165 000 €	9 248 €			
LASKEUTUSALTAAT					
Lahdenperän allas	3 750 €				
Väisäsenpuron allas	5 000 €				
Repolammen kosteikko	7 500 €				
Kaakkurinpuron allas	9 000 €				
Lehmipuron allas	1 400 €	1 100 €	VALMIS		
Mutkan pintavalutuskenttä	850 €				
Lahdenpellon allas	2 800 €				
Hirvipuron allas	4 000 €				
Aittokosken allas	2 150 €				
Hakalan allas	4 000 €				
Kallioisen allas	800 €				
Altaiden huolto (tiet ja tyhjennys)	36 500 €				
Yhteensä €	77 750 €	1 100 €			
KOSKIKUNNOSTUKSET					
Lapinkoski	11 000 €	5 265 €	VALMIS		
Röykkälänkoski	14 000 €	6 437 €	VALMIS		
Kuppaankoski	17 000 €	6 477 €	VALMIS		
Yhteensä €	42 000 €	18 179 €			
PUROKARTOITUS	3 000 €	700 €			
NIITTO	10 000 €	3 600 €			
VEENEEN LASKUPAIKKA/PYSÄKOINTIAL.RUOPPAUS	21 000 €	- €			
HOITOKALASTUS	3 000 €	300 €			
VESINÄYTTEET	19 000 €	3 181 €			
YLEISKUSTANNUKSET noin 10%	51 000 €	7 140 €			
HENKILÖSTÖKUSTANNUKSET	190 000 €	44 159 €			
YHTEENSÄ	736 000 €	87 607 €			
RAHOITTAJA JA RAHOITUSOSUUDET	2016	1.1-30.9.16			
MMM	94 230 €	42 404 €			
PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI	33 970 €	23 203 €			
OSAKASKUNNAT	3 000 €	3 000 €			
PYHÄJÄRVEN JAKOKUNTA	5 000 €	5 000 €			
PYHÄJÄRVEN KAIVOS (First Quantum Minerals Ltd)	10 000 €	10 000 €			
TURVEYHTIÖT	5 000 €	?			
METSÄYHTIÖT	5 000 €	?			
VOIMAYHTIÖ	5 000 €	2 000 €			
VATTENFALL RAHA	35 000 €	?			
YHTEENSÄ	196 200 €	85 607 €			
RAHOITTAJA JA RAHOITUSOSUUDET (ESITYS)	2016	2017	2018	€	%
MMM	94 230 €	129 623 €	107 348 €	331 000 €	45
PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI	33 970 €	122 427 €	95 202 €	265 000 €	36% Keskimääräinen %
OSAKASKUNNAT	3 000 €	6 000 €	6 000 €	15 000 €	2
PYHÄJÄRVEN JAKOKUNTA	5 000 €	5 000 €	5 000 €	15 000 €	2
PYHÄJÄRVEN KAIVOS (First Quantum Minerals Ltd)	10 000 €	10 000 €	10 000 €	30 000 €	4
TURVEYHTIÖT	5 000 €	5 000 €	5 000 €	15 000 €	2
METSÄYHTIÖT	5 000 €	5 000 €	5 000 €	15 000 €	2
VOIMAYHTIÖ	5 000 €	5 000 €	5 000 €	15 000 €	2
VATTENFALL RAHA	35 000 €	- €	- €	35 000 €	5
YHTEENSÄ	196 200 €	288 050 €	238 550 €	736 000 €	100

7. Yhteistyökumppanit

Pyhäjärven kalastusalue, jakokunta ja osakaskunnat. Hankealueeseen kuuluvat maanomistajat. FCG/ Hannu Verronen, Koskienergia Oy, Pyhäsalmi Mine Oy ja monet muut tahot.

8. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Ensisijaisesti hankkeen tuloksissa näkyvät tehdyt koskikunnostukset. Tehdyt kunnostukset paransivat varsinkin kalastusmahdollisuuksia huomattavasti, unohtamatta tietenkään itse kalojen elinolosuhteiden huomattavaa paranemista. Puroihin tehdyt kartoitukset antoivat tärkeää tietoa niiden kunnostustarpeista. Suonenlahteen kohdistunut hoitokalastus kertoi lahden tilan olevan kalastollisesti kunnossa.

8. MAAPERÄTUTKIMUKSET VANHAN SAHAN ALUEELLA

Johdanto

Pöyry Finland Oy suoritti Pyhäjärvellä sahan alueella, pilaantuneisuustutkimuksia PRT Wood Oy:n toimeksiannosta. Työ sisälsi maastotutkimukset, laboratoriotyöt ja raportoinnin. Pyhäjärven kaupunki oli yhteistyössä PRT Wood Oy:n kanssa toteuttamassa tutkimuksia.

Kohde sijaitsee Pyhäjärven keskustan läheisyydessä (kaupunginosa 403) korttelissa 27, tontilla 55, osoitteessa Sahatie 3, joka rajoittuu lännessä Pyhäjärventiehen ja idässä Pyhäjärveen. Kiinteistöllä on harjoitettu sahatoimintaa. Tontin koko on 11,3 ha ja sen omistaa PRT-Wood Oy.

Saha-alueella tiedetään käytetyn puun sinistymisen suojauksessa Ky5-valmistetta, jossa tehoaineena ovat olleet kloorifenolit, mutta se on sisältänyt epäpuhtautena dioksiineja ja furaaneja. Saha-alueella on myös painekyllästämö, jossa on aikaisemmin käytetty kyllästeenä K33-tuotetta, jossa tehoaineina ovat olleet arseeni, kromi ja kupari. Ky5-käsittely on tapahtunut sahalta saadun tiedon mukaan maanpäällisessä altaassa saharakennuksen takana järven puolella. Painekyllästys on tapahtunut kyllästämörakennuksessa. Maastotutkimusten yhteydessä kävi ilmi, että sahan etupihalla oli ollut jossain sahan toimintavaiheessa väliaikainen maanpäällinen kasteluallas.

Sahan toiminta on alueella lopetettu. Kyllästämöä käytetään edelleen.

Maaperätutkimukset

Tutkimuskohteessa toteutettiin tarkentavat maanäytteenottoon liittyvät kairaukset 10.5 - 17.5.2016. Maanäytteet otettiin monitoimikairalla (Ø 110 mm) ns. auger – tekniikalla, jolloin maaperästä saadaan jatkuva näytesarja. Pima-tutkimuspisteitä alueelle tehtiin kaikkiaan 36 kpl. Näillä näytteillä täydennettiin v. 1990 tehtyjä mittauksia 6 kpl ja vuonna 2012 tehtyjä mittauksia 16 kpl.

Pisteet sijoitettiin saha-alueen toimintahistorian perusteella sekä alueen tulevan käytön perusteella keskeisiin kohtiin, jotta pilaantuneisuus selvitettiin mahdollisimman luotettavasti. Lisäksi maastossa valittiin yksi lisäpiste kohteessa ilmi tulleen historiatiedon perusteella (P236). Kairausten yhteydessä suoritettiin silmämääräiset maalajimääritykset. Kairanreiät täytettiin kairauksen yhteydessä ylös nousseella maa-aineksella ympäröivän maanpinnan tasoon.

Maanäytteet otettiin tiiviskantisiin lasipurkkeihin auger -kairalla tietyltä tasolta otetusta maa-aineksesta. Maanäytteiden ottotasot on esitetty tutkimuspistetiedoissa. Kairaukset ulotettiin enimmillään 8,0 m:n syvyydelle maanpinnasta. Maastohavaintojen ja Innov-X-mittausten perusteella valittiin laboratorioissa analysoitavat näytteet. Näytteitä säilytettiin maastossa, kuljetuksen aikana ja laboratorioissa viileässä.

Tutkimuspisteiden sijainnit kartoitettiin koordinaatistoon ETRS-GK26 ja korkeusjärjestelmään N2000.

Tutkimusten yhteydessä kohteeseen asennettiin seitsemän (7) pohjavesiputkea PVP203, PVP214, PVP222, PVP227, PVP230, PVP233 ja PVP236. Pohjavesiputkien sijaintien ja aistinvaraisten havaintojen perusteella laboratorioon analysoitavaksi valittiin neljä vesinäytettä.

Maa- ja vesinäytteiden analysoinnit tehtiin SGS Inspection Services Oy:n laboratoriossa Kotkassa.

Näytteistä suoritettiin seuraavat analyysit:

- Öljyhiilivedyt C5-C40, 15 maanäytettä ja 4 pohjavesinäytettä
- PAH-yhdisteet, 2 maanäytettä
- PCB-yhdisteet, 2 maanäytettä
- Kloorifenolit, 20 maanäytettä ja 4 pohjavesinäytettä
- Dioksiinit ja furaanit, 10 maanäytettä
- Metallit, 10 maanäytettä

Tutkimustulokset kootusti

Kohteen maaperässä havaittiin öljyhiilivedyillä pilaantuneisuutta entisen tankkauspisteen alueella (116> alempi ohjearvo ja P212>ylempi ohjearvo), lämpökeskuksien alueella sekä kuljettimen (P204>alempi ohjearvo) alueella. Kohonneita, kynnysarvon ylittäviä metallipitoisuuksia havaittiin rannassa parkkitäytössä sekä kuivaamorakennuksen alta ja takapuolelta otetuista näytteestä. Pieniä, kynnysarvon ylittäviä kloorifenolipitoisuuksia havaittiin sahan molemmin puolin olleissa pisteissä (P233 ja P236). Dioksiineilla ja furaaneilla pilaantunutta maaperää havaittiin sahan molemmin puolin sijainneiden kastelualtaiden alueilta sekä vuoden 2012 tutkimusten yhteydessä tontin etelälaidasta koostetusta käynteestä 110+112 (0-0,5) (P236 >ylempi ohjearvo, 103, 103+104, P233, 235 > alempi ohjearvo). Kohteen vesinäytteissä havaittiin merkkejä haihtuvista öljyhiilivedyistä kuivaamorakennuksen ulkopuolelta olevasta pisteestä (PVP227)

Riskin luonnehtiminen

Tutkimuksissa maaperässä havaittiin öljyhiilivedyjä (ylemmän ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia keskitisleitä ja raskaita jakeita), metalleja (kynnysarvon ylittäviä pitoisuuksia arseenia, antimonia, kuparia, lyijyä ja sinkkiä), Kloorifenoleita (kynnysarvon ylittäviä pitoisuuksia di-, tri-, tetra- ja pentakloorifenoleita) sekä dioksiineja ja furaaneja. Pohjavesinäytteessä havaittiin merkkejä öljyhiilivedyistä ja kloorifenoleista.

Haitta-aineiden kulkeutuminen syvemmälle maaperässä ja edelleen pohjaveteen laajemmalle on hidasta tiiviin maaperän vuoksi. Altistuminen suoraan ihokosketuksen ja ruuansulatuselimistön välityksellä on mahdollista tankkauspisteen alueella, mutta epätodennäköistä nykyisessä maankäytössä.

Pohjaveden kautta altistuminen ei ole mahdollista, koska alueella ei käytetä pohjavettä. Alueelta 3,5 km etelään sijaitsee Pyhäjärven Natura-alue (FI1000022). Lisäksi alueelta 2,7 km lounaaseen sijaitsee Naturasuojeltu Kursun-yhteislaidun. Alueella ei ole herkkiä luontoarvoja eikä eläimistöä, joten pilaantuneisuudesta ei aiheudu ympäristöriskiä. Näin ollen ympäristöriskien tarkempaan tarkasteluun ei ole tarvetta.

Kunnostustarve

Tehdyn selvityksen perusteella alueella on öljyhiilivedyistä, kloorifenoleista sekä dioksiineista ja furaaneista johtuvaa maaperän pilaantuneisuutta, joka vaatii kunnostustoimenpiteitä. Pilaantuneisuus on peräisin saha-toiminnasta ja sen oheistoiminnoista. Alueen rakennusten purkamisen yhteydessä on mahdollista, että rakenteiden alta tai rakennusten välittömästä läheisyydestä mm. lämpökeskusten alueella havaitaan pilaantuneempaa maa-ainesta, mitä nyt havaittiin. Rakenteiden poistamisen yhteydessä niitä ympäröivän maaperän pitoisuus tulee tarkistaa ja tarvittaessa kunnostaa.

Kohteen kunnostamisesta tulee laatia kunnostussuunnitelma, joka hyväksytetään Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

9. KUNNOSTUSSUUNNITELMA VANHAN SAHAN ALUEELLA

Pöyry Finland Oy on laatinut PRT Wood Oy:n toimeksiannosta kunnostussuunnitelman Pyhäjärven sahan alueen kunnostamisesta. Pyhäjärven kaupunki on ollut PRT Wood Oy:n kanssa yhteistyössä toteuttamassa kunnostussuunnitelman laatimista.

Kohteessa maaperän kunnostuksen tavoitetasona esitetään käytettäväksi **Valtioneuvoston asetuksen (214/2007) mukaisia alempia ohjearvoja**. Kiinteistön käyttötarkoitus on muuttumassa teollisuus käytöstä asuinkäyttöön. Kohteella ei ole ympäristön kannalta erityisiä suojeluarvoja, kohteessa ei harjoiteta ravintokasvien viljelyä, kiinteistö ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella eikä muitakaan alemman ohjearvon käyttöä estäviä tekijöitä havaittu.

Kunnostuksen yhteydessä pyritään poistamaan alemman ohjearvon ylittävät maa-ainekset. Mikäli todetaan, että alueelle jää tavoitetason ylittäviä pitoisuuksia joita ei kohtuudella voi poistaa, laaditaan riskinarvio. Riskinarvion perusteella päätetään tarvitaanko aktiivisia jatkotoimenpiteitä vai voidaanko maaperä jättää puhdistumaan luontaisesti. Maaperään jääneet haitta-aineet, niiden määrä ja vaikutus arvioidaan ja esitetään loppuraportissa.

Kunnostus toteutetaan VNa:n (214/2007) alemman ohjearvotason asti. Kunnostuksen jälkeen alueen käytölle ei jää rajoitteita tulevan asuinkäytön kannalta. Mikäli maaperään jää maa-aineksa, joiden pitoisuus ylittää VNa:n (214/2007) mukaisen kynnyksiarvon tai alueellisen taustapitoisuuden, maa-ainesten käytölle jää käyttörajoite, jolloin maa-ainesta ei saa sijoittaa kohteen ulkopuolelle. Tämän rakennushankkeen yhteydessä kunnostustavoitteen ylittävät massat toimitetaan luvanvaraiseen vastaanottopaikkaan. Rakentamisalueelta poistetaan kauttaaltaan pintamaat, joissa havaittiin pieniä pitoisuuksia haitta-aineita (yli kynnyksiarvojen, mutta alle alempien ohjearvojen). Nämä massat sijoitetaan saha-alueen ulkopuolelle maanlajitysalueelle, johon haetaan erikseen ympäristölupa kaupungilta.

Lopullisen päätöksen käyttörajoitteista tekee asiaa käsittelevä viranomaisen. Kohteessa maaperän kunnostustyö tehdään massanvaihdolla. Massanpoisto tehdään kaivinkonetyönä. Pilaantuneiden massojen kuljetukset tehdään alueen ulkopuolelle, luvan omaavaan vastaanottopaikkaan, tehdään kuorma-autoilla. Mikäli kunnostusmenetelmä täydentyy tai muuttuu työn edetessä, neuvotellaan siitä ja sen toteutumisesta valvojan viranomaisen kanssa ennen kunnostustoimenpiteiden aloittamista.

Pilaantuneiksi todetut massanvaihdolla poistettavat maa-ainekset, joissa ylittyy VNa:n (214/2007) alempi ohjearvotaso, toimitetaan asianmukaiset luvat omaavaan vastaanottopaikkaan. Vastaanottajalla on vastuu pilaantuneiden maiden käsittelystä ja loppusijoittamisesta lupaehtojensa mukaisesti.

Rakentamisen yhteydessä sellaiset leikkausmassat, jotka pitoisuustasoltaan ovat alemman ohjearvon alittavia, hyödynnetään kaivantojen täytöissä, jos massat ovat rakentamiskelpoisia. Em. massat pyritään läjittämään mahdollisimman lähelle hyödyntämispaikkaa.

Kunnostusten yhteydessä joudutaan toimenpidealueilta poistamaan massoja, joissa pitoisuudet alittavat alemman ohjearvon, mutta eivät sovellu rakentamiseen pohjamaaksi. Nämä massat toimitetaan erilliselle maanläjitysalueelle.

Maaperän kunnostustoimet ovat riittäviä, kun kaivannoista otettujen kenttätestien ja laboratoriossa analysoitujen kontrollinäytteiden pitoisuudet alittavat kunnostustoimenpiteiden tavoitepitoisuudet. Mikäli tavoitepitoisuuksia ei jostain rajoitetusta tekijästä johtuen saavuteta laadittava riskinarviointi osoittaa, ettei jäännöspitoisuuksista ole haittaa ympäristölle ja ihmisille, jolloin maaperä voidaan jättää puhdistumaan luontaisesti.

ELY-keskukselta haetaan tilaajan toimesta hyväksyntä toteutetuille kunnostustoimenpiteille.

Ympäristötilinpäätöksen laatijat: Ari Mikkonen ja Sami Laukkanen.